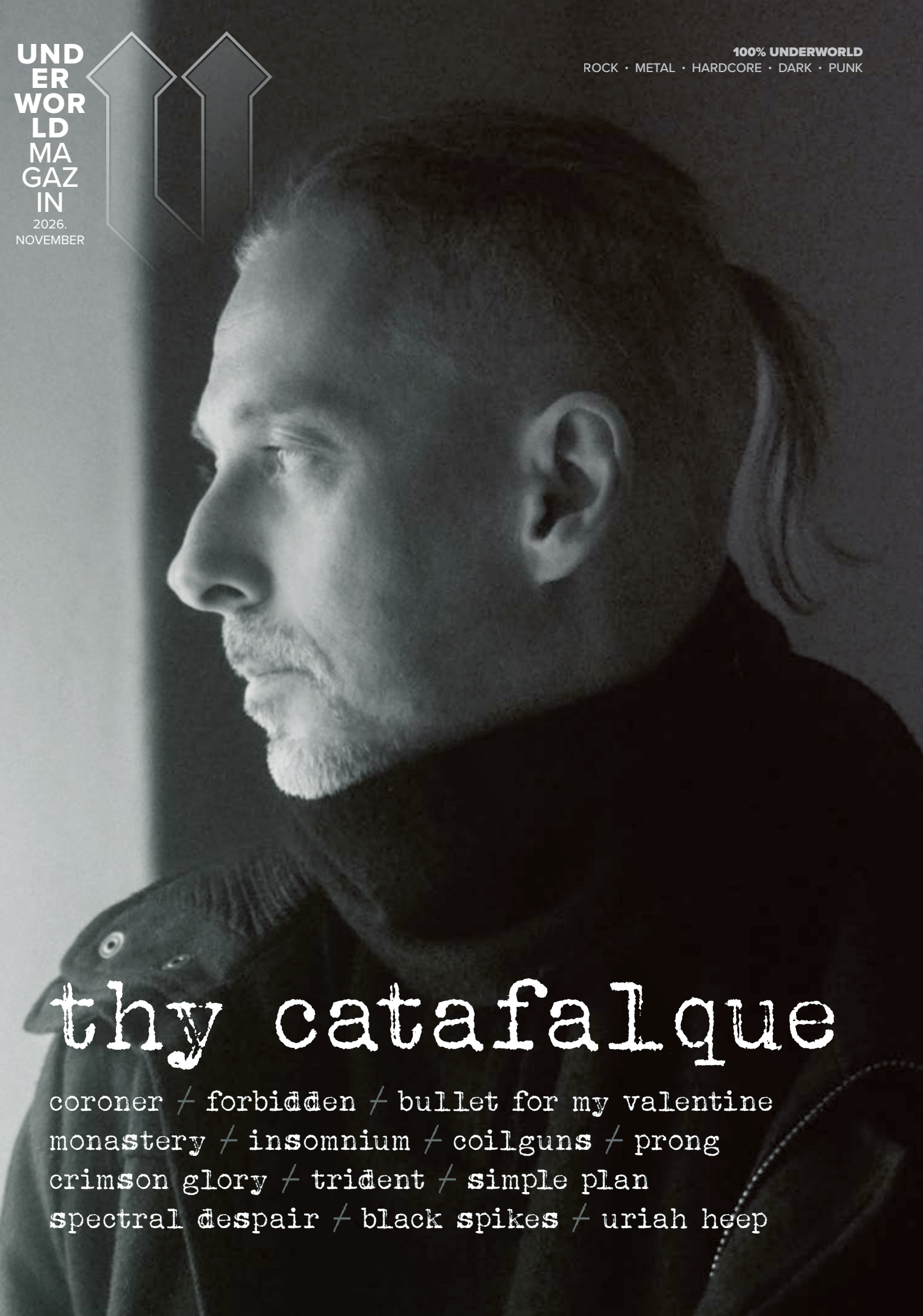
UNDERWORLD MAGAZIN
2026. NOVEMBER

100% UNDERWORLD
ROCK • METAL • HARDCORE • DARK • PUNK



thy catafalque

coroner / forbidden / bullet for my valentine
monastery / insomnium / coilguns / prong
crimson glory / trident / simple plan
spectral despair / black spikes / uriah heep





Az Underworld mellett a negyedévente megjelenő, angol és német nyelvű, válogatott interjúkat tartalmazó UNDERWORLD INTERNATIONAL digitális kiadását is megtalálod a Laptapir és a United-Kiosk kínálatában!

WWW.LAPTAPIR.HU LAPTAPIR UNITED KIOSK WWW.UNITED-KIOSK.DE

TARTALOM

BLACK SPIKES [38] **BULLET FOR MY VALENTINE [62]** **COILGUNS [48]**
CORONER [42] **CRIMSON GLORY [74]** **FORBIDDEN [28]** **INSOMNIUM [58]**
MONASTERY [68] **PRONG [52]** **SIMPLE PLAN [65]** **SPECTRAL DESPAIR [36]**
THY CATAFALQUE [32] **TRIDENT [50]** **URIAH HEEP [71]**
A HÓNAP ALBUMAI [5] A MÚLT ZENÉJE [45+76] KONCERTRIPORT [56]
KÖNYVJELZŐ [78] MŰSOR [79] UNDERWORLD KLUB [4]



COILGUNS (FOTÓ: SCOTT EVANS)

UNDERWORLD független zenei magazin — ISSN 3094-3914 DIGITÁLIS / ISSN 3094-3906 NYOMTATOTT

Kiadó: Posta János e. v. 1181 Budapest, Est u. 13. Telefon: +36202145640 Adószám: 67337428-1-43 metal@underworld.hu – *Alapító, felelős szerkesztő:* Posta János – *Munkatársak:* Bali Dávid, György Zoltán, Gyuricza Ferenc, Gyuricza Tamás Marcell, Kánya Ferenc, Kiss Daniella, Kovács Bedlam Péter, Milán Péter, Schmidt Péter, Uzseka Norbert, Valachi Samu, V. A. és az Underworld Klub – *Fotók:* kiadói és zenekari archívumok – A közölt cikkek, fotók és grafikai elemek szerzői jogvédelem alatt állnak, bármilyen nemű felhasználásuk a jogtulajdonos írásos hozzájárulása nélkül tilos! – A digitális magazin kizárólagos terjesztői: www.underworld.hu és szerződött partnerek. – A nyomtatott magazin előfizethető a Magyar Postánál, megrendelhető a kiadónál, valamint személyesen megvásárolható a Premium Vinyl, az MG Records és a Wave budapesti üzletekben. – *Címlapfotók:* Kátai Tamás (Karancz Orsolya) és Coroner (Grzegorz Golebiowski).

UNDERWORLD KLUB

AHOL SZÁMÍT A VÉLEMÉNYED!

AZ UNDERWORLD KLUBBAN PONTOZHATOD A HÓNAP ALBUMAIT, ÉRTÉKELHETED AZ ELŐZETES CÍMLAPTERVEKET, POSZTERÖTLETEKET ÉS KEDVEZMÉNYT KAPSZ A NYOMTATOTT MAGAZIN ELŐRENDELÉSÉNÉL!

A TAGSÁG INGYENES, JELENTKEZZ A KLUB@UNDERWORLD.HU CÍMEN!





IOMMI
FROM THE DARK
8,50



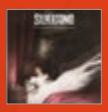
THY CATAFALQUE
XIII: SÁRGA ERDŐ
8,41



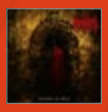
DOWN
VOLUME V
8,07



ENSLAVED
MIÐ
7,94



SILVERTOMB
THE INTERPRATATION OF...
7,86



MONASTERY
REVENGE IS MINE
7,75



CULT OF LUNA
IN THE SHADOW OF YOUR...
7,71



PRONG
PRONG
7,53



DOMKRAFT
NIGHT SONGS
7,23



WOLF
HOUR OF THE WOLF
7,06



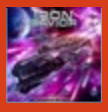
WAYFARER
RIDERS OF THE SETTING SUN
7,00



COMEBACK KID
CHOSEN HELL
7,00



EXTOL
AURA OF DECAY
6,60



IRON SAVIOR
DEATHBRINGER
6,57



DARKEST HOUR
SUFFER DIVINE
6,50

IOMMI

„A Vasember visszatért. Ráadásul még talált is egy olyan énekest, akivel még nem dolgozott együtt. Az eredmény nekem kicsit a Martin-éra világát hozza vissza (itt ott Dio-s ízekkel...), a 13 hangzásával, egy kicsit ezt támasztja alá Mr. May szereplése is egy újabb 'halálos' témájú nótában. Erős anyag, és hiába az a sok évtizedes fémipari munka, kicsit sem nosztalgikus." **BGY / 9 pont**

THY CATAFALQUE

„Én ezt a projektet – bevallom őszintén – soha nem értettem. Akárhányszor próbálkoztam a közelebb engedésével, kifogott rajtam, ez pedig a mai napig nem változott. Egyetlen hangot, pillanatot sem tudok felidézni belőle, ami elképzelhető, hogy része a szegénységi bizonyítványomnak, avagy próbáljak meg lerakni én bármi értékelhetőt az asztalra, tudom..."

MGM / 5 pont

DOWN

„Keenan/Anselmo/Bower/Windstein/Bruders. Az a jó ebben a zenekarban, hogy minden egyes zenész hozza a saját hatását, ötleteit, zenei világát és ez még erősebbé teszi őket. Innen érezni az áporodott piaszagot, látni a kocsmafüstben edzett biliárdasztalt és hallani a meghitt, baráti beszélgetéseket. Ez az ő világuk."

Varga Balázs / 8 pont

ENSLAVED

„Csipázom az underground metal zenén belül is a mainstreamtől minél távolabb portyázó zenekarokat, de valahogy egy hallgatás után az Enslaveddel a legtöbbször elkerültük egymást! Ezzel a lemezzel viszont biztosan szoros barátságban leszünk!"

Dimmurtal / 9 pont

SILVERTOMB

„Csak azért nem kapott 10 pontot elsőre az, amit eddig ebből a lemezből hallottam, mert hiába vártam, hogy a Kenny Hickey által októberi médiumként csatornázott Ozzy mellé beszáll Peter Steele is valahol a számok közepe felé, nem tette. Aztán valahogy megbocsátottam az együttesnek, hogy megálltak itt, és nem rángatták vissza ténylegesen se Ozzyt, se Petert a túlvilágról. Sőt, talán jobb is így, mindenkinek, úgyhogy jár a 10 pont, részemről legalábbis." **Csigás Gábor / 10 pont**

MONASTERY

„Fincsi, hazai death metal! Pöpec cucc, ez kell nekem! Gratulálok a zenekarnak ehhez a remek zenéhez, remélem, koncerten is elcsípem majd őket valahol a közelben!"

Dimmurtal / 9 pont

CULT OF LUNA

„Zeneileg úgy rezonál az ember lelkével, különösen az egyre korábban sötétedős őszi napokon, hogy az hihetetlen, de az okádós ének bunkósbottal vágja haza az egész érzést. Mindenesetre Krasznahorkai-művek mellé és/vagy instant érvágáshoz tökéletes!" **MGM / 6 pont**

PRONG

„Prongnak Prong, de valahogy nem annyira izgalmas, mint egykor. Tudom, tudom, régen minden jobb volt..." **BGY / 8 pont**

DOMKRAFT

„Vintage Black Sabbath stoner elemekkel, Mastodon utóhatással. Van benne kraft, de inkább csak névlegesen." **Tóth Tamás / 7 pont**

WOLF

„Nem hittem volna, hogy ezt mondom, de sokkal szívesebben hallgatom, mint az agyonhájpolt Tailgunnert, amivel ki lehetne kergetni a világból. Túl sok eredetiség itt sincs persze, de kár is lenne elvárni a műfajban. A feeling viszont hamisítatlan, érdekes gyöngyszem ez a banda a felhozatalban!" **MGM / 7 pont**

COMEBACK KID

„Azonnal be tud rántani, akkora hangulata van. A basszgitár-dob kettőse csak úgy dohog, a gitár ízesen riffel és színez, az ének erőteljes. Biohazard-, Madball-, Body Count-rajongók, odalesztek érte!" **Tóth Tamás / 9 pont**

Az Underworld sem a nyilvános, sem a Klubhoz kapcsolódó zárt felületén nem oszt meg megjelenés előtt álló hanganyagot.

A HÓNAP ALBUMAI













	GYÖRGY **ZOLTÁN**	GYURICZA **FERENC**	GYURICZA **TAMÁS MARCELL**	KÁNYA **FERENC**	KISS **DANIELLA**	KOVÁCS BEDLAM **PÉTER**	MILÁN **PÉTER**	SCHMIDT **PÉTER**	UZSEKA **NORBERT**	VALACHI **SAMU**	UNDERWORLD **KLUB**
 **THY CATAFALQUE: XIII:** SÁRGA ERDŐ **8,82**	9	9	9	9	8	10	8	8	10	9	8
 **IOMMI:** FROM THE DARK **8,36**	8	9	8	8	9	8	9	9	8	7	9
 **ENSLAVED:** MIÐ **8,36**	7	9	7	9	8	9	9	9	9	8	8
 **CULT OF LUNA:** IN THE SHADOW OF YOUR SHADOW **8,18**	7	8	8	8	8	7	10	9	9	8	8
 **SILVERTOMB:** THE INTERPRATATION OF NIGHTMARES **8,09**	8	9	9	8	9	7	7	8	8	8	8
 **DOWN:** VOLUME V **8,09**	9	8	8	9	8	7	8	8	8	8	8
 **PRONG:** PRONG **7,55**	8	8	8	8	8	6	7	7	8	7	8
 **MONASTERY:** REVENGE IS MINE **7,55**	7	8	7	7	8	6	8	8	8	8	8
 **WAYFARER:** RIDERS OF THE SETTING SUN **7,45**	8	8	8	8	7	7	8	6	8	7	7
 **WOLF:** HOUR OF THE WOLF **7,27**	6	7	8	9	7	7	7	8	8	6	7
 **COMEBACK KID:** CHOSEN HELL **7,09**	6	7	7	8	7	9	6	7	7	7	7
 **DOMKRAFT:** NIGHT SONGS **6,91**	7	5	6	8	7	7	8	6	7	8	7
 **EXTOL:** AURA OF DECAY **6,82**	7	6	5	9	7	6	6	8	8	6	7
 **DARKEST HOUR:** SUFFER DIVINE **6,82**	6	6	7	8	6	8	6	7	7	7	7
 **IRON SAVIOR:** DEATHBRINGER **6,27**	5	7	7	8	6	8	4	7	5	5	7



THY CATAFALQUE

XIII: Sárga erdő

SEASON OF MIST / UZSEKA NORBERT / 10

Bár ez már a tizenharmadik Thy Catafalque-album, mégis az első, melyen élő dobot hallani. Kátai Tamás, aki ugye maga a TC, korábban mindig remekül megoldotta a feladatot programozott dobokkal, mégis azonnal feltűnik, hogy Szenti Árpád, az élő felállás dobosa menynyire sokat tett hozzá az összképhez. Nem pusztán élőbb és színesebb a játéka, de sokkal több az alja, sőt a közepe is.

Máskülönben ez az első alkalom, amikor úgy érzem, Tamás már nem tesz hozzá igazán újat az eddigiekhez – aminek ellentmond, hogy több mint 30 vendég szerepel az albumon, nem szólva a húszfős Tiszaföldvári Férfikórusról (akik a szovjet időket okkal megidéző Cseremiszben hallhatók), s így ez alighanem az eddigi legszínesebb TC-anyag. Persze Kátai világa alapból is tágas, változatos, s épp amiatt vált itthon és külföldön is sokak kedvencévé, hogy annyi különféle zenei irányzat, téma fér a zenéjébe, s hogy mindezeket képes organikusan összeszőni. Nem fogom apróra kivesézni, melyik dal melyik témája mely korábbi dalt idézi, inkább így fogalmazok: ha a Thy Catafalque egy ország, amelyben az Alföldtől az égbetörő hegyekig, a rejtett csermelyektől a tengerpartokig minden van, akkor ezt már mind bejártuk mi, szerencsés hallgatók, s tizenharmadjára már az összes zuga ismerős. Persze közben ki-ki idősebb lett, s más szemmel látja ugyanazt. És korábban is leírtam már, hogy nekem a TC olyan, mint az otthon, s a Sárga erdőben is olyan bolyongani, ahogy Radnóti írta a Nem tudhatom című versében.

Ahogy Tamás az interjúban elmondta, ez az album a korábbiaknál is személyesebb, és ezt érezni is a dalszövegeken, bár a témái, jellegzetes költői megoldásai, szókincse maradtak ugyanazok. A rengeteg vendég számos árnyalatot tesz a dalokhoz, oldalakat írhatnék tele, hogy mi minden történik a tizenkét tételben. Különösen a két tíz perc fölötti dal (a címadó és a 87 tavasz, 87 ősz) sűrű és szövevényes, és azzal együtt is ezeket tartom az album csúcspontjainak, hogy miriádnyi további finomságot rejt a többi is (elég csak a bő egyperces Szitakötő szitárjátékára, vagy a Balla Gergely lágy-gregorián éneke miatt metalosabb Platon Karataev-dalként is felfogható Siratóra utalnom). A Sárga erdő drámai, már-már komolyzenei darab, Martina torokszorító dallamaival, szaxofonnal-vonósokkal, a 87 tavasz… pedig egy egész életet ölel fel és mesél el, megrázóan.

A sok, úgymond metalidegen hangszer, a több helyütt is (s különösen a Dunnák alatt kék mezőben) szinte popos dallamok, vagy épp az Ég anyám, föld apámban visszatérő Neolunar-hangulat (Kátai elektronikus/jazz noir projektje) ellenpontozásaként szerencsére itt van az albumon elsősorban is a kb. Entombed-Emperor mixként is felfogható Tömbök Veres Gábor (Watch My Dying) hörgésével. De még ebben is előbukkan egyszer csak egy fuvolaszóló, és az is zseniális. Nagyon kell ez és a másutt előforduló további zúzdák, ezektől kerül egyensúlyba az album.

Melyben természetesen ugyanúgy el lehet veszni, mint a korábbiakban, mely ugyanúgy körbeszövi a hallgatót, ugyanúgy beleolvad. Minden szépsége, édes melódiája mellett is ez egy komor album, és segítség lehet a gyász, az örök búcsúzás, a mindennapos és a végleges elmúlás és változás megélésében és feldolgozásában.

„Széles lehetőségeket kínál az, hogy a Thy Catafalque-ban rengeteg énekhangot és hangszert lehet használni. Ez lehetne egy félig nyert játszma, de tudjuk, hogy vannak bőven félresiklott próbálkozások. A Sárga Erdő nem ilyen. Ráadásul élő dobot hallunk, ami még organikussá, lélegzővé teszi az újra Vári Gabival készült lemezt. Esélyes, hogy szintet fog lépni a zenekar ezzel az albummal."

Kovács Péter / 10 pont

„Tamás ezúttal is szabadon mozog a metal, a folk, az elektronika és a progresszív határterületein. A stílusok közötti kalandozás most sem öncélú, hanem a dalokat szolgálja, ugyanakkor a lemez az elődeinél egységesebbnek és befogadhatóbbnak érződik. A változatos hangszerelés és a markáns dallamok mellett a borús, szürreális, álomszerű, nagy horizontú atmoszféra, a forgószínpadszerű képek adják az album karakterét."

Kánya Ferenc / 9 pont

ANNICKE SHIREEN Delirium

HAGSTONE HARMONY / GYZ / 9



Dunát lehet már rekeszteni az énekesnőkkel az epikus power metal vagy a folkos vonal területéről, sajnos ez erősen hozzájárult a stílus ellaposodásához is. Nagyon-nagyon ritkán hallok már olyan albumokat, amikre felkapom a fejem, hirtelen idénről nem is jut eszembe csak a Draconian tavasszal megjelent fantasztikus albuma, bár az is doom metal. Ahhoz, hogy valaki ebből a – valljuk be – egyre unalmasabb mezőnyből ki tudjon emelkedni, ahhoz nagyon jónak kell lennie, nagyon jó dalokkal.

Ebben a közegben ugrott első szólólemezével a mély vízbe Annicke Shireen, bár a hölgy neve közel nem ismeretlen, legalábbis a Heilung-fanok biztos találkoztak már vele. 2018 óta van a csapattal, és nem csak énekesnőként, hiszen ő felel a banda sminkjéért is. Nem rossz ajánlólevél, de ettől még lehetne ez a lemez is lapos, de nem az! Olyannyira, hogy a lemez már első hallásra üt, jobbnál jobb dalok sorakoznak rajta, és a lendület kitart a lemez végéig, egy csepp üresjárat sincs rajta.

Elsőre a csodálatos Liv Kristine ugrott be róla. Mikor ő anno kilépett a Theatre of Tragedyből, az ő szólólemezeit hallgatva éreztem ugyanezt. Akkoriban Liv, és most Annicke is egyesíti a dalokban mindazt, ami jó volt a női előadók körében az elmúlt 30-40 évben, azt a saját képére formálja és csodálatos dalokká gyúrja. Soha nem lépi túl a határt, a lemez végig megmarad azon a szinten, hogy egy átlag metalos olvadozzon a gyönyörtől, de a folktól a szintipopig mindent bevet, hogy a hatást elérje, és ami a legjobb, hogy tökéletesen érzi az arányokat. Ettől függetlenül megkockáztatom, akkor a legjobb, amikor a legkevésbé metalos, ilyenkor beugrik napjainkból Eivør, régebbről pedig Sally Oldfield vagy Stevie Nicks neve is, vagy a tragikus sorsú Dolores O'Riordan (The Cranberries) is az olyan dalokban, mint a The Belong. Nem véletlenül sorolom ezeket a nagy énekesnőket, az album legnagyobb értéke Annicke hangja. Még csak nem is azért, mert olyan óriási lenne, hanem ahogy használja. A balladisztikus egyszerű témáktól az éteri, Enya szerű angyali kórusokig mindent megtalálunk itt, és ez is mind Annicke stílusérzékét dicséri. És hogy miért folyamatosan őt emelem ki? Olyannyira szólóprojekt ez, hogy Annicke nemcsak hogy maga írja, hangszereli a dalait, és a lemez produceri teendőit is egymaga látta el, de még tovább megy, és a vizuált is maga teremti meg a sminktől a ruhákig. Nem nehéz, ez a szakmája is, ha játszottál valaha a csodálatos Hellblade című játékkal akkor találkoztál már a munkájával. Szóval igazi multitalentum a hölgy, akire érdemes lesz odafigyelni, mert ritkán jön szembe ennyire figyelemre méltó énekesnő, lemez, sőt projekt.

ARCKANUM Beswærilsin

DARKNESS SHALL RISE / MP / 7



A nagyobb, ismertebb black metal-színterek mellett mindig léteztek elszigeteltebb helyszínek is, melyek lehet, hogy csak egy-egy formációt tudhattak magukénak, olyan zenészkülöncöket, akik az izolációból merítettek erőt, nem csupán egzisztenciálisan, de a művészi utat tekintve is. Ez egy olyan formáció tekintetében, mint az Arckanum, hatványozottan igaz, mivel az ember a projekt mögött szinte már szellemi útként tekint zenekarára.

Shamaatae 1992-ben egymaga hívta életre az Arckanumot (csak rövid ideig volt két segítője), s három demó után 1995-ben jelent meg a Fran Marder debütalbum. Ezt további lemezek követték, majd tízéves kihagyás után újra ötletroham

jött a svéd zenész/mágusra, ám 2018-ban kiapadt a kút. Azonban a föld alatti erecskék elkezdték feltölteni a kiszikkadt forrást, így 2026 visszahozta az Arckanumot, ősszel pedig a visszatérő lemezt.

Az Arckanum mindig is sajátos jelenség volt, Shamaatae, ez az erdőjáró figura sajátos sámánisztikus, rituális keretbe ágyazva jeleníti meg zenei világát, aminek mindig is szerves része volt, hogy az alkotó elrejti identitását és erők, rejtélyes entitások csatornájává lesz. Mindez az Arckanum lemezein is tükröződött. Ez a black metal, még ha a nyerseség, a zabolátlanság terén természetesen meg is vannak a közös pontok, eltért a nagyobb színterek (Oslo, Bergen) zenekarai által prezentált BM-ösvényektől. Ezeket a vonásokat a visszatérő albumra is átemelte Shamaatae.

A Beswærilsin kapcsán feltűnő, hogy Shamatee alaposan felturbózta a hangzást. Nincs a fejemben az Arckanum teljes diszkográfiája, de nem rémlik, hogy korábban bármelyik lemez ennyire izmosan, arányosan szólt volna. Masszív, tisztán megszólaló gitárok, rendkívül erőteljes basszusgitár, jól hallható dobok jellemzik az anyagot, emellett Shamatee hangsúlyos BM-rekeszítése is betölti a maga szerepét. Mindamellett megvan az anyag természetes nyersesége. A lemez többszöri nekifutásra mutatja meg magát, s csakhamar kiderül, hogy a svéd erdei remete összakalapált néhány hangulatos témát. Ilyen pl. a lassú black/doom-szerzemény, az Eldstenz Frø, de másutt is hallunk jó ötleteket. A sámánszerű, ritualisztikus elemek zenébe foglalása sem hiányzik, Shamatee számára a black metal az egyik felhasználandó eszköz más formák mellett.

Összességében nem rossz ez az album, bár nem az év legerősebb black metal-kiadványa. 63 perc túl sok belőle, én kb. 15 percet lecsíptem volna, de az egyik dolog, ami feltűnik a lemez hallgatása közben, hogy Shamaatae élvezte a témák gyúrását: azt, hogy elveszhetett kompozíciói kibontásában (Wiþirskapit). Felszabadult black metal-örömzene.

BLOOD AND SUN Aion's Light

NORDVIS / MP / 8



A Luke Tromiczak által életre hívott Blood And Sun a harmadik albumhoz érkezett, s egyben ez az első, mellyel találkozom. Már meg sem lepődök, hogy ennek a zenésznek is black metalos múltja van, illetve egy Maledicere nevű csapatnak most is tagja. A Blood and Sun másról szól, bár közös pontok akadhatnak.

Amikor először elindítottam az Aion's Light albumot, meglepődtem az élességen, pőreségen, ami a felvételből áradt. Mint kiderült, mindez annak köszönhető, hogy Tromiczak egy négysávos kazettás készülékkel rögzítette az anyagot, hogy ezzel is utaljon arra az időszakra, amikor a Blood And Sun megszületett. Akusztikus dark folk, vagy neo-folk hallható a lemezen, amiben, amerikai lévén nem meglepő módon, a country hangulatát is hallhatjuk. Olyan jellegű zenét kell elképzelni, amilyet King Dude játszik, amikor nincs torzító a gitárján, de az Osi And The Jupiter, valamint a lengyel By The Spirits is említhető mint vonatkozási pont. Ugyanakkor az új Blood And Sun sokkal durvábban szól a felsoroltaknál, hiába akusztikus a zene. Ezzel együtt a vonzereje részben éppen ebben a nyerseségben, kendőzetlen csiszolatlanságban rejlik. Az akusztikus gitárok mellett billentyűs dallamvezetéseket is hallhatunk, valamint Luke markáns baritonját. Egyébként orgánuma nagyon hasonlít az említett By The Spirits-énekes/zenész, Michal Krawczuk hangjára, bár Krawczuké még mélyebb.

A direkt érdesre vett produkció okán talán egyes hangok nem érvényesülnek kellőképpen, de az alkotónak épp egy ilyen felvétel elkészítése volt a célja. Maga a zene is egészen nekibőszült tud lenni; pl. a Horrid Host néha egészen közel áll ahhoz a kitekert, savban maratott, disszonáns akusztikus folkzenéhez, amit Scott Conner ad elő az újjáéledt Xasthur élén. Szemlátomást az arányokkal sem törődött sokat Tromiczak, hiszen az Axe And Mistletoe-ban a lángoló ének elnyomja az eléggé alulkevert zenei részt. A Nation Fallingban viszont már kitisztul az akusztikus gitár.

Raw country, acid americana folk, dark neofolk – bármely elnevezés passzolhat eme öntörvényűnek tűnő alkotó vad és szabad zenéjéhez. Mindenki tudja, hozzá szól-e, vagy sem.

ARTIFICIAL BRAIN Antillia

PROFOUND LORE / BD / 9



Túlzás nélkül ki merem jelenteni, hogy az újkori, progresszív szemléletű, mégis emberi léptékű death metalban megkerülhetetlen jelenség az Artificial Brain, amelynek eddigi három nagylemezét úgy a legkönnyebb felületesen leírni, hogy a Gorguts azért sétált, hogy ez a zenekar már szaladhasson. A Virginiába átszékelt, emiatt pedig tagcseréket is megkövetelő új nagylemez, az Antillia pedig újfent bizonyítja, hogy a Dan Gargiulo gitáros-énekes és Samuel Smith basszusgitáros-énekes alkotta szerzőpáros az extrém hangzások felső ligájába tartozik.

Az Artificial Brain zeneisége egyszerre korrajz és provokatív határfeszegetés is. Miközben zenei kódjában megjelenik a Demilich, a Gorguts és az Immolation szellemisége – és már most leírom, hogy az Opeth melankóliáját is ide kell vennünk –, közben dalszövegeiben a Cynic-féle metafizikai, az ember létezését és túlélését firtató állításokat ütközteti a technológia fejlődésének önpusztító, baljós spiráljával. A zenekar a mesterséges intelligencia problémájával már 15 éve foglalkozik, az Antillia kilenc dala pedig arra a következtetésre jut, hogy önsorsrontó döntéseinknek kozmikus következményei vannak.

Az új tagság egyébként hallhatóan kitesz magáért: Mark Paparo frontember az Inter Armában megismert hangszínéhez képest olyan regiszterben tesz hozzá a dalokhoz, ami biztosítja a katalógus folytonosságát, miközben az Inter Arma koncertjeiről ismerős dobos, Alex Tomlin a hoglani iskolából kiindulva találta meg saját, karakteres dobjátékát, amiben a cinhasználat mindig összetett ritmikai váltásokkal teljesedik ki. Ez persze az Artificial Brain fenyegető, egyben mégis melankolikus zenei világában elkerülhetetlen is, hiszen a zenekar elsőre felismerhető hangzásában a fenyegető, gyakran szinkopikus bontások csúsztatott ritmikai kísérettel válnak igazán klausztrofób élménnyé, és az Antillia mindemellett még úgy is az Artificial Brain kísérletezősebb arcát mutatja, hogy közben zenei világa zárt, hiánytalan és ijesztő könnyűséggel megélhető. Az albumon persze vendégek is vannak, például az 'Anachronistic Tonguesban maga Kevin Hufnagel (Gorguts) is tiszteletét teszi egy gitárszóló erejéig, míg a dal nyitótémáját Ryan Parrish (City of Caterpillar, ex-Darkest Hour) írta. De a testvérzenekarként is tekinthető Pyrrhon énekese, Doug Moore, valamint a visszatérő Paulo Paguntalan (Encenathrakh) is úgy tesznek hozzá az összhatáshoz, hogy az Artificial Brain továbbra is fenntartja alkotói kollektívára emlékeztető szerzői gyakorlatát.

Az Antillia nem az a lemez, amivel az Artificial Brain új területekre merészkedik, de nem is róható fel neki az önismétlés. A zenekar a tagcserékből a lehető legjobban jött ki, életműve továbbra is az egyik legstabilabb őrlángja a kortárs, határfeszegető death metalnak, miközben dalai megélhetőek, törékenyek és azonnal magával ragadóak. Ha valaki most ismeri meg őket, akkor az Antillia azonnal kaput fog nyitni a teljes színtérhez, akik pedig eddig is szerették a zenekart, nyugtázhatják, hogy az Artificial Braint hazai pályán továbbra sem nagyon lehet megverni.

BOKKERIJDERS Crush Kill Destroy

PERSONAL RECORDS / BD / 7



Ugyan a ghenti extrémzenei színteret az Amenra köré szerveződő Church of Ra zenekarai határozták meg az elmúlt két évtizedben, a Bokkerijdershez hasonló életjelek bizonyítják a legjobban, hogy ezen a körön kívül is léteznek ambiciózus, friss produkciók. A Crush Kill Destroy a zenekar bemutatkozó anyaga, amely egyben tragikus korszakhatárt is jelent: a lemez dalain még hallható a tavaly szeptemberben tragikus hirtelenséggel elhunyt gitáros, Wouter Lemmens

TOPLISTA



BALI DÁVID

1. VÉR
A féreg pusztulása
2. COILGUNS
Everything We Love, We Destroy
3. NEUROSIS
Through Silver In Blood
4. INTEGRITY
Humanity Is The Devil
5. ARTIFICIAL BRAIN
Antillia



GYÖRGY ZOLTÁN

1. KHAN
That Fair and Warlike Form / Return to Dust
2. OH HIROSHIMA
In Silence We Yearn
3. THE OCEAN
Solaris
4. TILL LINDEMANN
Live In Krakow
5. SPLIT DOGS
Nice N'Rough



GYURICZA FERENC

1. SILVERTOMB
The Interpretation of Nightmares
2. PRAYING MANTIS
Time Tells No Lies
3. IOMMI
From the Dark
4. STRATOVARIUS
Destiny
5. INSOMNIUM
Netherworlds



GYURICZA TAMÁS MARCELL

1. SILVERTOMB
The Interpretation of...
2. AVATAR
Dance Devil Dance
3. TRIVIUM
The Sin and the Sentence
4. WAYFARER
Riders of the Setting Sun
5. BESEECH
Future. Present. Past.



IOMMI
From The Dark

BMG / SCHMIDT PÉTER / 9

Habár jelent már meg olyan Black Sabbath-album az évtizedek során, ahol egyedül a gitáros Tony Iommi szerepelt az alapító négyesből, teljesen egyértelmű, hogy miért nem a patinás név alatt jelent meg a From The Dark. Így tehát, mivel a Riffpápa kreativitása a legendás zenekar sztorijának lezárultával sem apadt el, új társakkal karöltve immáron a saját neve alatt hozta ki legújabb keletű szerzeményeit. Fő partnere ebben a norvég énekes, Jørn Lande volt (a dalszövegeket is ő jegyzi), a basszusgitárosi poszton a Mercyful Fate-es – és nem mellesleg birminghami születésű – Becky Baldwint hallhatjuk, a dobtémákat Karl Brazil kalapálta fel, míg a billentyűs részek hozzáadásával a Tony mellett társproducerkedő Mike Exeter tette teljessé a képet. Különleges vendégként egy szóló erejéig a régi barát Brian May bukkant még fel, a keverő mögött segédkezők között pedig Andy Sneap is tiszteletét tette.

És hogy ezek után milyen lett maga az album? Nos, a – Tony elmondása szerint kizárólag friss ötletekből összeállló – 42 percnyi nyolc dal szigorúan a zenét tekintve nekem leginkább a The Devil You Know egyenes ági folytatásának tűnik, egy kis plusz szigorral fűszerezve a Dehumanizer korszakból. Igazi Iommi, sőt tulajdonképpen igazi Black Sabbath-anyag ez – olyan, ami a gitáros stílusmeghatározó játékának és a legendás zenekar világának fő erényeit sűríti magába összetéveszthetetlenül. És amiről mellesleg meg nem mondanám, hogy egy 78 éves muzsikus kezei közül került ki...

Jørn borús, komor, vihartépte szövegei remekül reflektálnak a súlyos dalokra, e tekintetben kitűnően pattogott kettőjük között a kreatív szikra. A Baldwin–Brazil ritmusszekció jó ízléssel dolgozik alá Tony elementáris témáinak és Lande őserejű hangjának, e téren sem lehet okunk panaszra. Mindössze egyetlen ponton nem érzem hibátlannak a végeredményt: habár Jørn orgánumának erejéhez, meg úgy általában a fickó átlag feletti kvalitásaihoz kétség sem férhet, mégis az az érzésem, hogy több helyütt túlkarcosít, túlrekeszt, túlsüvölt bizonyos énektémákat. És nekem hiányoznak tőle azok a fajta kis finomabb nüanszok is, amikkel anno annyira zseniálisan fűszerezte pl. a Burn The Sun vagy a Worldchanger lemezek dalait.

A nyolc nóta mindegyikén nem megyek most végig, de párat azért kiemelek közülük. A Black Times, a Beyond The Dead és a Legacy jelentik az album igazán ólomsúlyú belassulásait – utóbbi egy valódi doompöröly, egyben a From The Dark egyik csúcspontja. A World Alone és a Return Of The Arbalist már tempósabb tételek, Lande ezekben nyújtja szerintem a legjobb teljesítményét. A borultabb Death Wake-ben pedig van egy visszatérő, nyomasztóan lebegős, elszállósabb rész, ez is hatásos mozzanata a lemeznek. Iommi játékának minősége hallatán tényleg hihetetlen, hogy a pali a 80 felé közelít, riffjei és szólói egyaránt baromi stílusosak még mindig. Koncertezés elvileg már nem várható a Mestertől, de amennyi kraft ebben a cseppet sem öreges anyagban van, simán el tudom képzelni, hogy lesz folytatása a dolognak. (És egy picit drukkolok, hogy ennek kapcsán előkerüljön Tony Martin telefonszáma is...)

„Mit nem adtam volna érte, ha anno ez az album jön ki az általam kevésbé kedvelt 13 című Black Sabbath-album helyett. A From the Dark minden dala kincs, minden riffje a helyén ül, az énekes Jørn Lande pedig az egyik elveszett (vagy elrejtett) gyémántja ennek a műfajnak."

Gyuricza Ferenc / 9 pont

„Az idő kíméletlen, az elmúlás elkerülhetetlen, nincs már Black Sabbath, nem él Ozzy, nem él Dio, de legalább a riffek ősatyamestere itt van velünk, és 2026-ban egy kiváló új szólóalbummal örvendeztet meg bennünket. Ha akarnám sem tudnám Tony Iommi játékát nem szeretni, és Jørn Lande is remekül énekel. A From The Dark nem nosztalgia, nem poros múlton rágódás, hanem egy bivalyerejű heavy metal lemez a műfaj egyik legnagyobb alakjától."

Milán Péter / 9 pont

„A súlyos megszólalás és néhány doomosabb pillanat a 13 világát idézi, de nekem leginkább a Mob Rules és a Headless Cross színei keveredtek benne, amiben nagy szerepe van Jørn hangjának is – sokszor Tony Martin, néha pedig zavarba ejtően Dio. Igazából kevés meglepetést tartogat, de a hangulatra és a minőségre nem lehet panasz."

Kánya Ferenc / 8 pont

játéka, a zenekar azonban trióként folytatja tovább, az albummal pedig egyúttal a 33 évesen elhunyt szerző emléke előtt is tiszteleg.

A nyolcszámos felvétel a korábban megismert zenei világ karakterét erősíti meg: a Bokkerijders zenéje leglátványosabban a nyolcvanas évek végi black/thrash határterületéből merít, emiatt pedig a dalokon azonnal tetten érhető a korai Slayer, az Aura Noir, a Nifelheim és a Blood Fire Death korszakának Bathoryja is. Mindettől függetlenül a dalok kellő izgalommal váltanak a speed, a thrash és a black metal tónusai között, játékidejük pedig négy és hét perc között mozog. Ezekben gyakran olyan harmóniakezelések, olykor bontások is megjelennek, amelyek valóban azt igazolják, hogy a tagok kötöttségek nélkül igyekeztek a lehető legjobban megírt dalaikat egyetlen lemezzé rendezni.

Ebből a szempontból különösen kiemelkedik a Locked In Gilded Chains Are The Guillotine's Blade című szerzemény, amely megtöri a sormintát, és sokkal közelebb áll a melodikus black metalhoz. Baljós, tremolós gitárszólójában pedig a Watain atmoszféráteremtését is könnyű felfedezni. Mindettől függetlenül igaznak érzem, hogy a Bokkerijders nem azért engedi végigvonulni ezt a sokszínűséget a lemezen, mert kiforratlan volna, hanem mert a különféle inspirációkból merítve is a saját intuícióira hagyatkozik. A Crush Kill Destroy szerzői teljesítményként mindenképpen becsülendő, dalaival azonban sajnos nem tudja maradéktalanul felvenni a versenyt az inspirációként szolgáló zenekarok életművével. A hangnemváltások mindenesetre üdítően hatnak a lemez egészén, különösen akkor, amikor a korai Bathory hatására életre hívott, feszesen előadott témák kerülnek túlsúlyba. A dalok felidézhetősége viszont sajnos hagy kívánnivalót maga után.

Mindezek ellenére a Crush Kill Destroy a maga nemében üdítő felvétel lett, sőt, szerintem egy fiatal black metal zenekarnak aligha kell szégyenkeznie egy ilyen bemutatkozás után. A Bokkerijders nevét érdemes lesz megjegyezniük az old school black metal szerelmeseinek. Nyilván kérdés, hogy a trió milyen irányt vesz majd, de a Crush Kill Destroy mindenképpen megérdemli, hogy a hangzásvilágban otthonosan mozgó hallgatók adjanak neki egy esélyt.

CAMPA Architecture of Decay

WITCHES BREW / KF / 9



A berlini Campa bemutatkozó lemeze elsőre egy újabb modern thrash-anyagnak tűnik, aztán közben kiderül, hogy az Architecture of Decay ennél azért többet kínál. Bár német csapat, ez bizony nem tipikus teuton thrash. A riffek mögött ugyan ott lappang az Agent Orange-korszakos Sodom és az Extreme Aggression idején csúcsformában lévő Kreator is, de ott kísért a Sepu szelleme is a Beneath the Remains idejéből, és legalább ennyire érződik a Warbringer, a Havok vagy az Enforced hatása is.

A lemez egyik legnagyobb erénye, hogy nem a puszta sebességet tekinti céljának. Az erős tempók mellett végig jelen van egy sajátos dallamérzékenység, amely különösen a zseni szólókban érhető tetten. Ezek a dallamok hol szépek, hol inkább nyugtalanítóak, furcsák, olykor kifejezetten sötétek, és valahogy úgy működnek, ahogy annak idején Mille és Blackfire melódiái működtek a Kreator klasszikus korszakában, vagy például Adam Carroll és Chase Becker roppant tudatos melodikus építkezései a Warbringer dalaiban.

A szólókról annyit még, hogy míg manapság sok thrash banda vagy kaotikus zajkitörésekbe menekül, vagy technikai öncélúságba, a Campa más utat választott: a klasszikust. A szólók nem megszakítják a dalokat, hanem egy következő szintre játsszák azokat. Meg vannak komponálva, van témájuk, van ívük, és ami a legfontosabb: nemcsak

kiváló ellenpontjai a brutális rifforgiának, hanem emlékezni is lehet rájuk.

A frontember, Buddha énekstílusa sem a klasszikus német iskola. Hangszíne hol John Kevillt, hol inkább Max Cavalerát vagy Randy Blythe-ot idézi, dühös hangsúlyai Phil Anselmót juttathatják eszünkbe, miközben az énekritmikájában a Zetro-iskola érződik. A legtöbb thrash énekes a riffen kívül vagy fölötte létezik, Buddha a riffben. Nem akar túlteljesíteni, inkább szolgálja a hangszerelést, és az a képessége viszi előre a dalokat, ahogyan a szótagokat ráülteti, ráüvölti-ráköpi a riffekre, mintha maga is egy ritmushangszer lenne.

A dalokat már jóval az album megjelenése előtt figyeltem, a tavasz óta érkező kislemezekkel. Ezek közül a két utolsó, a gonosz aurájú Egomania és a szintetizátoros atmoszférákat is használó, himnikus Apocalypse a lemezen is abszolút csúcsteljesítmény. A nyitó I See Red egy igazi ösztön-thrash. Az erőssége az erejében van: jó dinamikájú, tempós, modern nóta. A Destruction of a Person összetett, technikás darab, hardcore-os és death metalos logikával is felvértezve, a lemez egyik legjobban felépített szerzeménye.

Az Architecture of Decay jól sikerült anyag. Nem fog forradalmat kiváltani a thrash metalban, viszont ritka jó érzékkel vegyíti benne a banda a klasszikus és a modern hatásokat. Nem muzeális retrózás, nem "feature thrash", hanem élő, mai zene. Néhány dal után már nem a hatásokat hallod, hanem azt, ami történik bennük. Aztán azon kapod magad, hogy dúdolod, fütyülöd a szólókat, vagy a fejedben szólnak. Emlékezetes dalokat írni egy kiveszőben lévő szuperképesség, a thrash metalban manapság ez nem túl gyakori dolog...

CARNIFEX More Than Misery

SUMERIAN / BD / 7



A deathcore műfajában elkerülhetetlen volt, hogy ne csak nemzedékek, hanem dalszerzői trendek is váltsák egymást, ebben pedig a Carnifex szerepe és ambíciói több mint egy évtizeden keresztül formálták a műfajt. A korai, Victory Records által fémjelzett időszak agresszív, minimalista formanyelvétől a zenekar elmozdult előbb az amerikai death metal, aztán a szimfonikus elemek felfedezése felé, viszont ahogy más zenekarok és korszakok jöttek-mentek, úgy Scott Ian Lewis zenekara is veszített jelentőségéből, frissességéből. Viszont az is biztos, hogy egy ilyen húszéves karrierért bárki összetenné a kezét, még ha a hasonlat talán profán is.

Főleg, hogy a Carnifex későbbi időszakaira sem lehet azt mondani, hogy fantáziátlan lett volna. Én egyedül a Nuclear Blast-megjelenések előrehaladtával éreztem azt, hogy a Die Without Hope utáni lemezeknél a kiadó elvárásai sem lehettek reálisak, illetve hogy a 2021-es Graveside Confessions az én ízlésemhez képest nagyon görcsösen akart kapaszkodni a zenekar múltjába, de elfogadtam, hogy a Carnifexnek saját víziója van, ami engem nem szólít meg. A 2023-as Necromanteumot egyenesen túlvállalásnak éreztem, még azzal együtt is, hogy az új felállásban hallottam a szándékot, de valahogy mégis biccent az összhatás. A kiadóváltással életre hívott More Than Misery pedig egyenes ágú folytatása annak a lemeznek, de meg is haladja annak teljesítményét.

A tízszámos lemez egy olyan veterán produkciót mutat, amely most úgy szeretne visszaülni a műfaj trónjára, hogy közben oda is pörköljön annak a fáklyavivő nemzedéknek, amelyik a Carnifex-életművet próbálja részlegesen újraírni. Igazából a More Than Misery dalai is akkor ülnek a legjobban, amikor a Carnifex azt csinálja, amiben mindmáig verhetetlen. Ez pedig nem más, mint amikor mélyre hangolt, ostobán ismétlődő riffek tempótérképei változnak egy alapvetően fenyegető, brutális hangképben.

Erre persze rájönnek az utóbbi évek szimfonikus aláfestései és kórusai, amelyek számomra sajnos azért rontanak az összképen, mert a teatralitást erősítik mélység nélkül, viszont üdítőnek gondolom, hogy ráfeszült, feszes riffelés helyett a Carnifex tizedik nagylemezén egységes formanyelv alapján megírt, a teljes karrierre reflektáló dalok kaptak helyet, amik húznak is, súlyosak is, csak közben kicsit többet szeretnének elérni, mint amennyi van bennük. Például a hangulatfokozó elemeknél kifejezetten nagy hangsúlyt kapnak továbbra is az akusztikus gitáros kipengetések, de én a hasonló baljós gesztusok mindegyikét örömmel becserélném kettő másik, lefelé pengetett, nullázós-egyezős riffre.

Mindemellett a More Than Miserynek vannak nagyon erős pillanatai, és a Coffin Crowned King sodró riffelése, az Only The Dead vagy a Gothic Serpent elképesztő arányérzékkel megírt breakdownjai is koncertre íródtak. Tizedik albumán a Carnifex továbbra is azt csinálja, amit szeretne, újkori megjelenései közül a More Than Misery így is kiemelkedik, és ugyan nem adja vissza azt a patinát a zenekarnak, amit egykor magának tudhatott, de még így is nagyon valószínű, hogy az elmúlt tíz évben ez a legjobban eltalált anyaga a kaliforniai ötösnek.

COILGUNS Everything We Love, We Destroy

HUMUS / BD / 9



A svájci Coilguns már tizenöt éve aktív, és ennyi idő alatt alanyi jogon vált meghatározó szervezőerővé a zajos, kaotikus, mégis szenvedéllyel teli punk undergroundban. Bár a zenekart a megalakulása után sokáig a The Oceanhöz mérte a szaksajtó – tekintve, hogy két egykori tag, az énekes Louis Jucker és a gitáros Jona Nido is innen érkezett –, az már idejekorán biztossá vált, hogy a Coilguns társadalmi érzékenysége és zenei formanyelve messze túlmutat minden vélt elváráson.

Ennek legékesebb példája a 2024-es Odd Love című nagylemez volt, ami végre meghozta a zenekar számára azt az áttörést, hogy a lemezkritikák és az interjúk már ne a tagok korábbi zenekarához mérjék a produkciót. Az album mind zaklatottságában, mind hangszerelésében egyszerre volt ambiciózus és letaglózó. Ez nemcsak annak volt köszönhető, hogy milyen kreatív folyamat előzte meg a lemezt, hanem annak is, hogy a tagok társproducerként bevonták a munkálatokba Scott Evanst (Neurosis, Pelican, Thrice). Az Odd Love így szenvedélyében és megszólalásában is új sztenderdet hozott a zenekar életébe, túlmutatva a covid-lemezek élettartamán, és az Everything We Love, We Destroy című lemez hallatán abban is biztosak lehettünk, hogy ez volt az ugródeszka a Coilguns valaha volt legjobb albumához.

A zenekar negyedik lemeze tíz számon keresztül ecseteli kíméletlen pontossággal, néha iróniával és fekete humorral fűszerezve az emberi gyarlóság megannyi aspektusát. A képmutatást, amikor beleszólunk mások életébe, a hiúságot, amikor vélt igényeknek akarunk megfelelni, és a viselkedésmintázatok árnyoldalain keresztül arra is rávilágít, hogy sem a környezetünket, sem utódaink jövőjét nem kíméljük azért, hogy saját magunkkal foglalkozzunk. A hasonló témák nem idegenek a műfajtól, viszont a Coilguns sosem volt ennyire éleslátó és szívbe markolóan megélhető. Louis hallhatóan megtalálta saját énekdallamainak jellegzetes karakterét – ezekben egyaránt megférnek a feszült ráolvasások, az üvöltések és a repetitív dallamok is –, miközben zeneileg is maradéktalanul letisztult a Coilguns hangzása.

Az album eleve elképesztően szól, köszönhetően annak, hogy a zenekar saját, hangárszerű főhadiszállásának tereiben rögzítették az anyagot, de az akusztikával való játék is átjárja a sajátosan hangszerelt, végig magával ragadó atmoszférájú lemezt. És hogy zeneileg ez mit jelent? Az Odd Love-hoz képest fókuszáltabb zenei textúrákat, amelyek könnyen rokoníthatók a Birds In Row feszültségteremtésével, a korai mewithoutYou narratív erejével és a Hot Cross átmeneteivel is. A Coilguns azonban most sem bújik be mások árnyékába, végig önazonos marad, így sajátos atmoszférát teremt és tart fenn. Az albumon egyáltalán nincs üresjárat: minden dala önállóan is megállja a helyét tartalmában és formájában egyaránt, miközben zeneileg megannyi pillanatban megerősítést nyer, hogy a Coilguns sosem volt ennyire hatásos és letaglózó.

Az Everything We Love, We Destroy az idei év egyik csúcsteljesítménye, és nem pusztán azoknak, akik az apokaliptikus poszthardcore-



KÁNYA FERENC

1. TASTE THE FLOOR
Aimless Bound
2. SORCERY
The Immaculate Sin
3. WOLF
Hour of the Wolf
4. DOWN
Volume V
5. KAT
Death Is Not Enough



KISS DANIELLA

1. IOMMI
From the Dark
2. DANZIG
Danzig
3. W.A.S.P.
The Headless Children
4. DOWN
Volume V
5. HALESTORM
Vicious



KOVÁCS PÉTER

1. THY CATAFALQUE
XIII: Sárga erdő
2. COMEBACK KID
Chosen Hell
3. ENSLAVED
Mið
4. IOMMI
From The Dark
5. DARKEST HOUR
Suffer Divine



MILÁN PÉTER

1. CULT OF LUNA
In The Shadow Of Your Shadow
2. BLACK SABBATH
Headless Cross
3. IOMMI
From The Dark
4. ENSLAVED
Mið
5. UMUS
Voidlit

TOPLISTA



ENSLAVED

Mið

NUCLEAR BLAST / MILÁN PÉTER / 9

Az Enslaved pályafutása, kivételes zenei odüsszeiája metal-történeti könyvbe illő fenomén, amiben az a legszebb, hogy nemhogy nem ért véget, inkább olyan érzetet kelt, mintha előttünk zúgna egy hatalmas folyó, aminek sem az eredetét, sem a végét nem látjuk, s úgy tűnik fel előttünk, mintha öröktől fogva zúgna és áramlana. Teszi, mert ez a dolga...

Az Enslaved sva-dharmája (szanszkrit kifejezés, ami a saját természetre, a saját életút, feladat elvégzésére, beteljesítésére utal) az, hogy zenélnek, alkotnak, mindig új célokat tűznek ki, határköveket állítanak fel, hogy azokat a következő kreatív misszió során maguk mögött hagyják. Nem feledik el, nem úgy hagyják el őket, mintha meg sem történtek volna, hanem a tapasztalás folyamatává, alkotói lényük szerves részévé válva lettek többek a zenészek e határpontok által. A Mið az Enslaved tizenhetedik albuma.

Már a borító gyönyörű. Az Enslaved mindig evokatív erejű borítóillusztrációkkal rendelkezett, melyek a vizualitás eszközeivel, szinte mint északi mandalák tudják a lényeg felé terelni a szemlélő figyelmét. Most ez különösen nagy fontossággal bír, hiszen a „mið" azt jelenti, hogy „közép", „centrum", ami kiemelten fontos tradicionális princípium. Az Enslaved mindig is ápolta a hagyományokat, elsősorban az északi, regionális kultúrához, értékekhez, mítoszokhoz folyamodtak, de ezeken keresztül – tudatosan, vagy sem – az egyetemeshez is közel kerültek, ami a voltaképpeni értelme a hagyomány(ok) követésének. Ilyen értelemben is jelentős mű az új Enslaved-album.

Az Enslaved észak-európai zenekar, ám az értékek vonalán eljutottak az amerikai őslakosokhoz, a feketeláb indiánokhoz. A Spirit Helper dalban Kevin Kicking Woman énekel, aki a blackfoot indiánok közé tartozik és a montanábeli rezervátumban tanárként tevékenykedik. Különleges dal a maga nemében, különleges az Enslaved palettáján. Ha csak az utolsó két-három albumot veszem számításba, akkor is egyedi a Mið anyaga. Mintha az Ivar Bjørnson gitáros/dalszerző által vezetett csapat az előző lemezekhez képest is pár hegyvonulattal előrébb lépett volna, mint fentebb már vázoltam. S mindezt teszik úgy, hogy nem 80 perces lemezeket kreálnak, hanem 40 perc körüli időtartamban képesek nagy magasságokat meghódítani, s rémítő mélységekbe alászállni. Ami a lemez hangulatát illeti, én sokkal inkább érzékelem az ormok képeletes és tudati bevételét.

Az Enslaved a progresszív északi (black) metalt mint zenei törzset rendkívüli módon kiszélesítette, amibe valójában minden metalgitározási stílus belefér a hagyományos riffeléstől a tremolójátékon, a sztakkatótémákon át a tekervényesebb megoldásokig. A Mið dalai számos példával illusztrálják mindezt. A Mountainben a szaggatott, súlyos riffelés nem tipikus északi metal-elem, de az Enslaved alkímiai műhelyében ezek a témák is a zenei arany megteremtésében vesznek részt.

Kivételesek a zenei és az atmoszférát érintő hullámzások, melyek az albumot jellemzik. Az említett Spirit Helper után a Parting teljesen más világba visz el, immáron a nordikus hegyek között időzünk, de mindenütt ugyanaz a cél: a középpont megtalálása. Az Enslaved még lemezek sokasága után is képes terjeszkedni, megújulni. Grutle Kjellson dallamos hangja folyamatosan fejlődik, de a norvégok vokális feléhez a dobos, Iver Sandøy is sokat hozzátesz. Fontos, hogy a durva él továbbra is integráns részét képezi az Enslaved zenéjének: mind az érdes black metalos ének, mind a gitározás magán viseli, hogy az Enslaved melyik közegből érkezett.

Ha az Enslaved zenéjét hallgatom, megértem, hogy a teremtő erő olyan valóság, amely soha nem apadhat ki.

„Elképesztő, hogy mindig képesek valami újat hozni a világukba, hogy mindig olyan emelkedett és gyönyörű a zenéjük, miközben kíméletlen is."

Uzseka Norbert / 9 pont

„Lemezről lemezre organikus módon változik, formálódik és érlelődik az Enslaved világa. A korai nyers, nordikus black metal fundamentum máig megmaradt náluk, de csodálatra méltó az az érzék, amivel ezt a szikár vázat újra és újra felékesíteni képesek. A friss albumon ezt újra művészi igényességgel és ihletettséggel teszik meg."

Schmidt Péter / 9 pont

ban érzik otthon magukat. A Coilguns pontosan tudja, mit és hogyan akar kifejezni, kihívója már egyáltalán nincs, és ezzel az albummal olyan teljesítményt rakott le az asztalra, ami évek múlva is referenciapont lesz majd.

CRIMSON COVEN I – The Forge

CRUZ DEL SUR MUSIC / SP / 6



Az olasz Cruz Del Sur kiadónak megbízhatóan jó szimata van, ha hagyományos felfogásban alkotó epic/doom/heavy metal bandák felkutatásáról van szó. Az ezen a vonalon ügyködő spanyol Crimson Coven az egyik legfrissebb igazolása az istállónak, az I – The Forge „személyében" pedig a hispánok debütalbumát engedték szabadjára a nagyvilágban.

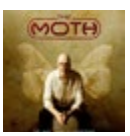
A háromnegyed órányi, nyolcdalos (plusz intro) lemezanyag cicomamentes, fajsúlyos, gitárcentrikus megszólalású, jobbára a középtempó különféle válfajaiban mozgó muzsikát rejt, jóféle radírozós riffekkel és ízes szólómunkával fűszerezve. A zenei alapok hol a Candlemass, hol a Crypt Sermon, hol a Below világával mutatnak fel rokon vonásokat – kellemesen ismerős és szimpatikus atmoszférával bír tehát a produkció.

Amivel kapcsolatban mégis némi hiányérzetem van, az az ének, a frontember P orgánuma nekem ugyanis valahogy többedjére is testidegennek hat itt. Nem szárnyal, nem varázsol el úgy, ahogy ebben a közegben ez elvárható lenne – pláne, hogy ebben az irányzatban olyan arcok mutatják az irányfényt, mint pl. Robert Lowe (ex-Solitude Aeturnus, ex-Candlemass, ex-Grief Collector), Stefan Berglund (Memory Garden) vagy Brian „Butch" Balich (Argus). Nincs rossz hangja pedig az arcnak, a hangszínei engem gyakran emlékeztetnek az ex-Metal Church-torok Ronny Munroera, sőt néhol egy cizelláltabb Blaze Bayley-re – más zenei körítéssel simán működhetne a dolog, itt viszont valahogy amolyan „földhözragadt" benyomást kelt a végeredmény.

Egész jól sikerült dalok azért ezzel együtt is vannak a lemezen, a Crowns Of Greed, a Sacrament Of Shame vagy a Lockheed Electra kellemes monumentalitással, energikusan masszíroznak, és ezekben még P barátunk orgánuma is viszonylag jól érvényesül. Ha a következő albumon – akár egy énekesváltás árán – erősebb, markánsabb vokális teljesítményt lesznek képesek prezentálni spanyoljaink, akkor a jövőben még születhet barátság a Crimson Coven és köztem. Pusztán a zene okán egy alapvető szimpátia már most is megvan bennem, innen kéne egy szintugrást megejteni legközelebbre. A magam részéről drukkolok, hogy ez megtörténjen.

DEVIN TOWNSEND The Moth (The War – Live)

CETNRUY MEDIA / VS / 10



2025. március 27-én azon szerencsés kevesek között voltam, akik Groningenben, a De Oosterpoortban személyesen lehettek tanúi Devin Townsend vadonatúj rockoperájának, a The Moth világexkluzív előadásának. Mint lemezkritikámban már írtam az albumról, a 24 tételes, kétfelvonásos progresszív rockopera Townsend eddigi legambiciózusabb alkotása, és talán egész életművének csúcspontja.

A koncert előtt egyetlen hangot sem lehetett hallani a műből, csupán annyit tudtunk, hogy egy közel tíz éve formálódó, gigantikus zenekari produkcióra készülhetünk. Viszont ahhoz képest is, hogy sok éve rajongója vagyok Devin munkásságának, és ismerem milyen őrülten variált zenei dimenziókban mozog, barátommal a koncert után

haza felé sétálva zavarodottsággal, csodálattal, és áhítattal vegyes tisztelettel, a megfelelő szavak hiányában teljes csöndben próbáltuk feldolgozni minek is voltunk épp részesei.

Úgy, hogy most már volt alkalmam kedvemre hallgatni a stúdió verziót, teljesen más alakot kapott maga a koncert is. Az akkori elsőprő, felfoghatatlanul kaotikus hangáradat mára értelmezhető, dúdolható struktúrává cseperedett. Viszont még mindig, akárhanyadjára is hallgatom a lemezt, folyamatosan újabb és újabb részletekre bukkanok, és imádom, hogy több századik hallgatásra is még mindig vannak olyan dalrészek, ahol egyszerűen nem tudom kifürkészni a ritmust és a harmóniákat.

A Townsendre jellemző, már-már túlterhelően sűrű „wall of sound" hangzás ezen a koncerten minden korábbinál monumentálisabb volt. A hetvenfős Észak-Hollandiai Szimfonikus Zenekar, a hatalmas kórus, a progresszív metal instrumentumai, valamint Devin Townsend, és Lynn Wu énekhangja együttesen egészen földöntúli hangzásvilágot teremtenek. Sajnos Anneke van Giersbergen a koncerten nem volt ott, viszont érdekes addíció Devin narrációja a számok között, ahogy próbál harmatnyi történeti értelmet lehelni a zenei metaforába.

Mert a lemez egy disztópikus metaforatörténeten keresztül az emberi lélek átalakulását, a traumákkal és az árnyékénnel való szembenézést, végül az önreflexióból megszülető felszabadulást járja körül. Kaotikus, apokaliptikus, helyenként kimerítő, máskor katartikus és euforikus utazás, ami a hallgatótól folyamatos és teljes odaadást követel.

Életre szóló élmény volt személyesen ott lenni és átélni az előadást, és ezen a lemezen keresztül visszarepülni térben és időben, és a tény, hogy nagy valószínűséggel ez volt a lemez egyetlen ilyen kaliberű élő előadása, a koncert a zene szerelmesei számára történelmi jelentőségű pillanatként maradhat fenn.

DISFEAR The Last Nail

RELAPSE / MP / 8



Az egykori angol punkszíntér ma is aktív részvevője, a Discharge tagjai valószínűleg nem sejtették, hogy mekkora hatással lesznek a teljes extrém metal-mozgalomra, amikor először elkezdtek zajongani. 1977(!)-ben indultak, korábban, mint a Venom, s amit az 1982-es Hear Nothing See Nothing Say Nothing debütalbumon kiadtak, mérföldkőnek bizonyult. Mást már nem is kellett volna megjelentetniük, ezzel az egy rövid anyaggal műfajteremtővé váltak. Stílusuk, a d-best, vagy crustcore töménytelen sok zenekart ihletett meg, elég a szintén alap zajcsapásmérő Extrem Noise Terrorra gondolni, vagy olyan „Dis"-csapatokra, mint a Disrupt, a Disgust, a Dishammer, vagy a Disfear. Utóbbi több szempontból is nevezetes.

A svéd Disfear utolsó albuma elég régen, 2008-ban jelent meg, ez volt a Live The Storm. A Disfear olyan ismert zenészeket vonultat(ott) fel, mint Ulf Cederlund, ex-Entombed gitáros, vagy a tavaly elhunyt Tomas „Tompa" Lindberg énekes. Épp az adja a The Last Nail című új album különlegességét, hogy a zenekar a Live The Storm óta három zenészt veszített el, legutóbb Marcus Andersson dobost. Nem csoda, hogy a zenekar megmaradt tagjai veszteségről, csapásokról beszélnek, ugyanakkor az együtt megélt pozitív élményekre gondolnak, sőt, az album végső verzióját Marcus még láthatta a halála előtt. Mindezek fényében különös élmény az anyagot hallgatni.

Az már a korábbi kiadványok alapján is világos volt, de az új csak megerősíti, hogy a Disfear nem csupán egy volt a sok „Dis"-banda és egyéb Discharge-klón küzül, hanem maguk köszörülték d-beat-himnuszaikat. Ez azt jelenti, hogy a The Last Nail a lehetőségeket és a műfaji kötöttségeket tekintve egészen változatosnak mondható album. Vagyis nemcsak durván, nyersen elreszelt alapriffeket hallunk, hanem sok dallamot is, ami színt visz a tipikus crust/punk-ritmusok lendületes világába. Már a kiváló nyitódal, A Circle Of Disease erről győz meg.

Az albumon a d-beat-ritmusok hol szinte rock'n'rollos lazasággal, ugyanakkor feszességgel szólalnak meg, hol a régi punkkorszak elevenedik meg, hol metalosabb éllel reszelik hangszereiket a svédek. A hangzás organikus, érdes, arányos, élettel teli, pulzáló. Tompa hangja pedig olyan hasító és metsző, mint volt mindig is, beleértve az At The Gates-időket. Nem tudom, fordult-e már elő valaha, hogy egy zenésznek egy éven belül két posztumusz-lemeze is megjelent.

A The Last Nail a maga műfajában remekül sikerült anyag. Az eltávozottak nyugodjanak békében!

DREAM UNENDING Certain Uncertainties

20 BUCK SPIN / MP / 8



A Dream Unending 2019-ben jött létre két olyan zenész közreműködésével, akik más csapatokban már bőven bizonyítottak. Derrick Vella gitáros/bőgős és Justin DeTore ez a két személy. Mindketten főleg death metalban ténykednek (Tomb Mold, Innumerable Forms stb.), de Dream Unending név alatt valami mást kívántak létrehozni. A diszkográfia két albumból (Tide Turns Eternal – 2021, Song Of Salvation – 2022), és egy splitből (Starpath - 2023) áll, mely utóbbin a Worm a másik zenekar. Valamennyi kiadvány kimagasló színvonalú, s hasonló nívón folytatja az alkotói utazást a duó a Certain Uncertainties című új albumon.

Eleinte olyan jellegű doom/death metalt játszott a duó, amelyre a műfaj nagyjai hatottak, pl. az Esoteric, ám idővel kezdtek eltávolodni ettől, és a kezdetben is meglévő progresszív törekvések felé mozdultak el. A 40 perces új anyag ezt világosan alátámasztja. A doom/death metal mint főgyökér most is megvan a Dream Unending zenéjében, azonban az utak innen egyre többször térnek el; a duó minden eddiginél többet kalandozik. Ez azt jelenti, hogy adottak DeTore morózus hörgései, Vella lassú, vérbő riffjei, azonban ezeket keresztül-kasul beszövik, sőt, olykor fel is váltják finoman progresszív ízű gitározások; torzítatlan játék, amely nem a metallal áll kapcsolatban, inkább az instrumentális gitárzenékkel mutat közös vonásokat. Nem beszélve a hasonlóan „elvont" hangvételű dallamos énekről – I Carry Your Burden.

Vella nyilvánvalóan sok mindent hallgat, s maga is több stílusban akar működni, s ebben társa, aki szintén nem csupán a death metalban van otthon, együttműködő partner. Első hallásra a nagyon lecsendesedett, megnyugvást szemléltető progos gitárpengetések, ezek bontogatásai távol állnak a doom/death metal dramatikumától, súlyosságától, s néha magam is úgy érzem, mintha két különálló valóság találkozott volna össze ezen az albumon, Vella és DeTore megpróbálják összehozni ezt a két merőben eltérő világot. Konklúzió: a Dream Unending kísérleti fázisban lévő zenekar, ahol a zenészek a kedvelt irányzatok összeboronálásának lehetőségeit kutatják. E keresés legfrissebb fázisa, vagyis a Certain Uncertainties album, ha nem is mindenhol mutat koherens képet, élvezetes mű.

EARLY MOODS Ready For The Grave

RIDINGEASY RECORDS / SP / 8



Egy bemutatkozó EP és két nagylemez után a Los Angeles-i illetőségű Early Moods szeptember közepén állt elő abszolút stíluskompatibilis című harmadik albumával, a Ready For The Grave-vel. A bő egy évtizede aktív ötösfogat a riffelősen fogalmazó doom rock/protometal irányvonal művelésében jeleskedik egyébként, ezért céloztam az imént a stiláris szempontból jól eltalált címválasztásra. A korai, ozzys Black Sabbath, a Pentagram és kortársaik által kitaposott poros, kopár sziklákkal szegélyezett ösvényen, ólomszürkén hömpölygő fellegek alatt baktat az öt kaliforniai muzsikus, akiknek új lemeze egyébiránt egy fokozattal célirányosabb, riffelősebb és harapósabb megfogalmazású, mint amilyenek elődei voltak. Alberto Alcaraz énekstílusa, hanghordozása ugyancsak elmozdult egy kompaktabb, emészthetőbb irányba – jó érzékkel gyúrt rá erre a dologra a srác, mert korábban ez volt az a pont, amiben szerintem kicsit gyengélkedett részükről a mutatvány.

Különösebb egyéni hangszeres sziporkázásokról itt nem lehet beszámolni – és ezek nem

TOPLISTA



POSTA JÁNOS

1. C.O.C.
Blind
2. THE CARBONFOOLS
Carbonsoul
3. ULVER
Shadows Of The Sun
4. TANKCSAPDA
Jönnek a férgek
5. MENTAL CRUELTY
Echoes Of A Forlorn Land



SCHMIDT PÉTER

1. IOMMI
From The Dark
2. LED BY VULTURES
Led By Vultures
3. TESTAMENT
Formation / Dark Roots / Titans
4. CULT OF LUNA
In The Shadow Of Your Shadow
5. WOLF
Hour Of The Wolf



UZSEKA NORBERT

1. THY CATAFALQUE
XIII: Sárga erdő
2. ENSLAVED
Mið
3. CULT OF LUNA
In The Shadow Of Your Shadow
4. HETEDIK ÉRZÉK
Per Aspera Ad Astra
5. TRIDENT
Maradt a csend EP



VALACHI SAMU

1. MASTODON
Marrow Deep
2. AMON AMARTH
The Allfather Awakens
3. TEMIC
Ceiba
4. KILLER BE KILLED
Reluctant Hero
5. DEFTONES
Koi No Yokan



CULT OF LUNA

In The Shadow Of Your Shadow

RED CRK / MILÁN PÉTER / 10

Ha a Neurosis a '90-es években teljesedett ki, mutatott be teljességgel páratlan pályaívet korszakalkotó lemezek, katartikus koncertek sorával, akkor a Cult Of Luna a 21. század megkerülhetetlen zenekara, melynek egyik hatása a Neurosis zenéjében keresendő. Természetesen a kép ennél jóval összetettebb, a svédek a hatásokkal egyetemben kezdettől fogva a saját életművüket kovácsolják. Ezen dolgoznak ma is töretlenül.

Johannes Persson gitáros/énekes és társai rendkívül alkotói erővel rendelkeznek, hiszen néhány évente előrukkolnak egy-egy masszív zenemonstrummal, melyek nem ritkán a 80 perces tartamot ostromolják. Kívülről úgy tűnhet, hogy nem lehet könnyű folyamatosan kimagasló színvonalat produkálni ekkora terjedelemben, azonban a zenekar részéről, bár nyilvánvalóan óriási munkáról van szó, az egész folyamat organikusabb, talán könnyebb is, mint gondolnánk. Végül is ez az életük, a természetesség, hogy alkotnak, lemezt vesznek fel, magától értetődő, a témák, ötletek pedig jönnek, mint víz a forrásból.

Kb. ötször végighallgattam az In The Shadow Of Your Shadow címet kapott kilencedik sorlemezt, de talán nem árulok el nagy titkot, ha azt mondom, hogy egy Cult Of Luna-album esetében a hallgató mindig a kiismerés fázisában marad. Épp ettől válik a zenehallgatás sokszor szinte spirituális vagy transzcendens élménnyé, és a Cult Of Luna lemezei ehhez kitűnő alapanyagot szolgáltatnak.

Kb. 72 perces az új album, egy újabb rétegzett mestermű, melynek jellemzéséhez nehéz hozzáfogni. Minden dal megérdemelné, hogy cím szerint megemlítsem, kielemezzem, de mint fentebb fogalmaztam, a saját megismerés fontosságát semmilyen definíció és analízis nem pótolhatja. Az biztos, hogy a svédek zenéjében vannak állandó elemek és olyan ízek, díszítmények, amelyek az adott albumhoz „csapódnak hozzá" a zenei utat szélesítendő. Persson agresszív, durva hangja, hardcore-os ordításai – ami miatt már sokan berzenkedtek, mindhiába – szinte biztos, hogy amíg a Cult Of Luna létezik, megmaradnak, az új lemez dalaiban is nagy adag extrémitást adnak a képhez. Emiatt is „nehéz" a Cult Of Luna zenéje. Másrészről találunk olyan zenei finomságokat, amelyek rendkívül változatossá, zeneivé teszik az anyagot. Pl. a rövid Landby azzal a nagyon szép füttyögésszerű hanggal kísért dallammal egészen el tudja varázsolni az embert. De említhetem a Breach nyitó gitárdallamait, majd a lassan kibontakozó, nagyon hangulatos folytatást is, vagy a David Eugene Edwards (16 Horsepower, Wovenhand) vendégszereplésével rögzített One More Day-t is. The Rift, a hátborzongató A Way Back... Minden kompozíció egy-egy újabb szelete egy albumnak, amely a 21. század egyik legnagyobb víziójával rendelkező zenekarának a gyümölcse.

Kreativitását tekintve csaknem példa nélküli, amit a Cult Of Luna évtizedek óta véghez visz, pontosabban fogalmazva: kevesen vannak velük egy ligában. Az In The Shadow Of Your Shadow beszippantja az embert, és itt csak klisét lehetne halmozni klisé hátán: az album egy utazás, melynek minden pillanatában új élmények várják az embert, s a végén azt érezzük, hogy gazdagodtunk. Hívhatjuk a zenét progresszív, vagy atmoszferikus sludge-nak, hardcore-ral kevert atmoszferikus metalnak, vagy aminek akarjuk, a lényeg abban áll, hogy a Cult Of Luna minden idők egyik legjobb (metal)zenekara. Nem feltétlenül a technikai tudás miatt, nem azért, mert nagyon kemények, extrémek, és ehhez hasonlók, hanem azért, mert a zenei látomás, amellyel bírnak, aminek birtokában megkomponálják lemezeiket, s az erő, ahogyan mindezt prezentálják, zseniális.

„Mindenféle zenei szélsőséget megjár új albumán a Cult Of Luna, meg még sok mindent a köztes szférákból is. Odafigyelve, a külvilágot kikapcsolva, lehetőleg egyedül és sötétben fuss neki!"

Schmidt Péter / 9 pont

„Önmagában, a brutál énekkel és súlyos riffekkel, az akár Anathemát idéző lágyabb-szebb részekkel együtt is nagyon adná. De van pár extra, s különösen David Eugene Edwards (16 Horsepower, Wovenhand) vendégszereplése, ami végképp bearanyozza."

Uzseka Norbert / 9 pont

is hiányoznak –, a lényeg egyértelműen a csapatjátékban és a banda egységesen morózus, monolitikus megszólalásában rejlik. Az elején citált két ősklasszikus formáció mellett egyébként a Trouble neve néhol ugyancsak fel-feldereng a kavargó ködben, sőt – afféle kisebb újdonság gyanánt – még óvatosan epic metalos hangulatok is felvetik dacosan bősz fejüket. Utóbbi tekintetében érdemes meghallgatni a Thy Eternal Grief című tételt, vagy a záró, közel nyolc perces Ashes Of The Damnedet. Illetve figyelmet érdemel a melankolikusabb hangvételű, fokozatosan bekarcosodó When Light Fades Away is, ami a brigád egy dallamérzékenyebb arcát mutatja meg. Nem rossz ez sem.

Habár a 42 perces, hét saját szerzeménnyel ékeskedő Ready For The Grave azt a fajta konstans libabőrt nem hozza, mint a kortársak közül mondjuk a Green Lung friss anyaga, de ettől még egy jó stílusérzékkel összerakott, becsületes doomster/protometal nótacsokor, amit bátran ajánlok az efféle obskúrus atmoszférájú muzsikákra fogékonyak számára.

EPITAPHE

III

AESTHETIC DEATH / MP / 8



A francia Epitaphe egy elég kevéssé ismert death metal formáció, amely e goromba műfajt sajátos értelmezésben láttatja. Birtokomban van a zenekar előző két albuma, amelyek kellőképpen felrajzolták, hogy a négyes miképpen áll hozzá ehhez a kompromisszummentes irányzathoz. Nos, még kevesebb kompromisszummal.

Érdekes lehet az információ, hogy az Epitaphe tagjai Eventide néven egy progresszív zenekart is visznek, aminek vajmi kevés köze van a metalhoz, a bősz zenei kitörésekhez. Nyugtató hangulatú, merengős zene felemelő pillanatokkal. A zaklatott énjét bizonyára az Epitaphe kompozícióiba önti bele a trió, bár az Epitaphe sem fér bele egy sematikus definícióba. A III alapján a zenekar változatosabb lett, egyúttal még távolabb került attól, hogy skatulyákba, dobozokba lehessen helyezni őket. Leginkább progresszív, avantgárd death metalnak nevezném a franciák zenéjét, de a kép csak akkor lesz tisztább, ha valaki veszi a bátorságot, és meghallghatja az 54 perces CD/LP-t.

Már a hangszerkiosztás sem megszokott, én legalábbis nem sok death metal zenekarról tudok, amelyben szaxofont lehetne hallani. Van néhány album, előadó (Ihsahn, Carpathian Forest, Shining...), melynek jól állt a szaxofon, e metal-atipikus hangszer, s mondhatom, az Epitaphe szürreális hangulatú death metaljába is beleférnek a néha felcsendülő fúvós témák. Ha azt mondom, hogy az Epitaphe-féle formabontó death metal a szaxofontól sem lett bizarrabb, akkor lehet sejteni, hogy a zenekar eleve távol áll a bevett formuláktól, sémáktól.

Öt szám hallható az albumon, zömmel negyedóra-közeliek, ami újabb adalék ahhoz, hogy az Epitaphe nem megszokott módon ál a zenéhez. Borongós utazásuknak az akusztikus részek éppúgy részei (Spring Frost), mint a doomos riffek, a tiszta énektémák, a progos elszállások, tehát a vaskos death metal nem kizárólagos elem, ha túlsúlyban is van. Az említett Spring Frost jól példázza, hogy a zenekar miképpen épít fel egy hörgéssel ellátott, death metalosan, súlyosan megszólaló, ám teljesen szabadon strukturált tételt. Aki kedvel olyan zenekarokat, mint a Demilich, a Blood Incantation, sőt, Gorguts, az vélhetően tud kapcsolódni.

A zenéhez hasonlóan az LP/CD kiállítása is igényes: az illusztrációkat ismét a finn Petri Ala-Maunus készítette. E leginkább egyes poszt-impresszionisták műveire emlékeztető festmények, sajátos színvilágú tájak, foltok, textúrák láthatat-

lan szimbiózisban együtt lüketnek a hasonlóan megfoghatatlan karakterű zenével. Nehéz album, épp ezért érdemes vele foglalkozni.

ETOVICS Stolidity

SZERZŐI KIADÁS / UN



Az Etovics 2015-16 körül indult, '17-ben a Fekete Zaj Osztálykiránduláson koncertet is adtak, de az első komolyabb hanganyagra mostanáig kellett várni. A trió központi alakja Erdei Attila, aki olyan zenekarokban dobolt, mint Superbutt, Clue, Autumn Twilight, tőle származik a koncepció és a legtöbb szerzemény alapja. Hegedűn, thereminen, miegyebeken Tóth Ádám (Art Of Dethronement, Kajgün stb), basszusgitáron Nedoluha György (Superbutt, Clue, Aebsence stb.) a társai. És ha ezen nevek alapján várszz is valamiféle zenét, akkor is szinte biztos, hogy nem fogod kitalálni, milyen is a Stolidity. Ugyanis itt metal nincs, rock is csak nagyon elvétve, inkább nevezném analóg megközelítésű, nyugis-ambient elektronikus zenének.

Ez olyan terep, amelyet nagyon kevéssé ismerek, és aligha helytálló olyan párhuzamokat vonnom, hogy pl. a Stolidity is Great című dal egy picit a Pink Floydot, majdnem Satrianit idézi számomra, netán hogy a derűsebb ill. távol-keleties témákat is felvonultató Waiting for the Answerről az ex-King Crimson-os Trey Gunn egyes szólódalai jutnak eszembe, épp csak ez totál más hangszerelésű cucc. Felemlegethetem még Kátai Tamás Neolunar nevű projektjét (melynek egy szem albuma 2016-ban jelent meg), de az Etovics attól is nagy mértékben különbözik.

Sőt, Tóth Ádám talán leginkább kísérletező zenekara, a Kajgün is egészen más – az Etovics jóval minimalistább, még úgy is, hogy ha az ember odafigyel, ráébred, hogy valójában egész sor különféle hangszer ill. téma vonul fel minden szerzeményben. Az összhatás sokkal inkább… nem is tudom, hol űrbéli, hol filmzenés, néhol meditatív. Akad benne itt egy kis pop, amott trip-hop, másutt népzene (WTFIGO) is. De amikor először hallgattam, úgy éreztem, hogy hát, ez ilyen háttérzene, ami úgy elszól ugye a háttérben, és nem zavar, ám aztán egyszercsak arra eszméltem, hogy totál belefeledkeztem. Sajátos élmény, és el tudom képzelni, hogy élőben különösen magával ragadó lehet. Úgyhogy remélem, lesz még koncert, de a Dudás Gábor (Odion, Thy Catafalque, ex-Reason) énekével készült dalokat is jó lenne hallani majd (merthogy voltak ám ilyenek is).

EXHAUSTER Wolfen

AWAKENING / KF / 6



Az Exhauster története tipikus underground sztori: a francia extrém színtér sokadik vonalában mozogtak a nyolcvanas évek végén, illetve a kilencvenes évek elején, kiadtak néhány demót, majd '96 körül felszívódtak. Több mint huszonöt évvel később, 2022-ben alakultak újjá. Nem újra, hiszen ebben a formációban csak az eredeti Exhauster egyik gitárosa és a bőgőse tért vissza, három új arccal kiegészülve, vagyis a frontember személye is megváltozott.

A visszatérés után készítettek egy néhány számos új demót, illetve egy közös albumon újra kiadták a régieket is. Ezután eltelt még néhány év, és elkészítették azt, ami korábban nem adatott meg nekik: az első nagylemezüket.

A Wolfen azonban nem egy egyszerű debütalbum, hanem egyfajta időutazás egy alternatív múltba. A dalok nagyobb része a '91-92-es demókról származik, két szerzemény pedig már a 2023-as újjáalakulás után született. Az eredmény meglepő. Aki ismeri a korai Exhauster-felvételeket, az valószínűleg több alkalommal is ellenőrzi majd, hogy valóban ugyanazokat a számokat hallja-e. A Ghost Dance vagy az Enjoyment of Death új verzióri annyira más összképet mutatnak, hogy elsőre szinte rájuk sem lehet ismerni.

A régi Exhauster muzsikája egyértelműen a korai Sodom és Kreator alkotásainak árnyékában mozgott, hazai pályáról pedig talán a Massacra hatása volt azonosítható a demók nótáiban. Zenéjük sötét hangulatú, helyenként már-már death metalba hajló, riffhalmozó thrash volt. A Wolfen albumon viszont ezek a dalok teljesen átalakultak. Nem a gitárjáték vagy maguk a riffek változtak meg - azok ugyanazok, mint harmincöt évvel ezelőtt. A különbséget leginkább a riffek újraértelmezése, a ritmika korszerűsítése, de mindenekelőtt a vokális megközelítés jelenti. Mindez egyfajta modern crossover karaktert ad a daloknak, illetve mondjuk úgy, hogy a vokál folyamatosan ebbe az irányba tolja az összképet, emiatt ugyanazok a riffek teljesen más hatást keltenek. Eltűnik az a démonikus, sötét hangulat, amely a régi felvételek talán legnagyobb erőssége volt, és helyette egy másfajta agresszió kerül előtérbe.

Nekem az a bajom ezzel a felújítással, hogy bár crossover területen mozog, látszik rajta, hogy idegen számára ez a közeg. Nem áll össze koherens anyaggá, és a zenét pontosan olyan tudathasadásosnak érzem, amilyennek a borítón a farkas látszik. Érzésre a Power Trip és a Plaque Years dolgaihoz rokonítható hardcore-os, crossoveres modern thrash akar lenni ez a cucc, de az utcaiságot, a dühöt és az energiát nagyon lakossági szintre húzták le benne.

Ha mondjuk 1987-ben készült volna néhány olyan dal, amelyen egy fáradtan próbáló Overkill kíséri az influenzából éppen felépülő Mike D-t, akkor ezeknek a remixelt, remaszterelt változatai valami ilyesmi anyagot adnának. Vagy csak többet gondoltam ebbe az albumba.

De gondolkodjunk pozitívan! Ha az Anthrax The Greater of Two Evils lemezéről vagy az Exodus Let There Be Blood albumáról azt gondoltad, hogy nettó múltgyalázás, akkor hallgasd meg ezt - és gondold újra.

GHOST TOAST Live at Grand Café

SZERZŐI KIADÁS / UN



A Ghost Toast egy debreceni zenekar, instrumentális progresszív/poszt-rockot játszanak, méghozzá nagyon jót. Manapság sok olyan csapat van, amelyre illik ez a leírás, de sokuknál érzem azt, hogy a nagy témahalmozásban meg hangulatépítésben elvész valami. Talán csak a fogós dallamok, avagy az, hogy a közönségnek is jól eső érzés, urambocsá' szórakoztató legyen őket hallgatni. A Ghost Toastnál viszont ez is megvan.

Ebben szerepet játszik az is, hogy a legtöbb dalukban felhangzanak hangminták: különféle beszédrészletek (filmekből, előadásokból, hírekből stb.), elvétve egy kósza énekdallam is vagy épp szavalás. S mivel ezeket jó érzékkel és ízléssel adagolják, nem elviszik a fókuszt, hanem kiteljesítik adott dal mondanivalóját. Mert ez a Ghost Toast másik fő erőssége: hogy minden szerzeményüknek van mondanivalója, átható atmoszférája, hogy amit a dalcímek jeleznek, az valóban ott van a dalokban. Az, hogy emellett a 3+1 tagú csapat megveszekedett jól is zenél, az viszont nem a tudásuk villogtatásából derül ki, hanem abból, hogy a kompozíciók megannyi különféle témája milyen szépségesen simul egybe.

2025. október 18-i koncerjüket a szegedi Grand Caféban Takács Borisz (Endre zenekar) vette fel összesen hét kamerával (köztük egy 360 fokossal). Ennek megfelelően ez a koncertfelvétel képi vonalon is kellően változatos és izgalmas. Rózsavölgyi Bence gitáros mindehhez a csapat videóklipjeiből ill. háttérvetítéséből is hozzátett, és sikerült a számítógépes, akár MI-grafikákat még pont ízléses mértékben és módon integrálnia az anyagba.

A koncerten hat dal hangzott el (pontosabban a Wantliberate a Deliberate Disguises és a W.A.N.T. c. szerzemények kevercse), és ahogy megszokhattuk tőlük, igazából egyiket sem stúdióverzióban adják elő. Náluk mindig van helye a változtatásoknak (ha nem is feltétlenül improvizáció szintjén), amibe éppúgy belefér, hogy adott nótát rövidebben játsszák, mint az, hogy kibővítve. Utóbbira itt a Chasing Time a példa, egy alapból is monumentális, gyönyörű dal, melybe Petőfi Sándor Dicsőséges nagyurak című versét szőtték bele ezen a koncerten, extra hátborzongató pillanatokat téve az amúgy is elképesztő szerzeményhez. De nem kevésbé, csak máshogy ütős a csapat talán legnagyobb slágere, a Last Man, aminek olyan húzása és ereje van, hogy sok kő metal banda is megirigyelhetné.

Jó, hogy megvan ez a simán profinak nevezhető koncertfelvétel, de persze nagyon várom a következő albumot is.

LES BÂTARDS DU ROI Ici meurt ma joie

LES ACTEURS DE L'OMBRE / MP / 7



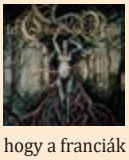
A Les Bâtards Du Roi nevű 2022-ben alakult francia zenekar a királygyilkosság szörnyűséges témáját dolgozza fel; a kitalált történet a két fivér mint elkövető száműzöttségét beszéli el, melynek során falvakba, boszorkánygyülekezetekbe is eljutnak. A szövegekben nem mélyedtem el, franciául szólnak, s a királygyilkosság témáját alapból rettenetesnek tartom, nem is merülnék el benne. Eleve ilyen álnevet felvenni, hogy „Regicide" - a formáció énekes/gitárosa ő.

Az Ici meurt ma joie egy új EP, amely egy évvel a második album, a Les Chemins de l'exil után jelenik meg. A csapat nem meglepő módon dallamos black metat játszik, mely irányvonal rendkívül népszerű a francia metalzenészek körében, töménytelen ilyen jellegű csapat működik arrafelé. Nem állítanám, hogy a Les Bâtards Du Roi a legjobb ezen a területen, azt még kevésbé, hogy túl sokat tennének hozzá a korpuszhoz, azonban a meglévő főzetet meglehetős műgonddal és hozzáértéssel kavargatják. A dallamokat visszavezehtetjük a melodikus svéd death-bandák gitártémáihoz, de a francia csapatok olyan szenvedéllyel csűrik-csavarják a black metalos dallamvilágot, hogy ebből idővel kiköpülték a maguk stílusát.

Három számot hallgatunk 13 percben, ami rálátást nyújt a francia black metal jelenkorára, ami a dallamok meglétével együtt erőteljes és kompromisszummentes is. Ugyan a gitárokban sok a dallam, az ének vad BM-rikácsolás, és a sebes tempókat is kedveli a csapat. Az éneket ugyanakkor hangulatos férfikórusokkal teszi érdekesebbé a Les Bâtards Du Roi legénysége. A hangzás a kiadó zenekaraitól megszokott módon tiszta ás átlátható. Korrekt anyag.

LES CHANTS DE NIHIL Graines

LES ACTEURS DE L'OMBRE / MP / 9



A Plérin városából, Bretagne-ból származó Les Chants De Nihil csaknem húszéves zenekar, 1997-ben alakult. A Graines az ötödik album, s a zene, a produkció alapján elég világos, hogy a franciák kidolgozott koncepció mentén dolgoznak. A szövegek témája valami olyasmi, hogy mi lenne, ha a Földnek lenne lelke, mit mondana nekünk, miképpen viseltetne eddigi törté-



SILVERTOMB

The Interpretation of Nightmares

STEAMHAMMER / GYURICZA FERENC / 9

A Peter Steele 2010-ben bekövetkezett halálával, illetve zenekara, a Type O Negative végleges földbe állásával keletkezett űr betöltésére több próbálkozás is történt az elmúlt bő másfél évtized során a gótikus doom metalnak nevezett színtéren. A legautentikusabb kísérletet kétségkívül a Silvertomb megjelenése jelenti, ahol a gyakran „Drab Four" becenévvel is említett legendás csapat két korábbi tagja, az énekes-gitáros Kenny Hickey és a dobos Johnny Kelly állt össze néhány hardcore közegből érkezett arccal. Ugyan a bemutatkozó nagylemezük 2019-ben jelent meg, ám annak, hogy a második albumra egészen mostanáig kellett várni, esetükben nem a világjárvány volt a legfőbb oka, hanem leginkább azok a személyes problémák, amelyek kvázi kibeszélésére éppen a The Interpretation of Nightmares címmel ellátott korongot tartotta a legalkalmasabb „fórumnak" a Silvertomb vezére.

A The Interpretation of Nightmares a súlyos alkolholfüggőségből gyógyult Kenny Hickey vallomásait tartalmazza. A szövegek olyan témákat tárnak kendőzetlen őszinteséggel a hallgató elé, mint a hit kérdése, a családi (szülői) elutasítás és megtagadás, a paranoid skizofrénia, a belső szorongás, vagy éppen a detoxikáció alatti elvonási tünetekkel együtt járó rémálmok okozta lelki gyötrődés. Ezeknek kifejezésére pedig nincs jobb zenei eszköz, mint a Black Sabbathig visszavezethető súlyos, fájdalmas doom, amit a Silvertomb tagjai mesteri módon vegyítenek a Pink Floyd megoldásaira is emlékeztető progresszív elemekkel, az énekdallamokban tetten érhető grunge-os (lásd Alice In Chains és korai Soundgarden) melankóliával, pszichedelikus orgonajátékkal, szimfonikus díszítésekkel, a The Beatlest – vagy inkább John Lennont – megidéző melódiákkal, s helyenként némi rock and rollos lazasággal. Mindez már önmagában jelzi, de ha mégsem lenne teljesen egyértelmű, akkor rögtön szögezzük le: a The Interpretation of Nightmares nem egy Peter Steel nélküli Type O Negative-album, hanem a doomszíntér önálló identitással bíró alkotása.

Az album felépítése rendkívül tudatos, a nyitó Brain Matter / No God monumentális, súlyos riffjétől kezdve a záró When Will You Learn? apokaliptikus végkifejletéig. A nyitó riff többször is visszatér, mintegy vezérmotívumként fokozva a sírontúli hangulatot, aminek köszönhetően iszonyú feszültség árad a hangfalakból. A The Interpretation of Nightmares ugyanakkor kellően változatos is ahhoz, hogy a doom ne fulladjon unalomba. A dalok karaktere kifejezetten sokszínű, és persze dinamikai váltásokkal is jó érzékkel él a zenekar. A hármas sorszámot kapott Graves in the Sky monumentális refrénje azonnal beleég a hallójáratokba, a kislemezként is kiadott No Way To Live sodró lüktetése magával ragad, míg a torzított basszusra, és kifejezetten dühös énekre alapozott Distorted felzaklat. A legkülönösebb tétel mégis a You Know, amelynek érzéki, pszichedelikus lebegését egyenesen a saját gyászzenéjeként deklarálta Hickey. A The Interpretation of Nightmares tehát nem egy könnyen emészthető háttérzene, és nem is azért született, hogy kereskedelmi sikert hozzon a zenekarnak, ez az album a legmélyebb, legérzékibb önkifejező művészet megtestesülése.

Hogy a Silvertomb 2017-es felbukkanását milyen szándék vezette, az ma már talán kevésbé érdekes, főleg a 2026-os második nagylemez, a The Interpretation of Nightmares fényében. Ez a 32-33 perces album ugyanis nem csupán Hickey önvallomása, hanem az idei esztendő egyik legőszintébb alkotása. Egy sűrű atmoszférájú doom metal mestermű, amelynek nyolc tétele az emberi psziché legsötétebb bugyrain keresztül utaztatja meg a hallgatót, miközben a feloldozás lehetőségét csupán megvillantja előtte.

„Vajon mit szólnánk ehhez az anyaghoz, ha nem tudnánk, kik játszanak rajta? Mindenesetre hangulatos, megszerethető album, bár nem érzem úgy, hogy hemzsegnek rajta az őrülten szenzációs témák – de vannak azért erős pillanatai, s lehet, idővel a pontszám is feljebb mászik." ***Uzseka Norbert / 8 pont***

„Kicsit fáradt zene, de van némi hangulata. Black Sabbath, Type O Negative (nem meglepő), grunge egyaránt van benne, de némi plusz is, amit ők adnak hozzá az anyaghoz." ***Milán Péter / 7 pont***

netével szemben. Érdekes felvetés, ami azt sejteti, hogy a zenekar aggódik közös élőhelyünk iránt. Itt még azt is megjegyezném, hogy a LADLO és a francia zenekarok milyen szigorúan őrzik hagyományaikat, sőt, a nyelvüket is, ugyanis szinte még elvétve sem lehet angol szót találni egy-egy LADLO-CD-n.

A Graines a Les Chants De Nihil ötödik albuma, s az első benyomásom az, hogy a lemez azzal a töménységgel rendelkezik, ami jellemző a hasonló területen mozgó francia bandákra. A Graines anyaga kiérlelt, professzionális, ami maximálisan érvényes a hangzásra és a kompozíciókra. Nem kevésbé a CD kinézetére, az igényesen illusztrált digipak-kiadásra. Miként a 21. századi csapatok közül azok, amelyek nem meglovagolni kívánják a black metalt, ez a négyes is maga szeretné megírni és előadni azt a black metalt, amely meglátásuk szerint leginkább autentikus és kifejezi mindazt, ami mint tematika kikívánkozik belőlük.

Egy-egy ilyen lemezt le kell párszor forgatni ahhoz, hogy a témaforgatagból kihámozzuk a megfelelő részeket; hogy a hangörvényből kihalljuk azokat az elemeket, amelyek révén utat találhatunk az anyaghoz. Nem könnyíti meg a dolgunkat a tény, hogy a zene rendkívül intenzív, szinte semmi pihenést nem engedélyez a hallgatónak. Nem kétséges, hogy Jerry és Mist gitárosok nagyon értik a hangszer kezelését, ötletük is van zsákszámra, azonban a folyamatos szélvésztempók, a sok váltás, az, hogy riffek valóságos fergetegével van dolgunk 49 percen át, lassan eltömi a hallójáratokat. Ugyanakkor a zenekar nem akar egydimenziós lenni: a dalokba „becsempészett" dallamok, színesítések, egy-egy kórus, vagy dallamos férfiének hoz egy kis enyhülést a hangrengetegben. A Graines: L'imprégnation akusztikus kezdése, a lassabb tempó jót tesz a változatosságnak - ez a higgadtabb tétel az album közepén jól eltalált darab, és jelzi, hogy a tagság ért ahhoz, hogy miként szerkesszen meg egy lemezanyagot. A zongorás Graines: Le Temps Suspendu rövid, hangulatos tétele átvezet a lemez negyedórás, kéttételes záró fejezetéhez.

A Graines második fele jóval szellősebb zenét tartalmaz, mint a viharos első rész – nemcsak a zene ölt szinte doomos karaktert, de nagyon hangulatos dallamos éneket is hallhatunk (Graines: L'étincelle primale). Után felül ez a közel 10 perces kompozíció az album csúcspontja. A záró Graines: Pour un ailleurs még megvillantja a csapat viharkeltő oldalát, de a vad blastbeatek közepette is kontrollált és minőségi a riffelés.

Hallani, hogy komoly munka fekszik az anyagban, megérdemli a kiemelt pontszámot.

LUMSK Einsemda

KARISMA / MP / 9



Az 1999-ben alakult Lumsk olyan zenekar, amely önmagában áll, nem tartozik színterekhez, áramlatokhoz, trendekhez. Hatások nyilvánvalóan a norvég zenekart is érték és érik, de minden tekintetben a maguk dolgát végzik, ily módon egy maximálisan a saját világához hű alkotói gárdáról van szó. Első éveikben három album is megjelent, de a 2007-ben megjelent Det vilde kor után hosszú kihagyás következett. Fremmede toner címmel 2023-ban tértek vissza nagylemezzel, majd három és fél év elteltével megkaptuk a folytatást.

A Lumsk zenéje olyan, akár egy tündérmese. Se nem tipikus folk rock, még kevésbé híg, vásári, giccses folk metal. Amennyiben folk rock, úgy olyan értelemben az, hogy a norvég népies dallamokat progresszív zenei alapokra helyezve fejtik ki, amelyek sokszor inkább tűnhetnek „nehéznek", „elvontnak", mintsem egy pillanatig is megvádolhatók lennének azzal, hogy nyúlós, nyákos ragacscsal bevonva akarnák aprópénzért eladni zenei

örökségüket. Ez mindennél távolabb áll a Lumsk művészi látásmóddal megáldott csoportjától.

Amikor elindítom az Einsemda anyagát, egy másik világba csöppenek. Nem kívánom a zenét egy ponton túlmenően idealizálni, de mintha egy tökéletes harmóniában élő falusi közösségbe nyernék bepillantást, ami természetesen Norvégiában egészen más, mint Magyarországon. Nincs egy csomó ember egy rakáson, nincs harsányság, hangzavar, azonban látunk embereket harmóniában élni önmagukkal, a környezetükkel, a munkájukkal. Van derűs egymásra mosolygás, beszélgetés, mérték és forma, ellenben nincs egymás agyára menés, mert mindenki tudja, hol a határ, és ez a törékeny idill azon múlik, hogy betartjuk ezeket a határokat. Bilibe lóg a kezem? Lehetséges, de a Lumsk zenéje épp attól bájos és vonzó, hogy egy ilyen kvázi-paradicsomi miliőt vázol fel szép dalaival.

Mindamellett észre kell venni, hogy a Lumsk nem népdalokat játszik. A zene legalább annyira progresszív rock – talán még jobban -, mint amennyire folkos zene. Ez azt is jelenti, hogy nem törekednek arra, hogy a háziasszonyok főzés közben a Lumsk dallamaira kavargassák a levest, és nyilván az sem cél, hogy a fesztiválokon tízezrek hömpölyögjenek a koncertjeikre. Ha véletlenül úgy adódna, ha a sors úgy hozza, akkor ám legyen, hömpölyögjenek, de ez nem cél. És a Lumsk zenéje épp ettől őszinte és értékes. Nem akarja erőszakosan felhívni magára a figyelmet. Tiszta és egyenes. Szívből jövő.

Az Einsemda progresszív és fifikás, nehéz és olykor vadóc is, ugyanakkor törékeny és intim. Hegedűszó és finom női ének áll szimbiózisban rafinált dobjátékkal és ötletes gitárokkal. Mezei séták és vad viharok egyaránt megidéztetnek. Ilyen lett volna a folk rock ezer évvel ezelőtt, ha a hangszerpark megadatik abban a korban. A szellem azonban megadatott. Akkor is, most is.

LUSTMORD LOMBARDO The Pulse of Atoms

IPECAC / GYZ / 8



Azt hiszem Dave Lombardo nevét senkinek nem kell bemutatnom. Kevés ikonikusabb dobos van ma a zenei életben, ráadásul szereti a határait is feszegetni, lásd. a közös projektjeit Mike Pattonnal, a Venamorist a feleségével vagy a 2023-as szólólemezét. Brian „Lustmord" Williams viszont már nem annyira ismert név, legalábbis a rock/metal-körökben. Pedig Williams a '80-as évek óta teszi a dolgát, a dark ambient egyik meghatározó figurája, de lealább annyira ismert a filmes soundscape munkáiról is. A Tooltól a Current 93-ig szinte mindenkivel dolgozott már, filmek terén meg emeljük ki a Hollót és az Underworldöt – vagy épp a Scorn című videójátékot. (Kis segítség a soundscape-hez: ez nem a film zenéje, hanem a filmben hallható zajok és zörejek utólagos elkészítése és együttese.)

Szögezzük le az elején, bármennyire is közös projektként van ez hirdetve, ez az album továbbra is Lustmord-lemez. Tökéletesen illik az eddigi életműbe, és akkor is majdnem ennyire kerek maradna, ha levennénk róla Lombardo dobsávjait. Egy sötét, zaklatott horrorisztikus világ ez, és be is ugrott egy kép a zene és a lemez cím kapcsán: ha létezik vihar szeme, akkor az atomrobbanásnak is lehet ilyen, és ha ott szól a zene akkor valami ilyesmi lehet, mint ez az album. Jéghideg drone, futurisztikus, csikorgó filmzenei hangulat, mindez megfejelve Lombardo sokszor brutálisan éles, zaklatott dobtémáival. És ezen a ponton kicsit meg is másítom a szavaim. Igaz, hogy ez Lustmord világa, de Lombardo nélkül más lenne. Lustmord témái félelmetesek, de Lombardo ritmusaival kiegészítve már ez hatványozódik és kifejezetten horrorisztikusak. Előbbitől még csak félsz, utóbbitól már rettegsz. Nem dobol mindig Lombardo a dalokban, de amikor halljuk annak súlya van, és annak ott helye van.

Nehéz hallgatnivaló ez az közel egyórás anyag, de megkockáztatom, ha ráhangolódsz, akkor a szépségét is meg tudod látni ennek a komor világnak.

MASTER Among the Seeds of Death

HAMMERHEART / KF / 8



Paul Speckmannt és zenekarát, a Mastert talán nem kell különösebben felvezetni. A Master egy olyan banda, amelynek a jelentősége a death metal kialakulásában jóval nagyobb volt, mint amekkora figyelem jutott neki. Maga Speckmann mondjuk soha nem tartotta death metalnak a zenéjét, és ha megvizsgáljuk, a Master valóban inkább egyfajta őssejt, az az átmeneti állapot, amelyben a hardcore punk, a metal korai extrém formái és a formálódó death metal még nem vált külön egymástól. Ezen a ponton elidőzhetnénk rengeteget, de inkább ugorjunk egy hatalmasat!

A Master tizenhatodik albumát, az Among the Seeds of Death-t a két évvel ezelőtti Saints Dispelled után ugyanaz a felállás jegyzi, a stúdiómunkák is ugyanott készültek, és a kiadó sem változott, azaz stabilitás van. Az anyag első hallásra tipikus Master, de az azonnal feltűnik, hogy miközben a banda semmilyen látványos fordulatot nem vett, ez az album szellemiségében közelebb áll az első Master-lemezhez, mint az utóbbi évek termésének jelentős részének.

Mióta létezik a death metal fogalma, a Mastert szokás egyszerűen old school death metal zenekarként kezelni, pedig Speckmann zenéjében legalább akkora súllyal vannak jelen a Discharge, a Venom vagy akár a Motörhead hatásai, mint a korai Slayer vagy a Possessed. Az Among the Seeds különösen jól rámutat erre. Nem tagadható a rokonsága a Saints Dispelleddel, de mind az esszenciális debüt album, mind a crustos Let's Start A War is előképei ennek a lemeznek. Az Among the Seeds legalább annyira hardcore punk, mint az utóbbi, viszont annyira része a klasszikus Master-formula, mint az előbbinek. Ott van benne a Master legősibb génállománya, meg negyven év tapasztalata.

Nincs túlbonyolítás, nincsenek öncélú villantások, a lemez elsősorban a riffekből, a tempókból és az attitűdből él. Ebben Alex Nejezchleba szerepe sem elhanyagolható, az utóbbi években egyre inkább úgy tűnik, hogy a jelenlegi Master kreatív motorját már nem kizárólag a Főnök jelenti. Speckmann énekstílusa az új évezredben változott, Cronosból lassan Tom G. Warriorba fordult, de mindig meghatározó eleme maradt a zenekarnak. Hangja sosem volt különösebben félelmetes vagy démoni, ezúttal is inkább flegma, mint fenyegető.

A dalok többsége tempós, egyszerű, direkt és agresszív. A nyitó Twas Always a Plan például olyan dinamikus nyitónóta, amilyet a kilencvenes évek elején minden valamirevaló death metal album szeretett volna, míg a címadó egy minden cicomától mentes, igazán masteres ős-death metal. A Within My Grasp valamivel árnyaltabb: főriffje nem a megszokott faék, és némi sárral akár egy korai Obituary-nóta is lehetne. A Watch as Children Burn súlyos, provokatív címe az album egyik legjátékosabb darabját takarja. A „death'n'roll" kifejezéstől mondjuk a összerándul a gyomrom, de jobb kapaszkodót nehéz lenne találni rá, annyira természetesen keveredik benne a súly, a lendület és a húzás, az erőszak és a nagy terpesz.

Az Among the Seeds nem újítja meg a műfajt, de nem is nosztalgialemez vagy múltidézés. Sokkal inkább annak a bizonyítéka, hogy Speckmannnek még mindig határozott víziója van a saját zenei nyelvezetéről. Azok számára, akik a Master korai albumait tekintik a zenekar esszenciájának, az Among the Seeds of Death alighanem az utóbbi évek legérdekesebb Master-lemeze lesz, de valószínűleg azok sem fognak csalódni, akik a legutóbbi albumokat szerették.

MENTAL CRUELTY Echoes of a Forlorn Land

CENTURY MEDIA / BD / 8



A 2010-es években a deathcore műfaja rákényszerült arra, hogy szimfonikus hangzásokkal kísérletezzen, és ezzel kapcsolatban van egy nem stigmatizáló szándékú, de őszinte észrevételem. Ez a váltás elkerülhetetlen volt azoknál a zenekaroknál, amelyek gitárosai nem tudtak felnőni ahhoz a hullámhoz, amelynek képviselői a klasszikus death metal riffelést igyekeztek elsajátítani.



MENTAL CRUELTY
Fotó: Josh Richter



DOWN
Volume V

NUCLEAR BLAST / MILÁN PÉTER / 8

A Down azon zenekarok közé tartozik, amelyek nem igényelnek bemutatást. A '90-es években már a NOLA debütalbumot megelőzően volt szerencsém gyenge minőségű demófelvételen pár számot meghallgatni a készülő lemezről, de az igazi az volt, amikor a NOLA végre megjelent. Mit lehetne írni a Paranoidról? A Master Of Puppetsről? A South Of Heavenről? Klasszikusok, s a NOLA hasonló státuszban foglal helyet. A '90-es évek egyik nagy opusa volt minden tekintetben. Olyan meghatározó zene abban az évtizedben, mint volt a Type O Negative, vagy a Paradise Lost. Ehhez képest a 2002-es Down II: A Bustle In Your Hedgerow... már nem hatott meg túlzottan – nem is tudnék felidézni róla egy hangot sem –, de a Down III: Over The Under valamit visszahozott a korai időkből. Ezt követően a Down csak elvétve bukkant fel itt-ott, ami nem csoda, hisz a zenészek mind elfoglaltak voltak más csapataikkal. 2012-ben és 2014-ben érkezett egy-egy korrekt EP, de azután nagy csönd. Néhány éve felröppent a hír, hogy lesz új lemez, s ez 2026 őszére vált valósággá.

Anselmo a saját zenéivel foglalkozik, amikor épp nem a Pantera-tributetal haknizik, Pepper a C.O.C.-t működteti, Kirk Windstein a Crowbar szekerét tolja (Patrick Bruders mellett), Jimmy Bower pedig az Eyehategod gitárosaként ős-sludge metalt túr. Azonban a Down mindannyiuknak fontos ügy. Egy-egy visszatérő album mindig rizikós lépés, de kétlem, hogy ezek a veterán zenészek bármi miatt aggodalmaskodtak volna. A Down nem trendzene, nem zsánertermék, hanem öt meglett férfiember, régi barát örömzenélésének eredménye. Volume V címen hallgathatjuk a 2026-os Downt.

Elmosolyodtam a dallistára pillantva: Merciful Fate, Ozz. E két cím önmagáért beszél, egyszerre jópofa húzás és tiszteletadás a metal két meghatározó alakja/zenekara felé. Az előbbiben maga King Diamond hallatja összetéveszthetetlen hangját. Soha nem gondoltam volna, hogy egyszer Anselmo/King Diamond-duettet fogok hallani. A dal és a szóló legalább annyira klasszikus metal, mint Down. Van is benne zenei utalás a Mercyful Fate-re. Az Ozz természetesen a tavaly elhunyt Ozzyra utal, de az ő hatása – és persze a Black Sabbathé – láthatatlanul mindvégig jelen van.

Olvasom, hogy a Down tagjai nagyon lelkesek, motiváltak voltak, és ezt hallani is a Volume V dalaiban. Nem a NOLA újraalkotása volt a cél, hanem az, hogy harminc évvel később felelevenítsék azt a hangulatot, ami közöttük vélhetően mindig is megvolt. S ami a zenét illeti, változatos anyag született, hiszen az olyan Down-gránátok mellett, mint a nyitó The Myth, visszafogottabb, lassabb, hangulatosabb darabok is hallhatók: The Message, Causeway Grief. Utóbbiban Phil különösen jókat énekel. Egyébként a hangja remek formában van. Nem tudom, a stúdióban mennyit alakítottak az éneken, de a lemezt hallgatva sem az ötleteivel, sem az erejével nincs gond.

Pepper és Kirk szétriffelik az ujjaikat; a masszív riffek mellett a dallamok, díszítések sem hiányoznak, azok a jellegzetes déli metal-zamatok, melyek révén a Down egészen egyedülálló jelenség. Újfent született néhány komoly téma, pl. a Blood Oath fülbemászó riffjei, a They Walk The Night, vagy a nyitó The Myth. Bruders basszusjátéka szépen duruzsol a riffeket aládúcoló, Bower dobolása pedig erős, mint egy folyamra épített duzzasztógát.

Hallani, hogy a csapat remekül érezte magát a stúdióban, és e dalok megformálása közben. Talán nem minden szám egyformán erős, de maga az album igen. Örülök, hogy ennyi év után sikerült tető alá hozni.

„Állott mocsárszag, 70 fokos moonshine, vastagra tekert jointok, meg öt haver örömzenélése. Mi kell még egy jó lemezhez? A Merciful Fate-ért külön pacsi, az Ozz meg még a BLS-en is túltesz!"

György Zoltán / 9 pont

„A Vol.V a southern, a doom, a '70-es évek hard rockja és természetesen a Sabbath-hatású heavy metszéspontjai környékén mozog. Kevésbé nyers és bluesos, mint a korai Down-anyagok, inkább a súlyos riffekre, a vastag groove-okra és a füstös, melankolikus hangulatra épít. King Diamond vendégszereplése meglepett, jellegzetes falzettői és hajlításai azonnal kimozdítják a számot a megszokott downos közegből. Nem voltam különösebben rajongója a bandának, de ez a cucc tetszik."

Kánya Ferenc / 9 pont

Szerencsére aztán ez az irányvonal sem elégedett meg a maszatolással vagy a tudás hiányának elfedésével – elég csak belehallgatni a Shadow of Intent életművébe –, de azért kézzelfoghatóvá vált, hogy akik erre a hangzásra tették a tétjeiket, egy ponton igényelni fogják a belső megújulást.

Ez alól a Mental Cruelty sem mentesült, amelyet felbukkanása idején egyből a korai Lorna Shore-hoz vagy az A Wake In Providence-hez mértek a kritikusok, kimondatlanul is azt sugallva, hogy amit évtizedekkel korábban elindított az Aurora Black vagy az Abigail Williams, abban már bekövetkezett egy újabb generációváltás. Ugyanakkor, ahogy a hasonló produkciók is törekedtek arra, hogy elkülönüljenek a korszellemtől, a német zenekarnál kapóra jött egy nem várt frontembercsere is. Így a Lukas Nicolai énekes bemutatkozását jelentő Zwielicht már bátran kacérkodott olyan melodeath-témákkal és wintersunos dallamképletekkel, amelyek rászolgáltak a Mariusz Lewandowski-féle lemezborító komorságára, egyúttal érdekes kérdéssé téve, hogy mi lehet majd a karrier következő állomása.

Az Echoes of a Forlorn Land a Mental Cruelty eddigi legszerethetőbb lemeze, egyben a zenekar eddigi legnyilvánvalóbb elmozdulása a folk metal és a pogány hagyományok felé. Az újkori deathcore-gyökereket a legtöbb esetben felülírta a Mors Principium Est-féle melodikus death metal sodrása, miközben a dalok folkos lendülete egyértelműen a Wintersun, az első lemezes Ensiferum, a Kalmah és a korai Children of Bodom hatásáról árulkodik. Utóbbi legékesebb példája a Cry of Batariel című dal, amely önmagában egy paganfestes társfőzenekari pozícióért kiált. De ami a legjobb az albumban, hogy bár aknamezője lehetne a giccses megoldásoknak, mégis képes úgy szórakoztató maradni, hogy nem válik bazárivá. A jó érzékkel összerakott dalsorrend mellett nem elhanyagolható, hogy a lemez kellően tömör, végre felülírva a korábbi Mental Cruelty-albumok kimondatlan vágyát a grandiózusság elérésére, miközben a szimfonikus betétek a kórusokkal együtt, túlzás nélkül olyan igényességgel szólalnak meg, amilyen a Dimmu Borgir fénykorát képes megidézni. Ez pedig önmagában is hatalmas teljesítmény.

Két pontot azonban így is muszáj levonnom az összhatásból. Egyfelől a lemezborító nagyon-nagyon gyenge, másfelől a megteremteni kívánt nordikus-viking atmoszférába egyáltalán nem fér bele a Sátán ábrázolása, és ez a képzavar kicsit megakasztja a lemezt átfűtő laza koncepció képalkotási erejét. Mindemellett a Mental Cruelty nagyon határozottan és nagyon eredményesen mozdult el egy olyan irányba, ahol a deathcore súlyosságára fel tudott épülni egy friss szemléletű, a melodikus death metalt, az ezredforduló black metalját és a folk metal virágkorát idéző hangkép, amely nem bazári, nem kellemetlen, és közben nagyon emlékezetes dalokkal biztosítja majd, hogy egy Eluveitie- és egy Whitechapel-pólós zenerajongónak is legyen közös beszédtémája. Ez pedig már önmagában is teljesítmény.

MORGH
Solus

FEKETE TERROR / MP / 7



A Morgh egy magyar black metal-zenekar. Az alakulás évét nem tudom, de az első demó/EP Malum címmel 2023-ban jelent meg, amit később a Fekete Terror Productions adott ki kazettán. Ugyanez az útja a Solus című idén nyáron napvilágot látott EP-nek, mely először digitálisan vált hozzáférhetővé, majd az említett kiadó jelentette meg tetszetős kivitelű kazettán.

Mint a zenekar írja, a kettes EP anyaga modernizálódott, mi több, progresszívabb hangvételű matériát tartalmaz, mely egyúttal a trió új irányvonalát is kijelöli. Egyet kell értenem a csapattal, a hangzás valóban kimondottan erős, tiszta, átlát-

ható, sőt, e műfajhoz, a black metalhoz mérten talán túlzottan is „kitisztult". Mondjuk ez nem tesz rosszat az anyagnak abból a szempontból, hogy nem tűnnek el hangok, a hangszeresek játékát nyomon lehet követni.

A kazettán hallható öt szám alapján a Morgh a műfaj extrém jellegét éppúgy fenn akarja tartani, mint az ötletek, dallamok felvonultatását. Mindezt úgy, hogy a kerék feltalálása nem lebegett a szemeik előtt. Kissé felemásnak érzem a felvételt olyan értelemben, hogy egyértelmű kliséket, százezerszer hallott BM-témákat egyaránt hallok, míg valóban jól sikerült ötleteket úgyszintén. Ez utóbbiakat érzékelem pl. az Odium tételében: jók a gitártémák, a riffek és szerkezetileg is izgalmas a dal. De említhetem a nyitó Vale-t is, mely „sztenderdebb" black metal, de tartalmaz néhány érdekesebb ritmikai megoldást. A záró Keys To The Void Temple az EP leginkább atmoszferikus szerzeménye, egyben itt a legtágabbak a zenei keretek. Ebben az irányban lenne mit keresni.

A Morgh vitán felül a '90-es évek skandináv black metalját tekinti mintának, de a szokásos formák között igyekeznek a saját hangjukat is hallatni, legalábbis érződik a törekvés. S úgy, hogy a black metal agresszív éle és a hangulati oldala is képviseltetve legyen. A kiadvány felől a Fekete Terror Productionsnál kell érdeklődni.

NEW WORLD MAN I Am The Machine

CLOSED CASKET ACTIVITIES / BD / 8



Mike Shaw gitárost nem lehet eléggé dicsérni, ha a kortárs hardcore/punk színtérről beszélünk, mert bármilyen zenekart is alapít a dalszerző, annak biztosan nem lesz kihívója. Így volt ez a Mindforce-szal és a Fatal Realmmel is, most pedig a New World Man erőszakos crossover dalaiban mutatja meg, milyen lett volna, ha a Power Trip a Killing Time és a Breakdown helyett az SSD-ből és a Voidból merített volna ihletet.

A New World Man egyébként a maga nemében rendhagyó produkció, hiszen a mikrofon mögött a Pain of Truth gitárosa, Ridge Rhine áll, akinek felesége, Abby (Life's Question) basszusgitározik, míg a dobok mögé Heath Logiovino (Invoke) ült be, a másik gitárt pedig Michael Botti (Regulate, No Pressure) ragadta magához. Az öt tagból hárman is érdekeltek a Life's Questionben, de a Rush-dalról elnevezett projektjükben egy sci-fi-fenyegetést zenésítenek meg, míg névadójukat leginkább a Devil Time című dalban idézik meg egy pillanatra, mikor az Eternal Champion frontembere, Christopher Tarpey egy verze erejéig beköszön. Ez a pillanat – a dalban utalásértékkel váltakozó gitártémákkal, na meg a Demonic Menagerie nyitótémájával együtt – annyira őszinte és szerethető, hogy a lemez hallhatóan túl is mutat a hagyományos crossover thrash produkciók középszerűségén.

Az I Am the Machine-ben természetesen a nyolcvanas évek szélvészgyors dalszerzési gyakorlata a központi szervezőerő, így főleg a Nuclear Assault, a D.R.I. és a Cryptic Slaughter szellemisége köszön vissza a feszes riffelésű, tömör dalokban. A tudományos-fantasztikus tematika ugyanakkor közvetett Voivod-áthallásokat is magával hoz, amelyek a zenei szöveten túl a helyenként tudatosan roncsolt énektémákban is megjelennek. Mindeközben a New World Man lemeze albumként is változatos élmény, amit a történetmesélés is megkövetel. A kilencszámos felvétel hallhatóan megfelelési kényszertől mentes szerelemprojekt, amelynek gerincét a feszes, hardcore-dühvel átitatott crossover thrash adja, miközben az egyéb műfaji kitekintések nem gyengítik az album összhatását, a dalok pedig önmagukban is elég hatásosak.

A New World Man nem lesz széles tömegek kedvence, ehhez túlzottan bátrak a debütalbumán hallható zeneszerzői döntések. Az ínyencek és



PRONG

Prong

NAPALM RECORDS / GYÖRGY ZOLTÁN / 8

Van abban valami jelzésértékű, mikor egy zenekar a tizennegyedik sorlemezét konkrét cím nélkül adja ki, azaz saját magáról nevezi el. Ilyenkor általában vagy egy nagy zenei váltás, vagy karrierösszegzés, vagy egy 'vissza az alapokhoz' lépés szokott jönni. Esetünkben most az utóbbi lett. Első hallásra, ha nem ismerném a zenekar munkásságát, azt mondtam volna, hogy ez lemez valamikor a '90-es évek elején jött ki, mondjuk Beg To Differ előtt vagy után. Tényleg olyan a lemez, mintha a Beg... kistestvére lenne: nyers HC, zsigeri thrash, industrial még szinte alig, az is inkább csak hangulatban, mint hangzásban. Még a lemez keverése is ilyen, Andy Sneap producer mindent megtett, hogy visszavarázsoljon minket 1990-be. Mintha nyomtak volna egy resetet: vissza az alapokhoz, vissza a kezdetekhez. Talán az sem véletlen, hogy mindez a Cleansing jubileumi turnéja után történt meg, ráadásul Victor pont a napokban lett hatvanéves, így még a karrierösszegzés sincs kizárva.

Aztán persze ez is csak afféle „mire gondolt a költő?"-típusú eszmefuttatás, mert attól még ezek ízig-vérig Prong-dalok, azoknak minden jellegzetességével. Már az első kislemezdal is ezt sugallta, a The Banner egyből bedob a zúzdába – nyers, dühös HC, egy olyan refrénnel, ami simán ráférne bármelyik Anthrax-lemezre is. Az első három dalban ki is tart ez a klasszikus thrash/HC-keverék vonal, aztán az Uncertain Truthban kicsit nyugodtabb vizekre evezünk. A felvezetés még sötét, szinte darkwave-hangulatú, ami aztán a refrénben elkanyarodik kicsit a kaliforniai posztpunk felé, persze azért ez is prongosítva. Mondanám, hogy simán sláger is lehet a dal, de ahhoz azért túl sötét. Végül az ötödik Fear The Sun az, amire az átlag Prong-rajongó elégedetten csettint – ez a dal megidézi a csapat legsikeresebb korszakát '90-es évek közepéről. Nem véletlen, hogy ezt is kiadták már előzetesen a lemezről.

Szintén az egyszerűbb, punkos vonalat erősíti a Commonsense Resolution, olyannyira, hogy nekem valamiért a Tankcsapda ugrott be róla, és azóta sem tudom elhessegetni a gondolatot. Ezzel kb. vége is a lazább vonalnak, innentől már csak a HC és a thrash között egyensúlyozik a lemez, hol erre billen, hol arra, olyannyira, hogy a Proportionate Response pl. a Slayernek is becsületére válna.

A lemez végére azért csak becsöppen egy kis industrial is: a Transgression és az erősen Fear Factory-hatású Our Continuance azoknak szól, akik a Prongnak ezt az oldalát szerették. És ennyi, tizenegy dal, alig 38 perc, bár ahogy nézem, a fizikai kiadásokon lesz két bonus track is, amiből az egyik az angol női diszkótrió, a Bananarama 1983-as dala, a Cruel Summer lesz. Kíváncsian várom!

Első hallásra kicsit csalódás a korong, de aztán újra és újra a lejátszóba kívánkozott, és beérett. Ez még mindig ugyanaz a banda, akiktől rossz lemezt még soha nem hallottam, és ez sem az, csak kicsit furcsa, nem ezt vártam 2026-ban a csapattól. Nincs a lemezen egy olyan nagy sláger, mint a Revenge vagy a Snap Your Fingers, de még kisebb sem, mint az előző albumon volt pl. a Disconnected. Viszont ami változatlan, és amit nagyon szeretek a Prongban, az Tommy Victor hangja. Nem kimagasló torok, sosem volt az, de még mindig nagyon egyedi, ezer közül felismerhető. Van az a pillanat, amikor a cigifüstöt még nem fújtad ki, lent tartod, de próbálsz beszélni..., na ő pont így énekel. Haha! És ez az, ami miatt a Prong-albumok, ha nem is érik már el egykori nimbuszukat, még mindig kimagaslanak a tömegből és élmény hallgatni őket. Szóval nagy meglepetés nincs, de ettől függetlenül ez még egy vérbeli Prong-album, aminek ott a helye az életműben.

„40 éves a banda, ez nyilván egy jubileumi 'öndefiniáló' album. Gyakorlatilag a teljes pályafutásából merít: a Force Fedig visszanyúló thrash/crossover-gyökerek éppúgy jelen vannak, mint a későbbi groove-os, altos, industrial dolgok, sőt két tételben amolyan UK Subs/ANL-féle punk is felbukkan. A Transgression egy szigorúbb hangzással akár egy Fear Factory nóta is lehetne, bár nekik már van egy ezzel a címmel."

Kánya Ferenc / 8 pont



MONASTERY

Revenge Is Mine

ART GATES RECORDS / KÁNYA FERENC / 7

Ritka, amikor egy death metal lemeznél az első benyomást nem a dalok, hanem a hangzás határozza meg. A Monastery új albumán nekem elsőre az a különös kettősség tűnt fel, hogy miközben a zenekar végig az old school death metal talaján marad, a megszólalás laboratóriumi jellegű, inkább a modern techdeath és deathcore produkciókra jellemző. Christian Donaldson (Cryptopsy-gitáros) munkája rendkívül tiszta, precíz és kontrollált, de ennek ára is van: a gitárok steril karakterűek, hiányzik belőlük az a mocskos, dögös hang, amelytől egy jó death metal-riff ököllé változik és mellbe vág.

A Revenge Is Mine ettől függetlenül nem puhult el, nyolc dala továbbra is a súlyos groove-okra, a menetelő ritmusokra és a jól megjegyezhető riffekre épít. A Kingdom of Rot, a The Last Bell vagy a Strangled in Torture pontosan azt a fajta death metalt hozzák, amelyben a húzás és a súly fontosabb a technikai villogásnál. Ha már szóba került a súly, kicsit térjünk vissza egy mondatra még a hangzás kérdéséhez. A lemez súlyát ugyanis érzésre nem a gitárok viszik a hátukon, hanem a basszus és a dob, a dög jelentős részét a ritmusszekció adja. Ez önmagában nem probléma, csak szokatlan egy olyan stílusban, ahol hagyományosan a gitár a fő pusztítóerő.

A dallamosság nem tudom mennyire vörös posztója a bandának. A kommunikációjukban következetesen hangsúlyozzák, hogy a Monastery old school death metal, tiszta death metal. Ezzel sincs baj, tényleg az, de ahogy hallom a Revenge-ben, vannak melodikus death metalból érkező eszközei, főleg a harmóniák és egyes gitártémák szintjén. Például a Chase the Heretic, a My Own Monastery és az I Woke Dead több pontján is felbukkannak olyan harmóniák és gitármegoldások, amelyek egyértelműen a svédes death metal felé mutatnak. Nem uralják a zenét, nem lesz tőlük melodeath a Monastery, de fontos szerepük van. Ezek a részek adják a dalok egyéniségének jelentős részét, és segítenek elkerülni, hogy a lemez teljesen egyszínűvé váljon.

A változatosság kérdése egyébként sarkalatos pont. A riffek önmagukban nem mindig elég karakteresek ahhoz, hogy nyolc számon keresztül fenntartsák a figyelmet. Az albumot sokszor a bevezetők, átvezetők, lassulások és hangulati megtorpanások tartják mozgásban. Ha ezek nem lennének jelen, a folyamatos mészárlás jóval hamarabb kifulladna. A Monastery szerencsére „előkezelte" ezt a problémát, így a dalok szerkezete több helyen érdekesebb, mint maguk a riffek.

A másik sarkalatos pont a vokál. A teljesítmény végig stabil és abszolút műfajhű, de hosszabb távon kevés árnyalatot mutat. Távolról sem rombolja le a dalokat, ugyanakkor nehéz nem egyetérteni azokkal, akik az egysíkúságot emelik ki kritikaként.

Az albumnak azonban nem csak ilyen sarokpontjai vannak, hanem erényei is. Például, hogy pontosan tudja, mit akar, mi akar lenni. Nem trendeket követ, nem próbál öncélúan, Frankensteinként nem összeillő műfaji elemeket összevarrni, hogy létrehozzon valamit, ami legyőzi a halált. Nem akar többnek látszani. Egyszerre erőssége és gyengesége, hogy a Monastery masszív, régi iskolás, groove-os death metalját egy nagyon editált, nagyon precíz, nagyon modern produkcióba csomagolja.

A Revenge Is Mine összességében egy becsülettel megalkotott és korrektül felépített album, amelynek nem minden ötlete marad meg hosszú távon, de vannak emlékezetes pillanatai. Több helyen kifejezetten erős, de a steril megszólalás és a helyenként kevésbé karakteres riffek miatt nem minden esetben hagy akkora nyomot, mint amekkora ütést a ritmusszekció és a jól felépített dalszerkezetek ígérnek.

„Lényegesen, határozottan jobb, mint amit az utóbbi lemezeken hallottam tőlük. Ötletes, súlyos, hangulatos anyag. Nagyon kellemes meglepetés."

Milán Péter / 8 pont

„Tekintélyt parancsoló, a maga keretei között egészen változatos tálalású death metal. A brutál őrléseket hatásosan akasztják meg belassultabb részek és gitárdallam-foszlányok – nagyon óvatosan talán az éneket lehetne hosszabb távon picit változatosabbá tenni még. Erős album, masszív produkció."

Schmidt Péter / 8 pont

a különlegességek szerelmesei viszont gyakran visszatérnek majd ehhez a maga módján bizarr, de minden pillanatában szerethető felvételhez. Ha pedig mindig is kíváncsi lettél volna, milyen lenne, ha a Municipal Waste lenyelte volna a Rusht, akkor nincs értelme tovább keresgélned a választ.

NIGHT LASER

Rats In The Cradle

STEAMHAMMER / SCHMIDT PÉTER / 7



A 2014 óta üzemelő hamburgi Night Laser tankönyvi példája annak, hogy az első felületes benyomások adott esetben mennyire félrevihetik az embert. A zenekarnév, a promóciós fotók és a lemezborító alapján egy amolyan humorherold happy metal csapatnak gondoltam a srácokat, amely feltevésem azonban – az albumot meghallgatva – hamar tévesnek bizonyult és dugába dőlt. Ha nem is egy új Operation: Mindcrime vagy Dead Winter Dead a négy fiatalember ötödik nagylemeze, de mindenképpen jóval komolyabb produkció ez annál, mint amit a felszín sugall. Zenei és szövegi tekintetben is értendő mindez. Hol a hard rock, hol a (melodikus) heavy metal irányába leng ki jobban az inga az egyes dalokban – melyek végső formába öntése során különféle módokon olyan arcok is besegítettek nekik, mint Johnny Gioeli (Hardline és Axel Rudi Pell zenekara), Sascha Paeth stúdióguru, illetve Dirk Schlächter a (néhai?) Gamma Ray-ből. A hard rockos, metalos alapokat néhol vaskos billentyűszőnyegek is dúsítják, több helyütt pedig Queenre hajazóan gazdag vokális megoldásokat hallhatunk. Freddie Mercuryék egyébként az általános megközelítést illetően is időről-időről eszembe jutnak a lemezt hallgatván, tekintve hogy nem egy helyen meglepő bátorsággal nyúlnak a srácok nem éppen nyilvánvaló zenei díszítőelemekhez és fordulatokhoz.

Ami az egyértelmű erényeket illeti, ott elsőként kell megemlítenem a frontember Benno Hankers és a gitáros Felipe Zapata Martinez teljesítményét és kvalitásait. Előbbinek kellemesen karcos hangszíne, magabiztos közepes hangfekvése és remek dallamérzéke van, utóbbi pedig a mindenféle villantósság mellett is ízléses szólómunkája miatt érdemel figyelmet. Ugyanakkor mindezek mellett sem mondanám, hogy az album minden dala hibátlan, vannak azért alapjáratosabb darabok is, viszont ami itt jó – mint pl. a lírai hangvétellel indító, majd fokozatosan kiterebélyesedő Into The West, a lendületes-hangulatos Blueberry Gin, a kicsit Extreme-ízű 19CR490 vagy a Savatage és Queen módjára monumentális Goddess Of The Sky –, az tényleg tök jó. És ha mondjuk úgy két tracket lehagynak a szürkébbek közül, akkor a végeredmény is kompaktabb, hatásosabb lehetne. Merthogy az 54 perces játékidőt itt és most kicsit soknak érzem. A csapatban azonban ezzel együtt, illetve ennek ellenére van valami kis megfoghatatlan plusz, ami miatt a későbbiekben is figyelni fogok rájuk. Hátha egyszer csak gurítanak valami igazán komolyat.

OTRAS Na Krídlach Morovida

INTO ENDLESS CHAOS / BD / 7



Egyre kevesebben kérdőjelezhetik meg, hogy a szlovák extrémzenei színtér az aranykorát éli, hiszen az olyan zenekarok, mint a Malokarpatan, a hozzájuk sok szálon kapcsolódó Krolok, a Hecatoncheir, a Hrob, valamint jelen lemezkritika tárgya, az Otras is mind önállóan, saját teljesítményük alapján válhattak nemzetközileg jegyzett tényezővé a saját, önfenntartó szubkultúrájukban. A kassai Otras már hat éve aktív, a Na Krídlach

Morovida a zenekar második nagylemeze, és a tagcserék után befejezett album is messze az idei év egyik legszórakoztatóbb black metal megjelenése lett.

Az Otras eddigi felvételein is a második hullámos black metalban érezte otthonosan magát, megszólalása mindig is puritán, nyers és erőszakos volt, viszont az aktuális felállás nagyban meghatározta, hogy éppen melyik ágazatot érezte közelebb magához a zenekar. Mindemellett az Otras sosem bízott semmit a véletlenre, és hódolva a műfaj demózós, EP-zős hagyományainak, mostanra joggal gondolhatjuk, hogy a második lemezére a zenekar tényleg megtalálta saját hangzását, és az alig félórás lemez ezt meg is erősíti.

A Na Kŕídlach Morovida nagyban játszik a folklór misztikumával és baljós atmoszférateremtésével – a Morovida egy alaktalan, az égen szárnyaló rémség, ami kórságot hoz magával –, zeneileg pedig hallhatóan a Darkthrone, a Gorgoroth, a Mütiilation, az újkori zenekarok közül pedig az Arnaut Pavle hozzáállása nyomta rá a bélyegét az összhatásra, miközben David Kukol' (Cancer Void) magas regiszterű károgásai sosem válnak monotonná vagy manírossá. Az alapvetően dallamérzékeny, baljós kipengetésekben gazdag dalok előszeretettel játszanak a hallgató türelmével, és ebből az következik, hogy az új gitáros, Viktor Heža (Mörghuul) nemcsak azt a hatást hozta magával, amely a nyolcvanas évek végi, black és thrash közötti átmenetet a fenyegetéssel tette egyenértékűvé, hanem azt is, hogy a dalírásban nem attól lesz a végeredmény letaglózó, ha minden állandóan együtt szól. A jelenlétével arányosan a korai Mardukot felelevenítő sodrások is kifejezetten jól állnak a daloknak a helyenkénti doomos belassulások és punkos kalapálások mellett.

Ez az érett hozzáállás tényleg azt eredményezi, hogy a Na Kŕídlach Morovida az Otras eddigi legjobb lemeze lett, egyben azt is, hogy a műfaj szerelmesei – főleg azok, akik tudatosan keresik a recsegős, nyers megszólalású, minden szempontból analóg hatású, de épp emiatt szenvedélyes felvételeket – új kedvencet fognak avatni. Viszont mindemellett azt is ki kell mondani, hogy ezek a dalok a megihlető legendák életművével nem veszik fel a versenyt. És persze ez nem farag le semmit az album szerethetőségéből, így abban biztos vagyok, hogy az Otras új közönséget fog találni ezekkel a dalokkal, amit maradéktalanul meg is érdemel. Nem évzáró toplistás teljesítmény, de élőben bármikor szívesen megnézném, mert üdítő, hogy a régiónkban is van már ilyen színvonalú és ennyire szerethető, fiatal zenekar.

RUIN AND REVERIE The Seed Of Chaos

RUIN AND REVERIE / SP / 8



Ray Alder is azon énekesek – nem túl népes – társaságát gyarapítja nálam, akiknek ha csak a nevét meghallom egy-egy új kiadvánnyal kapcsolatban, máris elementáris erejű kívánciság hogad fel bennem. A Ruin And Reverie debütalbumához is Ray neve vezetett el, és ahogy korábban a Figure Of Speechless szintén általa felénekelt lemeze esetében, úgy ezúttal is alapvetően elégedett vagyok az itt hallhatóakkal. A Figure-ral amúgy több szempontból vonhatók párhuzamok: emitt is egy ambiciózus muzsikus, az amerikai Peri Rocha gitáros-dalszerző köré szerveződött nemzetközi projectről beszélhetünk, és a zenei irányvonalat tekintve szintén vannak vaskosan rokon vonások. Az a fajta villantósabb, dallamos gitáros-billentyűs progmetal hallható a lemezen, aminek régi jeles képviselője például a Symphony X, a Vanden Plas, a Dream Theater, illetve a korábban szintén Ray Alder által „frontolt" Redemption – köztudottan sok ilyen



WAYFARER

Riders Of The Setting Sun

VESPERIAN / MILÁN PÉTER / 8

A 2011-ben Denverben alakult Wayfarer a 2020-as A Romance With Violence albummal komoly szintáttörést hajtott végre. Nem mintha a korábbi három lemez gyenge lett volna, korántsem, azonban a hat évvel ezelőtti művel minden értelemben meghaladta korábbi önmagát a négytagú társaság. Az addigi underground zenekarra többen is felfigyeltek, turnékra indult a kvartett, s bár ma is undergroundnak számítanak, érezhetően megnőtt az érdeklődés a csapat iránt.

A Wayfarer hatásai már A Romance With Violence-en érezhetők voltak, azonban igazán markánsan a 2023-as American Gothic anyaga mutatta meg azokat a zenei irányzatokat, amelyek a (black) metal mellett meghatározó fontossággal bírtak a zenekar tagjaira. Eme zenei hatások térnyerésével párhuzamosan a metal kezdett visszavonulni, vagyis már akkor észleltem egy tendenciát a csapat pályáján. Ennek fényében nem is lepődtem meg, hogy a vadonatúj albumon, a Riders Of The Setting Sun nyolc dalában már szinte egyáltalán nincs metal. Talán épphogy alig észlelhető nyomokban...

A Wayfarer annyira amerikai zenekar, amennyire amerikai lehet valami. És ezt most nem pejoratíve értem, csakis zenei értelemben. A Wayfarer a külsőségekben, a tagok öltözékében, az image-ben (kalapok, régies ruhák, kabátok, vasutak, mozdonyok...) is megjeleníti azt a vadnyugati világot, amely a lemezeken is markánsan megjelenik. A Romance With Violence óta mindenképpen. Mint a cím is utalt rá, ez egy erőszakkal, vérrel telített világ, amelyet a sokszor hazug filmek romantikus színekkel skicceltek fel az átlagnéző számára, de ebbe bővebben nem mennék bele. Szerteágazó téma ezer és ezer vonatkozással. A Wayfarer zenéje viszont érzékletes, élvezetes színekkel jeleníti meg azt a világot, amibe beleszülettek, és ami létüket meghatározza.

Shane McCarthy énekes/gitáros, évekkel ezelőtt beszélt a zenei hatásairól, s amikor meginterjúvoltam, olyan dolgokról számolt be, mint a gothic country, a denveri hangzás, a dark zenék, s ezek hatása az új lemezen minden korábban tapasztalhatónál erősebb. Ez már nem is hatás; a Wayfarer megérkezett a gothic country, a song americana világába. Akik a zenét nem tudják elképzelni torzítópedál nélkül, lehet, hogy elfordulnak a zenekartól, azonban akik a zenét effajta megkötések nélkül önmagában is képesek méltányolni, felismerik az értékeket a Wayfarer zenei vadnyugaton át vezető vándorútján.

Ahogy nem lepődtem meg azon, hogy a Wayfarer új lemezén alig van metal, úgy még kevésbé lepődtem meg azon, hogy a zenekar által kedvelt David Eugene Edwards (16 Horsepower, Wovenhand) énekel az egyik dalban (Perdition's Crossing). A vendégek között találjuk Munly J Munlyt, aki a denveri hangzás egyik alapemberének számít, többek között a fergeteges country rockot játszó Slim Cessna's Auto Club révén. Ezenkívül több helyütt szép női ének is felcsendül.

Nem lehet megjósolni a jövőt, a zene, a művészek inspirációs bázisa még maguk az alkotók számára is a mélység homályában leledző valóság, így lehetséges, hogy lesz még metal a Wayfarerben, azonban a lenyugvó nap lovasai (van valami eszkatologikus ebben a lemezcímben) e dalok mentén fejezték ki érzéseiket, gondolataikat. Az album alapján kiviláglik, hogy a négyes kísérletezik azzal a kiterjedt zenei korpusszal, amellyel a tagok felnőttek, mindazzal, amit szeretnek, mely zenei formák az ereikben csordogálnak hússá-vérré transzformálódva. Úgy nevezném experimentális gótikus countrynak ezt a zenét, hogy ez nem egy lezárt doboz, hanem egy folyamatosan formálódó láthatatlan matéria, mely a zenekarral együtt alakul. Most éppen ennek a kreatív láncolatnak ezt a pillanatképét láthatjuk magunk előtt. Én felettébb tetszetősnek találom, amit látok/hallok; ez egy olyan ár, amivel érdemes együtt úszni.

„Végleg eltávolodott ezzel az albummal a black metaltól a Wayfarer, de ezt felfoghatjuk logikus döntés eredményének is, a Riders of the Setting Sun nagylemezt pedig az American Gothic természetes, magától értetődő folytatásának. Kevés olyan zenekar van, amelynek minden korszaka tartogatott meglepetést, a Wayfarer ilyen, s ez egyértelműen érték."

Gyuricza Ferenc / 8 pont



WOLF

Hour Of The Wolf

FIREFLASH RECORDS / SCHMIDT PÉTER / 8

Niklas Stålvind énekes/gitárosban tisztelhetjük a hasító old school heavy metalt művelő Wolf szívét-lelkét, aki – egyetlen megmaradt eredeti tagként – épp három évtizede hegeszti zenekara élén a minőségi svédacél-dalokat és -albumokat. Az Hour Of The Wolf címet viselő tizedik nagylemez négy és fél évvel követi elődjét – azt a Shadowlandet, amely számomra a 2004-es Evil Star után a második legkedvesebb anyag a kvartett repertoárjából.

Markáns irányváltásról most sem beszélhetünk ugyan, de jó néhány meghallgatás után azért az a benyomásom, hogy ezúttal egy, a szokottnál is fókuszáltabb, kicsontozottabb hangvételű korong elkészítése volt a cél. A maga 43 és fél percével eleve az egyik legrövidebb opus ez a svéd brigád műhelyéből, a feszes, tömör hangzáskép pedig tovább erősíti ezt az impressziót. A kiindulási alapot jelentő hatások – Judas Priest, Mercyful Fate, Iron Maiden, Accept és (kor)társaik – persze hallhatóan megmaradtak, mint ahogy a svéd bandákra oly jellemző dallamérzék és harmóniavilág is, amiből kifejezetten esszenciális formában kerültek most kikalapálásra a legfrissebb szerzemények. A brigád eddigi albumai alapján jómagam eleve minőségi anyagra számítottam, amely elvárásomat a többi tag zenei előélete és tapasztalatai (pl. Memory Garden, Hammerfall, Soilwork, Sign Of The Wolf, King Diamond zenekara, stb.) ugyancsak megalapozták. És összességében nem is kellett csalódnom.

A Death Satellite és a The Music Of Erich Zann dalok húzós-pörgős tempóban indítják a lemezt – előbbiben a korai Maident idéző harmóniameneteket hallhatunk, míg utóbbi egy (stúdióalbumokon szokatlan) rövidke dobszóló-szerűséget is felvonultat. A basszusintróval startoló Walpurgis Night ugyan visszafogottabb sebességgel dohog, azonban ebben végre előjönnek azok a kissé elvontabb, pszichóbb dallamok és hangulatok is, amikben a Wolf olyannyira erős. Ilyenekből ez a korong némileg kevesebbet mutat – ahogy írtam is imént, kicsit most arcbamászóbb megközelítéssel dolgozott Niklas és három társa.

Kissé kilóg az összképből a csordavokálos Doppelgänger (ez annyira nem is tetszik), ellenben a zárást jelentő, ismét csak maidenesen ügető Dirty Little Secret tök jó. A gitárjáték mindvégig nagyon rendben van, a precíziós riffek hatásosak és hangulatosak, a bőséggel adagolt feelinges szólók pedig remek dallammenetekből állnak össze. A Memory Garden mellett három éve már a Soilworkben is érdekelt Simon Johansson igen jókat penget Niklasszal karöltve, akinek a jellegzetes hangja ugyanolyan hasító, mint korábban bármikor.

Klasszikus értékeket és dallamvilágot hordozó, ám a produkciót tekintve abszolút mai, hangulatos és feszes heavy metal anyag az Hour Of The Wolf – a banda méltán lehet rá büszke, még ha személy szerint kicsit több borultabb, pszichóbb momentumot is elviselnék itt. A Wolf nemrégiben a Nevermore előzenekaraként végre Magyarországon is bemutatkozott – jó volna, ha saját turné keretében újra ellátogatnának hozzánk.

„A Shadowland dallamosabb, szellősebb megközelítésével szemben a Hour of the Wolf visszatér a Wolf jellegzetesen szikár heavy metal hangzásához, miközben a zenekarra jellemző, finoman progízű melodikusság most is megkülönbözteti a műfaj átlagától. Különösebb meglepetéseket nem tartogat, gyakorlatilag azt nyújtja, amit a Wolftól várni lehet, ám azt végig magas színvonalon teszi."

Kánya Ferenc / 9 pont

„Ízes, feelinges heavy metal, ahogy megszokhattuk tőlük. Ezerszer hallott témák ezek is, tőlük mégis úgy szólnak, hogy szívesen hallgatom."

Uzseka Norbert / 8 pont

„Anno nagyon 'beütött' a Black Wing album. Ezt követően még meghallgattam egy-két Wolf-lemezt, de aztán nem foglalkoztam többet a csapattal. Az Hour Of The Wolf korrekt heavy metal, de semmi extra."

Milán Péter / 7 pont

„Tulajdonképp egyáltalán nem rossz amit hallok, csak sajnos abszolút érdektelen."

György Zoltán / 6 pont

formáció mozgott és mozog a nagyvilágban ezen a vonalon, van is köztük számos felejthető, azonban a Ruin And Reverie egyértelműen a jobbak közé tartozik a mezőnyben.

Az éppen órányi játékidejű The Seed Of Chaos egy sci-fi tematikájú, tíz tételből összeálló konceptalbum, aminek a zenéjét Peri, a szövegeit pedig Ray hozták össze (bár gyanítom, utóbbi terén inkább azért kettőjük kooperációjáról lehetett szó). Nevesítsük a többieket is mert megérdemlik: a brazil Alexandre Panta a basszusgitáros, honfitársa, Flavio Sallin a billentyűs, a dobszerkó mögött pedig egy görög hölgy(!), bizonyos Eleni Nota ügyködik - és nem akárhogyan. Habár a dalok sok virtuóz hangszeres megfejtést vonultatnak fel, ezek arányát jó érzékkel azért még tűréshatáron belül tartja a gárda, a villogósabb mozzanatok mellett pedig könnyebben fogható dallamok is jócskán akadnak. És hát valljuk be, Ray balzsamos hangja is sokat segít az anyag befogadhatóságában. Összességében egy hajszálnyival nekem a Figure Of Speechless albuma azért jobban bejön, de ezt az anyagot is szívesen fogom még pörgetni jó párszor. Ray Alder és a korábban citált formációk kedvelőinek kötelező hallgatnivaló a The Seed Of Chaos.

S.D.I. Metalhead

MDD RECORDS / KF / 7



Negyven évvel az első S.D.I.-album, a Satans Defloration Incorporated után a német kultbanda egy konceptlemezzel jelentkezik, amely egy metalzenész teljes életútját követi végig. A borítót nézve – ami a '88-as Signs of the Wicked ikonikus artworkjének egyértelmű újrajátszása – azt gondolom, borítékolható, hogy a Metalhead legalább annyira szól Reinhard Kruse-ról és az S.D.I. történetéről, mint a címben szereplő archetipikus metalosról.

Az S.D.I.-t mindig nehéz volt egyetlen zenei skatulyába beletuszkolni. A Metalhead sem változtat ezen: itt is jelen van a speed metalos riffnyelv, a thrash ritmika és az a sajátosan laza, kissé amatőr, de szerethető punkos hozzáállás, amely a zenekart a nyolcvanas években is megkülönböztette a kortársaitól. A megszólalás is ezt erősíti: a produkció meglehetősen DIY-jellegű lett, ami távol áll a mai sztenderdektől, a lemez karakteréhez azonban tulajdonképpen jól illeszkedik.

Az album története nem különösebben egyedi vagy erős, a koncepció viszont alapvetően működik. A dalcímek önmagukban kirajzolnak egy egyszerű dramaturgiát, a születéstől a kitörésen, a sikereken és a problémákon át az öregedésig, majd a főhős haláláig. Ebben nincs sok meglepetés. A sztori lineáris, egyszálú és kiszámítható. Minden dalhoz készült egy-egy MI-animáció, amelyeket folytatásos formában mutatott be a zenekar. Ez ötletnek nem rossz, a videók azonban sajnos nem igazán adnak hozzá a történethez.

A zenei megvalósítás sem mutat különösebben érdekesebb képet. A Metalhead tele van önidézetekkel és önreflexív megoldásokkal. A bevezető It's a Boy már az első pillanatokban egyértelműen a Sign of the Wicked intrójára és a nyitó címadóra utal, nemcsak hangulatában, hanem a tempóban és a dallamvezetésben is. A hasonló visszautalások végigkísérik az albumot: régi riffgondolatok, dallamfordulatok és dalszerkezeti megoldások bukkannak fel új környezetben, nem is homályos benyomásokként, hanem gyakran kifejezetten felismerhető formákban.

Vannak persze erősebb pillanatok is. A Get Out például éppen azért működik, mert nem feltétlenül a klasszikus S.D.I.-recept szerint épül fel. Önálló dalként is megállja a helyét, harapós, lázadó, ugyanakkor punkosan laza tétel. A Metalhead távolról sem nevezhető speed metal operának, de ha van valami, ami közel kerül ehhez a fogalomhoz, akkor az az I'll Be Fine. Nemcsak

eljátssza-elmeséli a történetét, hanem elő is adja azt. Dalszerzés tekintetében ez az anyag legerősebb darabja. Még egy kivétel, amely erősíti a szabályt: ha van kimondottan speed metal dal a lemezen, az a The Rocket Takes Off. A Motörhead-iskola: lendület benne, riff és dallam egyensúlyban, húz mint egy rock'n'roll rakéta.

Mindezzel együtt sajnos a Metalhead nem erős lemez, viszont mindenképpen meglepő, mert ezt a konceptalbumos dolgot egyáltalán nem láttam jönni az S.D.I.-tól. A történeti oldal egyszerű, a támogató céllal készült videós megvalósítás gyenge, a dalok többsége nem igazán maradandó, de az egész mögött húzódó önreflexió azonban mégis tartalmat ad az anyagnak, és emiatt valahogy többről szól, mint a 80s Metal Band nosztalgikus visszatérése. Egy jó konceptalbumtól – és ne a műfaj monstrumjaihoz mérjük, legyen mondjuk „csak" a W.A.S.P. The Crimson Idolja a viszonyítási alap – kimondhatatlanul messze van. Ugyanakkor érdekes dokumentuma annak, hogyan írja bele saját múltját a zenéjébe a német underground egyik kultikus veterán figurája.

SNĚŤ V Bažinách Vědomí

ME SACO UN OJO / DARK DESCENT / BD / 8



Öt évet kellett várni arra, hogy a cseh Sněť ismét új nagylemezzel rukkoljon elő, és a Blood Harvest gondozásában megjelenő Mokvání v okovech lényegében előfutára is volt annak az OSDM-hullámnak, ami aztán maga alá söpörte egész Európát. A zenekar páratlan dalszerzői érzékkel tapintott rá arra a múltidéző hangképre, amire rányomta bélyegét az Autopsy minimalizmusa, a korai Carcass vehemenciája, a Bolt Thrower kimértsége és a Demilich sajátos hangközei, és mindeközben egy pillanatig sem esett abba a csapdába, hogy valaki árnyékába próbáljon belépni.

Épp ellenkezőleg: a Sněť kíméletlensége egyszerre vált fokmérővé és iránytűvé is, és nem véletlen, hogy a zenekart kultikus rajongás övezi a death metal undergroundban. Az elmúlt évek így is gyorsan elteltek, és a koncertezésen túl egy tagcsere is történt, mert a korábbi basszusgitáros, a Cancer Voidban alapító Klim Basov helyét Adam Beneš (Mörghuul) vette át, így a V Bažinách Vědomí (szabad fordításban: A tudat mocsarában) dalai már vele nyerhették el végső formájukat. A lemez már az első pillanatban megerősíti a hallgatót abban, hogy itt szó sincs sem önismétlésről, sem visszalépésről. Egyfelől a Greg Wilkinson (Autopsy) által készített maszter elképesztően erőteljesen, meleg tónussal szólal meg, másfelől a dalok színvonala és sokszínűsége tovább erősíti azt a tényt, hogy a Sněť saját hangkaraktere túlmutat azon, hogy a műfaj legendáit imitálja.

A tízszámos felvétel formanyelve ugyan egydimenziósnak tűnhet felszínes hallgatáskor, de a gitártémák és ritmusváltások sokszínűségében megannyi párhuzamos hagyomány bújik meg. Ebben az értelemben a death/doom hatású, lassan kibontakozó témák épp annyira fenyegetőek, mint a legsúlyosabb tekerések és kíméletlen blastek, miközben a Sněť dalai továbbra is akkor működnek a legjobban, amikor folyamatosan dübörög a duplázó a málházósabb, körkörösen örvénylő dalokban. A V Bažinách Vědomí már a debütalbum mintájára is igazolja, hogy egy album nem attól fenyegető, ha a végletekig agresszív, és épp emiatt a Sněť is a hangulatfokozásban a legerősebb, mikor a hallgató türelmével játszik. A két és öt perc közötti dalok ilyen értelemben végig fenn tudják tartani a figyelmet, miközben épp annyira borzongatóak és kíméletlenek, amennyire ettől a hangképtől ezt elvárhatja az ember.

A Sněť továbbra is képtelen hibázni, a V Bažinách Vědomí pedig az eddigi leghatásosabb és legszerethetőbb megjelenésük. Ha szeretnéd tudni, hogy a mostani OSDM-hullám milyen bátorsággal írja újra a műfaj nagy öregjeinek hangzását úgy, hogy közben nem válik puszta imitációvá, akkor nem tudsz tévedni a cseh zenekar második nagylemezével. És ha a következőre is öt évet kell várni, az sem baj, csak ne törjön meg ez a sorminta.

STYGIAN STEEL Black Lotus Veil

HIGH ROLLER / SP / 8



Obskúrus művésznevek – úgymint: E.R. (gitár, basszus, billentyűk), R.K.V. (dobok) és Abraxas d'Ruckus (ének) – mögé rejtőzik a norvég Stygian Steel három tagja, akiknek debütáló albumát az underground vonalon erős High Roller Records adja ki hamarosan. Mivel e kiadó általában jó érzékkel karol fel tehetséges zenekarokat, ezért kíváncsian fogtam neki a Black Lotus Veil végighallgatásának, és összességében nem is kellett csalódnom a trió muzsikájában. Amin elsőre mégis fennakadtam, az az énekhang – nem mintha baj lenne vele, hiszen jól passzol a felvállalt zenei irányhoz (erről később), hanem egyszerűen baromi ismerős volt valahonnan, csak épp fogalmam sem volt arról, hogy honnan. És erre nem is jöttem rá egészen addig, amíg a hiányzó információért könyékig bele nem kotortam az internet bugyraiba. Nos, a hang tulajdonosa az okkult illetve ősi egyiptomi témákra fókuszáló heavy/doom/epic metalos Magister Templi frontembere is egyben, onnan emlékeztem erre a kissé fojtott-nazális, jellegzetes hanghordozású orgánumra.

A rejtély felfedése után jöjjenek a további részletek. A Black Lotus Veil a három figura első közös munkája – és így egyben a Stygian Steel debütálása is –, a 39 és fél perces lemezanyag hat saját szerzeményt vonultat fel, zenei irányultságát tekintve pedig az énekes imént citált másik zenekarának világával is rokonítható valamelyest. Rokonítható, de egy az egybeni párhuzamba nem állítható, ugyanis bár – ha muszáj címkézni – itt is amolyan doomosan epikus fémzenét hallhatunk, azonban a banda kevéssé a harapós-riffelős, inkább az atmoszférikus-hangulatteremtős irányból közelített rá a dalszerzésre. E.R., aki vélhetően a fő zeneszerző a csapatban, a metal mellett ugyancsak aktívan mozgolódik a dungeon synth/dark ambient szcénában, innen nézve egyből érthető ennek a fajta nézőpontnak a megjelenése a nótákban. Habár az ének más jellegű, összességében én mégis elsőként a Bathory epikus dolgaival vonnék bizonyos párhuzamokat, már csak a home made jellegű megszólalás okán is (ami egyébként csak még egy lapáttal rátesz a hangulati faktorra). A szintitémák gyakorlatilag szőnyegként simulnak a gitárharmóniák alá, és ezáltal az egésznek van egyfajta komótos, de mégis erőteljes sodrása (lassú víz partot mos, ugyebár). Néhol aztán még a Manilla Road, a Cirith Ungol, sőt a Falkenbach neve szintén be-bevillan menet közben – akinek ezek mondanak valamit, annak itt is van keresni… akarom mondani, hallgatnivalója. Ígéretes anyag a Stygian Steel debütálása, kíváncsi leszek a folytatásra.

THE BLOOD MOUNTAIN BLACK METAL CHOIR Songs From a Dying Empire

FIADH / BALI DÁVID / 7



Az Appalache-hegység az elmúlt évtizedben már önálló black metal színtérré válhatott, elsősorban a Panopticon jóvoltából, de ehhez az is kellett, hogy az északnyugati cascadian hangzáshoz képest az amerikai folklórhoz való kötődés elsősorban a bluegrasst és a népdalt jelölje ki inspirációként. A The Blood Mountain Black Metal Choir pedig csakugyan egyszemélyes projekt – Annos ír és rögzít szinte minden sávot a dalaiban, ő írja a szövegeit, és károgja is fel azokat –, mégis iskolapéldája annak, amikor egy black metal projekt már az első demóján izgalmassá válik.

A 2025-ös Folklore-on öt dal volt hallható, amelyeket Annos akkor írt, amikor munkanélküliként az Appalache-hegységben túrázott. Dalszövegeiben és frusztrációjában egyszerre hagyott nyomot a trumpi Amerika tévképzete, valamint az, ahogy a kizsákmányolás rozsdaövezetekké teszi azokat az államokat és régiókat, ahol a kékgalléros kultúra a tisztességesen elvégzett munka fejében nemzedékeken át a kiszámítható, megóvandó megélhetésre volt berendezkedve. A demó meglepően nagy online párbeszédet váltott ki, kicsit hasonlóan ahhoz, ahogy a Deafheaven is publikálta első demóját. A párhuzam annyiban is megállja a helyét, hogy a T.B.M.B.M.C. dalai szintén szenvedélyes, sodró dallamokra épülnek, amelyeket közvetetten a második hullámos európai black metal ihletett meg, hangzásukban mégis a Panopticon által kijárt ösvényre építenek.

A Songs From a Dying Empire a projekt teljes értékű bemutatkozó lemeze, és nyolc számon keresztül boncolgatja ugyanazt a társadalomkritikai felütést, amelyet a Folklore megkezdett. Annos dalszövegei úgy állnak ki az elnyomottak és a kirekesztettek mellett, hogy közben sosem válnak dagályossá vagy didaktikussá, miközben zeneileg hallhatóan szerette volna megugrani a demón megismert teljesítményt. Ugyan a lemez hangzása még mindig koncepciózusan elég koszos és kásás, a dalok keserédes tónusához mégis illik ez a zord, némiképp elidegenítő hangkép. Maguk a dalok öt és hét perc közötti terjedelemben mozognak, és bár szerkezetük sok esetben hasonló – a nyitótéma sodrásából refrén lesz, míg a verzék hipnotikusan, szélvészgyors dobmintákkal ismétlődnek –, mégis akad egy-egy olyan zongorás vagy bendzsós átkötés, amely színesíti az összhatást, miközben az Appalache-hangzást is mélyíti. Üdítő színfolt például az Altahama című átvezető, amelyet Austin Lunn (Panopticon) játszott fel a lemezhez, miközben az album szerkezete és tónusa meg is követeli az ilyen kitekintéseket.

Mindemellett a Songs From a Dying Empire-nek is az a gyengéje, ami az erőssége. Egyfelől a zenei formanyelve meglehetősen zárt, és ez nem mindig tűnik tudatos lehetőségnek, másfelől a hallott teljesítmény nem nő fel a megihlető produkciók mellé, hanem megmarad azok árnyékában. Viszont még így is érdemes meghallgatni és elveszni a T.B.M.B.M.C. világában, főleg túrázás közben vagy általában a természetbe való visszatéréshez.

TILL LINDEMANN Live In Krakow

OUT OF LINE / GYZ / 10



Till Lindenam új koncertalbuma már csak azért is közel áll hozzám, mert az ő decemberi koncertje volt az, amiről először írtam e magazin hasábjaira. Persze egyébként is óriási kedvenc a pasi, biztos vagyok benne, hogy az elmúlt 30 évben nem múlt el úgy hónap, sőt hét, hogy valami lemezről ne hallottam volna. A Rammstein állócsillag nálam, és nagyon szeretem a szólókarrierjét is, akármilyen stádiumban is van éppen.

A legutóbbi Meine Welt turné már teljesen szólóban, saját nevén futott immáron Peter Tägtgrennel nélkül – új album, új műsor, új tagok, új látvány. Ez azért is fontos, mert kvázi választ ad arra a kérdésre is, hogy mi szükség volt öt évvel a Live in Moscow után egy újabb koncert albumra. Szkeptikus voltam én is, nem rajongok a koncertlemezekért, de valahogy ez most nagyon elkapott. Szinte biztos, hogy azért, mert nagyon friss élményként él még bennem a pesti koncert, ami egy nagyon látványos, nagyon impulzív koncert volt, és a lemez anyaga teljes mértékben megegyezik a pesti koncert dalaival. Persze ez egy jól felépített gépezet, minden pillanatban történik,



COMEBACK KID
Chosen Hell

SHARPTONE / BALI DÁVID / 8

A kanadai Comeback Kid nélkül elmesélhetetlen lenne a modern hardcore története. És azt ugyan bevallom, hogy az elmúlt tizenhat évben eltávolodtam a produkciótól, azt sosem vontam kérdőre, hogy Andrew Neufeld énekes és Jeremy Hiebert gitáros mindenféle kompromisszumtól mentesen mindig azon van, hogy a lehető legtöbbet hozza ki a mára veteránná vált zenekarból.

Ennyi eltelt év után azonban elkerülhetetlenné vált az is, hogy ilyen erős karakterű emberek körül rendre cserélődjenek a zenészek is. Az említett korszakhatárt is elsősorban annak tudom be, hogy a Symptoms + Cures című album után kiszálló gitáros, Casey Hjelmberg helyére érkező Stu Ross (Misery Signals, Living With Lions) ráerősített Neufeld azon szándékára, hogy a Comeback Kid határozottabban térjen vissza a kilencvenes évek riffelős, közvetve thrash-ihletettségű, feszes groove-okra épülő hangzásának kötöttségéhez. A 2014-es Die Knowing ilyen értelemben radikális váltást hozott a zenekar életébe, míg a 2017-es Outsider a Comeback Kid zenei határait feszegette minden szempontból, és ehhez képest a 2022-es Heavy Steps már egy önfeledtebb, letisztultabb képet sugallt.

Bár a magam részéről én megelégedtem volna azzal, ha a Comeback Kid igazából továbbra is ráerősít a múltja felélésére – hiszen mind a Turn It Around, mind a Wake The Dead meghatározó klasszikusai a műfajnak, amelyek bármikor odarakhatók az elő Figure Four diszkográfiája mellé –, de továbbra is becsültem, hogy Neufeld és Hiebert folyamatosan erősíteni szeretné a zenekart. Így megannyi tagcserét követően együtt maradt a Heavy Steps felállása, ezúttal egyedül dobos fronton történt változás – Terrance Pettitt, a The Devil Wears Prada dobtechnikusa érkezett Loren Legare helyére –, viszont a Chosen Hell a zenekar legszerethetőbb és legjobb albuma lett az elmúlt tizenkét évből.

Ez a tizenegy dal az a fajta méltóságteljes összegzése egy elképesztően sokszínű karriernek, amelybe minden időszak rajongói egyaránt képesek lesznek kapaszkodni, miközben annyira átütő és friss szenvedéllyel szólalnak meg, hogy érdemes is visszatérni hozzájuk. Az album egyrészt elképesztően jól szól, Will Putney ismét hozta a rá jellemző modern hangképet, másrészt a dalokban mintha patikamérlegen lenne kimérve az újkori Comeback Kid riff- és groove-központú dalszerzése, valamint a korai időszak szenvedélyes, sodró dallamérzékenysége is. Minden dalban átható energiával robbannak be egyből a fogós refrének és a melodikus hardcore jellegzetes akkordbontásai, miközben a feszes, lefelé pengetett riffek sem elégednek meg a megúszós középszerrel.

Az albumon vendégek is szerephez jutnak – számomra külön öröm Brendan Garrone, az Incendiary frontemberének bevonása, de a Spiritbox énekese, Courtney LaPlante is kitesz magáért –, viszont bátran írom, hogy a Chosen Hell nélkülük is megállna a saját lábán. Dalszerzői szempontból is maradéktalanul érvényesül az, hogy minden korszakból a legerősebb karakterjegyek köszönnek vissza különösebb izzadtságszag vagy erőlködés nélkül, és emiatt én is azt vettem észre magamon, hogy meglepően elkezdtem ragaszkodni ezekhez a dalokhoz.

Ha a saját nemzedékével mérjük, ahol a zenekarok többsége már bedobta a törölközőt, akkor a Comeback Kid ezzel a lemezzel visszafoglalja régi trónját a hardcore/punkban. A Chosen Hell az a fajta megjelenés lett, amely méltán bizonyítja, hogy egy alapvetően veterán zenekar is képes őszintén olyan új dalokat életre hívni, amelyek még ennyi év után is hozzátesznek nemcsak egy életműhöz, hanem az egész szubkultúra jelenéhez is. Alig várom a Dürer Kert-es koncertet, és hogy élőben megszólaljanak ezek a dalok a nagyteremben!

„Alapvetően értem a szándékot, és még azonosulni is tudok ezzel korrekt dalokat felvonultató groove-os, modern metalos hardcore-albummal, ám folyton ott motoszkál bennem a kisördög, hogy kinek szól ez az album, vagy egyáltalán szól-e valakinek. Talán az idő megadja majd a választ.” ***Gyuricza Ferenc / 7 pont***

másodpercre pontosan ki vannak mérve a látványelemek, így változtatásnak sok hely nincs, de pont emiatt attól is féltem, mennyire fog működni az anyag csak hangban, látvány nélkül.

Azt kell, hogy mondjam 100%-ban! A dalok nagyon jók, ez nem kérdés, és az egész lemez egy olyan ütős dinamikus keverést kapott, ami abszolút visszaadja a koncertélményt, amin a lengyel közönség is jócskán hallatja a hangját. Becsukom a szemem, és látom a balett-táncos előadását a Tanzlehreinre, a véresőt a Blut alatt (számomra a koncert csúcsa volt, úgy a dal, mint a látvány!) vagy a repkedő halakat a Fish On végén. Szóval abszolút működik a lemez, de még csak nem is kell a fantáziánkra hagyatkozni, hisz nem csak audióváltozata van a koncertnek, kijött egy koncertfilm is, amit 29 különféle kamerával vettek fel Krakkóban. Már maga a buli előlről nézve is durván látványos volt, de most a repkedő drónok, a hirtelen vágások soha nem látott pozícióból mutatják meg a show-t.

Magába a dalokba, a zenészek játékába nem is megyek bele jobban, olvasd el a beszámolómat a tavaly decemberi számunkban, amit akkor írtam az teljes mértékben áll erre az anyagra is. A lényeg, hogy ha ott voltál azért, ha meg nem akkor azért, de érdemes beszerezni úgy a lemezt, mint a DVD-t, sőt az igazi fanok olyan vinyleket is megvásárolhattak, amikbe élő(!) halak vannak préselve (Limited FISH ON Edition) vagy aminek mintáját Lindemann a saját vérével rajzolt meg (Ltd. BLUT Edition). Érdemes odatenni a moszkvai koncert mellé ezt is, de minél hamarabb, mert egy hónap múlva jön a Rammstein mexikói koncertje!

TZOMPANTLI Temilotzin

20 BUCK SPIN / MP / 7



A Tzompantli ugyan lakhely szerint Kaliforniához tartozik, azonban a tagok mexikóiak (California egykor Mexikóhoz tartozott), s zenekarukkal a hagyományaikat, az azték rítusokat ápolják. A vad harci festésekkel ellátott harcosok zenekara doom/death metalt játszik, melyben érvényre juttatják a népükre jellemző vonásokat. Ez hatványozottan érvényes a Temilotzin EP-re, ami teljes egészében metalmentes anyag.

Három felvételt hallunk a sok tagból álló Tzompantli legénységétől, melyek olyanok, mintha egy helyi szertartás közepébe csöppentünk volna. Hangulatos zene, bele lehet merülni, el lehet képzelni az éjszakai rítust, a tüzeket, a táncokat, a kántálásokat, a machetéket, s közben reménykedünk, hogy a fejünk a helyén marad.

A Tzompantli tagjai más zenekarokkal is kapcsolatban állnak, főleg death metal-csapatokkal. Például a tekintélyes testméretekkel rendelkező Bigg O))) a Xibalba nevű death metal/hardcore-brigád gitárosa. Mint hírlik, a Temilotzinnek egyelőre nem lesz fizikai kiadása, csak digitálisan hallgatható. A csapatnak nyilván fontos volt e köztes kiadvány megjelentetése. Érdekes színfolt – törzsi, rurális pillanatok.

TRIDENT Maradt a csend EP

H-MUSIC / UN / 9



A berettyóújfalui Trident zenekar története 1989-ben kezdődött, de az azóta elröppent éveket nem töltötték folyamatos létezésben – közel két évtized telt el a feloszlásuk és újraalakulásuk között, s utóbbinak is már tíz éve. Legutóbbi albumuk 2022-ben jelent meg (találóan Mélyre vág volt a címe), de azóta új basszer, s új, de valójában régi énekes került a csapatba. Visszatért ugyanis az a torok, akivel a leginkább

ismertek lettek a '90-es években: Asztalos Attila „Paszti". Az aszkéta külsejű, mégis energiákkal teli frontember valóban emblematikus arca volt a Tridentnek, szóval jó, hogy újra itt van, még akkor is, ha a Mélyre vág-ot és elődjét, a Beat-et is nagyon-nagyon szerettem.

Ez a 4 számos újrakezdős-visszatérős EP pedig pontosan azt adja, amit a srácoktól várnak és remélnek a régi rajongók, s van olyan erős, hogy biztosan újakat is avasson a csapat. Egyrészt itt van az a magával ragadó dinamika, amiben annyira mocsok jók voltak mindig is – már a nyitó Kényszerlét is pontosan azt az adrenalinlöketet adja, ami tíz kávéval ér fel. Papp Zsolt dobos és az új basszer, Pataki Fecó kivédhetetlen húzást adnak, és persze Demeter Zoltán ütős riffjeitől is azonnal beindul a mozgás. Másrészt pedig megvan az a mélyebben szántó dallamvilág és érzelmi plusz is, ami szintén a Trident legfőbb erősségei közé tartozik. Ez főleg a Bentről szól című dalban mutatkozik meg, melyben amolyan mondókás szövegmondás is akad, ill. egy ponton belép egy lányka is, hogy együtt énekelje a refrént Pasztival, és ez bizony az EP egyik csúcspontja. De a baljósabb hangulatú címadóban is vannak finomságok – ez a két nóta simán beilleszthető a grunge vagy alternatív rock kategóriába is, még ha nem is lehet rájuk fogni, hogy túlzón emlékeztetnének egyik vagy másik Seattle-i alapbandára.

A Nyitva a folyosó viszont visszahozza az ugrálós, felpörgető vonalat, némi csordavokállal is megtámogatva, hogy a hallgató ne lenyugodva érjen az EP végére, hanem nyomban újra akarja indítani. Nagyon várom a folytatást és a koncerteket!

UMUS Voidlit

AESTHETIC DEATH / MP / 8



Az Umus nevével nemrég találkoztam először, amikor megnéztem az Aesthetic Death aktuális kínálatát. Láttam, hogy az orosz zenekar 2024-ben alakult, és mindjárt nagylemezzel indítanak két év elteltével. Olyan irányban mozognak, ami illik a végtelennek tűnő orosz pusztaságokhoz, a kemény hideghez, az aszkéta életmódhoz, a természethez, ami a legkönyörtelenebb arcát mutatja. Olyan dolgokhoz, amelyeket csak a legsivárabb zenei formák képesek valamelyest visszaadni. Oroszországban nem ismeretlen a funeral doom (Abstract Spirit, Comatose Vigil, Ea stb.), s ehhez a gonddal, búval terhelt irányzathoz csatlakozik a háromtagú Umus.

Ugyan elviekben a funeral doom nem mozogna túl széles skálán, azonban éppen azért, mert a zene nem kötődik olyan szigorúan szabott kritériumokhoz, mint sok konvencionálisabb stílusban mozgó zenekar, a lehetőségek nem olyan korlátozottak, mint elsőre tűnhet. A lassúnál is lassabb tempók, a tízmásodpercenként egy ütés a pergőre, valamint a mély hörgés mondhatni az alapfelszereltség része, de egyrészt nem kell, hogy feltétlenül így legyen, másrészt a rendelkezásre álló tág teret valójában bárhogyan ki lehet tölteni. Jöhetnek alternatív hangszerek, simán belefér a dallamos ének, legyen férfi avagy női, nincs megtiltva, hogy a tempót növeljék, ahogyan a gitározási stílusokkal is lehet játszani – lásd Skepticism.

Az Umus a Voidlit debütalbumon komolyan vette a funeral doom követelményeit és egy a sötétebbnél is sötétebb lemezanyagot hozott össze, ahol legfeljebb annyi fény akad, amennyit egy holdtalan éjszaka egy sűrű erdő közepén tél derekán tapasztalhatunk. Vagy egy elhagyatott gyár évtizedek óta halott pincéjében. Dermesztő képek? Az Umus zenéje is az. A fenti stíluselemek közül jó néhány megtalálható a Voidlit négy terjedelmes szerzeményében. Masszívan hömpölygnek a gitárok, a hörgés mélyebb aligha lehetne, s a tempók kínzóan lassúak, bár az Oblivionban



DOMKRAFT

Night Songs

MAGNETIC EYE / MILÁN PÉTER / 8

Az a zenei terrénum, amit nagy vonalakban doom/stoner/sludgeként jelölhetünk meg, olyan szinten kiterjedt, hogy nincs ember, aki akár csak bizonyos vetületeiben tökéletesen átlátná a zenekarok megszámlálhatatlan özönét, amelyek e területen tényleg kednek, hacsak nem 24 órában zenét hallgat. Messze nem homogén terület(ek)ről beszélünk, hiszen a gorombább bandák mellett jelen vannak a rockosabb, lazább zenét kínálók éppúgy, mint a súlyosan elborult kísérletezők, pszichedeliába süppedt experimentalisták, számos forrásból merítők, s ezek véghetetlen számú variánsai.

Svédországban nagy doomszíntér mozog olyan csapatokkal, mint a Monolord, az Ocean Chief, vagy a hosszú idő után új albummal jelentkezett Kongh. A Stockholmban működő Domkraft 2014-ben vette fel a fonalat. Mint értesültem róla, a gitáros, Martin Widholm tavaly komoly műtéti beavatkozásokon esett át, s ez a drasztikus élmény, a lábadozás nyomott hagyott a lemezanyagon is. Anélkül, hogy halmoznám a stílusmegjelöléseket, szimplán csak őserejű doom metalként határoznám meg a Domkraft zenéjét és a Night Songs című új albumot. Már a korábbi lemezek is elnyerték tetszésemet, az új anyag sem okozott csalódást.

A trió hangzásában meghatározó szerepe van Martin Wegeland énekes/bőgős hangjának. Orgánuma, az orkán, amit torkából előtörve támaszt, megtestesíti a doom-zene ezen szegmensét. Vokális formában fejezi ki azt, amit Widholm mélyen búgó riffekkel fogalmaz meg, a záróelem, Anders Dahlgren pedig a ritmusok terén tesz hozzá e masszív korpuszhoz. A Domkraft hasonló erejű triózenét ad elő, mint a Monolord; mindkét csapatra jellemző, hogy doom-talajon állnak, ugyanakkor csápjaikat más zenei irányok felé is kiterjesztik. A doom-kereteken belül Widholm sok díszítéssel, dallammal dolgozik, miközben a frontember basszusgitárja folyamatosan pulzál, a dobokkal egyetemben imponáló erőt felmutatva alapozza meg e doom-veteményeket. A Tunnels című utolsó szám új szintre emeli a Domkraft doom-kovácsolását.

A Night Songs alapján, Wegeland éneke hallatán olyan bősz pszichedelikviharkeltők is eszembe jutnak, mint az Ecstatic Vision, mely csapat Raw Rock Fury lemeze 2017-ben lesöpört a lábamról. A Domkraft zenéje ennél összefogottabb; ha kicsit terjeszkednek is, a doom mint keret összefog mindent, amit a trió előad. Wegeland hangja, a dobhártyákat döngető riffelés, valamint a ritmuszekció erőmű-munkája nem engedi, hogy a produkció széthulljon. A hallgatónak is össze kell kapnia magát, hogy a trió zenéje ne bontsa elemeire.

„A hangulatközpontú szerkesztés és a hipnotikus ismétlések miatt vannak post metalos vonásai is ennek az anyagnak, de a gerince kozmikus füstköd: pszichedéliában hömpölygő doom metal. Egészen hallgatható egyébként."

Kánya Ferenc / 8 pont

„Egész jó kis sludge/posztmetal-keverék, de azért mostanában ettől sokkal jobbakat is hallottam a stílusban."

György Zoltán / 7 pont

„Érzek itt némi Neurosist meg Mastodont is, a pszichedelikus, stonerebb vonalon túl, meg jó sok keserűséget. A hangzás illő, de az a fajta, amit mégsem esik annyira jól hallgatni."

Uzseka Norbert / 7 pont

„Varacskosság és pszichedelikus lebegés is jócskán akad a svédek ötödik albumán – kétségkívül van hangulata a dolognak, még ha hosszú távon azért kissé össze is folyik a mutatvány. Stoner/sludge vonalon, ha nem is kiemelkedő, de azért mindenképpen korrekt anyag ez, azonban igazán élőben süthet a banda szerintem."

Schmidt Péter / 6 pont

„Súlyos, nyomasztó, s enyhén primitív pszichedelikus doom album a Night Songs, s egyben rendkívül vontatott energiavámpír is. Szerintem inkább unalomba fulladó, mintsem izgalmas zene ez, amit kifejezetten fárasztó hallgatni."

Gyuricza Ferenc / 5 pont



EXTOL

Aura of Decay

SOLID STATE RECORDS / BALI DÁVID / 8

Ő szintén nem gondoltam volna, hogy a norvég Extoltól még hallhatunk majd új lemezt, azt meg főleg, hogy az eredeti tagság ismét képes lesz összeállni. De szerencsére az Espevoll testvéreknek tényleg volt még mondanivalójuk, az Aura of Decay pedig az a fajta bölcs visszatérés lett, amit a zenekar elfogult rajongói a 2003-as Synergy óta vártak.

A négyest általában a protestáns, evangéliumi hátterű szövegeivel szokta a sajtó is felcímkézni, ugyanakkor már az újjáalakulást követő interjúkból is kirajzolódott, hogy az Extol istenfogalma mostanra eltávolodott attól a bibliai olvasattól, ami még a Synergy szövegeinek hátterében meghúzódott. A valósághoz hozzátartozik, hogy a zenekar sosem akart explicit módon téríteni, szövegeiben a személyes hit kérdésköre mindig önismereti vagy társadalmi beágyazódást kapott, az Aura of Decay pedig elkerülhetetlenül napjaink társadalmi, korszakos kihívásaira reflektál.

Mindemellett nyitott kérdés volt, hogy a régi logó visszavétele mivel jár majd zenei értelemben, és bár én azok közé tartozom, akik a 2005-ös The Blueprint Dives jóval szellősebb, alternatívabb megközelítését is szerették, azért az Aura of Decay rétegzett, a feszültséggel folyamatosan játszó, nyomokban a Cynic és az Opeth hagyatékára építő progresszív death metal hangzásában teljesedik ki, miközben a hangszerelése nagyon fókuszált, és a 2013-as, cím nélküli lemezhez képest kifejezetten visszafogott is.

A dinamikus váltások, a szinkopikus ritmusok és az álomszerűen lebegő tiszta énektémák végig fenntartják az utaztató élményt, de ami igazán fontos, hogy az Aura of Decay elképesztően fogós, és elsőre megadja magát. Dalai eleve olyan regiszterben szólalnak meg, amiben nagyon rég hallottunk ennyire jól megírt – na meg ilyen erősen megszólaló – szerzeményeket, miközben sosem tűnnek öncélúnak vagy repetitívnek. A korai, általam is nagyon szeretett időszakot megidézve néha megjelennek thrashes vagy egyenesen a black metalból átvett pengetési rendek vagy blastbeates témák is, baljós színezetettel, de összességében a dalokon belüli változatosság végig homogén, okosan megírt és piszkosul szórakoztató felvételt eredményezett, ami szellemiségében régivágású, minőségében és érzékenységében viszont korlenyomatként is érdemes elveszni benne.

Az Aura of Decay egyetlen hátulütője a lemezborítója: bár az érthetően utal a Synergyre, a megvalósítás azért elég hitvány lett. Viszont ha ezen átlendülünk, így az idei év egyik legfontosabb progresszív metal lemezével tért vissza az Extol, és csak remélni tudom, hogy turné is társul majd ehhez az albumhoz.

„Az Extol hosszú kihagyás után is képes intelligens, karakteres és műfajokon átívelő extrém metalt alkotni anélkül, hogy feladná saját zenei identitását. A komplex dalszerkezetek és a jellegzetes harmóniavilág továbbra is védjegy, miközben – külön öröm számomra – a korai Burial nyersebb atmoszférája is visszaköszön néhány ponton."

Kánya Ferenc / 9 pont

„Nem a könnyed befogadhatóságot vette célkeresztjébe új albumával az Extol, ami történetesen nem is baj, tekintve hogy ennek ellenére sem lett emészthetetlen témahalmaz az Aura Of Decay. A figyelmet és időt kétségkívül rá kell szánni, nem könnyű falat, de idővel kibomlanak a részletek. Értem, ha valakinek ez így már túl sok és túl tömény, de nekem ettől még bejön. (Megjegyzem, a régebbi lemezeik is megérdemlik a figyelmet.)"

Schmidt Péter / 8 pont

„Rég hallgattam Extolt, akkortájt szerettem, és bár értem a megrökönyödést, nekem ez most is tetszik. De hogy valaha képes leszek-e minden ízében feldolgozni, arra nem vennék mérget. Olyan kipihent idegrendszer kell ugyanis hozzá, amilyen csak a világtól elzárt kolostorok lakóinak van."

Uzseka Norbert / 8 pont

„Kicsit olyan, mint a sportleves anno a gimis menzán. Ment 'minden bele'! Haha! Math-jazz-death-poszt-prog-power-stb metal, tele finom falatokkal, de így keverve megüli gyomrom. Mire felkapom a fejem egy ütős részre, már jön is a váltás. Nagyon odafigyelős zene, de annyira viszont nem jó, hogy minden alkalommal rászánjam a 45 percet, így sanszos hogy két-három meghallgatás után el is engedem."

György Zoltán / 7 pont

rendesen tapossa a lábgépet az ütős. Először úgy tűnt, blastbeat. Nem tudom biztosan...

A Voidlit anyaga dalról dalra bontakozik ki, s halószerveim érzékelik, mintha fokozatosan bővülne hangokkal a tér, szélesedne ki a hanghatár. Valójában funeral ambient doom metalt hallunk, mert az egész anyag mintha – súlyát meghazudtolva – beborítaná a látóteret, az eget, s már levegő gyanánt is ezeket a vészjósló hangokat lélegezzük be. Temetői doommal inhalálunk... A lassú dobok, a zajos alapok mellett nem ritkán dallamok, vagy dallamszerűségek jajdulnak fel a gitárból, s zengik az elmúlás kínkölteményeit, de az egymásba fonódó zajfelhők miatt leginkább csak egy hangokból álló irdatlan falat érzékelek.

Kimondottan hangulatos zenét játszik az Umus. Igaz, a hangszerek néha nincsenek tekintettel egymásra, rárakódnak a másik hangnyalábjára, egyszerre akarnak megszólalni, s ilyenkor, amikor ezer torokból tűnik szállni a dörgedelem, akárha a végítélet jelentkezett volna szólásra. A záró címadó tétel bevégzi a baljós menetet, s nem marad utána más, csak az ordító üresség, a fülsiketítő csönd. Végletek kiszámíthatatlan játéka.

VELVETEEN QUEEN The Greater Good

SILVER LINING MUSIC LTD. / GYZ / 9



„Ön is nagyon várja, hogy legyen végre egy új Guns N' Roses-album? Ön szerint is sajnálatosan kevés idő jutott a zseniális Velvet Revolvernek? Ön is úgy gondolja, hogy Slash szólóalbumai egyre laposabbak? Ha mindhárom kérdés igen a válasz, akkor a Velveteen Queen az ön zenekara!" Akár ezzel a jó kis szöveggel is lehetne reklámozni a banda új, második albumát. Komolyan, hallgatom és végig az jár a fejemben, hogy itt egy piszok jó GN'R/VR/Slash tribute-banda, akik nem egy az egyben eljátsszák a klasszikus dalokat, hanem inkább mixelik azokat.

Már a nyitó Too Far Gone úgy indul mintha egy Word on Fire / Paradise City medley lenne, de itt még csak kapkodjuk a fejünket mi is történik. Mintha ismernénk minden hangot, de ez mégis egy új dal, a banda neve is más, szóval, hogy is van ez? Aztán indul a második The Greater Good, ami totálisan a Dust and Bones, de mintha Myles énekelne és nem Axl, de várj, más a szöveg... most akkor mit is hallgatok? Talk or Walk – Velvet Revolver, Adrenaline – simán ráéneklem a Paradise City szövegét. De tovább megyek a Can't Go Back In Time hangról hangra olyan, mint amikor a Velvet Revolver nyomta a Sex Type Thinget a Stone Temple Pilotstól. Az It Ain't Over megint tiszta Slash, a Liar totál Guns, a Best of The Best megint Velvet...

Nem is sorolom tovább az áthallásokat, pedig bőven van még – pláne, hogy van itt néha egy kis Skid Row meg a Hanoi Rock is –, inkább itt jegyezem meg, hogy Samuel Nilsson hangja is kb. valóban egy ereje teljében lévő Scott Weiland és egy kevésbő fejhangon visítozó (szóval a mostani) Myles Kennedy között helyezkedik el. Abszolút magáévá tette a nagy példaképek stílusát, amit az adott pontokon ki is hallasz, de mindezt úgy, hogy a saját képére formálta az egészet. Csakúgy Lukas Axx, aki akár Slash kistestvére is lehetne, szinte pont ugyanúgy hozza az ízes szólókat, mint az öreg.

Ezek után akár kukázhatnánk is azonnal a lemezt, de az első sokk után szinte egyből kívánkozik vissza a lejátszóba, és kezdesz rájönni, hogy minden áthallás ellenére is piszok jó dalok ezek. Komolyan a negyedik-ötödik ismétlésnél már az járt a fejemben, hogy ez a lemez így ahogy van simán lehetett volna a harmadik Velvet Revolver-album, és szerintem senkinek nem lett volna baja vele. Olyan szinten a srácok kezében van a korszak, a stílus, és ennek a zenei családnak az öröksége, amit nagyon ritkán hallani. Ráadásul simán mondtam volna rájuk, hogy ilyen dalokat

csak Los Angelesben lehet írni, erre kiderül, hogy svédek. Az esetek 90%-ban hallani lehet, ha ezt a fajta zenét európai banda játssza, itt most nem!

Tolerancia kell a lemezhez, nem túloztam, amikor hangról hangra áthallásokról beszéltem, de ha ezen túl lépsz, egy piszok jó albumot kapsz, jobbnál jobb dalokkal. Pont emiatt első sokkomban én is hat pontot akartam rá adni, aztán most már ott tartok, hogy kilencre emelkedett, és egy hete ki se kopik a lemez a lejátszóból. Zárásnak még egy hangzatos szlogen, a költő szavai alapján szabadon: „Lopni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes."

WEREWOLVES You're Weak and You Know You're Weak

BACK ON BLACK / KF / 7



Ez a black-death trió tulajdonképp egész ígéretes undergroundcucc a Nagy Vörös Szigetről, a halálos állatok földjéről. A tagok a műfaj veteránjai, kismillió formációban játszottak és játszanak ma is, köztük olyan nevek, mint a nemzetközi szinten ismert Psycroptic vagy az Abramelin és a The Berzerker kult legendái. Ennek ellenére szigorúan szűk extrém metalos körökben ismerik őket Európában és az Államokban is. Több más bandában is zenélnek, még hármasban is: a Faustian nevű black metal hordát például ugyanez a trió alkotja. Júliusban ezzel a bandával is kiadták az első albumukat – hallgattam, gondolkodtam is egy recenzión, de végül nem született meg. A Werewolves sem régi banda, mindössze hét éve léteznek, viszont bővebb diszkográfia van mögöttük: a You're Weak épp a hetedik nagylemezük – szóval elég termékenyek. A promóban az áll, hogy a banda megfogadta: tíz év alatt tíz albumot adnak ki, vagy ha ez nem sikerül, csoportos öngyilkosságot követnek el. Így érthető, de ez a fogadalom nyilván nem szó szerint értendő, és nem komoly önkárosító kijelentés. Nem gondolom komolynak azt sem, hogy mennyi undor, gyűlölet, nihilizmus, cinizmus, pesszimizmus, brutalitás és világvége-hangulat folyik itt ki egyetlen csövön. A szövegek világképe totálisan negatív – a pozitívum az, hogy mindez jól láthatóan provokatív művészi túlzás, egy polgárpukkasztó performansz, egy póz. Vagy mondjuk úgy, hogy paródia? A műfaj maga nem követeli meg ezt a mentalitást, de akár teljes szabadságot enged a fikcióban, a képhasználatban, a nyelvezetben, még az erkölcsi korlátokban is. Ám ez sem elég: ezt a bringát a Werewolves messze, az abszurdon és a groteszken is túl, csaknem a hitelteleségig túltolja – és a kerítésnél eldobja. A zene valószínűleg attól működik, hogy nem kell, nem érdemes, de egészséges lélekkel nem is lehet vele azonosulni, mert amit csinálnak, az csak szerepjáték, nem életfilozófia. Az anyag muzikális oldalát más megítélésűnek gondolom, ebbe akkor sem tudnék belekötni, ha akarnék. Nem különösebben egyedi, de karaktert hordozó zene. Jól összevethető pillanatai vannak például a Krisiun, a Marduk, az Anaal Nathrakh megoldásaival, egészében azonban másképp működik. A Werewolves zeneileg összetettebb, nem egyszerűen „gyors, blastorientált blackened death" – nekem a „grindcore-ral fertőzött black-death metal sok technikával és industrial hangulatokkal" kifejezés jutott eszembe a lemezt hallgatva. A hangzás is kikezdhetetlen. Bár a felvételek mindenkinél otthon készültek, a mixet és a masztert Joe Haley rakta össze, aki a Psycroptic lemezeit is szokta (ott gitározik is), és az ausztrál extrém undergroundegyik legkeresettebb stúdiómágusa. A szövegtematika unszimpatikusságát tekintve a bostoni underground egyik legszélsőségesebb bandája, a rövid életű, mindengyűlölő-mindenpusztító blackened grind Watchmaker jutott eszembe – ők mondjuk tíz esztendő alatt csak három albumot



DARKEST HOUR

Suffer Divine

HNRK HEAVY / KÁNYA FERENC / 8

Vannak zenekarok, amelyek karrierjük egy bizonyos pontján identitásválságba kerülnek – hol modernebbnek akarnak tűnni, hol visszanyúlnak a gyökerekhez, hol pedig az aktuális trendeket próbálják meglovagolni. A Darkest Hour soha nem tartozott ezek közé. Mike Schleibaum és társai évtizedek óta ugyanazokból az összetevőkből főznek: göteborgi dallamok, death/thrash alapú riffelés, hardcore-os intenzitás, metalcore-os dinamika és némi technikás-progresszív szemlélet.

A Suffer Divine sem változtat a recepten. Már az első percekben világos, hogy a veterán brigád ezúttal is azon a terepen mozog, ahol a legjobban érzi magát. A Darkest Hour nem a szélsőségek zenekara. Bár Schleibaum köztudottan rajong a stockholmi death metalért, a banda nem fordul a száraz láncfűrészes darálás felé, ugyanakkor a súlyokat sem dobja el néhány könnyen fogyasztható refrén kedvéért. A lemez egyik legnagyobb erénye ez a stabilitás, illetve a dallamok és az agresszió között megvalósított finom egyensúly.

A hangszeres oldal egyik legnagyobb aduja továbbra is a gitármunka. A dalokban vibrál a feszültség, a gitárok egymás után hozzák a karakteres dallamokat és harmóniákat. Schleibaum jellegzetes harmonizált futamai, a svéd melodeath világát idéző dallamvezetés, valamint a thrashből és death metalból táplálkozó riffek folyamatosan mozgásban tartják a szerzeményeket. A színtéren egymást érik a modern deathcore, djent vagy elektronikával megtámogatott produkciók, a Darkest Hour azonban most is makacs következetességgel ragaszkodik a negyedszázada kijelölt zenei úthoz. Ez nem teszi korszakalkotóvá a lemezt, de a hitelességét egy pillanatra sem lehet kétségbe vonni.

Éppen ezért különösen furcsa, hogy a Suffer Divine mégsem hagy olyan mély nyomot maga után, mint amire a benne rejlő kvalitások alapján számítani lehetne. Hallgatás közben rendre érkeznek az erős témák, a jól eltalált váltások és a technikás megoldások, az album végig magas színvonalon teljesít, a játékidő végére érve mégis nehéz egy-két olyan nótát megnevezni, amely valóban kiemelkedne a mezőnyből. Nincsenek gyenge dalok, de igazi csúcspontokból sincs túl sok.

Ebben talán John Henry szerepe sem elhanyagolható. Az énekes továbbra is ugyanazzal az energikus, dühös, azonnal felismerhető stílussal dolgozik, amely a zenekar védjegyévé vált az évek során. A gond inkább az, hogy az előadásmódjában viszonylag kevés az árnyalat és az érzelem. Míg a hangszeres oldal folyamatosan építkezik, változik és rétegződik, addig a vokális teljesítmény sokszor egyetlen intenzitási tartományban mozog: a vörös zónában. Ez önmagában nem feltétlenül probléma, hosszabb távon azonban hozzájárulhat ahhoz az érzethez, hogy a dalok nehezebben különülnek el egymástól.

A Suffer Divine ugyanakkor nem csak zenei szempontból ragaszkodik a Darkest Hour hagyományaihoz. Miközben a zenekar hallhatóan nem kíván közelebb lépni az aktuális irányzatokhoz, szövegi oldalról meglepően aktuális gondolatokat fogalmaz meg. Az egyik központi témája a társadalmi és erkölcsi felelősség kérdése. John Henry szerint a címadó dal azoknak szól, akik gyűlöletet és megosztottságot terjesztenek; a romboló, cinikus és uszító magatartásnak pedig következménye kell legyen. Ez a gondolat a jelenlegi hazai és nemzetközi közállapotok tükrében aligha szorul különösebb magyarázatra.

Legalább ennyire fontos tematikai réteg a szenvedés értelme és feldolgozása. Mike Schleibaum szerint az album azt a gondolatot járja körül, hogy az ember képes önbecsülést, erőt vagy akár értéket is kovácsolni a saját szenvedéséből. Ők maguk is hasonló folyamatként élték meg az album elkészítését. A Suffer Divine így nem egyszerűen a szenvedésről szól, hanem arról is, hogy mihez kezd vele az ember, miként alakíthatók a nehézségek személyes fejlődéssé és belső erővé. Ez adja a lemez mélyebb, első hallásra talán kevésbé nyilvánvaló értelmezési rétegét.

A Suffer Divine érett, hiteles és tartalmas munka, amely több figyelmet érdemel annál, mint amit elsőre sejtet. Aki időt szán rá, azt gondolom, talál benne szépséget.



IRON SAVIOR
Deathbringer

FRONTIERS MUSIC / GYURICZA FERENC / 7

Igen erős aktivitást mutat az utóbbi időben a tipikusan germán gyökerű, sebességmániás, dallamos euro-power metal műfajának egyik alapcsapata, az énekes-gitáros Piet Sielck vezette hamburgi Iron Savior. Machine World címmel mintegy másfél éve jelentették meg az egészen korai, Noise Records-os időszakuk örökségének megmentését szolgáló Reforged sorozat harmadik darabját, márciusban kiadtak egy Galaxis őrzői-tematikájú, a nyolcvanas évek popslágereire alapozott feldolgozásalbumot, most pedig itt az új nagylemez, a 2023-as Firestar album folytatásának tekinthető Deathbringer, ami a sci-fi-történetmesélést helyezi vissza a fókuszba.

A zenekar tizennegyedik stúdióalbumaként kiadott Deathbringer sztorija szerint 200 éven át tartó békés időszak után ismét veszély fenyegeti a galaxist. Visszatért az emberiség ősi ellensége, a rovarszerű shadows faj, amelynek örökéletű királynője egy gigantikus űrhajó – ez maga a Deathbringer – fedélzetén egy digitális kaptárban őrzi saját fajának végső képviselőit. Ahhoz, hogy ezeket a rovarokat életben tartsa, a világ életerejéből kell táplálkoznia, így természetesen a Galaktikus Szövetség legfőbb védelmezőjét, az Iron Savior hadihajót is megtámadja.

A banális sztorihoz tipikus euro-power-panelekből építkező zene társul. Van itt minden, ami a műfajhoz tartozik: feszes riffelés, hol szélvészgyors tempó, hol középtempójú döngölés, hatalmas ikergitáros tekerés, ízes, dallamos szólók, kíméletlenül duplázó lábdob, zakatoló basszus, természetesen monumentális kórusok sokaságával kísérve. Mindezt olyan kiszámítható módon, és olyan sablonos jelleggel teszi az Iron Savior, mintha mesterséges intelligencia rakta volna össze a dalokat, de az is lehet, hogy Sielck mesternek egyszerűen elfogyott a kreativitása/ideje ahhoz, hogy a zenekar korai korszakának mesterműveihez méltó albumot alkosson.

Az örök viszonyítási alap, vagyis a Painkiller korszakos Judas Priest mellett olyan nevek ugranak be a dalok hallatán, mint a Primal Fear (képzeljük csak el a címadó szerzeményt Ralf Scheepers hangjával), az Avantasia (Light in the Dark) vagy akár a Gloryhammer. Ez önmagában nem feltétlenül lenne baj, a probléma gyökere csupán abban leledzik, hogy ezek a projektek mind később indultak, mint az Iron Savior, vagyis inkább Piet Sielck csapatának lenne illendő hivatkozási pontként megjelennie, s nem fordítva.

Az album megítélésén a hangzás sem segít, az ugyancsak a korai Iron Savior-lemezeken megtapasztalt organikus megszólalás helyett ma már egy túlpolírozott, sokkal mesterségesebb sound jellemzi a zenekar munkáit, ahogy ezt az anyagot is. A Deathbringer hangzása ugyanakkor tökéletesen passzol az aktuális kiadójuk, az olasz Frontiers Records elképzeléseihez, tőlük ezt szokhattuk meg, és ez nem feltétlenül jelent dicséretet.

Mindezek jellemzők ellenére biztos vagyok benne, hogy idehaza is létezik egy kisebb bázis, amelynek tagjai rajongani fognak ezért az albumért, hiszen számukra vélhetően már a zenekar nevének puszta említése is izgalmat okoz. Személyes ismerősi körömben is akadnak olyanok, akik bármit örömmel fogadnak a színtérről, legyen az akár olyan sablonos, kiszámítható, harmadvonalbeli alkotás, mint a legújabb Iron Savior-nagylemez.

„Nincs sok meglepetés, ez az album csak azt hozza, amiben a banda erős: súlyos germán riffek és teuton power/speed-témák himnikus refrénekkel, ikergitáros dallamokkal, karcos vokállal, melodikus szólókkal. A dalok feszesebbek és helyenként súlyosabbak is, mint a zenekar egyes korábbi anyagai, de a fogósság, a sci-fi-sound és természetesen Sielck hangja továbbra is meghatározó. A Fever feldolgozása... nos az meglepő, nem a legkézenfekvőbb Priest-nóta, viszont Sielck jól a Savior képére formálta."

Kánya Ferenc / 8 pont

„Nyilván ennek a százas szókészletből (dark, fire, light, hell, tale, gun, never, forever, unknown stb.) dolgozó heavy/speed/powernek megvannak a maga korlátai, de ha félretesszük a újságíró kiégettségét, akkor ez egy tök jó anyag. Kai Hansen saját lemezénél biztosan fényévekkel jobb. Legalább nem akar több lenni, mint ami."

Kovács Péter / 8 pont

adtak ki, de azt hiszem, az egykori tagok életben vannak, csak a csapat van csendben lassan húsz éve. Ha a helyén tudod kezelni azt a fajta negatív energiát, ami a Werewolvesból árad, mindenképp tegyél egy próbát a You're Weak albummal – töltést ad ez is, csak tudni kell felhasználni.

VIGIL Primordial Rites

SHADOW KINGDOM / KF / 8



Az utóbbi években több banda is próbálta újraértelmezni a régisulis thrash hagyományait, ám elvétve születtek csak igazán emlékezetes eredmények. A virginiai Vigil debütáló albuma, a Primordial Rites nem akar szándékosan vagy mindenáron újraértelmezni, egyszerűen csak oda akar csapni egy nagyot. Már az első hallgatás alkalmával azt éreztem, hogy abszolút életrevaló megközelítésről van szó. A zenekar alapvetően a klasszikus kaliforniai thrash vonalból táplálkozik, de a muzsikájukban legalább ennyire fontos szerepet kap a hardcore nyers energiája is: az Exodus- és Slayer-féle agresszív, veszélyes riffvilág mellett több helyen is feltűnnek a 100 Demons groove-osabb megoldásai, illetve az All Out War irgalmatlanul sötét és súlyos hatásai, a végeredményben viszont semmiféle kompromisszumízű öszvérjelleg nem érződik. A dalok tele vannak dinamikus tempóváltásokkal, feszes ritmusokkal és olyan riffekkel, amelyek ugyan nem feltétlenül forradalmiak, de rendkívül hatékonyan működnek.

Külön említést érdemel a frontasszony teljesítménye, ami a zenekar agresszív karakterét erősíti, nem különlegességként próbálja eladni a zenekart. A filigrán Jessica vokálja olyan, mint a fiatal Baloff bömbölése, kellően karcos, vérmes és dühös ahhoz, hogy hitelesen vezesse végig ezt a súlyos, sötét hangulatú anyagot.

A Primordial Rites egyik legnagyobb erőssége, hogy a Vigil nem elégszik meg műfaji panelek reprodukálásával. A gitárdíszítések és a hangulatos, dallamközpontú szólók valódi színeket visznek a dalokba, de egy pillanatra sem törik meg a lemez zsigeri, nyers lendületét. Ez a melodikusság a klasszikus amerikai speed és thrash metal öröksége, közvetetten a NWOBHM-ből jön, nem modernebb hatás, és jól is áll a banda obskúrus, okkult tematikájához.

A hangzás szintén a lemez erőssége. A megszólalás erőteljes, a gitárok vastagon szólnak, a ritmusszekció pedig testet és valódi fizikai ütőerőt kölcsönöz a daloknak. Az összkép az old school és a modern határán billeg, messze a demóstól és a steriltől is, így az anyag meg tudja őrizni azt a nyersességet, amelyet ez a zenei világ megkíván. A Vigil kellő önbizalommal, lendülettel és agresszióval formálja saját igényei szerint a műfajt. A Primordial Rites első lemezként meglepően kiforrott benyomást kelt. Úttörőnek vagy különösebben innovatívnak nem nevezném, de kellemes meglepetés, amit a thrash és a hardcore ütközőzónájában mozgó bandák kedvelőinek mindenképpen érdemes meghallgatni.

WALLS OF JERICHO System Error: Humanity

NAPALM / BD / 7



Bevallom, a magam részéről már nem számoltam azzal, hogy a detroiti Walls of Jerichótól még valaha új megjelenést várhatnánk, és talán épp emiatt volt is bennem egyfajta félelem, hogy tíz évnyi csendet követően mi lehet az az indok, amiért Candice Kucsulainék késztetést éreznek a visszatérésre. Aztán ahogy egyre többször hallgattam meg a System Error dalait, az lett a végső



WALLS OF JERICHO
Fotó: Mateo Torres

benyomásom, hogy ez egyfajta igazságszolgáltatás egy olyan produkciótól, amelyik – és muszáj őszintének lennem, ne haragudjatok – húsz évvel ezelőtt volt igazán releváns és aktívan formáló szereplője a metalcore színterének.

És igen, a With Devils Amongst Us All című lemezre gondolok, ami a Trustkill-időszak egyik csúcsmegjelenéseként mutatta be egy fiatal, akkor felnövő és még kiforratlan ízléssel rendelkező generációnak, hogy a metalcore már a kilencvenes években is itt volt velünk, és az akkor újnak ható breakdownos, disszonáns maszatolás helyett az alapja bizony a lefelé pengetett, feszes riffekben és a kíméletlen váltásokban volt keresendő. Azt pedig továbbra sem tudom elvenni a Walls of Jerichótól, hogy egy letűnt kor egyik utolsó szószólója. Afölött továbbra is értetlenül állok, hogy miért a Napalm zászlaja alatt alkotnak – legalábbis testidegennek érzem ezt a kiadót, dacára annak, hogy a WOJ számára Európát évek óta a német piac jelenti –, viszont a System Error: Humanity a maga nemében is arcvesztés nélküli, a legjobb értelemben véve megbízható megjelenés lett, aminek a rovására talán egyedül az jegyezhető fel, hogy a tizenöt dalos terjedelem kissé túlzó.

Viszont talán már ez is mutatja azt a belső ambíciót, hogy a Walls of Jericho valóban lényegi mondanivalóval és közlésvággyal tért vissza, bemutatva az ember önsorsrontó természetét. Maga az album egyfajta időutazás, és karakterében abszolút felveszi a versenyt a zenekar aranykorával, ebből pedig logikusan következik, hogy egyben az elmúlt húsz év legjobb megjelenését is ebben a dalcsokorban tisztelhetjük. Kurt Ballou hallhatóan a saját komfortzónáján kívül igyekezett megteremteni egy olyan hangzást, ami egyszerre kurrens és közben visszautal a Walls of Jericho aranykorára is. Ennek köszönhetően az alapvetően továbbra is riffvezérelt, gitárközpontú dalok végig megőrzik arányos feszességüket, és ténylegesen minden témának súlya van. Ugyanakkor a dalok izgalomfaktora elsősorban abból fakad, hogy ma már bottal üthetjük a hasonló karakterisztikájú megjelenéseket, és nem feltétlenül abból, hogy mennyi izgalommal jár elveszni ezekben a dalokban. Mindez a felsorakoztatott vendégek ellenére is igaz, legyen szó a Lamb of Godból ismert Randy Blythe-ról vagy a színtér egyetlen elfogadott rendőréről, Guy Kozowykról a The Red Chordból.

A System Error: Humanity egy stabil, megbízható lemez, ami a zenekar meglévő törzsközönségében aktiválni fogja a vágyat, hogy újra elővegye a Walls of Jericho régebbi megjelenéseit. A No One Can Save You from Yourselfnél mindenképp hatásosabb, a The American Dreammel összemérhető a vehemenciája, de ami talán ennél is fontosabb, hogy ez tényleg olyan visszatérés lett, ami a jelenben is képes definiálni egy veterán zenekart, még ha ugyanazt a momentumot, amit a With Devils Amongst Us All megteremtett, valószínűleg képtelen lesz újraélni.

XASTHUR
Open To Misinterpretation

PROPHECY / MP / 7



A Xasthur ismert név azok számára, akik képben vannak a black metal különböző nációkhoz köthető színtereivel, jelen esetben az amerikaival. Scott Conner (Malefic), a Xasthur mögött álló egyetlen személy, viharvert életet és lelket tudhat magáénak, nem könnyű sors az övé. Évekkel ezelőtt hajléktalanként tengette napjait (ebből az időszakból származik a Victims Of The Times album anyaga), feltételezem, hogy mára rendeződtek a viszonyai, bár erről nincs információm.

A Xasthur a nyers norvég irányvonal Atlanti-óceánt átszelő black metalját alakította a maga képére, s lett ebből egy rendkívül sötét és depresszív zenei forma, Malefic zaklatott lelkének folytatásokban megjelenő lenyomata. Conner a 21. század első évtizedére kimerült, szakított a black metallal, majd Nocturnal Poisoning név alatt kezdett el elég zűrzavaros zenét előadni akusztikus gitárral. Pár évvel később újra felvette a Xasthur nevet, s olyan termékeny időszakot él meg, hogy Open To Misinterpretation címmel már az újjáéledés ötödik albumát készíti el.

Ugyan valamelyest mintha cizellálódna Conner zenéje, én ezeket a meglehetősen disszonánsnak tetsző, zömmel akusztikus gitáron eljátszott darabokat továbbra is elég felemásnak tartom. Egyrészt kétségtelenül van egyediségfaktoruk, másrészt nehéz őket hallgatni. Engem végképp nem érdekel, hogy egy zene „szórakoztató” legyen annak sekélyes, híg értelmében (márpedig többnyire ezt takarja ez a szó), de a Xasthur új számai is olyanok, mintha Conner leszedálva egy kórteremben vette volna fel őket. Kedvelem a sötét tónusú dolgokat, de a lelki kínok, a depresszió, a pszichés nyavalyák, az ezekben való fürdőzés roppantmód taszít. S közben lehetséges, hogy Conner már egészen jól van, és már egészen derűs hangulatban írta ezeket a számokat. Mindenesetre nem ezt sugallják.

„American acid folk” ez a kitekert akusztikus zene, ahogyan Conner nevezi stílusát, s annyiban talán könnyebb őket befogadni, hogy Conner dobgépritmusokat kreált a témák alá. A hangzást szokása szerint eszébe sem jutott kipucolni. A gitár teljesen egyszerűen szól, talán kis visszhang lehet rajta, a dobgép pedig úgy szól, mint egy dobgép. Nincs csicsa, cicoma, high-tech-felhabosítás. Ez az amerikai álom fonákja, az amerikai rémálomvalóság, amit Conner a maga bőrén tapasztalt, ily módon tökéletesen hiteles, amit hallunk tőle.

Sebzett művész sebzett dalai.

XION
When Stars Collide

FIREFLASH / KF / 7



Mondtam két éve, hogy még fogunk hallani erről a fiatal svéd csapatról! Első albumuk, a Between Shadows and Gods még egy tehetséggondozó alapítvány támogatásával jelent meg 2024-ben, idén pedig leszerződtek egy új, gyorsan épülő, oldschool metalra specializálódó német kiadóhoz, a Fireflash Recordshoz. A labelt Markus Wosgien, egy fémzeneipari veterán hozta létre 2022-ben, amikor húsz év után leszerelt Európa egyik legnagyobb metal kiadójától, a Nuclear Blasttól. A Fireflash jelenleg olyan legendás bandákat gondoz, mint a kaliforniai Ruthless vagy a brit Toranaga, de náluk adta ki elköszönő albumát a Holy Moses és náluk van Sabina Classen régi-új bandája, a Temple of the Absurd is. Fiatal csapataik közül a német klasszikmetalos Generation Steel neve lehet ismerős. A régisulis zenék örökségét új erővel vinni tovább – ez a Fireflash és a Xion hitvallása is, és a párhuzam kiváló alap az együttműködéshez.

A banda legénységében változás nem történt, ez a stabilitás szintén jó jel. Az ötös muzsikája a debüt idején még erősen meghatározó Metallica / Megadeth / Anthrax-hatásokat mutatott, a második lemezre viszont letisztultabbá és homogénebbé vált. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy már megtalálták a saját, végleges formulát, de a Between Shadows anyagából még kilógó élek szépen lekerekedtek. A korábban uralkodó tempó és agresszió még része a muzsikának, de a fókusz érezhetően kúszik a kidolgozottság és a dallamok felé, és ezzel együtt új analógiák is felbukkannak: több helyen eszembe jutott a Flotsam vagy a Savage Messiah, bizonyos részeknél pedig a Maiden is. A dalok között sajnos nem volt olyan, ami első hallásra lenyűgözött volna, viszont a szólómunka abszolút dicséretes, nagy hangsúlyt is tettek ezekre a szerkezeti szakaszokra. A hangszeres teljesítmények is rendben vannak, szépen formálódik a saját hang is, de összességében a dalok inkább erős közepesek, mintsem igazán kiemelkedők.

A When Stars Collide egyértelműen több dimenziót mutat, mint a Between Shadows, és ezt az album hazai listás eredményei alá is támasztják. Számomra viszont nem csillantja meg úgy a zenekar tehetségét, mint a debütáló anyag. Most nem ütöttek akkorát, de valamiért azt érzem, hogy a harmadik albummal meg fognak lepni minket.



FORBIDDEN

A régi feszültség

A Kaliforniában a nyolcvanas évek közepén felvirágzott Bay Area-színtér egyik fontos csapata ez az eredetileg Forbidden Evil néven megalakult formáció. Már a kezdetektől a szcéna agyasabb, komplexebb megközelítésű bandái közé tartoztak, akik egy hosszasabb szünetet követően 2023-ban új felállásban kezdtek ismét koncertezni, 16 évnyi lemezínséget követően pedig végre új album is érkezett tőlük. A zenei és szövegi szempontból egyaránt roppant ambiciózus anyag megjelenése kapcsán az alapító gitáros/főnök Craig Locicerót sikerült meginterjúvolni.

SZÖVEG: SCHMIDT PÉTER · FOTÓ: PHIL EMERSON

Gratulálok az új albumhoz, szerintem nagyon jól sikerült – külön tetszik, hogy a jól ismert Forbidden-stíluselemek mellé néhány újszerű megoldással is előálltatok, és bő másfél évtized után nem csak egy szimplán retrospektív jellegű anyaggal tértetek vissza. Máshonnan milyen visszajelzéseket kaptatok eddig?

„Nos, mindenekelőtt köszönöm, és örülök az észrevételednek is. A visszajelzések szinte kivétel nélkül elsöprően pozitívak, annyira, hogy kissé meg is lepődtünk rajta. Tudtam, hogy kockáztatunk a visszatéréssel, hiszen a Forbidden zenéje sosem volt könnyen emészthető. Nem is tudom, ki mit várt, de azt tudom: ha valaki arra számított, hogy minden pontosan olyan lesz, mint régen… nos, a Forbidden sosem így működött. Amikor elkezdtük a melót, azt mondtam a többieknek: csak kövessük az ösztöneinket, és hagyjuk, hogy a zene olyan irányban alakuljon, amerre csak akar.

Ahogy belecsaptunk Chrisszel *(Chris Kontos dobos)* – nálam mindig úgy indul a folyamat, hogy leülök a dobossal –, ő jelezte: biztosra akar menni, hogy a végeredmény hozza azt a bizonyos, a Forbidden Evil és a Twisted Into Form világát idéző, csavaros stílust. Én viszont úgy voltam ezzel, hogy biztosan hallatszani fog ez is, de nem azért, mert görcsösen törekszünk rá, hanem mert egyszerűen ez a világ a stílusunk egyik fundamentuma. Tény, hogy vannak fix elemei a Forbiddennek, amelyek mindig jelen lesznek – ezekhez a legfontosabb kulcs az, hogy alapvetően mindig én szállítottam a dalokat. Sőt, eddig nagyrészt a szövegeket is, ám ezen az albumon jelentős részben Norman *(N. Skinner, a zenekar új énekese)* vette át ezt a feladatot, amit nem is bántunk meg.

Az elején bizonyos konkrétumok leszögezésével kezdtük: írjuk meg az albumot E hangolásban! Ez önmagában is megkülönböztet minket a kortársainktól – sőt, a saját korábbi önmagunktól is –, hiszen mindenki egyre mélyebb hangolásokat használ. Az Omega Wave például szinte teljes egészében drop C-ben íródott. Most viszont szinte minden, amit a lemezen hallhatsz, E-ben szólal meg."

A dalszövegek terén Norman egyébként mennyire kapott szabad kezet?

„Szinte teljesen – holott a dolog nem így indult, hiszen először az előbb említett korábbi gyakorlatban gondolkodtam. De amikor megírtam a Divided By Zero szövegének egy részét, gondoltam egyet, és odaadtam Normannek: »Nézd csak meg ezt. Talán tudsz kezdeni vele valamit.« Kíváncsi voltam rá, saját kútfőből vajon mit tud hozzátenni. Szóval átadtam neki

az anyagot, és két nappal később már küldte is vissza ezzel a szöveggel: »Összehoztam valamit, hogy tetszik?« – kérdezte. Elolvastam, amit írt, és azt gondoltam: »Ez k*rva jó! Ez zseniális!« Na, mondom, ha ez ilyen jól ment, akkor tegyünk még egy próbát: »Norm, itt van két másik dalcím, ezekhez kellene szövegeket írni.« A Flower Of Life és a Mutually Assured Dysfunction címekről beszélek most. És ezekkel is brillírozott! *(nevet)* Úgyhogy ezzel a metódussal folytattuk tovább. Az újabb címek mellett még egy-egy adott témát adtam meg pár mondatban, és ezek alapján írta meg aztán Norman a dalszövegeket.

Pár helyen egyébként Chris is hozott használható ötleteket, például a Flower Of Life, a Sol Grave vagy The Burden esetében. Ez az egész így azért is nagyszerű, mert ilyenformán nem úgy tekintek a dalszövegekre, hogy már eleve pontosan tudom, mit jelentenek – inkább olyan, mintha hallgatóként közelítenék hozzájuk, és megmaradna egyfajta értelmezési szabadság a számomra."

Az új album dalai közül van olyan, ami esetleg már régebben, még a 2023-as újraindulás előtt íródott?

„Egyáltalán nincs. Két olyan riff akad csak, amiket a múltból emeltem át. A Flower Of Life intrója abból a dalból származik, amelyet még régen My Sorrow's My Own címmel írtam – ez egy demóra került fel annak idején, de lemezen végül sosem jelent meg. A Psyclops nyitó témája pedig egy olyan régi riff, ami még 1989-ből származik, egy olyan szerzeményből, amely akár a Twisted Into Form albumra is felkerülhetett volna, ha rendesen befejezzük. Szóval csak ez a két mozzanat mutat vissza a régebbi időkre. Minden egyéb, ami a lemezen hallható, friss és teljes mértékben az új korszak szülötte."

Gondolom, Normannel és Chrisszel már hosszabb ideje ismeritek egymást, hiszen mindketten régi szereplői a kaliforniai metalszíntérnek…

„Igen. És ez Jeremyre *(J. Von Epp gitáros)* is igaz, természetesen. Christ még gyerekkorom óta ismerem. Néhány évvel idősebb nálam, de a Ruthie's Innben *(kultikus koncerthelyszín, a Bay Area thrash színtér egyik bölcsője és bázisa)* hamar összebarátkoztunk. Kicsivel később ő már a hardcore/punk Attitude Adjustmentben játszott, én pedig a thrasher Forbidden Evil alapító tagja lettem. Előfordult, hogy még közös koncertet is szervezett a két zenekarnak a Ruthie'sban, mivel akkoriban nagy volt az átjárás a stílusok és a zenekarok között. Szóval vele ez egy régi kapcsolat. Normant szintén régóta ismerem, még rajongóként járt a Forbidden koncertjeire. Russ *(R. Anderson ex-énekes)* egyszer ki is szúrta a színpadról, és be is mondta: »Ott a Kicsi Russ!«, mivel akkoriban neki még hosszú haja volt. Olyan szőkés-vöröses árnyalatú, tudod, épp, mint Russnak. *(nevet)* Különben fogalmam sem volt róla, hogy énekel is, ez csak később derült ki. Az akkori bandájával párszor aztán előzenekarként fellépett a Forbidden előtt.

Jeremyvel pedig akkor ismerkedtem meg, amikor elmentem a Guitar Showcase hangszeráruházba, és megvettem az első Les Paulomat. Ő adta el nekem. Szinte még gyerek volt, olyan 19-20 éves lehetett. Én épp akkoriban, 1997-ben zártam le a Forbidden első korszakát – szóval, ironikus módon, pont azóta ismerem, hogy először leállítottam a zenekart. Most pedig együtt zenélünk. A Bay Area színtéren különben a maguk vonalán mindhármukat a legjobbak között tartják számon, és mindegyikük más-más értékekkel járul hozzá a közös munkához."

Már az album promóciós verziója is nagyon jól szól. A lemez producerei Zack Ohren mellett te és Chris voltatok – hogy alakult köztetek a munkamegosztás?

„Nos, először úgy vágtunk bele, hogy én leszek a producer, Chris amolyan asszisztensként segít nekem, Zack lesz a hangmérnök, a keverést pedig valaki másra bízzuk majd. Ám ahogy beindult a munka, kiderült, hogy Chrisnek kifejezetten jó meglátásai és remek ötletei vannak. Ráadásul a füle is kitűnő – az apja híres producerként dolgozott, volt ezt honnan örökölnie. Chris tehát lényegében egyenrangú partnerként folyamatosan segített, végig szoros összhangban dolgoztunk.

Ami Zacket illeti: eredetileg csak a hangmérnöki feladatokat szántam neki, hogy aztán átadja az anyagot egy másik szakembernek a keveréshez. Ám miután pár napig hallgatta a zenét és maga is részt vett a közbenső munkálatokban, nyilvánvalóvá vált, hogy igazán bejön neki, amit csinálunk, és magáénak is érzi az egész projektet. Nem szívesen adta volna ki a kezéből azt a munkát, amibe addig annyi energiát fektetett – hiszen menet közben, a felvételek alatt már ő maga is kevergette az anyagot. Az, ahogy láttam rajta, mennyire szívügye a dolog, igazán lenyűgözött. Dolgoztam már vele korábban, és tudtam, hogy kiváló szakember. De egészen addig, amíg közösen meg nem csináltuk, nem voltam biztos benne, hogy együtt sikerül elérnünk azt a hangzást, amire vágytam.



Ha belehallgatsz a lemezbe fejhallgatóval, hallhatod, hogy a felvétel nem tökéletes. Nincs minden halálprecízre editálva. Nincs autotune, és nem használtunk rengeteg dobsample-t sem. Valódi dobhangok szólnak. A mai metalzenéknél sokan hozzászoktak ahhoz, hogy minden kristálytiszta, halálosan precíz és kerekre csiszolt. Mi viszont nem ezt az utat választottuk. Olyan albumot akartunk készíteni, amelyben van feszültség, és akadnak benne kisebb hibák, fésületlenségek – amilyenek kölyökkorunk kedvenc lemezein is előfordultak. Azok sem voltak tökéletesek, mégis letaglózták az embert. Ezt a hatást kerestük. Remélem, a hallgatók észreveszik ezt a törekvést, pláne hogy az album nagy része is standard hangolású. Ezt szinte senki más nem csinálja így manapság. Az évek során mindenki csak egyre mélyebbre és mélyebbre hangolt, én viszont vissza akartam hozni azt az előbb említett bizonyos feszültséget. Azt az érzést, amikor hallgatás közben önkéntelenül is beleborzongsz a zenébe…"

Az új dalszövegek alapvetően disztópikus hangvételűek, és a társadalomkritikus él sem hiányzik belőlük. Akár egyfajta konceptalbumnak is nevezhetjük a lemezt?

„Igen, ezt már többektől hallottam, és valahol találónak is érzem a dolgot. Tudod, már csak a lemezanyag felépítése miatt is… Az előzetes digitális verzión nem feltétlenül jön át, de a dalok csoportokba vannak rendezve. Van három darab három dalból álló blokk, illetve a végén még egy, ami pedig két számból áll össze, és minden ilyen kis dalcsokornak megvan a maga központi témája. Ezek mindegyikét pedig valamiképpen összefogja az, ahogy annak a világnak a helyzetét szemléljük, amiben jelenleg mindannyian benne élünk.

Ugyanakkor ez nem egy 'mentsük meg a Földet' típusú album. Mert az a hajó már elment, a múltbéli hibák és bűnök kijavításának lehetősége már nem áll fenn. Ironikus a dolog, mert az Omega Wave lemez szövegeit még inkább az összeesküvéselméletek és az akkori paranoiák ihlették. Ez az album ellenben sokkal elfogadóbb, sőt beletörődőbb a mai valósággal szemben: »Hát ez van, itt tartunk, épp a sűrűjében.« Vegyük például a Burning The Lungs Of Earth című dalt! Akik hallották, többnyire azt hiszik, ez valamiféle 'világmegmentő' nóta, pedig nem. A világ az, ami, mi pedig azt tettük vele, amit tettünk. Ráadásul épp egy globális erőközpont-váltás kellős közepén vagyunk, miközben emberi lényekként a mai napig oda piszkítunk, ahonnan eszünk. Mindent tönkreteszünk, amihez csak hozzáérünk, és csak pusztítunk tovább, egyre fokozódó mértékben.

Szóval itt tartunk most. A mondandónk nem a világ megmentéséről szól, hanem a felismerésről: ha mi már nem leszünk, és lezárul a ciklusunk, jön majd egy újabb életciklus mások számára. Lehet, hogy ők már nem is emberek lesznek – de bárhogy is alakul, az élet megy tovább, mert egyszerűen ez a dolgok törvényszerűsége.

Most épp a Föld tüdejét égetjük fel, de az újra kinő majd, még ha egy nukleáris pusztaságban is. Végül – pár millió év múlva – már alig marad nyoma ennek az egésznek. Szóval mindez inkább az elfogadásról szól, még ha szomorú is, hogy ezt tudomásul kell vennünk. De szerintem tisztában kell lenni azzal, hol is állunk valójában.

Tudod, bizonyos emberek és csoportok keményen küzdöttek, sokan sokféleképpen próbálták már megmenteni a bolygót. Ám mivel mindannyian részesei, használói és haszonélvezői vagyunk a modern technológiának, a fosszilis tüzelőanyagok elégetésének, meg minden egyéb efféléknek, ezért bárhogy is legyen, mindannyian érintettek vagyunk ennek a következményeiben is. Egy szó mint száz, alaposan benne ülünk, méghozzá nyakig. Mindannyian."

Az egyik dal címe egy japán szó, a „jisei", aminek a jelentése búcsúvers, avagy halálvers. A dalban hallható japán nyelvű narráció egy ilyen költemény részlete volna?

„Tulajdonképpen igen, ez egy versrészlet. Chris Kontos egy ingatlanügynök ismerőse, Michelle Pender – aki félig japán származású – működött benne közre. Chris megkérte, hogy jöjjön be a stúdióba, és adja elő a szöveget afféle spoken word stílusban. Így is történt, és ő tökéletesen megoldotta a feladatot, bár kétségkívül nagyon izgult. *(nevet)* Pedig csak annyi kellett, hogy átérezze a szöveg szellemiségét, és úgy mondja azt el. Ahogy említettem, a szerzemények helye az albumon egyfajta tematikus koncepció része, ahol minden egyes két- vagy háromdalos szakasznak megvan a maga sajátos mondanivalója. A Jisei a második ilyen blokkot zárja le, ami amúgy leginkább a tömegek agymosásáról szól.

Ennek első nótája, a DCLXVI a Római Birodalom bukásával és a kereszténység térnyerésével foglalkozik – arról, hogyan égették meg a rómaiak a keresztényeket, majd később a keresztények a pogányokat. A dolgok újra és újra körbejárnak, ismétlik magukat. Az ezt követő Psyclops pedig a mitikus 'harmadik szem' bezárulásáról, a tisztánlátás tönkretételéről szól: arról, amikor minden oldalról fülsiketítő erővel, özönvízszerűen zúdítják a nyakunkba az információk áradatát, és a nagy ricsajban már azt sem tudjuk megállapítani, mi a valóság és mi a látszat. Sokan ilyenkor döntenek végül úgy, hogy inkább teljesen elzárják magukat a külvilágtól… A Jisei ezt a gondolatsort zárja le."



A borító kék-piros színvilágát és a kétoldalt látható figurák egymásnak feszülését illetően érzek némi szándékos visszautalást a Forbidden Evil album lemezborítójára. Mintha ez az új kép annak egyfajta továbbgondolása lenne. Erről mit gondolsz?

„Ó, igen, erre jól ráéreztél. A Forbidden Evil borítója olyasmi érzést sugall, mint amikor még gyerek az ember – mi is azok voltunk félig, én például 18 voltam, amikor az az album készült –, és ilyenkor sokkal egyszerűbben, gyermeki módon látjuk a dolgokat, nem igaz? Akkoriban még valamiféle rajtunk kívül létező jó és rossz erők harcának láttuk az életet – közben meg csak a zúzás és csapkodás ment ezerrel. Ahogy aztán zenekarként érettebbé, bölcsebbé váltunk, rájöttünk, hogy mindaz a jó és rossz, amit odakint kerestünk, valójában itt lakozik bennünk. Innentől kezdve pedig minden a bensőnkben megszülető döntéseken múlik, minden jó és rossz igazából belőlünk ered. Ez mindig is így volt, és így is lesz – de legalább választhatunk.

A borítókép is ezt akarja a maga módján megmutatni. Ott van például középen a koponya a harmadik szemmel, ami önmagában is egy erős szimbólum. *(A harmadik szem egy egyetemes ősi motívum, amely a fizikai világon túli érzékelést, a magasabb rendű tudatosságot, a megvilágosodást és a spirituális tisztánlátást szimbolizálja. A történelem során és a különböző kultúrákban számos formában jelent meg, gyakran összekapcsolva a belső bölcsességgel és az isteniséggel. – SP)* A szemet egyik irányból körülveszi egyrészt a szerves természetesség, a másik oldalról meg a bináris, digitális 'szövet'. Elég beszédes, igaz? A koponya külső részénél pedig az Anunnakik alakjai tűnnek fel; ők azok az istenek, akiket a bolygó legősibb civilizációiban tiszteltek és örökítettek meg.

Fontos jelkép azután a Flower Of Life dalban megénekelt 'élet virága' is, ami egy olyan szimbólum, amely minden jelentős ősi civilizáció művészetében megtalálható volt. *(Az 'élet virága' egy ősi, szakrális geometriai szimbólum, amely 19 egymásba fonódó, szabályos hatszöges mintázatot alkotó körből áll, és az egységet, a teremtést, az élet ciklusait – születés, növekedés, halál, újjászületés – és az univerzum alapvető rendjét jelképezi. Az egyiptomi, az indiai, a kínai és a japán hagyományokban is megjelenik. – SP)*

Szóval a borító egész képi világa egyfajta mélyebb szimbolikát hordoz, ami ugyanígy áll magukra a dalszövegekre is. Valahol mélyen mindegyiket átfonja egy közös gondolati szál, az album befejezése pedig – a Sol Grave és a Flower Of Life kettőse révén – tulajdonképpen egyfajta sci-fibe hajló hangvétellel zárja le a lemezanyagot."

A lemezmegjelenés napján, október 23-án Las Vegasban startol az amerikai turnétok. Európát illetően miben lehet reménykedni?

„Ó, igen, Európa egyértelműen szerepel a terveink között! Konkrétumokat még nem említhetek, de jövőre elég komoly turnéra indulunk arrafelé. Láttam már a tervezett menetrendet, és jól néz ki. Igazán jól.

Tudod, mindig azt mondtam a zenekarnak az újraindulásunkkor, hogy ha lesz ránk igény élőben is, akkor megyünk és lehetőség szerint kiszolgáljuk azt. Persze sosem lehet tudni, mire lesz majd kíváncsi a világ. Egyelőre kérdéses, hogyan reagálnak majd az új lemezre a rajongók. Sok pozitív visszajelzést kaptunk kritikusoktól és zenészkollégáktól, ami tök jó, de az jelenleg nem tiszta, hogyan fogadja majd a szélesebb közönség. És ettől sok minden függ a koncertezést illetően is.

Ennek ellenére a turnédátumok már körvonalazódnak. Sokkal kiterjedtebb koncertsorozat lesz ez, mint amilyeneket a múltban csináltunk: több helyre eljutunk majd, ugyanakkor okos időbeosztással élünk, nem maradunk úton hónapokon keresztül. Szerintem épp az ilyen túlhajtottság miatt is égnek ki egyes zenekarok. Úgy gondolom, nagyon körültekintően kell megszerveznünk a dolgainkat, hogy semmit ne vigyünk túlzásba."

Európában egyébként headlinerként terveztek majd koncertezni?

„Biztos vagyok benne, hogy ez is meg fog történni. De jelenleg nem ez a koncepció. Az elkövetkező európai kanyar fesztiválokból és nagyobb zenekarok előtti fellépéseiből áll majd. Ugyanakkor, egy valószerűtlenül optimista forgatókönyv szerint – ha úgy fogadják az emberek az albumot, ahogy azt a szívünk mélyén reméljük – az lenne a célom, hogy saját turné keretében az elejétől a végéig, az eredeti dalsorrenddel játsszuk el az egész anyagot. De egyelőre ez csak egy álom… És hát sajnos manapság már az emberek figyelme sem szól ilyen hosszú távra.

Egy kritikában meg is kaptuk, hogy az új lemezen »túltoltuk«, és túl sokat vállaltunk azzal, hogy elvárjuk a hallgatóktól, tartsanak velünk ezen a tizenegy nótán keresztül. Meg hogy nem feltétlenül azt adtuk nekik, amit vártak vagy szerettek volna, hanem önző módon azt csináltuk, amit mi akartunk. És az arc ezt negatívumként értékelte, érted?! Pedig a Forbidden mindig is ilyen volt, soha nem játszottunk könnyen emészthető zenét, és sosem volt egyszerű 'ráérezni' a dalainkra. Már a Forbidden Evil esetében is kellett pár hallgatás, mire az emberek kiismerhették és megszerethették a dalokat. Kétszer is el kellett olvasnom azt a kritikát, mert nem akartam elhinni: tényleg azt írták, hogy »túltoltuk«? És hogy ez baj? Nos, ízlések és pofonok…"

Más téma. Tartod még a kapcsolatot valamilyen szinten a banda korábbi tagjaival, Glennel (G. Alvelais ex-gitáros), Paullal (P. Bostaph ex-dobos, lásd még Slayer és Kerry King zenekara), Russ-szal, vagy netán Robb Flynn-nel (ex-gitáros, jelenleg Machine Head)?

„Persze, természetesen. A jövő vasárnapot részben épp Robbal tervezem tölteni, ugyanis vett mellém egy szezonbérletet a 49ers *(San Franciscó-i amerikaifutball-csapat)* meccseire. Szóval ebben a szezonban egymás mellett ülve fogunk szurkolni. *(nevet)* Russ-szal is beszéltem pár hónapja, épp csak érdeklődtem felőle, és mondta, hogy nagyon tetszik neki az előzetesen közzétett Divided By Zero dalunk. Paullal is ütközünk időről időre, találkozunk a koncerteken – tavaly eleve sokat játszottunk együtt Kerry King csapatával, ahol ugye ő a dobos. Bármikor összefutok vele, minden egyes alkalommal váltunk pár szót. Glenn-nel viszont… nos, vele alapból nem beszélgettem túl sokat sohasem. Ő valahogy más hullámhosszon mozog, mint én. De időről időre egymásba akadunk koncerteken, jóban is vagyunk igazából, meg minden, nincs gond közöttünk.

Igazság szerint a Forbidden egykori tagjai közül azokat, akik még megvannak, mind a barátomnak tartom. Tim Calvert *(ex-gitáros, később Nevermore)* az egyetlen, akivel sajnos már nem tudok beszélni, mivel ő 2018-ban elhunyt. És ez borzasztó, mert az 1997-es elválásunk után Tim és én nem igazán tudtuk újra úgy felvenni a fonalat, ahogyan azt én szerettem volna. Rendkívül elszomorított a halála, hiszen a bandából mindannyian próbáltuk elérni, hogy meglátogathassuk. Ő viszont nem akart senkivel sem találkozni, az ALS okozta sanyarú állapota miatt egyszerűen nem volt ehhez kedve. Ez a tény, és az utána maradt űr egyfajta fájdalmas tüskeként örökre megmaradt bennem."

Régebben volt egy másik zenekarod is, a The Boneless Ones, ahol ráadásul épp Chris Kontos dobolt. Illetve ott volt még a Kayla Dixon énekesnővel közösen alapított Dress The Dead is. Ez a két formáció létezik még? Illetve a Mercyful Fate-gitáros Hank Shermann-nal beindított Demonica zenekarnál lesz esetleg második album? A 2010-es Demonstroust én nagyon szeretem, örömmel hallgatnám meg a folytatását…

„Nézd, ezúttal egy igen tudatos döntést hoztam, amikor belevágtam az újraindulásba, nem akartam túl sokfelé szakadni. Elhatároztam, hogy teljes szívvel-lélekkel és minden energiámmal azon leszek, hogy a többiekkel a lehető legjobb Forbidden-anyagot hozzam össze ezúttal. Nem akarok mást emellé, mert egy ilyen szituáció már okozott komoly gondot sok évvel ezelőtt.

A Dress The Deadet is elengedtem, amit sajnálok, mert remek zenéket csináltunk



együtt, csak épp nagyon-nagyon nehezen mozdult meg a dolog. Tudod, mint egy kifutni készülő kis hajó esetében – hiába erőlködtem, egyszerűen nem tudtam kivezetni a rohadt öbölből a nyílt tengerre. De ettől még szeretem az összes srácot és a csajszit, Kaylát is.

Ami tehát a lényeg: jelenleg csak és kizárólag a Forbidden dolgaival foglalkozom, nincs más zenekarom. Azért mondjuk ha Hank megkeresne, hogy készítsünk egy új Demonica-albumot, arra valahogyan megpróbálnék időt szakítani – de ahogy tudom, most teljes erejével a Mercyful Fate-et tolja, úgyhogy egyelőre ez semmiképpen nem aktuális."

A néhai Warrel Dane saját bevallása szerint óriási Forbidden-rajongó volt. A Nevermore nemrégiben új énekessel alakult újjá, itt Budapesten is egy nagyon erős koncertet adtak. Te láttad már a zenekart ebben a megújult felállásában?

„Személyesen még nem, de láttam egy rakás videót, és azok nagyon meggyőzőek voltak. És még valami, ha már ők is szóba kerültek. Néhány hónapja elküldtem az új albumunk előzetesét Jeff Loomisnak, aki aztán be is jelentkezett, és csupa jót mondott róla. Látszott rajta, hogy tényleg odafigyelve hallgatta végig, mert egészen részletekbe menően kérdezett – például arról, hogy jól hallja-e, miszerint olyan akkordmeneteket is használunk, amilyeneket a Forbidden korábban nem igazán alkalmazott. »Nos, igen, Jeff, jól hallottad.« Tudod, kölcsönösen nagyra becsüljük egymást, ráadásul ugye ő is játszott együtt Timmel annak idején. Jómagam pedig – mindettől függetlenül – nagy Sanctuary- és Nevermore-rajongó vagyok.

És ha netán kíváncsi vagy arra, hogy fogunk-e valaha együtt turnézni, nos, akkor azt mondom, valószínűleg igen. Bár konkrétumok egyáltalán nincsenek, elvi szinten már beszéltünk a dologról. Szerintem ez a párosítás igazán nagyszerű lehetne, és egy ilyen közös megmozdulás szegény Tim Calvert emléke előtt is szép tisztelgés volna. Egyszerűen annyira logikusnak tűnik az egész…. Simán el tudom képzelni, hogy valamikor megvalósuljon."

SZÖVEG: UZSEKA NORBERT · FOTÓ: HUNYÁS KATALIN, KARANCZ ORSOLYA

Thy Catafalque

Pótolhatatlan kincs

Az 1998-ban Makón, amolyan szobaprojektként indult Thy Catafalque már jó ideje nemzetközileg is elismert zenekar. Néhány éve koncertezni is elkezdtek, de a formáció dalszerzője, szövegírója, agya és lelke azért továbbra is Kátai Tamás. A XIII: Sárga erdő címmel november 20-án megjelenő albumról kérdeztük Tamást.

Láttam, a minap Marseille-ben jártál. Mi volt ott?

„Harmincéves a Season Of Mist kiadó, és rendeztek egy összejövetelt, ahova meghívták a partnereiket, barátaikat, ismerőseiket. Nem csak zenekarokat, sőt, zenészekből volt kevesebb. Simen, Blasphemer, Jeff Walker a Carcassból, a Heilung, meg sokan mások. Fesztiválszervezők, más kiadók. Brutal Assault, Inferno, Mystic Festival, Hellfest, Metal Blade, Napalm, Prophecy, német Hammer. Egy kis klubban volt az egész, 300 vendég körül, és fellépett az Eihwar, a Defiled, az Esoteric és a végén a Rotting Christ, de ezek mind ilyen rövid kis koncertek voltak. Roppant kedves volt mindenki, örülök, hogy ott lehettem. Tizenegy éve, 2015-ben volt már egy hasonló ott, akkor az első raktárukat vásárolták meg, és ez adta az apropót, ma pedig már négy van nekik."

Múlt decemberben interjúztunk utoljára, akkor azt mondtad, hogy a lemezfelvétel már 2025 szeptemberében véget ért. Miért telt el további kb. tizennégy hónap?

„A lemezfelvétel ért véget akkor, de a keverés még nem. Februárban lettünk teljesen kész mindennel. Sokáig tartott, mert Vári Gábornak azért nagyon sok munkája van, illetve ezzel az anyaggal is volt min pepecselni. Akkor leadtam a kiadónak, és novemberre tudták ütemezni. Illetve mi is úgy kértük, hogy ha lehet, akkor jelenjen meg, mert most már a lemezmegjelenéseket igazítani kell a turnékhoz, ami eddig az én részemről nem volt szempont, de most már muszáj ezt is figyelembe venni. Régen csak elküldtem, és az első felmerülő időpontra azonnal rámondtam az ámen. Most már sajnos bonyolultabb lett ez is."

Akkor hát jövő év elején lesz turné?

„Ez a terv jelenleg, de többet nem tudok mondani, mert minden szervezés alatt áll, és még nagyon megy a tetrisz. Két dolog biztos: egy tavaszi és egy nyári budapesti koncert."



Az új album legfőbb újdonsága nyilván az, hogy élő a dob. Mesélj erről!

„Már az előző lemeznél is lehetett volna élő, mert már megvolt az élő felállás, de akkor még egyszerűbbnek tűnt, haladni is kellett a lemezfelvétellel, és nem volt erre idő, megoldottuk hát programozott dobbal. De most már kifejezetten szerettem volna, hogy élő dob legyen, mert a koncertek és a koncertfelvételek alapján is egyértelmű volt, hogy sokat tudna segíteni a zenén, és organikusabb képet szerettem volna. Nyilvánvaló volt, hogy meg kell ezt lépni, és sokkal könnyebben is ment, mint ahogy gondoltam, hogy menni fog. Itt elsősorban a technikai részre gondolok, de Gáborral sikerült felvenni úgy a dobokat, hogy szépen meg tudnak szólalni, és Szenti Árpi is túlteljesített. Neki azért nem volt minden hazai pálya, sok a finomság a lemezen, jazzes ütemek, dobseprű."

Változtatott mindez a basszusgitárjátékodon?

„Nem gondolom. A dobalapokat azért ugyanúgy beprogramoztam, megvolt úgy is az egész lemez. Árpi megkapta, és megbeszéltük, hogy megpróbálja ezt lehozni, de ha van valahol ötlete, ami jobban illik a zenéhez, vagy kényelmesebb eljátszani, vagy természetesebben hangzik, nyilván a dobos jobban tudja, hogy mi hogy működik jól, akkor azt nézzük meg. És sok helyen került bele olyan extra, amire én nem is gondoltam. De alapvetően ugyanaz maradt a dinamikája a daloknak, mint az eredeti verzióban, csak jobban szólnak és benne van Árpi stílusa. De a basszuson nem történt változás, mert amikor azt feljátszottam, az még a dobgépre ment. Szóval itt most az történt, hogy a dobot rögzítettük legkésőbb a lemezhez, ami mindenképpen rendhagyó módszer."



Netán az élő fellépések miatt változott a játékod?

„Feltehetőleg valamivel rutinosabb lettem. De sokkal jobb nem."

Nem tudom, új rekord-e, de van a lemezen kb. harminc vendég, plusz egy húsztagú férfikórus…

„Alighanem az, de nem akartam ezzel kapcsolatban semmi extrát. Csak úgy alakult, hogy mindig gondoltam valamit, hogy jobb lenne, ha igazi hangszer szólna, nem szinti. És ezeket már nem olyan bonyolult megoldani, csak akarat kérdése. És addig kutatgattam, amíg találtam mindenhol valakit."

Például Chithrinie Nirupama szitároshölgy hogy került képbe?

„Neten találtam, talán Facebookon jött szembe. Arra mindig odafigyelek, hogy ha látok valamit, ami érdekes lehet, azt megjegyzem. Kórust is a neten próbáltam találni, de az már bonyolultabb volt. Van néhány magyarországi férfikórus, meg kell keresni a kontaktot és lehet írni. Végül is aztán csak két válasz érkezett, és a Tiszaföldvári Férfikar lett a megoldás, a másik kórus túl későn tudott volna vele foglalkozni. Ezek a csoportok is hobbiszinten működnek, akárcsak mi, és idő, míg fel tudnak készülni, míg mindenki ráér, míg fel tudjuk venni. És ez egy nagyon hosszú projekt volt, legalább fél évig tartott az első levéltől a dal felvételéig. Részemről megírni rendesen a szólamokat, lekottázni, olyan formátumban megcsinálni, amit a bácsik is el tudnak olvasni, részükről pedig a próbák és a felkészülés."

Hogy zajlott az a felvétel?

„Gáborral elmentünk Tiszaföldvárra, a Művelődési Házba, és ott tudtuk csak felvenni. Huszonvalahány emberről beszélünk, akiket el kellett volna vinni Szegedre a stúdióba, ahova be se fértek volna. Egyszerűbb volt nekünk odamenni. Gábor hozott Szegedről egy mobilstúdiót, pár mikrofont és állványt, és ott vettük fel egy este a dalt. Ami meglehetősen nehézkes volt, mert nem volt mindenkinek fülese, sőt, egyedül a karvezetőnek volt, ő hallotta a zenét, és az ő utasításaira énekelt mindenki. A zenét nem is hallották, mert az belehallatszott volna a mikrofonokba. Ráadásul nyáron vettük fel, borzasztó melegben, de végül csak sikerült. Egyébként eredetileg Bokodi Bálint énekelte fel, de miután kész lett, arra gondoltam, hogy izgalmasabb lenne ezt kórussal is megemelni, mert maga a dal ebbe az irányba mutatott."

A kórusnak milyen élmény volt?

„Biztosan nekik is izgalmas volt, mert ők soha nem voltak még stúdióban, nem vettek föl semmit, tehát ez teljes újdonság volt számukra. És tényleg sokat dolgoztak rajta, nem is volt olyan könnyű darab nekik, mert három szólam van, de megbirkóztak vele. De meg kell őket is kérdezni."

És ez hogy működik, ki lettek fizetve, és mindenki kap egy-egy CD-t?…

„Úgy működött, hogy mondták, hogy ők nem kérnek pénzt, de egy felajánlást azért jó lenne, ha tennék a kórus felé, és így is lett és ez teljesen jó is így. Persze küldeni fogok nekik is lemezt. De koncerten sokszor olyan körülmények vannak, hogy még mi sem halljuk egymást, ennyi emberrel biztos káosz lenne, nulla rutinjuk van, nekem meg PTSD-m van már a fellépésektől a Park után, úgyhogy ha lehet, nem bonyolítanám az életemet. Meg hát azért ők zömében bácsik már, nem egy tányérsapkás Vörös Hadsereg Kórusa."

Igen, azért ez a bizonyos Cseremisz dal a mi korosztályunknak nyilván felidézi a szovjet időket…

„A cseremisz egy finnugor nép neve, pontosabban az orosz-szovjet neve, mert ők marinak hívják magukat, és ez is a neve ma a köztársaságnak: Mariföld vagy Mari Köztársaság. A Volga mentén élnek, már csak két-háromszáz ezren vannak, és a nyelvrokonaink. Mi még cseremiszként tanultunk róluk, és lássuk be, a Mari nem lett volna annyira működőképes dalcím. De ebben az esetben még van is oka a cseremisznek, mivel valóban a szovjet időket idézi a dal, illetve a mai helyzettel is össze lehet kapcsolni: háború, kényszersorozás, menekülés, vészesen fogyatkozó, kihaló népcsoport és kultúra. Ez egy fiktív népdal valójában."

A sok vendég között vannak újak is, néhányukra rákérdeznék: Oláh Annamária, Balla Gergely, Cseh Antal, Für Anikó…

„Annamarival tavasszal is játszottunk együtt a Dürerben. Nagyon szerettem a Fókatelepet és a Meszecsinkát is, ahol utána énekelt, követtem a dolgait azóta is. És azt gondoltam, hogy a Puszta című dalban jó lenne, ha az ő hangja megszólalna, mert annyira illett oda. Nagyon könnyen tudtunk együtt dolgozni, és azóta már van másik közös felvételünk is.

A Platon Karataevvel is játszottunk együtt, az is egyértelmű, hogy Gergővel megértjük egymást, hasonló a gondolkodásmódunk, sok közös szál, az utolsó Platon-lemez pedig megdöbbentően jó lett. Számomra példaértékű az a fajta tisztaság, amit ők képviselnek, és több ilyenre lenne szüksége a magyar kulturális életnek.

Cseh Antal egy makói basszbariton operaénekes, velem egyidős, és a Magyar Állami Operaházban énekel. Egyik este Gábornál felvettük a témáit a 87 tavasz, 87 őszhöz. Neki ez teljesen új közeg volt, és nekünk is az volt ilyen klasszikus képzettségű énekessel dolgozni.

Für Anikó hangját pedig szerintem mindenki ismeri, nekem is gyerekkorom óta valahogy jelen van az életemben, otthon érzem magam, ha hallom. Nagyon kedves volt ő is."

Az album legvégén ki mondja azt az utolsó pár mondatot?

„Ez az utolsó pár másodperc ugyanarról a kazettáról, amiről a Róka hasa rádió óta szedek ki részleteket. Tehát Orosz nyelv, általános iskola, ötödik osztály, 1987. A Róka óta szinte minden lemezen van róla valami kis részlet."

Miről szól a 87 tavasz...?

„A nagymamám a felvételek alatt hunyt el, 87 évesen. Az ő emlékére készült el ez a dal. Sok minden történik benne, de én ezt nem terveztem el az elején, csak elkezdtem írni. Az első témából jön a következő, meg a következő, és így egy idő után már magát írja a zene. Ha sikerül belemerülni a folyamatba, akkor egymás után jönnek a jelenetek, és ha szépen össze tudnak simulni, akkor az egy jó dolog. Magát riffet írni, meg témát írni, az könnyű. Jó témát írni is egyszerű. Nem az a nehézség az ügyben, hanem abból egy történetet létrehozni, ahhoz kell gondolat és mélységbe merülés. Hogy úgy kapcsolódjanak egymáshoz az elemek, hogy úgy érezzem, hogy máshogy nem is kapcsolódhatnának egymáshoz. Ehhez szükséges egy rendezettségi irányvonal, ami általában a folyamat közben alakul ki nálam, és már úgy fejeződik be, hogy egészen világos a végpont. Ez sok munka, sok sorjázás, lecsiszolni a kilógó dolgokat, megtalálni a fókuszt és tudatosan arra koncentrálni. Dalszinten és az album felépítését tekintve is. És ide tartozik a borító vizualitása is. De a kezdetkor még üres minden."

A koncertzenekar tagjai, túl azon, hogy mind szerepeltek a lemezen, hatottak a dolgokra? Volt beleszólásuk?

„Mindenki úgy kapja meg a témáját, hogy megvan, hogy kb. mit kell énekelni vagy játszani, de van tere az ötleteknek. Sok énekrész is teljesen más lett, új szólamok is készültek, amikre én nem is gondoltam. Varga Krisztián gitáros négy vagy öt dalban szólózik, és teljesen rábíztam, hogy mit játszik. Volt, hogy mondtam, hogy ide valami szárnyalót szeretnék, és ezt figyelembe vette. És általában elsőre jó is volt. Sőt, talán szinte mind úgy is volt. Vigh Zoli a Tömbökben játszik egy szólót, neki is annyit mondtam, hogy valami nagyon disszonáns, ipari zaj szóló kellene oda, tudja ő pontosan, ugyanazokon a zenéken nőttünk fel. Mindenki kapott teret, és hozzá tudta tenni a saját egyéniségét a dolgokhoz."

Amúgy a stúdiózásról van mit mesélni?

„Otthon vettem fel a ritmusgitárokat, basszusgitárt, szintiket. A dobot Szegeden, a Miracle-ben, amihez Kun Józsi *(Odeon)* dobját kértük kölcsön és nagyon köszönjük neki, illetve Martina rögzítette a saját énekeit otthon. A többi éneket Budapesten vettük fel a B1 Stúdióban, a Bajza utcában, Szabó Lacival. A különlegesebb hangszereket kiki megoldotta otthon és átküldte, bár a citerát, kobozt és a csellót is a B1-ben intéztük. Tehát összevissza történtek a felvételek időben és térben, és ez egy nagyon izgalmas folyamat mindig."

Korábban mondtad, hogy már nem csinálsz magad videóklipet, mert már más szintre van szükség. De végül is a Búcsú a piros madártól klipje mégiscsak olyan lett, mint a régi klipjeitek.

„Az történt, hogy eredetileg más készítette a dalra a klipet. Egy teljesen professzionális klip lett, de végül nem tetszett. Nagyon elvitte volna a fókuszt a zenéről, meg a zenekar eddigi vizuális dolgairól. Hosszan tartott a forgatás, és a végén, amikor épp a határidő előtt kész lett, úgy kaptam meg, hogy ez a kész verzió. Nem volt lehetőség utólag bármibe belenyúlni vagy módosítani. Így az lett a vége, hogy inkább összeraktam én valamit, ami jobban tükrözi a zenét magát. Látszik is rajta, hogy mennyire DIY az egész, de azt se bánom, mert így személyesebb egy kicsit. Mindenesetre ez is tanulópénz volt. Mindig nagyon világosan kommunikálni kell, hogy mit szeretne az ember, különben honnan is tudhatná a másik fél?"

Hogy zajlott a Tömbök klip felvétele?

„Orosházán rögzítettük, a Main One Studióban, még tavaly decemberben, a No Total Films stábjával. Akkor még nem volt teljesen kész a dal maga, tehát a klipet a demóra vettük fel. Mondjuk a véglegeshez képest minimális a különbség, csak az jobban szól. Huszadik század eleji német expresszionista hangulatot szerettünk volna rideg, indusztriális környezetben, és sikerült is. Ez az első olyan klipünk, amiben a zenekar játszik. Sokáig ódzkodtam a gondolattal, mert ezek általában nagyon sematikus történetek, de ennek is eljött az ideje."

Az instrumentális Szitakötő kapcsán különösen érdekelne, hogy a cím vagy a zene volt meg előbb?

„A zene. Nem tudtam, milyen címet adhatnék neki, de ez gyakorlatilag egy szitárszóló, és az a szó majdnem úgy hangzik, mint a szitakötő! Állatos dal még nem volt ezen lemezen, bár általában talajmenti kisemlősök, illetve bogarak iránt érdeklődöm. De a szitakötő pont jó lett ide."

És általában a zene vagy a szöveg van meg előbb?

„Most már nagy többségben a zene, és annak a hangulatára írok szöveget. Vagy pedig úgy van, hogy elkezdődik a zene, és ha félig-meddig megvan, akkor gondolkodom a szövegen, és a zenét már annak megfelelően fejezem be."

A Für Anikó által felmondott szöveg a Suhamló éji fák végén: ez megtörtént?

„Ez csak egy úgynevezett költői kép, aminek persze megvan a valós alapja. Beazonosítható földrajzilag, hogy hol történik. Ha az ember vonattal utazott sok évvel ezelőtt Mezőhegyes irányából Makó felé, a város előtt balra ott az ártér a Marossal, jobbra és előre pedig a város, a fehér tornyú református templommal a Kálvin téren, ahova iskolába is jártam. A sínpár még ott van, de évek óta nincs menetrend szerinti személyvonat-közlekedés a térségben. A teherszállításban sem vagyok biztos."

Cél, hogy emléket állíts a régi világnak? Meg lehet őrizni, újra lehet éleszteni?

„Nincs ilyen jellegű küldetéstudatom, sem ambícióm, de elég tudásom sem. Viszont valószínűleg ekörül is forog sok gondolatom, és ez visszatükröződik a zenében és a szövegekben is. A múltunk mindenképpen gazdagítja a jelenünket, és vigyáznunk kell rá, mert szó szerint pótolhatatlan kincs. Személyes és társadalmi, kulturális szinten is. És ezen a lemezen van sok személyesebb jellegű dal, ami korábban nem volt jellemző, mert nem kerültem ilyen helyzetekbe. Vagyis voltak személyes témák természetesen, de nagyobb súlyú tapasztalatok értek az utóbbi időben.

Az Ég anyám, föld apám a szüleimről szól, a Sirató az édesanyámról, a 87 tavasz a nagymamámról, valamelyik Orsival kapcsolatos. *(Tamás barátnője, akinek a fotója a lemezborítón is látható – UN)* Több ilyen dolog van, ami visszavezethető azokra az élményekre, amik az elmúlt időben értek. Az ember csak úgy beszél az elmúlásról, de amikor saját maga megtapasztalja a környezetében, az egészen más. Legalábbis én úgy érzem, hogy mélyebb, nagyobb erejű lett ez a lemez, mint a korábbiak. Aminek egyébként nem örülök, mert jobb lenne, ha nem kellene ilyet írkálnom."

Milyen emlékeid vannak a két májusi brazil koncertről, illetve a brit körről?

„Brazíliáról az az emlékem, hogy többet utaztunk, mint amennyit ott voltunk. Első este Sao Paulóban játszottunk egy klubban. Csak mi, nem volt helyi vendégzenekar, de nagyon sokan eljöttek így is, ami jó. Másnap pedig egy fesztiválon játszottunk Campo Do Meióban, ami majdnem 400 km onnan. Az szintén izgalmas volt, mert aznap mi voltunk az egyetlen külföldi zenekar. A Rage lett volna még Németországból, de ők lemondták az egész dél-amerikai turnéjukat. Volt jó pár helyi zenekar, például a Viper, akik még az Omennel tettek egy kört Magyarországon, a '90-es évek elején.

Nagy-Britanniában három városban játszottunk: London, Leeds és Glasgow, és mind a három koncert nagyon szuper volt, gyakorlatilag telt házasak. Glasgow-nak különösen örültem, mert Skóciában most tudtunk először fellépni, és ez fontos volt nekem. Jó volt így lezárni a tavaszt, mert ugye kezdtük márciusban a Dürerben egy dupla koncerttel, aztán lement egy 15 állomásos Európa-turné, aztán a két brazil, végül a három brit dátum, mindez két hónapon belül, ami nálunk kifejezetten sűrű tempó."

Mi volt még kimagasló?

„Az idei Brutal Assaultot én nagyon élveztem. Egy nappal korábban érkeztünk, hogy ne az utazás napján játsszunk, ami nagyon jó ötlet. Mindenki kipihent volt, jól éreztük magunkat, nagyon jó volt Hradec Kralové, ahol a szállásunk volt, és a fesztivál maga, a színpad, mindenki nagyon kedves, segítőkész, a koncert is jól sikerült, jól is szólt és a további fellépők, akiket láttunk, szóval nekem az év egyik csúcspontja volt az a pár nap."



„A múltunk mindenképpen gazdagítja a jelenünket, és vigyáznunk kell rá, mert szó szerint pótolhatatlan kincs. Személyes és társadalmi, kulturális szinten is."



Kitörés a traumák körforgásából

November 30-án jelenik meg a budapesti székhelyű Spectral Despair bemutatkozó nagylemeze Break The Cycle címmel. A hétpróbás underground zenészekből álló doom/death metal zenekar egykori Harvester-, Jack-tagokat is soraiban tudhat, hangzásában pedig hallhatóan a kilencvenes évek középtempós, fenyegető, mégis dalközpontú megközelítése érhető tetten. A lemez keletkezéséről, a gyönyörű lemezborítóról és a zenekar identitásáról a frontembert, Csala Bertalant kérdeztük.

SZÖVEG: BALI DÁVID · FOTÓ: DOMOKOS ATTILA

A Break the Cycle borítóját Havancsák Gyula készítette, akinek a munkáihoz képest ez valamelyest eltérő vizuális világot mutat. Hogyan került szóba éppen ő, és mennyire volt szoros a zenekari briefelés: ti határoztátok meg a koncepciót, vagy inkább szabad kezet kapott?

„Gyulát régóta ismerjük, jó barátunk, én együtt zenéltem vele a Bornholmban, és azóta is tart a brotherhood! Szóval nem sokat kellett gondolkodni, hogy kit kérjünk fel, ha világszínvonalú borítót akarunk, hiszen mindenki vágja Gyula zseniális munkáit, elég az Accept-, a Jungle Rot- vagy a Destruction-borítókra gondolnunk. Homályos elképzeléseink voltak az elején, de bíztunk Gyula végtelen kreativitásában. Organikusan alakult a közös munka, de döntően az ő ötletei alapján haladtunk. Nagyon büszkék vagyunk a borítóra, teljes mértékben tükrözi a lemez üzenetét és hangulatát, mi több, rengeteg kis részlet van rajta, ami tán elsőre nem is tűnik fel, szóval érdemes lesz majd kézbe venni és alaposan átbogarászni!"

A borítón egy kard vágja át az uroboroszt, miközben a lemez címe is árulkodó módon Break the Cycle lett. Az uroborosz eleve a körforgás, az ismétlődés szimbóluma, a lemezt pedig erősen átjárja a trauma feldolgozásának gondolata. Nálatok a ciklus megtörése inkább felszabadulást jelent, vagy azzal is számol, hogy egy ilyen törésnek következményei vannak?

„Mind a kettő igaz, sőt, egyik nincs is a másik nélkül. Amikor kell a fellépéshez valami egy mondatos szöveget is küldeni a zenekarról, sokszor azt írom, hogy a Spectral Despair a traumák feldolgozásához vezető végtelen út zenéje. De persze nem csak erről szólnak a szövegek, vannak kendőzetlen társadalomkritikus dalok is a lemezen és a mikro mellett a makro is játszik. Felnőtt életem egyik meghatározó, tudatformáló élménye volt elolvasni Jeanette Wintersontól a The Stone Gods című csodálatos, romantikus sci-fi regénynek álcázott filozófiai esszét. A könyvben megismert kvantumfilozófiai világlátás is a szövegeim értelmezési tartományába tartozhat. De ezek legyenek inkább kiindulási pontok, mert nem szeretnék direkt értelmezési útmutató adni a Break the Cycle-höz. A művészeti alkotások mindenkinek mást és mást jelenthetnek, és ez így is van jól! Mi több, a legtöbb embert feltehetően nem is nagyon érdekli, hogy miről üvöltök, csak bólogatni meg ugrálni akar a zenénkre, miközben kiereszti magából a feszültséget – és nekem ez is oké!"

Már a demó borítóján is megjelentek a fák, és a természetközeliség a death metalon belül sem feltétlenül magától értetődő irány. Van-e szerintetek a Spectral Despairnek olyan további zenei vagy hangulati sajátossága, ami tudatosan elválasztja a zenekart a death metal egy konkrét irányzatától vagy iskolájától?

„Mindannyian környezettudatos emberek vagyunk és aggaszt minket, hogy a végvonagló kapitalizmus szétcseszi a bolygót, de a zenénkben és a szövegeinkben nincs erről szó, legalább is direkt módon nincs. A fák a demón egyébként a Roots Of Old című dalunk miatt kerültek a borítóra, a lemezen pedig már adta magát, hogy folytassuk ezt a tematikát egy 'halálfával', a Yggdrasil egy megkínzott, meggonoszult verziójával, ami éppen megújulásra vár. De ez persze megint csak az én értelmezésem.



Ami talán leginkább elválaszt minket a death metal jelenleg népszerű irányzataitól, az a hardcore/punk attitűdünk, meg az egyszerű, de fogós groove-ok szeretete. Talán sokkal könnyebben érvényesülhetnénk, ha nekiállnánk mi is nagyon gyors és technikás zenét játszani vagy felülnénk az agyig csavart HM2-vel gyakott OSDM nosztalgiavonatra, ahogy manapság szinte mindenki. De mi direkt ilyen groove-orientált, fogós, egyszerű, ám arcbamászó death metalt akartunk csinálni. Reméljük, nem csak nekünk hiányzott ez eddig a kínálatból!"

Mikor és milyen körülmények között születtek a Break the Cycle dalai? Már a kezdetektől kirajzolódott egy egységes zenei irány, vagy a dalszerzés és a stúdiómunka közben alakult ki, hogy végül milyen legyen a lemez?

„Szerencsések vagyunk, mert kreativitásból nincs hiány, folyamatosan íródnak az új dalok, főleg Zolitól *(Borzas Zoltán gitáros)* jönnek, de mindenki kiveszi a részét a dalszerzésből. Nálunk az a szabály, hogy ha akár egy valakinek nem tetszik valami, akkor az az ötlet kuka. Ezzel a módszerrel elég könnyen összeállt a lemezanyag, még válogatni is tudtunk, voltak dalok, amelyek nem kerültek fel. Útközben állt össze az irány, különösebb görcsölés nélkül. De egy első lemeznél mindig könnyebb, hiszen nincs előzmény, amihez képest kell valamerre továbbmenni, még 'carte blanche' minden. Két éven át tartott a dalírás és a stúdiózás. Szépen kényelmesen, a próbatermünkben vettünk fel mindent."

Hallani az Asphyx, az Autopsy és az Obituary hatását, mégis van a dalokban egy meglehetősen minimalista riffelési gondolkodás, amitől az egésznek saját karaktere és egyfajta időtlensége lesz. Egy alapvetően groove-központú death metalnál mi a legnagyobb kihívás abban, hogy az egyszerűség ne veszítsen a fenyegető erejéből?

„'Időtlen', csodás érzés ilyeneket hallani a zenénkről, köszönjük! Viszont a kérdésedre sajnos nem tudok érdemben válaszolni. Zoli is és én is ontjuk magunkból a dalokat és a többiek is alaposan kiveszik a részüket a komponálásból, szóval ezzel kapcsolatos nehézségről nem tudok neked beszámolni… Nem agyaljuk túl a dolgokat: ha van olyan dal vagy dalkezdemény, riff, ami mindegyikünk tetszését elnyeri, azon addig dolgozunk, amíg elégedettek nem leszünk vele. Lehet, hogy amit írsz, majd a következő lemeznél vagy még később egy valós probléma lesz, de tudod, akkor megyünk át a hídon, amikor odaérünk."

Egy ennyire fókuszált, felismerhető hangzásnál az egyszerűség lehet nagyon tudatos eszköz, de akár alkotói korláttá is válhat. Találkoztatok-e a dalszerzés során olyan ponttal, ahol azt éreztétek, hogy a saját hangzásotok már behatárol benneteket? Ha igen, hogyan tudtatok ezen túllépni anélkül, hogy elveszítsétek azt, ami a Spectral Despair karakterét adja?

„Egyelőre még elég jól elvagyunk a saját magunk szabta játéktéren belül. Alapvetően a Spectral Despair zenéje az, amit mi négyen annak ítélünk meg, szóval nem parázunk semmin! Nem is tartanám szerencsésnek, hogy az alkotói kreativitást alárendeljük a hangzásnak vagy egy 'zenei karakternek'. Persze sokat segít a szabad alkotásban, hogy amikor Dösi *(Dechatel Ádám dobos)* barátommal megalapítottuk a zenekart, már előre kijelöltünk magunknak egy irányvonalat, hogy nagyjából milyen zenét szeretnénk csinálni: Obituary, Autopsy, Bolt Thrower, Benediction, korai SFU-világ. Persze ehhez minden tag hozzátette a személyes hatásait és stílusát, így lett az egész spectralos. Nagyon boldogok vagyunk a predeterminált zenei univerzumunkban: megvannak a sarokpontok, mi az ami belefér és mi az, ami inkább nem. És még messze nem aknáztunk ki itt mindent! Van még a groovy doom death metalban bőven lehetőség!"

A zenekar tagjai nem kezdő underground zenészek, mégis egy új zenekar első nagylemezéről beszélünk. Milyen elvárásokat támasztottatok magatokkal szemben a Break the Cycle megírásakor?

„Azt szerettük volna, hogy egy szerintünk hiánypótló groove doom death metal album szülessen, amelyen minden dal banger és úgy van feljátszva, ahogy a legjobb tudásunk szerint erre képesek voltunk akkor, amikor rögzítettük. Mindannyian készítettünk már több lemezt, tudjuk, hogy megy ez. Valamikor el kell a lemezanyagot engedni, ki kell mondani, hogy kész, ez most ennyi, itt tartunk jelenleg. Így is porrá fogjuk zúzni vele a fél világot, annyira bitang lett – és ez csak a kezdet!"

Ha most egyetlen dalt kellene választanotok a Break the Cycle-ről annak, aki még egyetlen hangot sem hallott a Spectral Despairtől, melyik lenne az, és mit mutat meg abból a zenekarból, amit a lemez egészéből szeretnétek, ha a hallgató hazavinne?

„Ha az a kérdés, hogy van-e olyan dal, ami összefoglalja a lemezt és megfelelően reprezentálja a zenekart, akkor tulajdonképpen bármelyik dalt választhatjuk – mindegyik mi vagyunk. De ha már muszáj választani, akkor a már eddig megjelent három single közül választanánk csukott szemmel egyet. Ha tetszik, akkor valószínűleg a lemez is fog!"

Az elmúlt időszakban az Obituary vendégeként a Dürer Kertben is játszottatok, és nyilván ti is készültök a lemezt bemutató koncertekre. Közben itthon is egyre láthatóbb egy fiatalabb, új lendületű death metal underground. Ti hogyan látjátok ezt a közeget belülről, érzékeltek-e egyfajta nemzedékváltást, és hol látjátok ebben a Spectral Despair helyét?

„Kurva jó extrém zenei színtér van jelenleg Magyarországon, hibátlan zenekarok garmadája nyomja! Azonban az új bandák tagsága döntően egyáltalán nem új arcokból áll. Tény, hogy a metal és a punk vészes elöregedése mintha picit kezdene megállni és változni mostanában (szerencsére), de azért még mindig nincs olyan mértékű utánpótlás, hogy nagyon vénnek érezzem magam egy death metal buliban, mert újra kamaszok és huszonévesek tekerik a HM2-t, mint '95-ben… De remélem egyszer majd így lesz!

A Spectral Despair pedig nem keresi a helyét, hanem megy előre és teszi a dolgát: még jobb dalokat írni, még faszább lemezeket csinálni, még több helyre eljutni, és ott még feszesebb és energikusabb koncerteket adni! Ilyen egyszerű terveink vannak."

Az emberi bűnök nyomában

Az áprilisi Butcher Babies / Infected Rain-koncerten szinte ellopta a show-t a litván előzenekar, a Black Spikes. Azóta megjelent a harmadik nagylemezük is, mellyel egy új szintre léptek, és ami a zene, a szöveg és a külsőségek tökéletes harmóniáját alkotja. Erről is beszélgetett György Zoltán a zenekar énekesnőjével, Agnieška „Agni" Vrubliauskienėvel.

Hosszú és úgy tudom, nehéz út volt, ami végül az Ydosig vezetett, olvastam, hogy egy időben még a feloszlást is fontolgattátok. Meséljetek egy kicsit a csapat múltjáról, és hogy mikor éreztétek azt, hogy mégis szilárd alapokon álltok, amire lehet építeni.

„Valóban nem volt zökkenőmentes a Black Spikes útja. Különböző szakaszokon mentünk keresztül, volt több tagcsere, útkeresés, és sok olyan pillanat, amikor meg kellett kérdeznünk magunktól, hogy érdemes-e folytatni. Voltak olyan időszakok, amikor rengeteg energiát, időt és érzelmet tettünk a zenekarba, de az eredmények nem tükrözték a befektetett erőfeszítéseket. Egy bizonyos ponton elkezdesz azon tűnődni, hogy vajon egy olyan célt tűztél-e ki magad elé, ami soha nem fog megvalósulni? De szerintem ezek a nehéz időszakok arra is rákényszerítettek minket, hogy megértsük, mit is jelent számunkra valójában a Black Spikes. Nem csak azért jöttünk össze, hogy dalokat írjunk és koncerteket adjunk. Nagyon konkrét elképzelésünk van arról, mit szeretnénk létrehozni, és ezek nagy részét még most sem valósítottuk meg teljes mértékben.

A fordulópont a NIL című EP-nk volt. Az Imperatorė című kislemez megjelenése után egyre több figyelmet kaptunk, ami elvezetett az addigi legnagyobb fellépésünkhöz, a Litván Zenei Díjátadóhoz *(Litvánia legfontosabb és legnagyobb éves zenei díjátadója)*, és ami talán még fontosabb: a Napalm Recordsszal kötött lemezszerződéshez. Természetesen egy lemezszerződés nem old meg varázsütésre minden problémát, és továbbra is keményen dolgozunk, de most már szilárdabb alapjaink vannak, egyértelműbb céljaink, és egy olyan csapatunk, amely hisz abban, amit csinálunk. Visszatekintve nagyon örülök, hogy nem adtuk fel, mint oly sokan, amikor a dolgok a legnehezebbé válnak."

Teljesen ismeretlenül láttalak titeket az Infected Rain/Butcher Babies-turné budapesti állomásán, és azonnal megfogott, hogy mennyire erős vizualitás társul a zenétek-



hez. A ruháitok, a teátrális előadás, a táncosnő szinte épp annyira fontos elem volt, mint maga a zene, és ez így egyben alkotott egy kerek egészet. Jól gondolom, hogy létezik egy Black Spikes-univerzum, amit tudatosan építgettek?

„Jól látod, ez így van. Számunkra a zene csupán egy része annak az élménynek, amit át akarunk adni. Mindig is lenyűgöztek azok a művészek, akiknek a zenéjét hallgatva vagy a fellépésüket nézve az az érzésed támad, mintha egy másik világba lépnél be. Pont ezt szeretnénk elérni mi is a Black Spikesszal. A vizualitásunk nem csak egy utólag kitalált dolog, amivel érdekesebbé akarjuk tenni a zenekart, ezek az ötletek ugyanonnan és ugyanakkor jönnek, mint a zene. A jelmezek, a smink, a mozgás, a világítás, a videók és a színpadi karakterek mind segítenek nekünk kifejezni azokat a dolgokat, amelyeket szavakkal nem biztos, hogy át tudnánk adni. Örülünk annak, hogy az emberek nemcsak a dalaink alapján ismerik fel a Black Spikest, hanem a minket körülvevő atmoszféra és vizualitás alapján is."

Időközben vége a turnénak és kijött az új lemezetek is, ahogy mondtad is már egy nagy kiadónál, a Napalm Recordsnál. Mit jelent ez rátok nézve, hogy érzitek, mekkorát léptetek előre?

„Hatalmas lépés volt, mind szakmai, mind személyes szempontból. Litvániából származunk, egy viszonylag kis országból, és innen nem túl könnyű felépíteni egy nemzetközi karriert. Az, hogy egy olyan kiadó áll mögöttünk, mint a Napalm Records, lehetőséget ad arra, hogy olyan embereket és országokat érjünk el, amelyek saját erőből sokkal nehezebben mennének.

Az Infected Rainnel és a Butcher Babiesszel közös európai kör hatalmas élmény volt és valóban jelentős lépés. Tizennégy országban huszonnyolc koncertet adtunk, és rengeteg turnétapasztalatot szereztünk: hogyan kell minden este ugyanazzal a műsorral fellépni, hogyan teremtsünk kapcsolatot a különböző közönségekkel, egyáltalán itt értettük meg azt, hogy mi szükséges ahhoz, hogy ilyen szinten működjünk. Ez volt az első teljes körű európai turnéélményünk, és ez még tisztább képet adott arról, hogy merre szeretnénk tovább haladni.

Máris érzékeljük a változást a zenénkre adott visszajelzésekben. Például a Spotify-hallgatottságunk jelentősen nőtt a turné során, olyan országokból is elérnek, ahol korábban alig hallgattak minket. De a legnagyobb változás nem csupán a számokban vagy abban rejlik, hogy most már egy nagy metalkiadóhoz tartozunk, hanem abban, hogy magunknak is bebizonyítottuk, hogy jó az út, amin járunk, és ez nemzetközi színtéren is működhet. Ugyanakkor tudjuk, hogy a Napalmmal kötött szerződés nem a cél, hanem a rajtvonal, tudjuk, hogy az igazi munka csak most kezdődik. Többet szeretnénk turnézni, a megálmodott látványelemeket teljes egészében bemutatni, és persze művészként tovább fejlődni. Érezzük a fejlődést, de ennél sokkal többre vágyunk."

Lenyűgözött az új album története, amit az emberi gyarlóságokra építettek. Mennyire van jelen ez a balti mitológiában? Egy tényleges mondát dolgoztatok fel vagy ez egy saját történet a hét főbűnre alapozva?

„Az Ydos történetét saját ötletből írtuk, de a kulturális környezet, ahonnan származunk, kétségkívül hatott rá. Litvánia és a tágabb értelemben vett balti régió nagyon gazdag a folklórban, még mindig erős a kapocs a pogány hagyományokkal, a természettel, a szellemekkel és az emberi lét sötétebb oldalával. Az ilyen erős kulturális környezet elkerülhetetlenül befolyásolja a képzeletünket, még akkor is, ha nem utalunk tudatosan egy adott legendára, szóval nem egy meglévő balti mítoszt alakítottuk át az albumhoz. Inkább egy saját mitológiát hoztunk létre, az emberi bűnök alapján. Az volt a kiindulópont, hogy legsötétebb tulajdonságaink valódi lényekként létezhetnek, saját személyiséggel, vágyakkal, saját történetük van.

Az Ydos világában ezek a bűnök még tisztán, ártatlanul születnek meg, és csak akkor öltenek emberi formát, mikor felénk, az emberiség felé veszik az irányt. Minket az a kérdés érdekelt, hogy ezek a gonosz dolgok hogyan kerülnek be az életünkbe. Van, ami eleve érezhetően gonoszként érkezik, de olyan is van, ami álcázza magát egy olyan dologban, amire vágyunk – valami olyanban, ami azt ígéri, hogy boldogabbá, erősebbé vagy hatalmasabbá tesz minket.

Az album középpontjában az a gondolat áll, hogy ezek a lények nem azért jönnek, hogy uralkodjanak rajtunk – hanem azért, hogy befogadjuk őket. Ez sokkal kényelmetlenebbé teszi a történetet, mert így a felelősség ránk hárul. Lehet, hogy a démonok léteznek a történetben, de csak akkor válhatnak hatalmassá, ha mi megengedjük nekik. A büszkeség, a kapzsiság, a bosszú, az apátia és a többi téma számunkra nem csupán elvont fogalmak. Olyan dolgok ezek, amelyeket felismerünk magunkban és a körülöttünk lévő világban. Szerintem ez az, ami a történetet relevánssá teszi."



A történethez nagyon erős videók is társulnak – ami szintén megerősíti, amit az univerzumépítésről kérdeztem –, de maga az album is nagyon filmszerű, a dalok sorrendje és felépítése is olyan, hogy ha behunyom a szemem, szinte látom a sztorit.

„Tudatosan építettük fel a lemezt, nem akartuk, hogy az Ydos egymástól független dalok gyűjteménye legyen csak. A kezdetektől fogva egy kerek történetként álltunk hozzá, amelyet különböző zenei és vizuális fejezeteken keresztül mesélünk majd el.

Az album a Motina *(anya)* című dallal kezdődik, amely bemutatja a bűnök születését, és onnan indul el a történet, egészen a Dulkės *(por)* című dalig. Azt akartuk, hogy a hallgató úgy érezze, mintha egy világon haladna át, megismerje a különböző karaktereket, és mindenki maga fedezze fel, mi történik a történet előrehaladtával.

Minden dalnak megvan a maga személyisége. Alapvetően modern metalt játszunk, de progresszív és alternatív elemekkel is dolgozunk, de nem félünk beépíteni black metalt, djentet, elektronikus textúrákat vagy trap-ütemeket sem, ha azok szolgálják a hangulatot.

A filmes jelleg abból is fakad, ahogyan vizuálisan gondolkodunk a zenénkről. Amikor írunk, már gyakran előre elképzelünk jeleneteket, mozgásokat, színeket vagy hangulatokat. Néha már magát a karaktert is előre látom, mielőtt még pontosan meg tudnám magyarázni, hogy mit is képvisel. Ezek a képek nálunk a kreatív folyamat részei.

A videók szintén elengedhetetlen részét képezték ennek a történetnek. Minden dalnak saját vizuális identitást akartunk adni, ugyanakkor ügyeltünk arra, hogy egységes legyen és minden ugyanahhoz az univerzumhoz tartozzon. Néhány helyszín és kép tudatosan kapcsolódik a litván történelemhez, a néphagyományokhoz vagy kulturális örökségünk sötétebb részeihez. Célul tűztük ki magunk elé, hogy az Ydos minden dalához készítsünk egy vizuális alkotást, legyen az teljes értékű videóklip, vagy csak egyszerűbb vizuál. Ez hatalmas munka, különösen egy ilyen kis független zenekarnál. Korlátozott a költségvetésünk, de úgy véljük, hogy az album megérdemli.

Végső soron azt szeretném, ha az emberek különböző módon élvezhetnék az Ydost. Lehet lazán hallgatni, csak a zenére koncentrálva, vagy a dalszövegeket olvasva bele-

SZÖVEG: GYÖRGY ZOLTÁN · FOTÓ: AUGUSTINA MIKNEVIČIŪTĖ, MARIUS BENDZELAUSKAS



„Van valami erőteljes abban, ha olyan nyelven éneklünk, amely hordozza a saját kulturális történelmünket”

mélyedni, vagy a videókat nézve végigkövetni a teljes történetet. Minden réteg valami mást tár fel.”

Egyre inkább elfogadott, hogy a zenekarok az anyanyelvükön énekelnek, különösen a Rammstein óta ez már-már egzotikumnak számít. Nálatok ez tudatos döntés volt, hogy maradtok a litván nyelvnél?

„Igen, ez egy tudatos döntés volt, de nem azért, hogy egzotikusnak tűnjünk. Egyszerűen ezekhez a történetekhez ez illik, az anyanyelvünkön szólalnak meg a legtermészetesebben. Amikor elkezdtük kidolgozni a Black Spikes arculatát, rájöttünk, hogy a nyelvünk az egyik legerősebb fegyverünk lehet. A litván nyelvnek megvan a maga sajátos hangzása és ritmusa. Lehet nagyon dallamos, de lehet nagyon kemény, sötét és szinte rituális jellegű is. Az Ydoshoz, és az egész világunkhoz pontosan ez illett. Van valami erőteljes abban, ha olyan nyelven éneklünk, amely hordozza a saját kulturális történelmünket. Még ha a hallgató nem is érti a dalszöveget, a szavak előadásmódjából mégis átjöhetnek az érzelmek és a hangulatok. Azok számára pedig, akik értik a litván nyelvet, vagy lefordítják, a dalszövegek egy újabb jelentésréteget nyernek.

Természetesen tudjuk, hogy az angol nyelvű szövegek nemzetközi szinten megkönnyítenének bizonyos dolgokat, de nem akarunk kreatív elemeket elvetni pusztán azért, hogy kereskedelmi szempontból eladhatóbbak legyünk. Valami egyedi dolgot akarunk létrehozni, és a nyelvünk ennek fontos része. De van egy angol nyelvű dalunk az Ydos albumon, a Zelvar, szóval nincsenek igazán szabályaink. Ha egy dalnak az angolra van szüksége, nyitottak vagyunk rá, de a litván nyelvben érezzük otthonosan magunkat.

Úgy gondolom, hogy egyre kevésbé releváns az a nézet, miszerint a nemzetközi közönségnek csak angolul lehet a zenét eladni. A zene olyan módon képes átlépni a nyelvi korlátokat, amit nehéz szavakba önteni. Ha az érzelem őszinte és a művészi vízió erős, az emberek maguk is megtalálják a kapcsolatot vele.”

A Jinjer és az Infected Rain után ti lehettek a következő nagy dobás a régi keleti blokk területéről. Érzitek ennek a súlyát? Milyenek a rajongói visszajelzések a világ többi pontjáról?

„Természetesen ez a cél, mi is szívesen elérnénk ezt a szintet. Az a két banda megmutatta, milyen messzire juthat el egy zenekar ebből a régióból, és inspiráló látni, ahogy a kisebb országokból származó művészek nemzetközi karriert építenek ki anélkül, hogy elveszítenék az identitásukat.

Különösen izgalmas volt látni, hogyan reagálnak ránk az emberek Litvánia határain kívül. Az európai turné során sok olyan emberrel találkoztunk, mint te is, akik még soha nem hallottak rólunk, és láthattuk, milyen mély benyomást tettünk rájuk. Sokan a koncerteken találkoznak először velünk, és utána kezdik el felfedezni a világunkat.

Az Ydos körül is egyre nagyobb nemzetközi figyelmet tapasztalunk, a rajongók a streamingoldalaknak, cikkeknek és a videóknak köszönhetően egyre jobban kezdik felfedezni a zenekart. Lenyűgöző látni, hogy az emberek hogyan kötődnek ehhez a számukra idegen nyelven énekelt albumhoz, pláne, hogy a történet is egy számukra idegen kultúrában gyökeredzik.

Úgy gondolom, hogy a litván származásunknak köszönhetően valami egyedülállóval járulhatunk hozzá a nemzetközi metalszcénához. Nem kell elrejtenünk, honnan jövünk, és nem kell utánoznunk azt, ami máshol már sikeres lett. Az identitásunk része annak, ami megkülönböztet minket.”

MANOWAR

TOUR 2027

ENTIRE ALBUM

FIGHTING THE WORLD

+

MORE EPIC ANTHEMS

2027. JANUÁR 23., 20 ÓRA
BUDAPEST ARÉNA

WESTOLIVE Eventation SOUNDS GOOD KFT. LIVE · SOUNDS GOOD! HAMMER LEMEZBÖRZE UNDERWORLD MAGAZIN SPORTARÉNA eventim

MANOWAR.COM/TOUR

Coroner

Csak jó és rossz zene létezik

A nyolcvanas években alapított svájci Coroner az európai thrash metal-színtér egyik legtechnikásabb, s egyben leginnovatívabb formációja volt, amely a kortársaktól eltérően nem csupán a gyorsaságra és az agresszív gitárriffekre alapozta zenéjét, de dalaikat klasszikus zenei struktúrákkal, progresszív és – olykor – jazzes dalszerkezetekkel, később pedig avantgard és indusztriális elemekkel tették egészen különlegessé. Az 1995-ös feloszlást követően 2011-ben indult újra a zenekar, de új albumot egészen 2025-ig nem jelentettek meg. A tavaly kiadott Dissonance Theory viszont arra is alkalmat kínált, hogy a dobos posztján időközben megváltozott felállású zenekar turnéra induljon, és ennek során az első magyarországi fellépésükre is sor kerülhetett. Gyuricza Tamás Marcell a koncert előtt ült le Tommy Vetterlivel beszélgetni.

Hatalmas meglepetést okoztatok azzal, hogy 2025-ben, több mint harminc évvel az utolsó Coroner-album, a Grin után új nagylemezzel jelentkeztetek. Mi motivált erre benneteket?

„Nos, ahhoz hogy ezt megértsd, egy kicsit jobban bele kell merülnünk a zenekar történetébe. 1995-ben álltunk le, majd 2011-ben kezdtük újra. Az újjáalakulásnak az volt a fő oka, hogy bennünket is meglepett, milyen sok fiatal zenész játssza a Youtube-on a dalainkat, s hogy mennyi embert érdekelt mindaz, amit a ’80-as, ’90-es években csináltunk. Az újraindulás hírére elkezdtek fesztiválos ajánlatok érkezni. Egy darabig ezekre konzekvensen nemet mondtunk, de a fellépési díjként felkínált összegek egye magasabbak lettek. Végül eljutottunk arra a szintre, hogy oké, ha ennyit akarsz fizetni azért, hogy egy órát játsszunk a Hellfesten, akkor talán megpróbálhatjuk.

Remek érzés volt újra színpadon lenni, s persze volt vele elég sok munka, de a zenélés egy kicsit olyan, mint a biciklizés, bármennyit is hagysz ki, teljesen nem lehet elfelejteni. Eleinte csak pár koncertet terveztünk, de aztán az első fellépés hírére sorra jöttek a további meghívások, így elég sok lett belőle. Marky azonban úgy döntött, hogy neki ennyi elég volt, kiszállt, de előtte még áldását adta arra, hogy a zenekar nélküle, egy új dobossal, Diego-val *(Diego Rapacchietti, aki 2014 óta tagja hivatalosan a Coronernek)* menjen tovább.

Nagyjából ugyanebben az időben, tehát 2013-ban, vagy ’14-ben egy kiadó is megkeresett bennünket, egy új album tehát már akkor szóba került. Annak az elkészítése azért tartott ilyen sokáig, mert zenei producer vagyok, egész nap zenével foglalkozom, s nagyon nehezen álltam rá, hogy saját dalokat írjak. Ahhoz ugyanis, hogy kreatív állapotba tudjak kerülni, pihenésre, teljes kikapcsolódásra van szükségem. Erre viszont a munkám mellett nem igazán volt lehetőség. A jövőben talán másként alakult majd, hiszen a zenekar azóta egy másik szintre került, így több időt tudok rá szánni.”

Ennyire nehéz a produceri és hangmérnöki munkáidat összeegyeztetni a Coroner zenekarral?

„Igen, elég nehéz. Producerként a kreativitásom jelentős részét azoknak a zenekaroknak ígérem oda, akikkel dolgozom. Ilyen például az Eluveitie, akiknek dalokat segítek írni, ötleteket hozok nekik. Egy ilyen hosszabb ideig tartó munka után legalább három napra vissza kell vonulnom minden zenével kapcsolatos dologtól, hogy ki tudjam magam pihenni, s dalokat tudjak írni.

Azt gondoltam, hogy a háromnapos pihenés után visszamegyek a stúdióba, s elkezdek Coroner-dalokat írni. Ez az elgondolás a gyakorlatban azonban egyáltalán nem működött. A stúdióban bárhova néztem, minden a produceri munkámra emlékeztetett. Minden sarokról, minden hangszerről, minden eszközről valami más jutott eszembe, és nem a Coroner. Rá kellett döbbennem, hogy ez így nem lesz lehetséges, ezért el kellett mennem máshova. Ott kellett hagynom a saját stúdiómat, hogy a saját zenekarom, a Coroner dalain tudjak dolgozni. Végül egymagam felmentem a svájci hegyekbe, teljesen elzárkóztam mindentől és mindenkitől, s így kezdtem el ötletelni a dalokan.”

Mikor zajlott ez a folyamat?

„Nincs jelentősége, hiszen elég hosszú időbe telt. Évekbe. Nem is egyszerre születtek a Dissonance Theory dalai. Ha jól emlékszem, a Renewal volt azt első, ami elkészült, annak a riffje több mint tízéves. A feleségemmel nyaraltunk, s ott írtam, de egy időre jégre tettem, mert éreztem, hogy hagyni kell beérni. De a Dissonance Theory többi szerzeményével is hasonló volt a helyzet, volt egy alapötlet, egy fő riff, amire szép lassan felépítettem magát a dalt. A kiadó és a menedzsment általi nyomás azonban egyre erőteljesebb lett, végül tényleg elkezdtem összerakni a teljes albumot. Nehéz volt időt találni, de bármikor dolgoztunk az albummal, az mindig kreatív és gyümölcsöző időszak volt.”

Az október elején megjelent új EP, az 1995-ös dalokat tartalmazó Ex Nucleo kiadását mi indokolta?

„Nos, ez egy érdekes történet, és egy picit azt is megmutatja, hogy milyen a zeneipar. Amikor 1995-ben leállt a Coroner, akkor szerettem volna egy híres svájci

SZÖVEG: GYURICZA TAMÁS MARCELL · FOTÓ: MANUEL SCHUETZ



„Ha az befolyásol, amit hallasz, és abból meríted az ötleteidet, hogy új zenét komponálj, akkor gyakorlatilag nem teszel mást, mint a mesterséges intelligencia.”

dalszerzővel dolgozni. Stephan Eicher a neve, nem tudom, hogy számotokra mennyire ismert, mindenesetre Svájcban, különösen az ország francia tartományaiban elég jó híre van. Stephan is benne volt a közös munkával, azt javasolta, hogy turnézzunk együtt, s vegyünk fel egy koncertalbumot.

Az akkori kiadónk, a Noise Records viszont nem járult hozzá ehhez, mert a szerződésünk alapján még tartoztam nekik egy Coroner-albummal. Az ügyvédekkel való egyeztetés során végül arra jutottunk, hogy adunk nekik egy keverék albumot. Egy Best of nagylemezt, ami négy új dalt is tartalmaz. Ez utóbbiakat gyorsan megírtam, bementünk a stúdióba, s már készen is voltunk.

Igen ám, de ezek a dalok online sosem jelentek meg. A jogokat ugyanis a a Noise Records révén a BGM birtokolta, miközben a jelenlegi kiadónk, a Century Media a Sonyhoz tartozik. Nekik viszont a BMG nem engedi kiadni azokat a régi felvételeket. Az ilyen jogi dolgok mindig túlbonyolítják az ügyeket, most is ez történt. Végül abban állapodtunk meg, hogy újra felvesszük azt a négy dalt, s így jelentethetjük meg újra őket. Az igazság az, hogy túl jónak tartottam őket ahhoz, hogy veszni hagyjam, így legalább most már mindenki számára elérhetőek.”

Nemcsak az albumaitok között telt el hosszú idő, de egészen 2025-ig élőben is ritkán léptetek fel. Hobbizenekar volt ebben az időben a Coroner?

„A válaszom erre egyszerre igen és nem. Eleinte tényleg nem nagyon akartunk koncertezni, egészen addig, amíg a Dissonance Theory kész nem lett, illetve meg nem jelent. Azóta már egészen máshogy látjuk a dolgot, és sok mindenen változtattunk is. Új menedzsmentünk lett, komoly koncertszervező ügynökséggel állapodtunk meg, s már új dalokon is dolgozunk, egy következő Coroner-albumhoz. A Dissonance Theory kiadása előtt valóban hobbi volt számunkra a zenekar, de most már jóval több energiát fektetünk bele. S ettől mindhárman sokkal jobban érezzük magunkat.”

Dolgoztok az új dalokon? Ezek szerint hamarosan lesz új Coroner-album?

„Igen, tervezzük, hogy belátható időn belül kiadjuk, de jelen pillanatban még egy koncertalbumon is dolgozunk. Az remélhetőleg ki is jön jövőre, majd utána ráfordulunk az új album munkáira. 2028-ban vagy 2029-ben tehát lesz egy újabb Coroner-nagylemez. Ez is azt jelzi, hogy sokkal komolyabban gondoljuk most a zenekar ügyeit, mint a 2011-es újjáalakulás után. Elég határozott terveink vannak, de közben a produceri munkámat sem adhatom fel, mert csak a Coronerből jelenleg még nem tudok megélni. A terv tehát az, hogy mindenképpen kellene még egy albumot kiadnunk, mielőtt egyikünk meghal.” *(nevet)*

Koncertfronton is hasonló intenzitás várható tőletek?

„Nem tervezünk rendesen turnézni, olyan szinten legalábbis nem, ahogy ebben az évben tettük. Idén elég sok koncertünk volt. Az év elején volt egy amerikai turnénk, majd fesztiválokon léptünk fel, itt, Európában. Havonta legalább két alkalommal, de volt olyan hónap, amikor négy helyen játszottunk. Szeptember végén pedig indult ez a turnénk, aminek Budapest az utolsó állomása.

A jövőben inkább azt a gyakorlatot folytatnánk, amit idén nyáron, de az is eldőlt már, hogy az európai turnénak 2027-ben lesz egy második része is. Olyan helyekre mennénk el, ami a mostani körből kimaradtak. Anglia, skandináv országok, ilyesmik. Ugyancsak jövőre lesz egy hosszabb amerikai túránk is, közösen a Nile zenekarral. Másfél hónapig fog tartani, ez rettenetesen hosszú az olyan élemedett korú embereknek, mint amilyenek mi vagyunk.” *(nevet)*

A Coroner az egyik legkülönlegesebb metal zenekar, a komplex dalaitok tele jazz-hatásokkal, rendkívül ötletes témákkal. Szerinted mennyire sikerült az új albumon ezt a vonalat megtartani?



R.I.P. (1987)



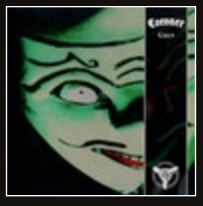
Punishment for Decadence (1988)



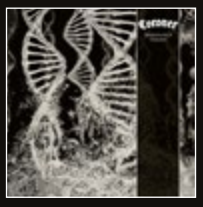
No More Color (1989)



Mental Vortex (1991)



Grin (1993)



Dissonance Theory (2025)

„Számomra a legfontosabb dolog, hogy egyediek maradjunk. Saját magunknak írjuk a dalainkat, és az sosem érdekelt bennünket, hogy mennyit adunk el belőlük. Olyasmi fel sem merült bennünk, hogy írjunk egy dalt mondjuk a Metallica stílusában, hátha többet tudunk eladni majd az albumból. Ilyenre sosem vetemednék, számomra a művészet a meghatározó.

A dalaimban próbálok minden olyan hatást érvényesíteni, ami az életem során ért. Fiatalon én jazzt és klasszikus zenét hallgattam, ezeken nőttem fel, ezek máig hatással vannak rám. Számomra nem léteznek stílusok, csak jó és rossz zene van. Amikor zenét írok, akkor van egy bizonyos érzésem, ami vezeti a gondolataimat. Ezt lehetetlen szavakkal elmagyarázni, hiszen magától értetődő folyamatról van szó, de annyit muszáj elmondanom, hogy nagyon jól érzem magam zeneszerzés közben. Számomra ez egyáltalán nem jelent munkát."

A Coroner zenéjének egyik jellegzetességét a szólóid adják. Ezekhez szintén a klasszikus zenéből és jazzből veszed az inspirációt?

„Ugyanaz a helyzet, mint amikor dalokat írok. Teljesen átszellemülök ilyenkor, ami néha igen furcsa megoldásokat is eredményez. Az új album felvételei során gondolkodtam egy kicsit, hogy mi legyen. Aztán arra jutottam, rengeteg remek gitárjátékot láthatsz az interneten, a Youtube-ra egészen különleges technikai megoldásokat tartalmazó kis filmeket raknak fel. Nekem sem kell tehát mást tennem, csak magamat kell adnom, s akkor minden jó lesz. Szerintem nincs szükségem arra, hogy a technikai tudásomat bizonyítsam. Egyszerűen elkezdtem improvizálni, s felvettem ezeket a szólókat. Azt játszottam, amit a legjobbnak éreztem, s utólag visszahallgatva őket nagyon boldog vagyok, hogy így döntöttem."

Az elmúlt 30 évben rengeteget változott a zenei világ. Milyen új hatások értek, amiket be tudtál építeni a Coroner zenéjébe?

„Nem nagyon hallgatok úgy metalzenét, hogy közben azt figyelem, mint tudnék belőle hasznosítani. A hatásaimat inkább a filmekből veszem, vagy például abból, amikor a feleségemmel a hegyekben túrázok. A szép panoráma, egy remek kilátás, egy jó olvasmányélmény, de akár a hírek is képesek arra, hogy inspiráljanak. Bármi lehet az.

Persze, hallgatok zenét, metalt is, a Meshuggah dolgait például nagyon szeretem. Amikor konditeremben vagyok, akkor rendszerint Meshuggah szól a fülemben, hiszen az tökéletes zene ahhoz, hogy felspanoljon. Olykor előfordul, hogy a zenéből is megmarad bennem valami, ami aztán átalakul inspirációvá, de erre tényleg ritkán van csak példa. Szerintem ugyanis a zene, legalábbis az, amivel mostanában találkozol, nem jó inspiráció. Ha az befolyásol, amit hallasz, és abból meríted az ötleteidet, hogy új zenét komponálj, akkor gyakorlatilag nem teszel mást, mint a mesterséges intelligencia. Alkothatsz így is új dalt, de az szerintem klisés lesz. Én inkább azt hasznosítom, amit nem a fülem által, hanem más érzékszervem révén tapasztalok meg. Talán ez is oka annak, hogy a zene, amit írok, egy kicsit fura." *(nevet)*

A jelenkori thrash zenéről mi a véleményed? Elégedett vagy a színtér legnagyobbjaival?

„A Kreator sikereinek örülök. Boldog vagyok, hogy ilyen jól megy nekik, de az a zene, amit ma csinálnak, már nem hozzám beszél. Ettől függetlenül persze jó barátok vagyunk."

A karriered szempontjából nem tartod elhibázott döntésnek, hogy annak idején otthagytad őket?

„Nem, nem, dehogy. Miért is tartanám annak? Négy évet voltam velük, és nagyon jól éreztem magam a zenekar tagjaként. Remek srácok, és egy egészen speciális korszakban lehettem része a Kreator történetének. Két igazán kalandos albumot készítettünk együtt, amikre büszke vagyok. Az old school thrash-rajongók bizonyára utálták ezeket az albumokat, s emiatt talán engem is, de az is lehet, hogy másoknak éppen ezek az albumok jönnek be legjobban a Kreator katalógusából. Azért léptem ki, mert szükségem volt változásra az életemben. Unalmassá vált számomra a gitár, abba is hagytam egy időre, csak a produceri munkámmal foglalkoztam. Abban az időben tanultam meg, hogyan kell beprogramozni a billentyűket, és egyéb ilyen technikai dolgokkal foglalkoztam. Ez sokkal érdekesebb volt akkoriban számomra, mint a gitározás."

A Coroner fő dalszövegírója Marky volt. Ezen a téren mekkora törést okozott az ő 2014-es távozása?

„Nos, amikor az új albumhoz készültek a dalok, akkor megbeszéltük, hogy mindenki próbál szöveget írni. Így is lett, írt Diego is, Ron is. Nem voltak rosszak, de én nem tartottam őket megfelelőnek, mert azt szerettem volna, ha a zene és a dalszöveg egységet alkot. Bármiről tudnánk írni, lovagokról, kardokkal vívott csatákról, ahogy azt más zenekarok is teszik. Ezzel nincs is bajom, csinálják csak, de számomra ez nem elég. Ezért végül a külsős szerzőket bíztunk meg ezzel a feladattal."

A végére két magyar vonatkozású kérdést is tartogattam. A Coroner első basszusgitárosa egy Phil Pusztai nevű srác volt, még az ősidőkben, valamikor 1983-84 körül. Ez a családnév minden bizonnyal magyar eredetű. Elképzelhető, hogy a Coroner első basszusgitárosa magyar volt?

„Nos, igen, valóban, de az a Coroner még egészen más volt, mint amihez én csatlakoztam. Amit ti Coronerként ismertek, az ugyanis két zenekarból jött össze. Volt maga a Coroner, amiben Marky dobolt, ők inkább a Mötley Crüe-ra hasonlítottak. Ron és én egy másik csapatban játszottunk, amiből kiszállt a dobos. Nekünk szükségünk volt egy jó dobosra, Marky pedig gitárost és basszusgitárost keresett, mert váltani akart zeneileg, így egymásra találtunk, és közösen folytattuk. Mindez 1985-ben történt, s mivel tetszett nekünk a Coroner név, így azt vittük tovább. Ez tehát már egy másik zenekar, nem az, amiben Phil is játszott. De ami a kérdés lényegét illeti, igen, Phil szerintem is magyar volt. Ha jól emlékszem, egy második generációs svájci magyar család tagja."

A ma esti koncert lesz az első magyarországi fellépésetek. Van benned bármi izgalom emiatt?

„Természetesen, nagyon foglalkoztat, hogy mire számíthatunk. Mindig érdeklődve figyelem a közönség reakcióit, és azok alapján, amit hallottam rólatok, a magyar rajongóktól valami hasonlót várok, mint a lengyelektől. Két koncertünk is volt Lengyelországban a napokban, és óriási hangulatot csináltak az ottaniak. Remélem, Budapesten is így lesz, ráadásul a magyar fanoknak adunk is valami speciálisat. Itt van velünk a turnén Marky is, aki jelenleg az előzenekarunk, a Tar Pond dobosa. Tekintettel arra, hogy ez az utolsó esténk a turnén, csak ma vele közösen fogunk eljátszani egy dalt."

CORROSION OF CONFORMITY

BLIND / 1991

Ha meg kellene nevezni a Corrosion of Conformity legfontosabb lemezét, a legtöbben valószínűleg a Deliverance-t mondanák. Tulajdonképp igen: ez hozta meg a szélesebb ismertséget az olyan dalokkal, mint az Albatross vagy a Clean My Wounds. A zenekar történetét nézve azonban legalább ennyire erős érv szól az 1991 novemberében, azaz éppen 35 esztendeje megjelent Blind mellett. Ez volt az a lemez, amelyen a hardcore-gyökerű C.O.C. és a későbbi southern metal intézmény C.O.C. még egyszerre létezett. Egy átmeneti állapot lenyomata, amely egy egész színtér jövőjét alapozta meg.

A nyolcvanas évek második felében a C.O.C. már az amerikai délkeleti crossover-mozgalom egyik meghatározó szereplőjévé küzdötte be magát. A zenéjüket eleinte a korabeli amerikai hardcore-színtér irányadói határozták meg, ám az Animosity idején már saját, felismerhető crossoverük volt. Ez a nyers, hardcore-punk gyökerű, de egyre inkább korai thrash metalos muzsika azonban idővel kezdett szűknek bizonyulni a banda számára. A Blind idejére már abszolút világos volt, hogy a zenekar több szeretne lenni egy gyors és dühös punk-metal hibridnél. Ebben kulcsszerepet játszott két ember, Karl Agell és Pepper Keenan érkezése.

Velük nem egyszerűen két új zenész került a C.O.C.-ba, hanem két különböző underground-kultúra találkozott. Agell a New York-i színtérről, a School of Violence nevű hardcore/thrash-bandából hozta magával azt a közeget, amelyben a súlyos, agresszív zene és a társadalmi-politikai mondanivaló kéz a kézben járt. Vele az a fajta énekesi megközelítés is megjelent a zenekarban, ami már nem pusztán hardcore-os üvöltözés volt.

Pepper Keenan háttere teljesen más volt. A New Orleans-i Graveyard Rodeo soraiból érkezett. Ez a banda a hardcore, a metal és a doom metszéspontján mozgott, az utókor a NOLA sludge egyik korai előfutáraként emlegeti őket. A legtöbben elsősorban frontemberként emlékeznek rá, pedig a történet szempontjából talán fontosabb dalszerzőként. A C.O.C. hardcore-ja általa találkozott a Black Sabbath-féle súllyal és a déli rock ízeivel. A Blind egyértelműen megmutatja azt a groove-központú riffgondolkodást, amely később a Deliverance és a Wiseblood védjegyévé vált, majd a Downban is hallani lehetett.

Az egész persze nem működött volna Woody Weatherman nélkül, aki fő zenei ötletgazdaként a korai C.O.C. világát is meghatározta. Ő az amerikai metal egyik leginkább alulértékelt gitárosa. Nem gitárvirtuóz hősként vonult be a zenetörténelembe, hanem olyan dalszerzőként, aki pontosan tudta, hová kell a riff súlya, hol kell hangulatot teremteni és mikor kell teret hagyni. A Blind egyik titka a Weatherman-Keenan páros együttműködése. Az egyikük a súlyt, a másikuk a karaktert hozta, a végeredmény pedig jóval több lett egyszerű riffgyűjteménynél.

A lemez legerősebb pillanatai ma is meglepően frissen szólnak. A Vote With a Bullet nem véletlenül lett kislemez, klipes dal és koncertkedvenc. A címét sokan félreértették, pedig nem erőszakra buzdító dalról van szó, sokkal inkább a politikai közöny és a rendszerrel szembeni tehetetlenség kritikája, és bár a szövegben közvetetten, a klipben direktben is előkerül a fegyver, ez a dal pont azt üzeni, hogy a változás eszköze nem ez. A korszak cinikus és kiábrándult hangulatát tökéletesen ragadta meg.

A másik kislemezes dal, amelyik szintén videóklipet kapott, a Dance of the Dead. Ez a Blind legtökéletesebb összefoglalása, ugyanakkor ki is lóg a többi dal közül. Alapvetően még crossover gyökerű, de itt is tetten érhetők a sabbathos ringatózó groove-ok, a riffek mozgásában már ott van a déli rockos húzás és a bluesos hajlékonyság – már előrevetítik a zenekar következő korszakát. 1990-91 magasságában a Soundgarden, a The Four Horsemen, a Mind Funk és a Prong is a hetvenes évek hard rockjából, a Black Sabbath hagyatékából merített, ám a hardcore felől érkező C.O.C. gyakorlatilag saját ösvényt vágott ezzel a hangzásvilággal. Ha valaki egyetlen nótában szeretné megérteni, miért fontos a Blind album, a Dance of the Dead-del érdemes kezdenie.

A Buried és a Mine Are the Eyes of God lassabb, súlyosabb, nyomasztóbb megközelítésükkel még tovább mutatnak a jövő felé. Ezekből néhány év múlva a sludge és a southern metal számos alapműve táplálkozott. A Blind jelentőségét éppen ezért nem a korabeli eladások vagy listás helyezések mutatják meg, hanem az, hogy mennyi minden nőtt ki belőle. A kilencvenes évek második felének meghatározó groove-, sludge- és southern metal hulláma aligha nézett volna ki ugyanígy a Blind nélkül. Nem véletlen, hogy a Down, a Crowbar vagy más hasonló szemléletű zenekarok rajongói rendre visszatalálnak ehhez az albumhoz. A Blind arra mutat rá, hogy a hardcore attitűd, a thrash agressziója, a Sabbath-féle súly és a déli groove nem egymást kizáró fogalmak.

Harmincöt évvel a megjelenése után a Blind továbbra sem a legismertebb metalalbumok egyike, a legfontosabbak között viszont ott a helye. Nem csupán összeköti az Animosity és a Deliverance világát, hanem egy olyan új irányt jelöl ki, amelynek hatásait ma is hallani. És ami ennél is fontosabb: zeneileg nem öregedett rosszul, nincs benne semmi, ami 1991-be zárná. Kevés lemezen lehet ennyire tisztán, „élő egyenesben" végighallgatni egy zenekar metamorfózisát – ritkán is sikerül ilyen meggyőzően.

SZÖVEG: KÁNYA FERENC · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM



These Shrouded Temples... – Damned for All Time – Dance of the Dead – Buried – Break the Circle – Painted Smiling Face – Mine Are the Eyes of God – Shallow Ground – Vote with a Bullet – Great Purification – – White Noise – Echoes in the Well – ...Remain

Karl Agell – ének, Woody Weatherman – gitár, Pepper Keenan – gitár/ének, Phil Swisher – basszusgitár, Reed Mullin – dobok









TRIDENT

Bentről szól

A berettyóújfalui Trident még 1989-ben indult, és hosszas szünet után úgy tíz éve ismét aktívak. Ám az utóbbi években tagcserék hátráltatták őket, s végül idén október 30-án jelent meg a négyszámos Maradt a csend EP. Melyen ismét azt az Asztalos Attilát hallhatjuk énekelni, aki a korai idők felállásának is oszlopos tagja volt. Demeter Zoltán gitáros és Papp „Gezbee” Zsolt dobos beszéltek az EP-ről.

SZÖVEG: UZSEKA NORBERT · FOTÓ: FEKETE ANDRÁS

A Mélyre vág című album 2022-ben jelent meg, tehát négy évet vártunk az új EP-re. Mi történt időközben?

GZs: „Sok minden… Norbi *(Papp Norbert)* helyére ZéBé jött a frontemberi posztra, akivel összeraktunk egy remek koncertprogramot és volt jó pár igen sikeres bulink. A dalírás nem igazán működött, de nagyon jól éreztük magunkat együtt. Én személy szerint sokat tanultam tőle emberileg, és a zenekar is intenzív volt, csak a közös alkotás eredménye nem lett olyan, ami mindenkit kielégített volna. Hirtelen távozása mindannyiunkat megviselt, őt is.

Közben a basszusgitárosi poszton is változás történt. Jóni, akivel 2016-ban újraindítottuk a Trident rakétáit, sajnálatunkra magánéleti elfoglaltságai miatt befejezte az aktív zenélést. Ő egy rendkívül kreatív és technikás basszeros, kiváló ízekkel és hangzással, ráadásul hozzánk hasonló gyökerekkel, ami különlegesen izgalmassá tette a Tridentet. Az ő javaslatára érkezett hozzánk Pataki Fecó, aki szintén helyi erő, és aki nem kis feladat előtt állt. Jónit nehéz volt pótolni, de Fecó megoldotta. Ő máshogyan teszi hozzá magát a Tridenthez és működik, mert mint utólag kiderült, zseniális adottságokkal rendelkezik és totálisan közénk való emberileg is!”

DZ: „Valahogy elveszett valami. Nem volt egyértelmű először, de egyre inkább nyilvánvaló lett, hogy hiányzik valami. Egy katalizátor. Valahogy zsákutcába jutottunk. Az akkori énekeseinkkel valahogy nem volt meg az az összhang és együttgondolkodás, ami kellett volna. Elveszett az irány, a dolgok nem természetes mederben haladtak, hanem kínlódás, erőlködés volt minden. Ki kellett lépni ebből…”

Milyen volt újra a régi énekessel és egy új basszerrel dolgozni?

DZ: „Attilával a közös munka során visszatért az a hangulat és érzelmi állapot, ami utoljára ’96-ban volt érezhető. Az a természetes érzés, mikor azt érzed, hogy minket egymásnak teremtett a sors. Minden olyan magától értetődő volt, nem kellett semmit senkinek elmagyarázni. Minden jött magától.

Fecó édesapja a ’90-es években basszusgitáros volt egy helyi bandában. Baráti viszony volt köztünk. Ez a világ nem volt számára ismeretlen. Egyébként meg egy multiinstrumentalista, úgyhogy zeneileg nem adta fel neki a leckét a dolog.”

GZs: „Pasztival nem szakadt meg a kapcsolat a szétválásunk óta, barátságunk örök! Míg ő más zenekarokban énekelt – mint ahogyan jelenleg is –, alkalmanként többször is közreműködött koncertjeinken. Igen, eltelt néhány év, mire újra összejött az ’ideális’ felállás. Sok dologra rájöttünk ezen idő alatt, megtanultuk egymás hülyeségét elviselni, még inkább

alkalmazkodni és semmit sem siettetni. Egyébként Paszti Hajdúszoboszlón él, sajnos most sem tud olyan aktívan részese lenni a próbáknak, de be kellett lássuk, hogy ő a Trident hangja. És jött Fecó, aki egyedüli Y generációs tagja a csapatunknak, melyet remekül kiegészít. Ő már komoly zenei múlttal és színpadi tapasztalattal rendelkezik, de nemcsak basszeros, remekül gitározik és dobol *(lásd Alchaka zenekar)*, és tele van jó meglátásokkal, ötletekkel."

Hogy íródott az EP négy dala?

DZ: „Tulajdonképpen az elmúlt négy év során születtek, de az előző énekesekkel nem csak egyhelyben toporogtunk. Attila jött, és minden egyből természetes lett."

GZs: „Igen, folyamatosan dolgoztunk, bár dalírás tekintetében az utóbbi években nem volt igazán eredményes a csapat. Az inaktivitás részben köszönhető a tagok egyenkénti elfoglaltságának is, így 'csökkentett módban' működtünk, valamint a tagcserék miatt csak lassan állt össze ez az EP. Nagyon sok ötlet volt, de csak az igazán tridentes dalok maradtak meg. Csak azok, amelyek jól álltak Pasztinak is. Ezekben a dalokban mindenki jól érzi és hozzá is tudta tenni magát. Hosszú folyamat volt, Norbival és ZéBével is dolgoztunk az új számokon, de a nagyrészük a kiválásuk után mellőzve lettek."

Volt bármiféle előzetes elképzelés, hogy milyen irányba menjetek, vagy egyszerűen így jött?

DZ: „Minden olyan természetes volt. Attila egyből hozta a témákra azt, amit kellett. Csak össze kellett néznünk. És minden jött magától. Semmi kínlódás."

GZs: „Nem szokott lenni semmilyen elképzelés, alapvetően Zoli hozza a témákat, melyeket együtt dolgozunk ki, és csak minimális instrukciót adunk egymásnak, ami szerintem szükséges. Mindent szeretünk kipróbálni, esélyt adni verzióknak. Volt már úgy, hogy a kukában lévő, de onnan valamiért mégis előszedett dalokhoz csak egy szösszenet kellett és kerek lett, és amire aztán éppen Zoli mondta, hogy »Ugye mondtam én mindig, hogy ez a legjobb számunk!« *(nevet)* Pasztival tényleg minden egyből klappolt, egy filmet néztünk, mint anno."

És hogy ment a felvétel, a stúdiózás?

GZs: „A felvételek szokásos módon, a zenekar próbatermében készültek. Viszonylag jó technikával rendelkezünk és a helyiség is kellemesen ki van alakítva erre a célra. Az általam felvett és 'konyhakész' állapotba hozott sávokat ezúttal Töfinek küldtük el a szolnoki Denevér stúdióba, ahol az utómunkálatok során elnyerte a végső állapotát. Azért is szeretjük ezt a munkamódszert, mert nem vagyunk egy konkrét stúdiókerethez kötve, időnkhöz mérten tudunk dolgozni, és van bőven lehetőség kísérletezni. Nagyon meg vagyunk elégedve a hangzással, amit szeretünk, ha egyedi és nem kaptafákra készített, ráadásul Töfi iszonyatosan ráérzett arra, hogy mit akarunk."

Röviden be tudjátok mutatni a dalokat?

DZ: „Négy dal, négy hangulat. Tipikus Trident-jellemző. Próbálunk nem sablonokban gondolkozni, és trendek után rohangálni. Hangulatokat próbálunk létrehozni. Minden sallang nélkül. Mottónk: a bonyolult könnyű, az egyszerű nehéz."

GZs: „Sajnos elkerülhetetlen a mai rohanó világ árnyoldalának meg említése, de éppen ez a műfaj az, amiben igazán ki is lehet ezt fejteni. Nyilván a csalódottság, a mélypontok, a kilátástalan jövő, a problémák mind rányomják a bélyeget a mindennapokra. Ezek a jellemzőek a legújabb Trident-anyag dalszövegire is. Nincs recept, nincs konkrét megoldás a modern világ problémáira, sem a bonyolult emberi kapcsolatokra, sokkal összetettebb dolgok ezek, de a reménysugár a sorok között azért ott van."

A Bentről szólban, ha jól hallom, egy kislány is énekel. Ki ő, és hogy került ő a dalba?

DZ: „Sajnos ezt nem lehet elárulni."

GZs: „Persze, hogy nem…! *(nevet)* Egyébként alapvetően Zoli ötlete volt, hogy a dal betétrészében gyermekhangnak kellene megszólalnia. Ez már a dal születésekor megfogalmazódott benne. És szerintem brutál jó ötlet volt! A szöveg ráadásul teljesen jól működik vele, még inkább rávilágít az üzenetre. Hogy ki is az, aki énekel, azt sajnos nem árulhatjuk el, a szülők nem járultak hozzá, hogy nyilatkozzunk ezzel kapcsolatban..."

Szerintetek miben más a mai Trident, mint mondjuk a '90-es években, és miben ugyanolyan?

GZs: „Nyilvánvalóan értek bennünket hatások az elmúlt pár évtizedben, de úgy érzem, alapvetően ugyanazok vagyunk, mint régen, és ez az anyag Pasztival végképp erről árulkodik."

DZ: „Minden más, mint akkor volt. A világ, az emberek, minden. Nyilván mi is változtunk. Ahogy minden-minden más is megváltozott. De abban a vonatkozásban, ahogy a zenét a dalokat látjuk, az hasonló. Az örök érvényű klasszikus értékek a zenében. Ezt ma is valljuk. Nem akartunk soha valami trend után rohanni. Maradtunk azzal a zenei felfogással, amivel voltunk. Úgy gondolom, van egy ránk jellemző zenei világ, ha úgy tetszik egy stílus, ami csak mi vagyunk. A Trident."

Hogyan tovább? Koncertek, klip, újabb nagylemez...

GZs: „Nem leszünk mostanában aktívak… Úgy érzem, a már említett 'csökkentett módban' ugyan, de létező zenekar amint inspirációt kap, új dalokat fog írni, és én hiszem, hogy van benne, van bennünk még jónéhány nóta."

DZ: „Nem erőlködünk. Hagyjuk a dolgokat a természetes mederben tartani."



„Nincs recept, nincs konkrét megoldás a modern világ problémáira, sem a bonyolult emberi kapcsolatokra, sokkal összetettebb dolgok ezek..."

COILGUNS



Feldolgozni a saját felelősségünket

Bár a Coilgunsra sokáig úgy hivatkozott a sajtó, mint egykori The Ocean-tagok új zenekarára, a valóság az, hogy a svájci produkció már a korai munkáin is önjáróvá vált sajátos punk/d-beat hangzásával, ami egyszerre bővelkedett erőszakos zenei megoldásokban és rendhagyó dallamokban is. A Coilguns negyedik nagylemeze, az Everything We Love, We Destroy november 6-án jelenik meg, két évvel a nemzetközi áttörést hozó Odd Love után, így volt miről beszélni a négytagúvá bővült zenekarral.

SZÖVEG: BALI DÁVID · FOTÓ: YANN ZITOUNI, ANDY FORD

Először is az öreg raktárépületről szeretnélek kérdezni titeket, ahol az új lemezt rögzítettétek. Hangzás szempontjából kifejezetten egyedülálló lett a végeredmény. Amikor ott voltatok, mik voltak a saját térben való felvétel legfőbb akusztikai és fizikai kihívásai? Valamint mennyire volt lehetőség az improvizációra és a kísérletezésre a különböző termekkel?

Louis Jucker: „Ez a raktár La Chaux-de-Fonds belvárosában található. Nagyjából tizenöt éve használjuk próbahelyként, és végül ez lett a Hummus Records kiadónk főhadiszállása is. Itt van a raktárkészletünk és az összes turnéfelszerelésünk, aztán idővel átalakítottuk felvételi stúdióvá. Különböző helyiségek vannak három szinten, így két stúdiót is tudtunk párhuzamosan működtetni. A dobokat és a basszusgitárt az első emeleten rögzítettük, ami egy körülbelül 20-25 négyzetméteres terem. Nem túl magas a mennyezete, de nem is túl alacsony, így egy elég kiegyensúlyozott akusztikájú helyiség, amit használt akusztikai elemekkel rendeztünk be.

A gitárokat a földszinten rögzítettük egy nagyon süket teremben, amit próbahelynek használunk. Ez teljesen el van szigetelve a külvilágtól, egyáltalán nincs térbeli reflexiója, ami tökéletes volt a gitárokhoz. Ez egy kisebb, nagyjából 12 négyzetméteres helyiség. A második emeleten lévő raktárteret pedig arra használtuk, hogy felvegyük azokat a nagyon tágas, csupa teremhangzású dobokat, amiket a lemez bizonyos részein hallani. Egyszerűen felállítottunk ott egy dobszerkót, és nagyon távoli mikrofonokat helyeztünk el, így teljesen eltérő textúrákat kaptunk a dobokhoz."

Jona Nido: „Nem hiszem, hogy végül olyan sok technikai korlátunk lett volna magával a felvétellel. Kevinnel nekünk kellett előkészítenünk és beállítanunk a stúdiót. Most használtuk mindkét felvételi stúdiót ennyire intenzíven először, és fel kellett halmoznunk egy kicsit több cuccot, de ez volt a tökéletes felállás mindahhoz, amit csinálni akartunk."

Louis: „Kevin és én a turnék között hangmérnökként és producerként dolgozunk más zenekarokkal, így elég jól ismerjük ezeket a termeket. Az igazán nagy élmény az

volt, amikor először láttunk valaki mást dolgozni ezekben a helyiségekben. Scott Evans volt a lemez hangmérnöke, aki elképesztően tehetséges és profi. Hatalmas tapasztalat volt látni őt működni azokban a terekben, amikben mi megszokásból dolgozunk. A felvételek során már rendelkeztünk demókkal, amiknél fontos szempont volt, hogy legyenek ötletek a gitár, basszus, dob hármasán kívül is.

Az én feladatom a felvétel alatt az volt, hogy hűen rögzítsük azt, amit kitaláltam. Ha azt akartam, hogy a dob nagy térben szólaljon meg, akkor abban a nagy teremben rögzítettük. Megvolt az a luxusunk, hogy kipróbálhattunk különböző textúrákat. Amikor Jona a gitárokat vette fel, az első emeleti stúdió szabad volt, így Kevinnel rengeteg overdubot és pluszréteget fel tudtunk venni közvetlenül úgy, ahogyan szólniuk kellett."

Én személy szerint úgy érzem, hogy az előző lemezetek, az Odd Love minden egyes kaotikus zenei megoldása már erre az új albumra mutatott önmagában is. Egyfajta tervrajzként működött ahhoz, ami itt virágzott ki igazán. Dalszerzőként hogyan éltétek meg ezt a folyamatot, amikor elkezdtek az új zenén dolgozni? Mennyire tartottátok szem előtt az élő megszólalást, és milyen belső kihívásokkal szembesültetek?

Jona: „Az Odd Love készítése nagyon hosszú ideig tartott, főleg a covid miatt. A stúdióba érkezve akkor fordult elő először, hogy minden teljesen készen állt, és ott adtuk át a társproduceri munkát először Scottnak. Sokat tanultunk belőle, mind a technikai oldalról, mind a felvételek gördülékenységéről. Amikor a mostani lemeznél bevonultunk a saját stúdiónkba, nem volt sok időnk, és ezért is döntöttünk úgy, hogy mindent hazai pályán csináljunk. Minden sokkal gyorsabban ment, a megszólalásban és a produkcióban is pontosan tudtuk, mit akarunk.



Az Odd Love amúgy komoly hatással volt a dalszerzésre. Amikor elkezdtem az új riffeket írni, a fejemben lévő kiindulópont a We Missed the Parade című dal volt az Odd Love érából. Az eredetileg egy B oldalas dalnak készült, amit fel sem akartunk tenni a lemezre. De amikor kikértük a menedzsmentünk véleményét, és amikor elküldtük a demókat, ők azonnal mondták, hogy ennek kislemeznek és az album nyitószámának kell lennie. Elkezdtük élőben játszani, és ez megadta az új lemez irányát is.

Ennél az anyagnál Kevin hozta a basszust témákra reagálva, és Louis csak ezután építette fel a dobokat a basszusra támaszkodva. Ilyet pedig korábban soha nem csináltunk."

Louis: „Sőt, emlékszem, Jona, hogy az elejétől fogva valami gyorsat szerettél volna. Azt akartad, hogy punkosabb legyen, kevésbé metalos vagy sötét, inkább elektromos, gyors és táncolható ritmusokkal."

Jona: „Így van! Nemcsak a hangzás megváltoztatásának vágya volt ez, hanem az is, hogy az Odd Love annyi időt vett igénybe, mi pedig végre visszatértünk, és olyan kevés időnk volt a lemezre, hogy nem akartam heteket a stúdióban tölteni. Bár jó lett volna élőben felvenni az egészet, a rengeteg turnézás miatt erre nem volt lehetőség. Most fordult elő először, hogy úgy mentünk be a stúdióba, hogy előtte nem játszottuk el a dalokat együtt közösen a próbateremben. De valóban egy gyors, punkos, táncolható zenét akartam. Amikor a dalokat írtam, rengeteg Tragedyt hallgattam. Függetlenül attól, hogy ez érződik-e a végeredményen vagy sem, a fejemben a We Missed the Parade és a Tragedy világa lebegett."

Kíváncsiságból szerettelek volna megkérdezni titeket arról, hogy mit hallgattatok a legtöbbet a lemez megírásának előkészítő szakaszában? Milyen hatások érték a zenekart ebben az időszakban?

Kevin Galland: „Emlékszem, hogy pont abban az időszakban fedeztem fel a dán Lack zenekart. Az a banda az elmúlt több mint egy évben heti legalább háromszor pörgött a fülemben, és nagyon tisztán emlékszem rá, hogy a lemezírás idején is rengeteget hallgattam őket."

Louis: „A turnébuszban utazva azt vettem észre magamon, hogy újra feltámadt bennem az igény a súlyos hardcore-zenék iránt, amiket már egy ideje nem hallgattam. Ilyen volt például a Tragedy vagy a His Hero Is Gone. Bár nem mondanám, hogy ezek közvetlen hatások lettek volna, de amikor azon gondolkodtunk, hogy gyorsabb, dühösebb dalokat játsszunk, elképesztően jó érzés volt újra felfedezni ezeket a lemezeket."

Luc Hess: „Amikor a dalírási fázisban vagyok, és a saját részeim kidolgozására összpontosítok, néha felbukkannak ötletek a fejemben. Sokat gondoltam Jice-re *(Joris Saïdani – szerk.)*, aki a Birds in Row dobosa, és bizonyos szempontból az ő dobolása nagyon inspirálóan hatott rám néhány résznél. De általában, amikor a munkára fókuszálunk és az új dalok közepén járunk, nem nagyon tudok más zenéket hallgatni. Az igazi ötleteket Jona riffjeiből és Kevin basszustémáiból merítem. Amikor ezek összeállnak, néha beugrik valami, de nem úgy kell elképzelni, mint egy közvetlen zenei hatást."

Szeretnék áttérni néhány konkrét új dalra is, hogy közelebb hozzuk az anyagot az olvasókhoz. A Platform Decay című számmal kezdeném, ami az internet jelenlegi állapotáról és az online jelenlétről szól. Ti hogyan véditek meg a saját mentális egyensúlyotokat a digitális telítettségtől?

Louis: „A magam részéről nekem nincsenek személyes közösségi oldalaim. A zenekarnak természetesen van, de nekem soha nem volt, és okostelefonom sincs, még mindig régi gombos telefont használok. Úgy érzem, én egy másik korszakból érkezem, és szeretnék is ott maradni. Néha egyszerűen megfigyelőként nézem, hogy ez mennyi helyet foglal el az emberek életében. Ez a dal nemcsak a közösségi hálózatokról szól, hanem arról is, hogyan vált az internet eredeti utópiája egy óriási szemétdombbá. Ebben a szemétben viszont még mindig vannak növekvő magvak, amik nem haltak meg teljesen, és ezt a dalt ezeknek a tiszteletére írtuk. Csalóka az a kép, amivé ez az egész vált, de azért örülök, hogy most így beszélhetünk egymással egy laptop képernyőjén, szóval semmi sem teljesen haszontalan."

Kevin: „Nekem meglehetősen függő személyiségem van. Amikor belejövök valamibe, hajlamos vagyok túlzásba vinni, az internet és a közösségi média pedig egyfajta fekete lyuk számomra. Mostanra értem el arra a pontra, hogy ha úgy érzem, kezdi átvenni az irányítást, törlök mindent a telefonomról, és elmegyek sétálni. Amikor visszatérek, próbálok mértéktartóbb lenni. Például az összes értesítést kikapcsoltam ezeken a platformokon, így nekem kell megtennem az első lépést, ha meg akarok nézni valamit."

Jona: „Én is azt hittem, hogy jól kezelem ezt, de naponta tizenötször jövök rá, hogy egyáltalán nem. Ez teljesen automatikussá vált. Amikor felébredek, még mielőtt igazán magamhoz térnék, már ellenőrzöm a munkával kapcsolatos üzeneteimet a Whatsappon, de utána azonnal megnyitom az Instagramot is. Pár hónapja próbálom tudatosítani magamban, amikor ez történik, és leállítani. Néha csak állok a folyosón, nézem a telefonomat, és egymás után fogyasztom a videókat úgy, hogy fél perc múlva azt sem tudom, mit néztem az előbb. Aztán ránézek a macskáimra, és megkérdezem magamtól, miért vesztegetem erre az időt, miért nem velük játszom inkább. Minden nap újra és újra

UNDERWORLD MAGAZIN

UNDERWORLD SHOP

Nyomtatott lapszámainkat megrendelheted a honlapon:
underworld.hu/shop



SZEMÉLYES VÁSÁRLÁS

Premium Vinyl Record Shop
Budapest V. kerület, Báthory utca 19.

MG Records Lemezbolt
Budapest IX. kerület, Üllői út 31.

Wave Music
Budapest VI. kerület, Révay köz 1/A

beleadom magam ebbe a harcba, mert ez már nem is sima függőség, hanem a mindennapok óránkénti részévé vált."

Luc: „Én is pontosan ugyanezt élem meg. Pár hete teljesen új rutint alakítottam ki magamnak: ébredés után egyáltalán nem nézek a telefonomra, hanem kiülök a konyhába meditálni és légzőgyakorlatokat végezni. Szükségem van erre a saját időre, mert különben a telefon azonnal beszippant. Nagyon nehezen tudom megvédeni magam ettől, ezért tudatos elfoglaltságokat kell találnom, amik távol tartanak tőle. Ha valami leköti a figyelmemet, egyáltalán nincs szükségem a telefonra, de minden üresjáratban azonnal reflexből nyúlok hozzá."

Ha választhattok egy konkrét dalt, ami a legközelebb áll hozzátok a lemezről, melyik lenne az és miért? Számomra a Teach Ourselves ilyen, mert három és fél éves kislány apjaként nagyon hiányoltam egy ilyen jellegű dalt a színterünkről.

Louis: „A dalainkat többnyire többes szám első személyben írjuk. Ezzel biztosítjuk, hogy azonosulni tudjunk azokkal a témákkal, amikről beszélünk, és beépítsük magunkat abba a tájképbe, amit leírunk. A számaink nagyrészt olyan dolgokról szólnak, amiket nem értünk, vagy amik ellen harcolni akarunk, de közben a saját szerepünket és pozíciónkat is megkérdőjelezzük a rendszerben. Elismerjük a saját felelősségünket vagy bűntudatunkat, és megpróbáljuk feldolgozni azt a zenén keresztül.

A Teach Ourselves dalt a női lakótársam ihlette. Ő fogalmazta meg nekem, hogy a feminizmussal az a fő probléma, hogy a nők próbálnak megjavítani olyan problémákat, amikért nem ők a felelősek. A férfiak pedig többnyire csak attól félnek, hogy nem nekik lesz igazuk, vagy hogy nem ők hozzák a jó megoldást. Bár a feminizmus ma már központi témává vált, a férfiak mégsem olvasnak utána eléggé, nem érdeklődnek maguktól, és nem tesznek lépéseket. A nők próbálnak könyveket adni a férfiak kezébe, hogy jobb fej, vállalható figurák legyenek, akik megértik a saját privilégiumaikat.

Punkzenekarként, négy sráccként a színpadon úgy éreztük, ez egy nagyszerű lehetőség arra, hogy beszéljünk erről. Ki kell mondanunk, hogy magunkat kell tanítanunk, fel kell képeznünk magunkat, és ki kell alakítanunk a saját elképzelésünket arról, hogyan váljunk tisztességes emberré. Elemeznünk kell a meglévő privilégiumainkat és azokat a problémákat, amiket ezek felvetnek. Nem vonulhatunk vissza a vitából csak azért, mert szégyenkezünk, félünk, vagy úgy érezzük, nem vagyunk jogosultak megszólalni. Mi vagyunk a probléma gyökere, ezért nekünk kell foglalkoznunk vele. Ez a dal egy meghívás a párbeszédre: vállaljuk fel a gyengeségeinket, a gátlásainkat, és tegyük fel a kérdést, hogy mit tehetünk a saját privilégiumainkkal, hol kezdjük a változást."

És a többieknek van olyan dalszöveg vagy téma, amivel különösen korán tudtak rezonálni?

Kevin: „Számomra minden ökológiával és környezetvédelemmel kapcsolatos téma kiemelten fontos. A többi fontos társadalmi igazságossági kérdést nehéz elképzelni, hogy meg tudjuk oldani egy olyan világban, ami az emberiség számára lakhatatlanná válik. Ezért az olyan témák, mint a Carbon Magic vagy az Everything We Love, We Destroy, abszolút központi helyet foglalnak el nálam."

Jona: „Hozzám az információáramlás témája és az a mód áll a legközelebb, ahogyan elárasztanak minket a hülyeségekkel. Az ember néha nem tudja, mit kezdjen ezzel az egésszel. Bár néha hiábavalónak tűnik beszélni róla, mégis jó érzés tudni, hogy nem vagyok egyedül ezekkel a gondolatokkal. Ma már a közbeszédben nem az igazság számít, hanem az, hogy ki tud hangosabban kiabálni. Ez az a gondolatkör, ami a leginkább megszólít."



„Ez a cím azt a kérdést teszi fel, hogy mennyi gondoskodást fektetünk még a dolgainkba, a környezetünkbe és a társadalomba, amibe beleszülettünk.”

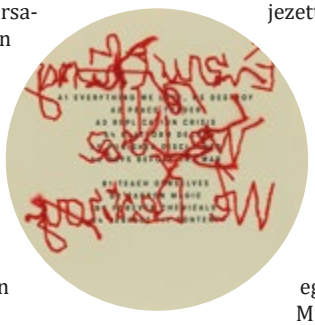
Az Everything We Love, We Destroy albumcímre utalva kérdezném: a tény, hogy a Coilguns egy mély barátságra és elkötelezettségre épülő projekt, nem kelti fel bennetek a félelmet, hogy a saját logikátok alapján a zenekar is önmegsemmisítésre van ítélve?

Louis: „Nem, egyáltalán nem, ettől nagyon távol állunk! Ez a cím valójában azt a kérdést teszi fel, hogy mennyi gondoskodást fektetünk még a dolgainkba, a környezetünkbe és a társadalomba, amibe beleszülettünk. Mi határozottan törődünk azzal, hogy ebben a zenekarban létezzünk, és megpróbáljuk a lehető leghosszabb ideig működtetni. Az az elsődleges célunk, hogy a bandát ameddig csak lehet, életben tartsuk, és ha ezen keresztül még a társadalmon is tudunk egy kicsit javítani, miközben boldogok maradunk, az egy kiváló terv.”

A borítóról is szeretnélek kérdezni titeket, mert nagyon tetszik, amit Jessica Vaucher kitalált, különösen a hátoldalon látható, összegabalyodott csomók a hímzés mögött. Hogyan zajlott a közös munka a borító megtervezésekor?

Louis: „Jessica munkáit egy olyan projektjén keresztül ismertem meg, ahol használtcikk-boltokban talált szalvétákra hímzett nagyon szomorú vagy éppen sértegető francia mondatokat, hogy feldolgozza a legutóbbi szakítását. Nagyon megérintett, hogy ezt a nagyon aranyosnak tűnő, időigényes kézműves technikát használta fel arra, hogy haragot, szomorúságot vagy elfojtott indulatokat fejezzen ki. Mivel közeli barátom, teljesen logikusnak tűnt a közös munka, és a zenekarból mindenkinek tetszett az ötlet, hogy ezt a szomorú, ironikus címet egy nagyon kedves köntösbe csomagoljuk.

Amikor elkészült, rájöttünk, hogy ha megfordítjuk a borítót, a hátoldalon lévő csomók egyfajta fekete fém, black metal esztétikájú logót formáznak meg abból, aminek eredetileg nem annak kellett volna lennie. A dolgok hátoldalát nézni elképesztően inspiráló volt. Nagyon tetszik az a gondolat, hogy bármi, ami kívülről szervezettnek és rendezettnek tűnik, a mélyben valószínűleg belső káoszt rejt. Szeretem, hogy a borítón mindkét oldal jelen van, és hogy a hátoldal még mindig nagyon gonoszul néz ki.”



Az utolsó kérdésem a közelgő európai turnéitokra vonatkozik. Egy alapvetően klubméretű zenekarnak komoly anyagi kihívást jelenthet Nyugat-Európán kívül turnézni. Mit vártok a közelgő dátumoktól, és elképzelhető, hogy Kelet-Európába, például Magyarországra is eljuttok a jövőben?

Jona: „Egy nagyobb zenekar előzenekaraként turnézni egyébként pénzügyileg még nagyobb küzdelem, mert olyankor még kevesebb gázsit kapsz. Bár nagyobb közönség előtt játszol és több cuccot adsz el, mindannyian arra a következtetésre jutottunk, hogy ugyan örömmel osztjuk meg a zenénket minél több emberrel, nem ez a kifejezett törekvésünk.

Most, hogy újra turnézó zenekarként működünk és látjuk, hogy ez működik, természetesen nagyon szeretnénk visszatérni Kelet-Európába az új albummal. A legutóbbi lemezzel nem sokat jártunk arra, talán csak Lengyelországban voltunk. A pénzügyi mutatók rosszak lesznek, de ugyanolyan rosszak Angliában, Németországban vagy Hollandiában is egy hozzánk hasonló méretű zenekarnak. Mi nem a zenekarból élünk meg, hanem azokból a képességekből, amiket a zenekar és a lemezkiadó révén szereztünk. A banda az a zászlóvivő projekt, ami kimondja, amit mondani akarunk, és ami boldoggá tesz minket. Így ha valaki el akar hívni minket Kelet-Európába játszani, biztosan el fogunk menni. Ha a nyári fesztiválokon nem jön össze, szinte biztos vagyok benne, hogy jövő ősszel Kelet-Európában fogunk turnézni.

Svájcban, ami egy nagyon gazdag ország, állami támogatást kapunk a turnézáshoz. E nélkül a támogatás nélkül az alapvető költségeket sem tudnánk kifizetni, néha csodálkozom is, hogy más zenekarok hogyan csinálják. Ezt a lehetőséget pontosan arra kell használnunk, hogy eljussunk az emberekhez, és ne csak a megszokott Párizs, London, Berlin vonalon mozogjunk, hanem elmenjünk olyan helyekre is, mint Mexikó vagy Kelet-Európa.”



PRONG

Mindent a magad erejéből

Egy új korszak kezdődik a legendás Prong életében, a gitáros-énekes Tommy Victor vezette groove metal trió 2026 novemberében megújult felállásban jelenteti meg tizennegyedik stúdióalbumát, amit már nem a korábbi kiadójuk, hanem az osztrák Napalm Records jelentet meg. A zenekar ráadásul most először dolgozott együtt a Judas Priest révén is ismert Andy Sneap hangmérnök-producerrel, aki a keverést végezte. Ezek a változások egyben azt is eredményezték, hogy az új albumot szimplán Prong címmel látta el a zenekar. Tommy Victor Gyuricza Tamás Marcellnek beszélt a részletekről.

SZÖVEG: GYURICZA TAMÁS MARCELL
FOTÓ: RUDY DE DONCKER, NATHANIEL SHANNON

Nagyon jól sikerült az új Prong-album, s brutálisan is szól, remek hangzást sikerült kialakítanotok. Ez utóbbiban mekkora szerepe volt a zenekarnak, s mennyi Andy Sneap producernek, aki legendás név a szakmában, de ti mégis most dolgoztatok vele először?

„Hú, örülök, hogy tetszik. Én is úgy érzem, hogy ez a legjobban megszólaló albumunk, legalábbis egy jó ideje biztosan. A megszólalás elsősorban Andy érdeme, de szerintem a dalok is nagyon erősek. Egy csomó dologhoz más lett a hozzáállásunk az előző album, a State of Emergency óta. Sok mindent kidobtunk az életünkből, egyfajta megtisztuláson estünk át. Ennek az is része, hogy ma már tényleg ragaszkodom ahhoz, hogy minden egyes dal, ami felkerül az albumra, önmagában is kib*szott erős legyen. Igen, elég magabiztos vagyok a dalokat illetően, és én is azt gondolom, hogy a produkció is nagyon jól sikerült.

Hosszú idő után most egy-két hete újra végighallgattam az egész anyagot, mert tudtam, hogy jön az interjúzások időszaka, ahol biztosan beszélnem kell róla. Ismét azt éreztem, hogy ez tényleg nagyon erős album. Nem minden lemezünknél volt így, én elég önkritikus tudok lenni, ha valami nem tetszett a saját munkámmal kapcsolatban, azt mindig el szoktam ismerni, legalábbis saját magam előtt. Ezúttal azonban nem volt ilyen. Egy vagy két apró hibán kívül semmi kivetnivalót nem találok ebben az anyagban. Tényleg nagyon jó munkát végeztünk."

Hogy került képbe Andy, mint hangmérnök?

„Ő volt az első gondolatom. Miután szerződést kötöttünk az új kiadónkkal, a Napalm Recordsszal, elég hamar megismerkedtem az amerikai részlegük vezetőjével. Ez nemcsak munkakapcsolat lett, tényleg barátokká váltunk. Amikor szóba került, hogy kivel dolgoznék együtt, kit kérjünk fel a dalok keverésére, akkor kaptunk tőle egy elég hosszú listát, s ezen ott volt Andy Sneap neve is. Annyit mondtam csak rá, hogy Andy például nagyon jó lenne. Nem igazán bíz-

tam benne, hogy sikerül, mert évekkel ezelőtt, amikor még egy másik menedzserrel dolgoztunk, szintén szóba került Andy neve, de akkor az volt rá a válasz, hogy nem fogja elvállalni, mert túl elfoglalt, illetve túlságosan is jelentős szakember a mi szintünkhöz képest. Miután azonban láttam a nevét azon az említett listán, úgy voltam vele, muszáj megpróbálnom. Főleg azután, hogy visszahallgattam a nyers stúdiófelvételeket, amiket egy másik hangmérnökkel csináltunk, Long Islanden. Teljesen kétségbe voltam esve, olyan borzalmasan szólt. *(nevet)*

Az első választásom tehát tényleg Andy volt, aki el is fogadta felkérést. Pont volt egy szabad időpontja, éppen nem turnézott a Judas Priesttel, és stúdiómunkái sem voltak akkor. Ezt egy olyan barátomtól tudtam meg, aki jóban van vele is. Gyorsan ki is használtam a lehetőséget, azonnal írtam neki egy levelet, majd hamarosan jött rá a válasz, hogy igen, elvállalja a dolgot, küldjem neki a cuccot. Ezzel teljesen lesokkolt, úgy éreztem, hogy meg vagyok tisztelve. Őszintén szólva, elég sokat szenvedhetett a nyers felvételekkel, de lenyűgöző, amit kihozott belőlük. A legapróbb részletekig odafigyelt a hangzásra. Pont rá volt szükségünk, ezt más biztosan nem tudta volna így megcsinálni."

Beszélnél arról is, hogy milyen elképzelések mentén született az új album?

„Ha a dalszövegeket nézem, akkor amolyan New York-i hardcore stílust vesz fel. Igyekszik pozitív üzeneteket közvetíteni az emberek felé. Az új album egyik legfontosabb dala a The Banner, amely arról szól, hogy maradunk annál, amiben hiszünk. Nem hagyjuk, hogy külső erők korrumpáljanak. Nem engedjük, hogy bármi elvonja a figyelmünket arról, amiben hiszünk. A The Banner a Prong válasza arra, ami ma történik a világban. Mindenhonnan azt látod, hogy próbálnak befolyásolni, például a média által, mi viszont nem hagyjuk, hogy eltereljék a figyelmünket a lényegről. Szerintem ez a dal mutatja be legjobban az album hangulatát. A szövegének megfelelően a zenében is van némi hardcore-hatás, de a Prong továbbra sem nevezhető hardcore zenekarnak.

A New Comission lesz a következő kislemez, ami még az album kiadása előtt megjelenik, ez arról szól, vannak emberek, akik nem fogják fel, hogy mi történt velünk az elmúlt években. Ugyanezt a témát dolgozza fel a The Uprising című dalunk is, csak direktebb módon. Ezek a dalok azt mutatják meg, hogy milyen komoly társadalmi problémák vannak az Egyesült Államokban, vagy mennyire liberális a törvénykezés.

Mivel nem itt élsz, mondok egy konkrét példát. Nálunk több államban is az van érvényben, hogy amíg bolti lopással nem okozol minimum 700 dolláros kárt, addig azt minden büntetés nélkül megteheted. Ezt kihasználva sokan sportot űznek a bűnözésből. Nem azért lopnak, mert rászorulnak, hanem csak úgy, brahiból. Lopnak a boltból, majd elhajtanak a BMW-jükkel. A törvényhozás pedig hagyja, hogy ez megtörténjen, amiből nagyon sok embernek elege van már.

Lesz egy olyan dal is albumon, a Fear The Sun, ami arról szól, hogy az emberek félnek elmondani, mi jár a fejükben, mert attól tartanak, hogy bajba kerülnek, ha megteszik. Ezt Kaliforniában tapasztaltam a legjobban. Most is éppen itt vagyok, Los Angelesben, a Danzignek gitározom, illetve velük próbálok."

Az album címe egyszerűen Prong. Ha egy zenekar a tizennegyedik albumának ilyen címet ad, annak nyomós oka lehet. Ti miért döntöttetek így?

„Egyrészt azért, mert új kiadóhoz kerültünk. Ez lesz az első albumunk, amit a Napalm Records gondoz, és ez új kezdetet jelent a zenekar számára. A másik oka a hangzás. Ennek az albumnak egészen friss a hangzása, nem olyan, mint a korábbiaké. Amikor elkészültünk vele, s mutattam néhány ismerősnek, barátnak, többen is azt mondták, hogy olyan érzésük van, mintha egy teljesen új zenekart hallanának. Ezen elgondolkodtam egy kicsit. Az eredeti terv ugyanis az volt, hogy The Banner lesz az album címe, lényegében ezért is látható a borítón egy Prong-logóval ellátott zászló.

Végül mégis úgy döntöttünk, hogy legyen egyszerűen csak Prong. Ezt persze nem jelezzük külön a borítón, nincs két Prong felirat, egyikkel a zenekarra, másikkal az album címére utalva. Ha valaki tehát The Bannernek akarja nevezni az albumot, akár azt is megteheti.

De van egy harmadik megfejtésem is rá. Ennek az albumnak a legerősebb a Prong-identitása az összes eddig megjelent nagylemezünk közül. Kombinációja a thrash, hardcore, indusztriális metal és alternatív zenének, mindannak, ami a Prongot alkotja. Büszkék vagyunk arra, hogy nincs még egy ilyen zenekar a világon, és a címmel, valamint az említett zászlóval is azt akarjuk kifejezni, mi hárman egy közösséget alkotunk. A Prong ma ennek a három embernek a szövetségét jelenti, a Prong egységét Christopher Dean, Tyler Bogliole és Tommy Victor adja."

Ez az első olyan stúdióalbum, amit az említett zenésztársak csatlakozása után készítettetek. Tyler és Christopher a dalszerzésből is kivette a maga részét?

„Nem, jószerivel az összes dalt én írtam. Egyetlen olyan dal szerepel csak az albumon, amit Tylerrel közösen írtunk, a The Banner. Ebben a körülmények is közrejátszottak, a Napalm Recordsnál ugyanis mások a feltételek, mint azoknál a kiadóknál, amelyekkel korábban kapcsolatban álltam.

Amikor aláírtuk a szerződést, ami 2025 nyarán történt, akkor nem állapodtunk meg a megjelenés konkrét idejéről, így folyamatosan változtatták az időpontokat. Aztán amikor rákérdeztem, hogy mégis, mikor kellene megjelennie a lemeznek, akkor azt mondták, hogy áprilisban szeretnék. Nem jövő áprilisban, hanem 2026 áprilisában, amire csak annyit tudtam reagálni, hogy »hú«, mert rettenetesen közelinek tűnt ez a dátum. Ahhoz, hogy tartani tudjuk, szinte azonnal el kellett volna kezdeni a felvételeket, de nem volt hozzá elegendő dalom. Ezért azt mondtam, hogy oké, csapjunk bele, és azonnal nekiálltam dalokat írni.

Az album megírása tehát nagyon gyorsan történt. Nem mondom, hogy elsiettük, de tényleg gyors menet volt, ami nem mindig baj. Néha ugyanis akkor születnek a legjobb ötleteid, amikor szorít a határidő, és most tényleg ez történt. Reggel felkeltem, elvittem a gyerekeket az iskolába, majd nekiálltam dalokat írni. Gyorsan összeraktam hét dalt, amiket elküldtem a többieknek. Tetszett nekik, de azt mondták, hogy ez kevés lesz, kellenek még továbbiak is.

Ekkor elkezdtem előszedni az itt-ott elfekvőben lévő régi dalaimat, hogy azokból kiválogassam a legjobb ötleteket. Így egy tízdalos albumot raktunk össze, ami úgy negyven perc lett, de még mindig hiányzott valami. Egy utolsó dal a lemezről, ami összefogja az egészet. Ez lett az Our Continuance, amit egy koncert után, a backstage-ben írtam. Mindössze öt percembe telt az egész, de meglett.

„Nem tudjuk, mire számíthatunk a jövőben, mit fognak a fiatalok hallgatni, egyszerűen csak próbálom ápolni a Prong örökségét.”

A zeneszerzés könnyen megy, azzal nem szoktam sokat bajlódni, a szövegírással azonban tetemes időt tudok eltölteni. Nem mintha nem tudnám kitalálni, hogy miről szóljon az adott dal, az rögtön ott van a fejemben, de magát a konkrét dalszöveget megírni hosszadalmas folyamat. Olyan mint egy puzzle, keresgeted a megfelelő szavakat, mígnem összeáll az egész.”

Általában egyedül írod a Prong-dalokat?

„Igen, lényegében mindig. Régebben előfordult, hogy Chris Collier, aki több Prong-album producere is volt, besegített, azaz vele írtam már néhány dalt, de most nem volt a közelben. Az Államok nyugati partvidékén él, így ezúttal nem volt arra lehetőség, hogy együtt dolgozzunk. Az előző album dalait is egyedül írtam.”

Dalaid gyakran szólnak mentális küzdelmekről és az egyén belő vívódásairól. Ezek személyes indíttatású szövegek?

„Igen, mondhatni hogy azok, de nemcsak az én személyes problémáim adják az ihletet, hanem a zenekar többi tagjáé is. Mindannyian hasonló nehézségekkel nézünk szembe, ugyanazok a bajaink. Család, életmód, mai társadalom, ilyesmik. Szerintem tipikus, mindennapi problémáim vannak, mint mindenki másnak, semmi extra. Csak olyanok, amim bárki áteshet. Nem hiszem, hogy kimondottan érdekes vagy extravagáns lennék ebből a szempontból, nincsenek olyan súlyos problémáim, amitől különböznék mindenki mástól.”

Az új albumon zeneileg visszanyúltok egészen a New York-i hardcore korszakig, ami a Prong indulásakor élte fénykorát. Miért nem hardcore-zenész lett belőled, mint sok kortársadból?

„Nem fértem bele abba a stílusba, személyes okból. Nem az én világom volt. Zeneileg igen, de az más téma. Személyesen azonban nem. Nem akartam úgy tenni, mintha egy gang része lettem volna, nem akartam kiállítani magamról egy olyan képet, mintha kemény legény lennék. Nem voltam az. Persze, mindenki szeret úgy tenni, mintha az utcán nőtt volna fel, és olyan kemény csávó lett, aki bárkinek a seggét el tudja verni, de az igazság az, hogy nem mindenki ilyen. Én sem voltam az, és nem is akartam soha megjátszani.

Persze, nekem is megvan a magam története, mondhatnám azt, hogy mindig is lázadó típus voltam, egy magányos farkas, egy kívülálló, aki sehova sem fért be. Zenészként főleg ezt a pályát jártam be, és még most is úgy érzem, hogy sehova sem illek be úgy igazán. Én az alternatív színtérről indultam, a Killing Joke volt a nagy példaképem, és ők maradnak az örökös kedvenceim is. Emellett olyan zenekarok érdekeltek még, mint a Celtic Frost, miközben amikor elkezdtem zenével foglalkozni, akkor a hardcore volt igazán menő.

Ha rajtam múlik, akkor lehet, hogy a Prong alternatív zenekar lett volna, de az akkori dobosom, Ted *(Parsons)* révén megismertem a thrash-színteret. Ő volt az, aki elkezdett olyan thrash-zenekarokat mutogatni, amik aztán komoly hatással voltak ránk.

A hardcore-színtér persze nem ment el mellettem nyomtalanul, amikor koncertezni kezdtünk, gyakran játszottunk együtt HC-bandákkal, és sok olyan HC-zenekart ismerek, amelynek a tagjai szintén szeretik a Prong zenéjét. Olyanokat is, akikkel játszottunk együtt, s olyanokat is, akikkel nem. Tényleg sok közös koncertünk volt ezekkel a bandákkal, de mi sosem tekintettük magunkat a színtér részének. Még akkor sem, ha a dalszövegeket illetően nálunk is megjelent a NYHC féle mentalitás. Zeneileg viszont egyáltalán nem illettünk oda. A Prong szerintem soha nem illett sehova, mindig is ez a kívülálló szemlélet jellemzett bennünket.”

Sokak szerint a Biohazard albuma, az Urban Discipline mellett a ti Cleansing című nagylemezetek gyakorolta a legnagyobb hatást a groove metal hangzás kialakulására. Szerinted is ennek a két albumnak köszönhető, hogy a modern metal abba az irányba fejlődött, ahol jelenleg tart?

„Nem tudom, de mindenesetre hízelgő, amit mondasz. A Cleansing album az a nagylemez, amihez hasonlót előtte senki nem csinált. Nagyon büszke vagyok erre, és szerintem eléggé sikerült vele áttörnünk a talajt. A Cleansing biztosan hozzájárult ahhoz, hogy a zene abba az irányba kezdett el haladni. Persze, ezzel nincs mindenki tisztában, s nekem nincs is befolyásom arra, hogy eljusson az emberekhez ez a tudás. Ez a rocktörténészek feladata, meg az újságíróké. Ismerek olyan zenekart, akit biztosan befolyásolt a zenénk, de nem beszélnek róla. Ha ők nem teszik, akkor én miért tegyem? Nem vagyok egoista, csak egy pont a rockzene történetében.

Az elmúlt években sokat hallgattam rádiót, elsősorban azért, mert a fiam szeret rádiós műsorok révén felfedezni magának új zenéket, és meglepő módon sok olyan kilencvenes évekbeli dal szólt ott, amiket korábban sosem játszottak a rádiókban. Ahogy hallgattam ezeket, rá kellett jönnöm, hogy tényleg nagyon sok mindenki köthető hozzánk valami módon. Ezzel nem kérkedni akarok, egyszerűen csak megállapítottam, mint tényt.

Ugyanakkor ezek között a zenék között vannak olyanok is, akikre a mostaniak hivatkoznak. Vannak tehát zenekarok, akiket a Prong inspirált, majd ők is befolyásoltak másokat. A Prong inspirált egy nu metal korszakot, majd annak lett egy második hulláma, amikre viszont már nem mi gyakoroltunk közvetlen hatást, de mégis ott vagyunk az egész folyamat legmélyén. Ebből is látszik, hogy milyen kib*szott öregek vagyunk már. *(nevet)*

Az évek során nagyon sok zenész megfordult a Prongban. Kivel volt a leggördülékenyebb a munka?

„Hmm, talán Ravennel. *(Paul Raven, a Prong 1993 és 1996 közötti korszakának basszusgitárosa, aki 2007-ben hunyt el.)* Nagyon jó bőgős volt, aki ráadásul a kedvenc zenekaromban, a Killing Joke-ban is játszott. Szerintem az volt a Prong csúcskorszaka, amikor Ted Parsons és Raven volt még mellettem a bandában, akkor született a Cleansing és a Rude Awakening albumunk. Ted azonban megbetegedett, Raven pedig elkezdett producerként dolgozni, ezért sajnos előbb új embereket kellett keresnem,

hogy életben tudjam tartani a zenekart, majd én is elmentem inkább máshova zenélni. Akik most velem vannak, azok is remek srácok, de Raven igazi legenda volt. Egy ikonikus basszusgitáros, és talán a legjobb srác, aki valaha is része volt a zenekaromnak."

Éveken keresztül tagja voltál a Ministrynek, amelynek vezetője, Al Jourgensen bejelentette, hogy az idén ősszel megjelenő albuma, majd az azt követő turné után visszavonul. El tudod képzelni, hogy valóban vége lesz a Ministrynek?

„Nem. Szerintem ez megint Al trükkje. Ő folyamatosan ezzel viccelődik. Már a The Last Sucker albumnál, amit velem csinált, bejelentette, hogy befejezi. Annak kellett volna az utolsó Ministry-albumnak lennie, de ehhez képest öt vagy hat újabb nagylemeze is megjelent. Igen, ha jól számolom, az új album már a hetedik lesz azóta. Szerintem Al sosem fogja abba hagyni. Nem fog csak úgy, otthon ülni. Mit tudna csinálni? Ő nem a típus, aki abbahagyja az albumkészítést és a turnézást. Addig fogja nyomni, ameddig bírja. Lehet, hogy már idősebb, de nincs rossz formában, még ha időnként úgy is néz ki. Szerintem ez egy bullshit, én legalábbis nem dőlök be neki."



Az új album idén már a második lemezetek lesz, hiszen tavasszal kiadtatok egy koncertalbumot is, igaz, azt még a korábbi kiadótok, a Steamhammer jelentette meg. A ti ötletetek volt a Live and Uncleansed, vagy inkább ők erőltették?

„Nos, nekem nem volt szándékom kiadni, de nem is elleneztem. Tartoztunk még egy albummal a Steamhammernek, s úgy volt a legegyszerűbb letudni ezt, ha kiadunk egy koncertfelvételt. Ők akár még abban is benne lettek volna, hogy bemegyünk egy stúdióba felvenni az anyagot, mintha valódi koncertkörülmények között készült volna, nekem azonban ehhez nem volt kedvem. Én egy igazi koncertalbumot akartam, ezért tavaly nyáron elkezdtük rögzíteni a fellépéseinket. 2025 július-augusztusában úgy tizenöt koncertünk anyagát vettünk fel, hogy abból majd összevágunk egy élő albumot.

Amikor ezzel megvoltunk, akkor döbbentem rá, hogy milyen hülye vagyok, hiszen így tizenöt komplett koncert anyagán kellett átrágnom magam, hogy melyikből melyik részt érdemes használni. Ráadásul olyan dalok is voltak a programban, amiket nem játszottam már vagy huszonöt éve, ezeket újra meg kellett tanulnom. Persze, ez is élmény volt számomra, és szerintem arra is hatással volt, hogy milyen dalok születtek az új stúdióalbumhoz."

Ahogy te is utaltál rá, a Live and Uncleansed volt az utolsó album volt, amit a Steamhammer jelentetett meg. Miért váltottatok kiadót?

„Sok albumot készítettünk a Steamhammerrel, és remek kiadónak tartom őket, de úgy érzem, a State of Emergency albumunkból talán többet ki lehetett volna hozni. Lehet, hogy csak én gondolom így, s valójában nem volt több benne, mint amit elértek, de úgy éreztem, váltani kell.

Tudod, én nem értek annyira az üzleti dolgokhoz, egyáltalán nem látom át a zeneipar működését, csak az volt bennem, hogy energikusabbnak kell lennem. A mentalitásom miatt akartam váltani, mert azt éreztem, hogy egy új kiadóval való munka jobban felpörget. Egyszerűen annyi történt csak, hogy szerintem túl sok albumot készítettünk a Steamhammernél."

Lehet még jó üzletet kötni a mai világban, amikor a lemezeladás visszaesett, és minden a streaming-platformokról szól?

„Nem tudom. A zeneipar egy hatalmas kavalkád számomra, egyáltalán nem látom át a működését. Szerintem senki sem tudja, hogy mi a helyzet a streaming-szolgáltatóknál, mennyi a valódi bevételük, s ebből mekkora hányadot kapnak vissza a kiadók, a dalszerzők vagy maguk a művészek. Nemrégiben kérdeztem erről a kiadó egyik munkatársát, ő sem tudott mit mondani erre, de nem fogalmazott meg túl pozitív gondolatokat.

Nem tudjuk, mire számíthatunk a jövőben, mit fognak a fiatalok hallgatni, egyszerűen csak próbálom ápolni a Prong örökségét. Dalokat írok, albumokat készítek, koncerteket adok. Mint a Saxon. Lenyűgöző, hogy már huszonöt albumuk van. Egyszerűen imádom őket. Gondolj bele, milyen érzés lehet, amikor visszanézel a munkásságodra, és elmondhatod, hogy huszonöt kib*szott albumot csináltam a zenekarommal! Mi kell ennél több? És kit érdekel, hogy ki hallgatja a zenédet, vagy mit gondolnak rólad? A lényeg az, hogy mindezt a magad erejéből érted el!"

THY CATAFALQUE, LAZARVS, THE SOUTHERN ORACLE

Budapest Park

SZÖVEG: KOVÁCS PÉTER

Szeptember utolsó napja nem akármilyen programot tartogatott a magyar metalosok számára: a honi színtér három meghatározó zenekara, a The Southern Oracle, a Lazarvs és a Thy Catafalque lépett fel a Budapest Parkban. Az égiek is megkegyelmeztek nekünk, az időjárás tökéletes volt, ráadásul elképesztő mennyiségű ember gyűlt össze, úgy-hogy igazán kiváló hangulatú este kerekedett.

De kezdjük az elején. Fél hét környékén megdörrent a Budapest Park hangrendszere, és teljes erővel berobbant a színpadra a THE SOUTHERN ORACLE. Ha a SATEP-et is beleszámítjuk 17 éve működő zenekar fellépése aligha okozott csalódást azoknak, akik már ismerték őket – ráadásul meglehetősen sokan voltak kíváncsiak rájuk, hiszen már alattuk rendesen megtelt a színpad előtti rész. A Kókai Barni által vezetett zenekar lendületesen kezdett bele a masszív zúzdába, az első pillanattól kezdve. Zenéjük az évek folyamán egyre inkább eltolódott a deathcore / HC-től a metalcore / thrash metalig. A külsőségek megmaradtak, de a zene leginkább metal, 'csak' az ének maradt HC-s.

Barni folyamatosan mozgásban volt, szaladgált jobbra-balra, valósággal felszántotta a színpadot, miközben végig kapcsolatot tartott a közönséggel. Végig profin, magabiztosan és láthatóan otthonosan tartotta kézben az eseményeket. És bár ők voltak az este első fellépői, már ekkor komoly mosh indult a közönség soraiban. Mondjuk az olyan dalokra, mint a Peacekeeper vagy a Terrorizer nehéz is lenne nem beindulni. A The Southern Oracle tehát egyáltalán nem úgy viselkedett, mint egy „bemelegítő" zenekar: teljes értékű, energikus metalkoncertet tettek le az asztalra.

Ezután következett a LAZARVS, akik nagyon hamar átvették a színpadot, és tovább mélyítették az este súlyosságát. Sőt, nemcsak mélyítették, hanem egészen mélyre vezették a „tatadoomot", ahogy Andris emlegette egyszer a zenekar stílusát. Elképesztő szuggesztióval és elánnal dolgozott a zenekar. Ekkor már teljesen besötétedett, ami még dinamikusabbá tette az egész produkciót, és sokkal több lehetőséget adott a fényeknek a kibontakozásra. A dob mögött, a LED-fal előtt egy hatalmas háromszög alakú fényinstalláció állt, amely folyamatosan változó színekben pompázott, tökéletesen illeszkedve a Lazarvs világához.

Bárki nyilatkozik a Lazarvsról, az első biztos megállapítás alighanem az lesz, hogy elképesztő hangzása van a zenekarnak. Iszonyatosan vaskosan szól minden egyes részlet, ugyanakkor minden pontosan ott és úgy van, ahol lennie kell. Nincs kecmec, nincs mellébeszélés: itt csak a maximális súly és rombolás kaphat helyet. Andris pedig ehhez tökéletesen alkalmazkodik. Ha éppen felborult a mikrofonállvány, akkor a földön térdelve is bele tudta köpni a mondandóját a miksibe, a Scum alatt pedig lejött a közönséghez, hogy egy kicsit megpörgesse a metalfánkot. Nem feltétlenül a kedveskedő frontemberi szerepet választotta – és nem is ez áll jól neki –, viszont a koncert dinamikát végig uralta.



A konferálásokat most is sokszor mosolyogva hozta le, amikor viszont megszólaltak a dalok, nem volt pardon. Az egyórás program alatt a zenekar végigszaladt a legfontosabb tételein. Elhangzott többek között a Death, a Slaves és a záró Black November.

Az biztos, hogy a koncert után a zenekar jó eséllyel új rajongókat is szerzett – elsősorban talán a Thy Catafalque közönségéből –, azokkal akik most találkozhattak először élőben ezzel a brutális hangzásvilággal. Akik pedig eddig is szerették a Lazarust, azok egészen biztosan maximális elégedettséggel mehettek haza.

Fél kilenc körül érkezett meg az este másik főzenekara THY CATAFALQUE. Érdekes módon az Omega-feldolgozással kezdtek, amit valamilyen oknál fogva a mai napig nem sikerült megszeretnem. Szerintem különösebben nem tett hozzá a TC életművéhez. Ezután jött két dal az Alföldről, aztán a nemrég kiadott Búcsú a piros madártól, meg a Jura és a Csillagot görgető, majd végül teljes egészében végigzúzták a XII: A gyönyörű álmok ezután jönnek lemezt.

A koncert elején sajnos a hangzásbeli hiányosságok eléggé megnehezítették ennek a sokrétű zenének a befogadását. Ott, ahol álltam, nagyjából 15-20 méterre a színpadtól, középen, a gitár és az ének jól szólt, a basszusgitár hangos volt, a dob (főleg a pergő) pedig szinte teljesen a háttérbe került. Három-négy szám után aztán valamelyest összeállt a hangzás, de a bizonytalanság végig velünk maradt. Talán a Park hangerőszabálya is közrejátszhatott abban, hogy a Thy Catafalque zenéje nem tudott úgy kiteljesedni, mint egy beltéri koncerten.

Azonban így is akadt csúcspontok bőven. Mindig lenyűgöző látni, hogy a Thy Catafalque dalaiban szereplő különböző énekesek mennyire szépen bele tudnak illeszkedni ebbe a zenei puzzle-be. Legyen szó Vörös Andrisról, Veres Gáborról vagy az állandó tagokról, Bokodi Bálintról vagy Dudiról, és persze a lányokról, Martináról és Ivettről. Kátai Tamás dalszerzői zsenialitása abban is megmutatkozik, hogy ezeket a különböző hangokat olyan természetesen tudja egymás mellé helyezni, hogy mindegyik szerves részévé válik a zenekari szövetnek. Nekem ezen az estén a Lydiához volt az a dal, amelyik nagyon-nagyon betalált. Martina énekhangja nagyon erős balkáni érzést adott ennek a reneszánsz hangulatot árasztó duettnek. De a Ködkirály súlyos, masszív málházása is nagyon jól esett.

Külön érdekesség volt a Vakond című dal, amelyhez nagyon-nagyon 'cuki' animáció készült. A koncert után a különböző rajongói fórumokon is a leginkább pozitív visszajelzéseket lehetett olvasni vele kapcsolatban. Szerencsére nem valami közhelyes módon vizualizálták a vakondot, és sikerült elkerülni azt is, hogy az egészből valamiféle cseh import 'Kritek' poén kerekedjen.

Nem sokkal a vakondolás után elérkezett a koncert záró pillanata: a már-már popslágeres Gyönyörű álmok ezután jönnek, amely teljes mértékben felszabadította a közönséget. A korábban is komoly zúzás, fejrázás és mosh még intenzívebbé vált, és még nagyobb energiák repkedtek minden irányba. Vicces volt látni, hogy a koncert végén még egy csomó ember azt hitte, lesz folytatás, de végül nem lett. 'Csak' Tamás kedves leköszönő szavai.

Azt gondolom, hogy ez a koncert egy korszak lezárása is volt. Ebben a formájában valószínűleg már nem sokszor fogjuk ezeket a dalokat így együtt hallani. Jó, hogy ez megtörtént. És egy picit azt gondolom, hogy talán egy sima best of program még nagyobbat ütött volna, és jobb hatást keltett volna ebben a méretű közönségben. De a Thy Catafalque így is becsületesen helytállt, csakúgy mint a többi zenekar. Fontos estéje volt ez a magyar metalnak. Jegyezzük meg!



LAZARVS
FOTÓ: DANCS ENIKŐ BIANKA

INSOMNIUM

Dalok a halandóságról

Október közepén jelent meg a melankolikus, északi melodeath műfaj egyik meghatározó zenekara, a lassan harmincéves jubileumához érkező Insomnium tizedik albuma. A finn brigád a Netherworlds című nagylemezt a halandóságról, az emlékezet és az élet mulandóságáról szóló dalokkal rakta tele, s mindehhez olyan magával ragadó atmoszférát teremtett, amire gyakorlatilag csak ők képesek a színtéren. Gyuricza Tamás Marcell a zenekar egyik alapítóját, az egyetemi professzorként is ismert Ville Friman gitárost kérdezte ki az új albummal kapcsolatos legfontosabb tudnivalókról.



SZÖVEG: GYURICZA TAMÁS MARCELL · FOTÓ: TERHI YLIMAINEN

A Netherworlds a tizedik stúdióalbumotok. Számított ez bármit is a megalkotása során?

„Nos, igazából csak most fogom fel, hogy eljutottunk a tizedik albumunkig, ahogy az interjúk során egyre többször kerül szóba ez a szám. Valójában most ébredek rá arra, hogy mennyi ideje létezünk már, és mi minden van mögöttünk. Elég sok időt töltöttünk ebben a zenekarban, jövőre lesz harminc éve, hogy indultunk, ami iszonyatosan sok idő. A tizedik album akár jó apropó is lehetett volna egy jubileumra, de nem éreztük különösebb jelentőségét ennek. Persze, vannak bizonyos mérföldkövek, amelyek szimbolikus jelentőséggel bírnak, vagy vannak számok, amiket meg kell ünnepelni, hogy megmutasd, hova fejlődtél és mit értél el. A tizedik album nagyszerű alkalom lehetne erre, de én úgy gondolom, hogy mindig az adott pillanat legjobb albumát kell megcsinálnod, függetlenül attól, hogy az hányadik a sorban. Az a jó, ha minden albummal maradandót tudsz alkotni, s ehhez nem kellenek kerek számok."

Az előző lemez, az Anno 1696 három és fél éve, 2023 elején jelent meg. Mikor álltatok neki a Netherworlds megírásának?

„Úgy 2025 elején. Arra már nem emlékszem pontosan, hogy a demókat mikor kezdtük el küldözgetni egymásnak, talán az év februárjában lehetett, vagy már egy kicsit korábban is, de nem is egy jól behatárolható periódusban születtek ezek a dalok. Markusnak *(Markus Vanhala, gitáros)* maradt egy ötlete ez előző albumról, azt például felhasználtuk a Netherworldshöz, csak egy kicsit átdolgoztuk, hogy hangulatában jobban illeszkedjen a mostani dalokhoz. Ez tehát már évekkel korábban megvolt. Aztán 2025 elején írtunk néhány dalt, majd ősszel továbbiakat. Elég lassan dolgozunk, de ez már csak így van nálunk, hiszen többnyire elfoglalt vagyok, csak akkor tudok dalokkal foglalkozni, ha el tudok szakadni a munkámtól. Tavaly ősszel már elég nagy volt rajtunk a nyomás, de így is csak 2026 elejére fejeztük be teljesen a dalszerzést. Tudod, mi mindig a legjobb demókat akarjuk összerakni, hogy maguk a dalok is a lehető legtökéletesebbek legyenek."

Az Anno 1696 konceptalbum volt. A Netherworlds, amelynek dalai a halandóságról, az emlékezet és az élet mulandóságáról szólnak, szintén annak tekinthető?

„A tematikát nézve akár mondhatnánk is, hogy az, mivel a szövegek valóban ugyanarról a témáról szólnak, de miután nem egy konkrét történelmi eseményre épül, mint az Anno 1696, és nem is egy fiktív sztorit mesél el, mint a Winter's Gate, én mégsem nevezném annak. Volt már egy pár ilyen nagylemezünk, ahol a dalok között ez a fajta lazább kapcsolat állt fenn, mint most is, azokat sem neveztük konceptalbumnak. A Netherworlds dalainak írása során is felmerült, hogy kerítsünk belőle egy nagy, átfogó történetet, ám miután nem volt hozzá elég ötletünk, így inkább elvetettük ezt."

A szerelem és a halál a romantika korszakának költőinél is gyakran megjelenik. Van bármi érzelmi kapcsolat a XVIII-XIX. századi romantikus irodalom és az Insomnium között?

„Niilo *(Sevänen, énekes-basszusgitáros)* elég sok romantikus irodalmat olvas. A szerelem és a halál két örök téma, ami szinte mindenhol megjelenik, hiszen ezek az élet legtermészetesebb velejárói, s örökké tartó gondolatokat indítanak el benned. A halállal, a halandósággal kapcsolatos gondolatok nemcsak a romantikus irodalomban, de a képzőművészetben, a zenében és a modern filmekben is jelen vannak, mint ahogy a szerelem vagy a szeretet is, s a kettő gyakran kapcsolódik is egymáshoz. A legnagyobb boldogság, ha azokkal az emberekkel találkozol, akik fontosak számodra, s a legnagyobb fájdalom, amikor elvesztesz valakit a szeretteid közül. A szerelem és a halál mindenkit megérint, és mindannyian megtapasztaljuk ezeket az érzéseket az életünk során."

> „A melankóliát nem kitaláltuk, mi ebben a világban nőttünk fel. A melankólia ott van a finnek folklórjában..."

Az új album egy klasszikus zeneművel, Purcell Cold Songjával indul. Melyikteknek jutott eszébe, és mit szóltak hozzá a többiek?

„Markus ötlete volt. Azt nem tudom pontosan, hogy mikor találta ki, de azt elmondta, hogy valójában nem is az eredeti zenemű, hanem Sting feldolgozása inspirálta erre. Van egy tél tematikájú albuma Stingnek, az If on a Winter's Night, azon szerepel a Cold Song átirata. A Purcell zeneműve amúgy több művészt is megihletett már, de hangulatában szerintem is az Insomnium zenei világához illik talán a legjobban."

Maga az album bennem olyan érzéseket kelt, mintha összekötné az Insomnium korai korszakát a jelenkorral. Te is így látod?

„Hmm, ez izgalmas gondolat. Tudod, én még nem igazán tudok mit mondani az albumról, hiszen túl friss az élmény ahhoz, hogy egyben lássam az egészet. Nem is tudtam még egyben meghallgatni a teljes nagylemezt, ugyanis még nem kaptam meg a saját példányomat a kiadótól. Egyelőre csak dalok járnak a fejemben, kavarognak az érzések, de igen, van valami abban, amit mondasz. A Netherworlds szerintem is más, mint az Anno 1696 volt, mégis tipikusan Insomnium. Ha ismered a zenekar múltját, akkor a dalok hallatán azonnal tudni fogod, hogy mi vagyunk azok."

Mennyire nehéz feladat fenntartani ezt a mély, őszinte és monumentális melankóliát úgy, hogy ne váljon önismétlővé a zenekar?

„Nem is tudom. Biztos, hogy néha ismételgetjük önmagunkat, vagy legalábbis visszanyúlunk a saját korábbi ötleteinkhez, de szerintem nincs semmi baj ezzel. Ha van egy markáns zenei világképed, egy önálló stílusod, saját hangzásod, akkor egyáltalán nem baj, ha néha megismétled magad. Hasonló megközelítéseket használunk dalszerzés közben, de a dalok ettől még nem ugyanazok, hiszen maguk a dallamok különbözőek. Az, hogy a dalszerkezetekben előfordul hasonlóság, vagy nagyjából azonos hullámhosszon mozognak a dalaink a hangulatukat illetően, az inkább a zenekar védjegye. Ettől válik felismerhetővé, beazonosíthatóvá az Insomnium. A melankóliát nem kitaláltuk, mi ebben a világban nőttünk fel. A melan-

kólia ott van a finnek folklórjában, de a szláv népek zenéjében is jelen van. Mi ezt szívtuk magunkba gyermekkorunkban, természetes, hogy ez jön vissza belőlünk."

Ha már szóba kerültek a zenekar védjegyei, a negyedik nagylemez, a 2009-es Across the Dark óta nagyon tudatosan éltek a tiszta énekhangok és Niilo erőteljes hörgésének kontrasztjával. Ezt szintén az Insomnium hangzását meghatározó eszköznek tekinted?

„Igen, és a Netherworlds albumon talán többször is éltünk vele, mint az előzőn. Ezúttal nemcsak Markus és én éneklünk Niilo hörgése mellett, hanem Tomy *(Laisto)*, az új gitárosunk is. Ez általában attól függ, hogy éppen kinek a daláról van szó, de a recept nagyjából ugyanaz. Van a fő énekhang, ez ugyebár Niilo, s mellette vagy alatta egy második vagy akár harmadik szólam is, tulajdonképpen a harmóniát adó hangok. Ott van erre nagyszerű példának a The Banished, ami lényegében Tomy dala, de persze mi is beletettük a saját ötleteinket. Figyelj csak oda, hogy milyen kontrasztot jelent a tiszta ének Niilo hörgése mellett! Teljesen más, mint a többi dal az albumon, de mégis nagyon illik abba a dallamos hangulatba, ami a Netherworlds egészét jellemzi. Szerintem az új album egyik legjobb dala, nekem legalábbis nagyon tetszik. Kellett egy ilyen az Insomnium katalógusába."

Azt el tudod képzelni, hogy még tovább szélesítsd az Insomnium zenei eszköztárát? Van olyan zenei stílus, amivel szívesen kísérleteznél a jövőben?

„Hmm. Sokat dolgoztunk akusztikus betétekkel, szerintem azokból lehetne akár több is a dalainkban, de egy akusztikus albumot is el tudnék képzelni. Vagy szívesen kísérleteznék elektronikus zenékkel, hogy fokozzam az atmoszférát. Ahogy az ambient zenekarok is teszik. Talán ez a kettő, ami most így eszembe jut, plusz ezek keveréke."

Az imént utaltál arra, hogy Tomy személyében, aki korábban turnézenészként dolgozott veletek, új állandó tagja van a zenekarnak. Egyértelmű volt számotokra, hogy őt válasszátok?

„Nos, valójában igen. Az előző gitárosunk, Jani *(Liimatainen)* egyszerűen lelépett a föld színéről. Úgy eltűnt, hogy sehol nem találtuk. Gondolkodtunk, hogy mit tegyünk ebben a helyzetben. Hirdessünk meg egy



„A finn társadalom ma már sokkal elfogadóbb, a metal-koncerteket ugyanúgy kulturális eseménynek tekintik az emberek, mint egy színházi előadást vagy egy klasszikus zenei hangversenyt."

nyilvános meghallgatást, vagy inkább kérdezgessünk meg olyanokat, akiket régről ismerünk, hogy érdekelné-e őket a dolog? Tudod, az mindig hordoz magában kockázatot, ha új embert veszel be a csapatba. Nemcsak az a kérdés, hogy milyen a zenei tudása, menynyire jó a hangszerén, hanem az is, hogy emberileg hogyan illeszkedik közénk.

Tomy tulajdonképpen Markus révén került képbe Jani lelépése után, 2024-ben,. Ők ketten régóta ismerték egymást, játszottak is együtt az Omnium Gatherumban, de én is ismertem Tomyt több mint húsz éve. Tudtam róla, hogy nagyszerű gitáros. Szóval, ezért is hívtuk őt, de mielőtt állandó tagként bevettük volna a zenekarba, látnunk kellett, hogyan jövünk ki egymással emberileg. A turnézásra ugyanis nem alkalmas mindenki."



Miért volt szükségetek korábban turnézenészre?

„Miattam. *(nevet)* Tudod, nekem olyan munkám van, amit majdhogynem lehetetlen összeegyeztetni egy zenekar ügyeivel. Egyetemi kutatóprofesszorként dolgozom, és ezért nem tudok hónapokat kihagyni egy turné miatt, de ez a munkakör azt sem teszi lehetővé, hogy turnézás alatt tudj dolgozni. Tulajdonképpen kevés olyan munka van, ami jól összeegyeztethető a turnézással, egy kutatólabor vezetése például lehetetlen úgy, hogy hónapokat légy távol. A munkám maximum egy- vagy kéthetes távollétet enged meg, de olyankor is általában konferenciákon veszek részt, vagy más kutatókkal találkozom különböző országokban. Az, hogy egy teljes turnéra elmenjek, az jelenleg lehetetlen. Legutóbb 2025-ben volt egy háromhetes turnénk, amin ott tudtam lenni, de az januárban volt, amikor nincs szorgalmi időszak az egyetemen. Az egyetemen két olyan időszak van, amikor nem történik semmi. Január és július, de ez sem jelenti feltétlenül azt, hogy akkor szabad vagyok, hiszen ahogy említettem, ilyenkor gyakran más kutatókkal dolgozom együtt, tehát ezekben az időszakokban sem tudom csak úgy hátra hagyni a teendőimet."

Ez azt jelenti, hogy a következő turnén sem veszel részt?

„Igen, azt. Csak Tomy és Markus lesz, azt a turnét két gitárossal viszi végig a zenekar. Szerintem ez mostantól már mindig így lesz."

Eljátszhatóak az Insomnium dalai két gitárral?

„Igen. A legtöbb dalunk olyan, hogy két gitárral is előadható. Persze, előfordul, hogy ki kell hagyni pár dolgot, de alapvetően nem lesz hátrányára a daloknak, ha csak két gitárral szólalnak meg."

A jövő év elején az Amorphis társaságában fog turnézni az Insomnium. Szerintem tökéletes párosítás a melankolikus death metal kedvelőinek. Te is így látod?

„Igen, ebben maximálisan egyetértek veled. Amorphis és Insomnium, ez egy nagyon jó csomag azok számára, akik szeretik ezt a fajta melankolikus dallamos death metalt. Remélem hogy Budapesten is sokan lesznek, akik megnéznek bennünket. Az Amorphisszal egyébként volt már közös turnénk, talán 2007-ben. Két hetet voltunk velük Európában. Nem volt hosszú turné, de remek élményeink vannak a közös koncertekről, nagyon jó fejek voltak a srácok."

Egy gondolat erejéig visszatérnék az egyetemi munkádra. Annyit elmondtál, hogy egy kutatólabort vezetsz, én pedig hozzátenném, hogy evolúciós ökológia a szakterületed. Elárulnád, hogy ez pontosan mit is jelent, mivel foglalkoztok?

„Nos, az ökológia a biológiának az a részterülete, amely az élőlények egymáshoz, valamint az élő és élettelen környezethez való viszonyát vizsgálja. Tulajdonképpen azzal foglalkozunk, hogy a különböző fajok hogyan hatnak egymásra. A kutatásunk arra irányul, hogy ezek a kapcsolatok hogyan alakítják a fajok fejlődését. Rengeteget kísérletezünk baktériumokkal, hiszen a mikroorganizmusok nemcsak nagyon gyorsan nőnek és szaporodnak, hanem arra is képesek, hogy a környezeti hatásokra, vagy az egymással való kapcsolatuk miatt akár órák alatt változzanak, fejlődjenek. Szerintem nagyon izgalmas tudomány a miénk, rengeteget tudnék beszélni róla." *(nevet)*

Metalzenész vagy, s közben nemzetközi hírű tudós, aki professzori címmel rendelkezik. Tanítottál a Yorki Egyetemen, jelenleg pedig a Helsinki Egyetem tudományos kutatóintézetét vezeted. Nálunk még mindig vannak olyan emberek, akik szerint a metal primitív zene, a rockerek pedig bunkók. Te is találkozol ilyen előítéletekkel?

„Igen, előfordul. Hülyék mindenhol vannak, bár szerintem Finnországban egy kicsit talán jobb a helyzet. Nálunk a metal elfogadottabb zenei irányzat, mint Európa legtöbb államában. Több a metalos, sokkal többen hallgatnak a rockzenét, mint popot, de azért így is akadnak olyanok, akik úgy gondolkodnak, ahogy felvázoltad. Manapság talán annyira már nem nézik le a rockereket, ám amikor fiatal voltam, rendre előfordult. Ha egy srácnak hosszú haja volt, beszóltak neki, mutogattak rá, kinevették. Szerencsére a finn társadalom ma már sokkal elfogadóbb, a metalkoncerteket ugyanúgy kulturális eseménynek tekintik az emberek, mint egy színházi előadást vagy egy klasszikus zenei hangversenyt. Nálunk még karácsonykor is vannak olyan ünnepi koncertek, ahol a metalé a főszerep. El tudod képzelni? Karácsonyi dalok szólnak metalverzióban! Ez jól reprezentálja, hogy nálunk ez a stílus valóban benne van a közéletben. De vannak gyerekzenekarok is, amelyek szintén metalt játszanak. A Hevisaurus a legismertebb, amelynek a tagjai rocker dinoszauruszoknak öltözve metalváltozatban adnak elő gyermekdalokat. Finnországban tehát annyira nem rossz a helyzet, szélsőségek persze itt is bármikor felbukkanhatnak."

Bullet For My Valentine

Apokalipszis tavasszal

A Bullet For My Valentine rajongóinak közel hat év után végre nem kell tovább várniuk, ugyanis jövő tavasszal érkezik a zenekar új albuma, a Social Apocalypse. A banda azonban már jóval korábban mozgásba lendül, hiszen az eddigi legnagyobbnak ígérkező saját turnéjára indul, amelynek keretében február 15-én Budapestre is visszatérnek. A közelgő koncert kapcsán Michael „Padge” Paget gitárossal és Jamie Mathias basszusgitárossal beszélgettünk az új anyagról, a lemez különleges közreműködőiről és arról, milyen érzés lesz húsz év után ismét az Iron Maidennel útra kelni, miközben az első közös turné legemlékezetesebb pillanatai is szóba kerültek.



SZÖVEG: KISS DANIELLA · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM

Az új albumotok, a Social Apocalypse 2027. március 19-én jelenik meg, csaknem hat évvel az előző után. Hatással volt ez a hosszabb kihagyás arra, milyen irányt vett a lemez?

Padge: „Szerintem az, hogy tavaly újra elővettük a The Poisont, biztosan hatott ránk valamennyire. Nem mondanám, hogy ez a lemez olyan kemény, mint az előző, bizonyos szempontból viszont határozottan súlyosabb. A Bullet DNS-e ugyanakkor továbbra is ott van benne. Már alig várjuk, hogy végre mindenki hallhassa, mert ahogy mondtad, tényleg eltelt már jó pár év az előző album óta. A megjelenés előtt azonban még érkezik néhány kislemez, hogy a rajongók addig is kapjanak belőle egy kis ízelítőt."

Már a Social Apocalypse cím is sokatmondó. Mit jelent számotokra, és miért éreztétek úgy, hogy ez fejezi ki legjobban a lemez mondanivalóját?

Jamie: „A cím Matt-től jött, aki ugye a zenekar fő dalszövegírója. Szerintem nagyon jól tükrözi a mai világot és azt, ahogy folyamatosan a közösségi médián lógunk, vagy a telefonunkat és a tabletünket bámuljuk. Ennek persze megvannak az előnyei és a hátrányai is, de közben tényleg olyan érzés, mintha ez az egész egyre inkább átvette volna az uralmat az életünk felett. Éppen ezért vigyáznunk kell, nehogy teljesen beszippantson minket."

Padge: „Szerintem az is nagy része a problémának, hogy állandóan elvonja valami a figyelmünket. Az emberek mintha egyre kevésbé lennének jelen a való életben; minden kétdimenziós képernyőkön keresztül történik, és lassan az egész életünk átköltözik oda. Szerintem ez is szorosan kapcsolódik ahhoz, amiről a cím szól. Ahogy Jamie is mondta, elég ijesztő időket élünk."

Jamie: „Erre pedig csak ráerősítenek az algoritmusok, amelyek folyamatosan befolyásolják, mit nézel, és egyáltalán mi jut el hozzád. Néha jót tesz egy kicsit kiszakadni ebből az egészből, és tényleg a való világban élni – bár most is éppen telefonon keresztül interjúzunk, szóval azt hiszem, nincs mit tenni." *(nevet)*

Padge, a Bulletnek voltak kifejezetten gitárközpontú lemezei, aztán jött például a Gravity, ahol tudatosan visszafogtad a szólózást. Hol helyezkedik el ezen a skálán a Social Apocalypse? Most újra jobban elengedted magad?

Padge: „Nem igazán, legalábbis ezen a lemezen nem. Más lett a hangzás, új színek és új hangolások jelentek meg, és tényleg hagytuk, hogy maguk a dalok mondják meg, mire van szükségük. Az előző lemezen bőven volt szólógitár, úgyhogy ott már kiélhettem magam. Ezen is akad néhány szólórész, de sokkal inkább dallamos témákról és különböző zenei részekről van szó, mint hagyományos gitárszólókról. Azért van egy-két pillanat, amikor a gitárjáték nagyon felpörög és brutálisan bekeményedik.

Az pedig, hogy ezúttal kevesebb szólórészem van, igazából kifejezetten üdítő. Nem arról van szó, hogy el akartam volna távolodni ettől a fajta játéktól, egyszerűen jó néha egy kicsit fellélegezni. A régebbi albumokon amúgy is bőven akad gitárszóló, és azok közül szerintem bekerül majd néhány a műsorba, úgyhogy biztos vagyok benne, hogy így is lesz elég dolgom." *(nevet)*

Jamie: „Amikor új albumot írunk, már azt is végiggondoljuk, hogyan működnek majd a dalok élőben, és mit adhatnak hozzá a műsorhoz. Nyilván vannak régebbi számaink tele szólókkal és mindenféle más zenei megoldással, ezen a lemezen viszont olyan hangolásokat is használunk, amelyekkel korábban még soha nem dolgoztunk. Ettől a dalok is más karaktert és hangulatot kapnak, ami végső soron a koncertjeinken is érezhető lesz."

Jamie, a te vokáljaid is fontos részévé váltak a Bullet élő hangzásának. Amikor új dalokon dolgoztok, hogyan állnak össze közted és Matt között az énekszólamok?

Jamie: „Az énekdallamokat is úgy írjuk, hogy már közben ott van a fejünkben, hogyan fog mindez élőben működni. Ez szerintem nagyon jó megközelítés, mert vannak zenekarok, amelyek megírnak egy csomó vokálrészt, aztán kétségbeesve kezdenek agyalni azon, hogyan fogják ezt megoldani a színpadon – főleg amikor egymásra csúsznak a szólamok, vagy egyszerre megy rengeteg üvöltés és ének. Mi viszont kísérletezhetünk különböző dolgokkal a stúdióban úgy, hogy közben nagyjából biztosan tudjuk, élőben is meg tudjuk majd oldani őket."

Bullet-lemezen korábban még nem szerepeltek vendégénekesek, most viszont Chrissy Costanza (Against the Current) és Will Ramos (Lorna Shore) is hallható az új anyagon. Miért pont ők illettek ezekhez a dalokhoz, és hogyan jött létre a két közreműködés?

Padge: „Ahogy említetted, ilyet még tényleg nem csináltunk, úgyhogy jólesett valami újat kipróbálni. Tavaly Belgiumban, a Graspop fesztiválon találkoztunk a Lorna Shore tagjaival, és nagyon jó fejek voltak. Mesélték, hogy a Bullet annak idején hatással volt a zenekarukra, és szerintem részben innen indult az ötlet. Will elképesztően kedves és hihetetlenül tehetséges srác. Úgy tudom, Matt kereste meg, ő pedig rögtön igent mondott. Eredetileg egy közös turnét szerettünk volna összehozni, de végül nem sikerült összeegyeztetni a naptárainkat. A turné így nem jött össze, Will viszont felkerült az egyik dalunkra, úgyhogy nem panaszkodhatunk.

Azt már nem tudom pontosan, hogyan jött létre a Chrissyvel való együttműködés, de gondolom, ott is hasonlóan alakultak a dolgok. Ő teljesen más színt hoz a lemezre, és a vele készült dal is elég menő lett. Jelenleg éppen a Will-lel készült szám videóján dolgozunk, ami hamarosan meg is jelenik. Tényleg jó volt egy kicsit kilépni a megszokott közegből, és más előadókkal is együtt dolgozni. Mindig jót tesz a zenének, ha új emberekkel dolgozhatunk."

A következő turnétok az eddigi legnagyobbnak ígérkezik. Mit jelent ez a show szempontjából? Van valami, amit régóta szerettetek volna megvalósítani, és most végre lehetőségetek nyílik rá?

Jamie: „Ha visszagondolunk a tavalyi The Poison turnéra, valószínűleg az volt az addigi legnagyobb produkciónk, amit nagyon jó volt megvalósítani. Most viszont már egy új albummal indulunk útnak, úgyhogy természetesen szeretnénk rátenni még egy lapáttal, és tovább emelni a szintet. Szerintem minden turnénknál az a cél, hogy jobb legyen az előzőnél, és ezúttal is tartogatunk néhány izgalmas meglepetést. Végső soron az egész arról szól, hogy a lehető legjobb show-t rakjuk össze a közönség számára."

A Pendulum is veletek tart a turnén, ami elsőre talán nem a legkézenfekvőbb választás. Direkt szerettétek volna, hogy ne három, lényegében ugyanazt a zenei világot képviselő banda kövesse egymást?



Padge: „Szerintem fontos, hogy egy estén többféle hangulat találkozzon, mert ettől izgalmasabb az egész a közönség számára, és mindenki találhat benne valamit, amit élvez. Lehet, hogy valaki az egyik zenekart jobban szereti, mint a másikat, de végső soron mind azért vagyunk ott, hogy jól érezzük magunkat. Ahogy mondtad, nem feltétlenül jó, ha három-négy banda pontosan ugyanolyan zenét játszik, mert akkor könnyen egy sablonos metalestté válhat az egész. Ma már az is hozzátartozik egy turné összeállításához, hogy minél érdekesebb legyen a felhozatal, a változatossággal pedig a közönség is többet kap a pénzéért. Ebben az összeállításban sokféle zenei világ találkozik, úgyhogy szerintem mi, a rajongók és a többi zenekar is nagyon fogjuk élvezni."

Nemrég jelentették be, hogy jövőre Észak-Amerikában az Iron Maiden vendégei lesztek. Padge, te már 2006-ban is játszottál velük. Mi maradt meg benned leginkább abból az első közös turnéból, és mit jelent több mint két évtizeddel később újra útnak indulni velük?

Padge: „A zenekar tagjai nagyon jó fejek voltak, a közönség viszont elég keményen fogadott minket. A Maiden-rajongók azért híresek arról, hogy nem kímélik az előzenekarokat, és tényleg repült felénk ez-az a színpadra. Az egyiket sikerült arccal elkapnom, ami igazán kedves volt attól, aki dobta. *(nevet)* Még a parkolókban is különféle feliratokkal készültek, szóval finoman szólva érdekes élmény volt. Mindösszesze két hétig turnéztunk velük, ráadásul rövid szettet játszottunk, úgyhogy túléltük. Ami viszont igazán megmaradt bennünk, az az, hogy milyen volt ekkora színpadokon játszani egy ilyen kaliberű zenekarral. Ez felbecsülhetetlen tapasztalat volt számunkra, és a mai napig különleges emlékként őrizzük.

Nagyon várjuk, hogy most újra velük indulhassunk útnak. Úgy tudom, kifejezetten minket kértek fel, ami azért elég nagy dolog. Hihetetlenül inspiráló látni, hogy egy olyan zenekar, mint az Iron Maiden, ekkora örökséggel és világméretű rajongótáborral még mindig ilyen szinten játszik és turnézik. Nagyszerű lesz, és tudom, hogy Jamie is ugyanannyira izgatott emiatt, mint én."

Jamie: „Alig várom. Mindannyian Maiden-rajongók vagyunk, gyakorlatilag azóta, hogy először gitárt fogtunk a kezünkbe – ha ők nincsenek, valószínűleg mi sem kezdtünk volna el zenélni. Ha az Iron Maiden azt mondja, menj velük turnéra, azon nincs mit gondolkodni. Most, több mint két évtizeddel azután, hogy a Bullet először játszott előttük, már a mi zenekarunknak is megvan a maga öröksége, úgyhogy remélem, ezúttal a közönség is barátságosabban fogad majd minket. *(nevet)* Rengeteg színpadon játszottunk már, de amikor adódik egy ilyen lehetőség, az embernek rögtön eszébe jut, miért kezdte el annak idején az egészet. Az ilyen pillanatok még ennyi év után is különlegesek, szóval már tényleg alig várjuk, hogy újra velük játszhassunk."

Az évek során jó párszor jártatok már Magyarországon. Mire emlékeztek leginkább ezekből a látogatásokból?

Padge: „Arra, hogy milyen gyönyörű Magyarország. Budapest pedig különösen nagy kedvencünk, mindig nagyon szeretünk ott lenni."

Jamie: „Valahányszor Budapesten járunk, imádok csak úgy bóklászni a városban. Még egy városnéző buszra is felültem, pedig már rengetegszer voltunk ott, egyszerűen annyira jó felfedezni Budapestet. És nemcsak maga a város miatt szeretünk visszajárni, a koncertek is kivétel nélkül fantasztikusak, és mindig nagyon kedvesen fogadnak minket. Arra is emlékszem, hogy legutóbb egy fesztiválon játszottunk Magyarországon. Csak jó emlékeink vannak innen, úgyhogy nagyon várjuk, hogy visszatérjünk."

Ha valaki itt látta a The Poison jubileumi turnéját, és jövőre újra eljön megnézni titeket, miben lesz más ez a show, és mi az, amin semmiképp sem szeretnétek változtatni?

Padge: „Számunkra a koncertezés egyik legfontosabb része, hogy kapcsolatot teremtsünk a rajongókkal, és jól érezzék magukat. Mi is mindig nagyon élvezzük, amikor színpadon vagyunk, ami legalább ilyen fontos, hiszen ha az ember nem élvezi, amit csinál, annak nincs sok értelme. A közönséggel kialakuló kötelék számunkra szent és felbecsülhetetlen, és ezt semmiképp sem szeretnénk elveszíteni.

Ugyanakkor az új lemezzel és mindazzal, amit ez a turné tartogat, rengeteg újdonságra lehet számítani: új hangulatra, trükkökre és néhány igazán különleges dologra a színpadon. Azt szeretnénk, hogy mindenki, aki eljön, érezze jól magát, és egyszerűen adja át magát a show-nak. Remélhetőleg a lemezt is beszerzik, és továbbra is velünk tartanak, mert még jó ideig folytatjuk a zenélést. Alig várjuk, hogy jövőre újra útnak induljunk, és találkozzunk mindenkivel. Régóta készülünk már erre."

A turné még a Social Apocalypse megjelenése előtt elindul. Elképzelhető, hogy Budapesten már kapunk egy kis ízelítőt az új lemezből, és hallhatunk egy addig még meg nem jelent dalt is?

Jamie: „Lehet! Még dolgozunk a setlisten, hiszen ennyi album után egyre nehezebb eldönteni, mi kerüljön fel rá. Nyilván szeretnénk eljátszani a nagy kedvenceket, de olyan dalokat is visszahoznánk, amelyek már jó ideje nem kerültek elő, úgyhogy még bőven van mit mérlegelnünk. Tavaly egész évben a The Poisonra koncentráltunk, ezért a régebbi repertoárunkban akadnak olyan számok, amelyeket jó öt-hat éve nem játszottunk. Ha ezek közül néhány visszakerül az új dalok mellé, attól szerintem az egész műsor frissebb és izgalmasabb lesz. Elég menő lenne, ha Budapesten eljátszanánk valamit, ami addig még meg sem jelent, de majd meglátjuk, mi lesz. Akárhogy is, biztosan tartogatunk néhány meglepetést!"

SIMPLE PLAN

Negyvenéves lázadók

Negyedszázados jubileumát ünnepelte tavaly a pop-punk hullám egyik meghatározó zenekara, az énekes-basszusgitáros Pierre Bouvier, a dobos Chuck Comeau, valamint a Jeff Stinco és Sébastien Lefebrvé gitárosok alkotta kanadai Simple Plan. A zenekar ennek apropóján indította el Bigger Than You Think! elnevezésű turnéját, amelynek során – nem egészen egy évvel a legutóbbi budapesti fellépésük után – hazánkba is visszatértek. Az októberi koncertet megelőzően Sébastien Lefebrvé válaszolt Gyuricza Tamás Marcell kérdéseire.

SZÖVEG: GYURICZA TAMÁS MARCELL · FOTÓ: LINDSEY BLANE, SKYLER BARBERIO

Fennállásotok 25 éves jubileumát ünneplitek a jelenleg is zajló turnéval. Amikor indultatok, merted remélni, hogy a Simple Plan 25 év múlva is működni fog, s az egyik legsikeresebb pop-punk zenekar lesz a világon?

(nevet) „Nem, egyáltalán nem gondoltunk ilyesmire, csak az járt a fejünkben, hogy zenélni akarunk. Tudod, amikor fiatal vagy, nem igazán fogalmazol meg célokat. Amikor indultunk, mindössze abban reménykedtünk, hogy legalább egy évig kitartunk. *(nevet)* Persze, álmodoztunk olyasmiről, hogy milyen jó lenne fellépni fesztiválon, vagy együtt játszani a kedvenceinkkel, de arra egyáltalán nem gondoltunk, hogy negyed század múltán is itt leszünk még. Azt pedig el sem mertük volna képzelni, hogy 25 év múlva nagyobbak leszünk, mint valaha, és a legnagyobb headliner koncertjeinket adjuk. Nagyon hálásak vagyunk a sorsnak mindezért."

A kissé pikánsra sikeredett Bigger Than You Think! szlogen csupán a sikereiteknek szól, vagy van más jelentése is?

(nevet) „A zenekarban mindig viccesnek tartottuk ezeket a kétértelmű, szexuális töltetű tartalmakat is magukban hordozó címeket vagy szlogeneket, ezért többször is éltünk vele. Persze, ez is csak egy szóvicc, aminek többféle magyarázata lehet. Például az, hogy a Simple Plan talán nagyobb zenekar, mint sokan gondolnák. A koncertjeinken ugyanis rendszeresen megjelennek olyanok, akik azt hiszik, hogy csupán egy vagy két jó dalunk van, mert csak azokat tudják a zenekarhoz kötni, de aztán a show közben rájönnek arra, hogy a programnak legalább a fele ismerős számukra. *(nevet)* Ez pedig akár olyan meglepetést is okozhat számukra, amire végül azt mondják majd: ez nagyobb volt, mint amire gondoltam!"





Olyan dalokra gondolsz, mint a What's New, Scooby-Doo? vagy az I'm Just a Kid, amelyek lassan már szintén negyedszázadosak?

„Igen, persze. Tudod, vannak, akik a Simple Plan nevét a mai napig a Scooby-Doo történettel kötik össze. *(nevet)* Az I'm Just a Kid viszont ismét hatalmasat ment, ezúttal a Tiktokon, és ezáltal egy teljesen új, tinédzser generáció fedezte fel magának. Tudod, az I'm Just a Kid kapcsán elég sokszor megkapjuk manapság, hogy 45 évesen hogyan lehet még mindig ezt a dalt énekelni. Nos, ha valamit sikerült ebben a huszonöt évben az életről felfognom, akkor az egyik legfontosabb talán az, hogy az olyan dalok, mint az I'm Just a Kid már teljesen mást jelentenek számunkra, mint régen. Amikor megírtuk ezeket a dalokat, akkor a saját szüleinkre gondoltunk, nekik üzentünk. Ma azonban már mi is szülők vagyunk, és így látjuk a világot. Szülői szemmel, ami teljesen másféle érzelmet hoz ki belőlünk. Az I'm Just a Kid dalszövegéből az emberek többsége a kid, azaz a gyerek szóra figyel oda. Én viszont az érzelmekre. Arra, hogy talán egyedül érzed magad, és azt gondolod, kihagytak mindenből. Talán azt érzed, hogy bár sokat teszel az életben, de senki sem veszi észre. Számomra ez a dal ma már nemcsak azt jelenti, hogy fiatal vagyok, és nehéz a dolgom, hanem azt is, hogy remélem, jól alakul a sorsom."

Azt mondod, hogy az I'm Just a Kid nagyon népszerű lett a Tiktokon. Ezek szerint a Tiktok vagy úgy általában a közösségi média valóban segíti a zenekarokat?

„Igen, szerintem a közösségi média nagyon sokat tud segíteni az új előadóknak. Korábban az volt a fő cél, hogy szerepelj a rádióban, vagy kerülj be a magazinokba. Én is úgy ismertem meg egy csomó zenekart, hogy olvastam a velük készült interjúkat, vagy a CD-borítókon böngésztem a kedvenceim köszönetnyilvánításait, hogy kiket említenek meg. Vagy ha elmentem egy koncertre, ott mindig megnéztem az előzenekart is, akkor is, ha korábban még csak a nevüket sem hallottam. Manapság egy új zenekarnak nagyon nehéz bekerülnie a rádiókba, de turnézni sem olyan egyszerű már, ezért a közösségi média egy jó üzenethordozó eszköz lehet. Felveszed a dalodat, kiteszed a közösségi médiás oldaladra, s ha elég szívósan dolgozol annak érdekében, hogy minél több emberhez eljuttasd, és még jó is vagy ráadásul, akkor szerintem beérik a munka gyümölcse. Előbb-utóbb biztosan rád fognak találni azok, akiknek tetszeni fog a zenéd. A közösségi médiás algoritmusokat ugyanis éppen erre fejlesztették ki. Egy ideig azzal etet, amire rákerestél, vagy előtte hallgattál, de miután sok olyan zenét mutatott, amit már ismersz, akkor elkezd ahhoz hasonló új dolgokkal is bombázni. Emiatt könnyen lehet, hogy egy új művész aktuális dolgait kapod tőle, és egy új kedvencet fedezel fel a közösségi média által."

Több mint három év telt el a legutóbbi nagylemez, a Harder Than It Looks megjelenése óta. Időszerű feltenni a kérdést: mi a helyzet az új albummal? Pierre nemrégiben beszélt már arról, hogy készülnek dalok...

„Valóban, ez év elején elkezdtünk új zenéken dolgozni. Nagyon tetszik, amit eddig összehoztunk, de egyelőre lassan haladunk, ugyanis karácsonyig túl elfoglaltak vagyunk ahhoz, hogy egy új albummal foglalkozzunk. Ráadásul a következő évre is eléggé elköteleztük már magunkat. A jövő év elején odahaza, Kanadában fogunk turnézni, nyáron pedig visszajövünk Európába, néhány fesztiválra. Emiatt most csak annyit tudok mondani, hogy amint lesz rá időnk, folytatni fogjuk az új albummal kapcsolatos munkát, és elkezdjük felvenni a dalokat. Lesz tehát új zene, és mi is tudjuk, hogy valóban ideje volna már új albummal jelentkezni, de közben azt is figyelembe kell vennünk, hogy koncerteket, turnékat is folyamatosan kérnek tőlünk a rajongóink. A kettő viszont egyszerre nem megy. *(nevet)* Ha turnén vagyunk, akkor nem tudunk dalokat írni, s ez fordítva is igaz, amikor stúdióban vagyunk, akkor nem tudunk turnézni. Remélhetőleg a következő évben lesz időnk stúdióba menni."

A Simple Plan az a zenekar, amelynek a stílusa az évek során többször is módosult. Az új daloktól szintén várható a zenei irányvonal változása?

„Hmm, ez jó kérdés. A Simple Plannek van egy elég jellegzetes hangzása, még akkor is, ha zeneileg valóban mindig eltávolodunk valamelyest az előző albumoktól. Szerintem minden egyes Simple Plan-album úgy szól, mint egy Simple Plan-album. *(nevet)* Azt persze nem gondolnám, hogy bármelyik mostanában írt dalunknak helye lett volna az első vagy második albumon, de ezek akkor is erősen Simple Plan-dalok."

Két évvel ezelőtt feldolgoztátok az Oroszlánkirály című animációs film betétdalát, az eredetileg Elton John által énekelt Can You Feel the Love Tonightot. Az is felkerül majd az új albumra?

„Nem hiszem. Az Oroszlánkirály betétdala egy speciális Disney-albumon kapott helyet, s kifejezetten ahhoz a projekthez készült az a feldolgozás, a film megjelenésének harmincadik évfordulójára. Ez volt az album felvezető kislemeze, és olyan sikere lett, hogy mi sem hittük volna. Tudod, nagyobb, mint gondolnád!" *(nevet)*

És mi a tervetek a Nothing Changes című szintén új dallal, ami ugyancsak megjelent már?

„Nos, ez egy olyan dal, amiről azt mondanám, hogy remek módon foglalja össze mindazt, amit a zenekar megalakulása óta eltelt huszonöt évben értünk el. Ezért is jelent meg tavaly nyáron, a huszonöt éves jubileumunkra. Talán felke-

„Én nem tudok arról énekelni, hogy nincs semmi bajom az életben. Ebben mi az inspiráló? Énekelni arról akarsz, ha valami nehéz dolgon mész keresztül!"

rül az új albumra, talán nem. Nincs semmi indoka annak, hogy miért ne tennénk fel rá, hacsak az nem, hogy elég sok olyan új dalunk van már, amiket szintén fel akarunk rakni az új albumra. Szóval, majd meglátjuk, hogy mi lesz."

Kevés olyan zenekar létezik, amelynek huszonöt év alatt nem változik a tagsága. Ugyan a basszusgitáros David Desrosiers 2020-ban távozott tőletek, de az alapító négyes továbbra is együtt maradt. Ezek szerint sikerült a barátságotokat is fenntartanotok nektek, négyeteknek?

„Igen, ez mindenképpen valami olyasmi, ami sikerült. Ha van valami bajunk egymással, azt mindig megbeszéljük. Olyankor sokkal hosszabb ideig tart a találkozónk, mint gondolnád. *(nevet)* Mindig is így dolgoztunk, szerintem ez is kellett ahhoz, hogy együtt tudjunk maradni. Szerintem ez elég jelentős eredmény, mert nagyon sok olyan zenekart említhetnék, akik velünk azonos időben indultak, de már régen feloszlottak. Lehet, hogy éppen amiatt, mert a tagok nem ugyanúgy láttak dolgokat, vagy nem ugyanazt a célt tűzték ki maguk elé. Mi ezt is mindig megbeszéljük. Mindig közösen fogalmazunk meg célokat, és együtt dolgozunk azok elérése érdekében. Mind a négyen ugyanazt várjuk a zenekartól, és mindannyian ugyanúgy képzeljük el a jövőt."

Pop-punk zenekarként indultatok, s bár máig ott van a punk a zenétekben, de vannak, akik ma már rockzenekarként tekintenek rátok. A zenei látásmódotok miben változott az elmúlt negyed század alatt?

„Szerintem semmiben. Huszonöt éve nagyon fontos volt, hogy legyen rajtad valami címke. Akkor még sokkal direktebb módon működött a zenei világ. Mi is azt akartuk, hogy a punk, vagy még inkább a pop-punk irányzatához soroljanak bennünket, hiszen azon a zenén nőttünk fel, azokat a zenekarokat tekintettük példaképeinknek, akik pop-punkot játszottak. Ez egy kicsit pszichológia is, azt akartuk, hogy mi is ahhoz a közösséghez tartozzunk. A pop-punk tehát nagyon fontos bélyeg volt számunkra, amikor kezdtünk, és mindig is ehhez a kultúrkörhöz tartoztunk. Ma is. Még akkor is, ha vannak olyan dalaink, amelyek zeneileg nem feltétlenül illenek a stílushoz. Akikkel együtt turnézunk, akikkel azonos fesztiválon lépünk fel, azok mind ennek a kultúrának a részei. A pop-punk ott van a Simple Plan DNS-ében, olyan mélyen beleivódott, hogy örökké ott is marad."

A dalaitokban nagyon sokszor jelenik meg központi témaként a kétségbeesés és a reménytelenség. Szerinted a mai fiatalok ilyesmi helyzetben vannak?

„Ó, a reménytelenség… Vicces, hogy éppen ezt hozod fel, mert szerintem amikor a reménytelenség képét festjük fel, ahhoz a végén mindig hozzátesszük, hogy bármilyen sz*r is a helyzet, azért mindig van remény. Szóval, a Simple Plan-daloknak mindig pozitív üzenete van. Vegyük például a Welcome to My Life című dalunkat. Igen, elmondjuk benne, hogy lehet, hogy elég sz*r helyzetben vagy, de üdvözöllek az enyémben, és innen tudhatod, hogy nem vagy egyedül. Lehet, hogy sz*r a helyzeted, de az enyém is ugyanolyan rossz. Hé, ember, itt vagyok én is! Legalábbis én így látom ezt a kérdést. Ez a Simple Plan kettősége – nehézségek boldog zenével. Tudod, mi a valós életről írunk dalokat. Ezek a gondolatok számunkra természetesek. De nemcsak természetesek, hanem inspirálóak is. Ha minden jól alakul az életben, s nincs semmi nehézség, akkor nem fogok leülni, hogy gitárt vegyek a kezembe, és arról énekeljek, hogy milyen remek az élet. A Simple Plan nem ilyen zenekar. Én nem tudok arról énekelni, hogy nincs semmi bajom az életben, az egészségem is rendben, és semmim sem fáj. Ebben mi az inspiráló? Énekelni arról akarsz, ha valami nehéz dolgon mész keresztül!"

A punk a lázadás szimbóluma. Szerinted negyvenévesen lehet punkot játszani? Egyáltalán, van még miért lázadni ennyi idősen?

„Már hogyne lenne!? Miért is ne!? Szerintem ma sokkal fontosabb lázadni, mint bármikor. Elég sok zenekar csinálja, nemcsak mi, hanem olyanok is, mint a The Offspring vagy a Green Day. A negyvenes éveink közepén járunk, de még mindig élvezzük ezt a zenét, mert nyers erő duzzad benne, és rengeteg érzelem van mögötte. A mi generációnk számára meghatározó élmény a punk, és még mindig nagyon sokan művelik. A világ folyamatosan változik, de ez a változás mostanra nagyon felgyorsult. Ismét tele vagyunk háborús konfliktusokkal, és a mesterséges intelligencia is egyre inkább teret nyer magának, szóval nem mondanám, hogy a legjobb formájában van a világ. Ha most nem lázadsz, akkor később már nem tudsz mit tenni ellenük. Ha nem fejezed ki azonnal az ellenérzéseidet, akkor csak sodródsz az árral. A Simple Plan nem csak azért van még itt, hogy a zenét élvezd, hanem azért is, hogy legyen, aki mögé be tudj állni, ha ki akarod fejezni a lázadásod. És teljesen mindegy, hogy hány éves vagy!"



SZÖVEG: GYURICZA FERENC · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM



„MINDANNYIUNKBAN ÉG A BIZONYÍTÁSI VÁGY!”

A legpatinásabb hazai underground formációk közé tartozik a zalaegerszegi Monastery. Az 1989-ben alakult, majd azóta hosszabb-rövidebb ideig tartó megszakításokkal működő zenekar nevéhez nemcsak az első magyar death metal album (Far From Christ) kötődik, de a 2020-as újjáalakulásukat követően szívós munkával nemzetközi lemezszerződéshez is sikerült jutniuk, illetve az európai turnévérkeringésbe is sikeresen kapcsolódtak be. Novemberben új albummal jelentkeznek, amely kapcsán a zenekar egyedüli alapító tagja, a dobos Kovács Róbert, azaz Billy beszélt lapunknak.

Legyünk túl a kötelező kérdésen, mit kell tudni az új albumról?

„A Revenge Is Mine a Monastery hatodik albuma, s egyben a harmadik a 2020-as újraindulásunk óta. A zenekar múltjáról nem akarnék sokat beszélni, hiszen az már mindenki előtt ismert, aki érdeklődik irántunk. Azt azonban fontosnak tartom megjegyezni, hogy ezzel az albummal új korszak kezdődött a Monastery életében, s nemcsak azért, mert közben egy kicsit átalakultunk. Szerintem az előző két nagylemezünkhöz képest a Revenge Is Mine zeneileg és hangzásban is olyan szintlépést jelent, ami valóban méltó egy nemzetközi színtéren turnézó zenekarhoz, s ezt nemcsak én állítom, hanem a visszajelzések is mind alátámasztják.”

Hogyan jellemeznéd a Revenge is Mine albumot?

„Fél óra tömény death metal. *(nevet)* Egyszerre old school és modern. Az énekesünk, Roli *(Kovács Roland)* hangja eleve old school death metal tónussal bír, ami nagyban befolyásolja a hangzást, és én is ezt a vonalat képviselem. A fő dalszerzőnk, Krisz *(Tóth Krisztián gitáros)* viszont egy teljesen más zenei közegből érkezett, hozzá a metalcore és a deathcore áll közel, bele is csempészi a dalokba az onnan hozott ötleteit. Minden egyes dalban van olyan rész, amivel modernebbé tette, de arra azért tudatosan figyeltem, hogy a zenénk ne deathcore legyen. Az a műfaj szerintem ugyanis elérte a maximumát, onnan egyszerűen nincs már hova tovább lépni. Mi viszont szeretnénk izgalmasak és érdekesek maradni, ezért igyekeztünk változatos témákkal telepakolni az albumot, de a műfaj határain belül maradva.

A Revenge Is Mine tehát nem az a tipikus, döngölős death metal, amit a Cannibal Corpse játszik, nem is láttam volna értelmét, hogy ezredszer megcsináljuk ugyanazt, mint mások.

Az albumon nyolc dal található, ebből hét vadonatúj, illetve újra felvettük a 2022-es Divine Damnation nagylemez címadó szerzeményét, mert annak a dalnak akarunk adni egy új esélyt. Egy kicsit modernizáltuk, gyorsabb és súlyo-



„A rengeteg koncert és az állandó utazás nagyon sokat kivett belőlünk, felőrölte az energiákat. Mentálisan is megviselt bennünket...”

sabb lett, valamint a hangzása is egészen más. Az új dalokból biztosan kiérződik, hogy nagy hatással voltak ránk azok a zenekarok, akikkel Európában turnéztunk. Elsősorban a Belphegor, az a dallamvilág és az a momumentalizmus, ami ezt az anyagot jellemzi, leginkább tőlük eredeztethető. Bár sokan azt mondják, hogy a Belphegor inkább black metal zenekar, de szerintem ez téves. Ugyanúgy megtalálható bennük a death metal, mint ahogy a Behemoth zenéjében is. Tizenöt napon keresztül turnéztunk velük, és Krisszel együtt minden este tátott szájjal néztük őket a színpad széléről.”

Az album keverését Christian Donaldson, a Cryptopsy gitárosa végezte, ahogy a mastering is az ő munkája. Ez a kapcsolat szintén egy korábbi közös turnénak köszönhető?

„Igen, maga a kapcsolat annak, a felkérés ezekre a munkákra azonban kőkemény üzlet. Tehát mielőtt bárki azt hinné, hogy milyen szerencsés a Monastery, hiszen nemzetközileg ismert, professzionális hangmérnökkel végeztették az új albumuk keverését, szögezzük le: fizettünk is érte. Szerencsére a kiadó is beszállt ebbe, elsősorban kontaktolás terén, de az is tény, hogy a közös turnénak szintén volt szerepe abban, hogy Christian végül elfogadta a felkérésünket. Nagyon elégedettek vagyunk vele, olyan erőteljes, tömény hangzást kaptunk, ami tényleg szintlépést jelent. Szinte leszakítja a fejed!” *(nevet)*

A Revenge Is Mine album megjelenését eredetileg 2025 őszére ígértétek, de csak egy évre rá készült el, s közben volt egy tagcsere is, amit egy kusza folyamat előzött meg. Mi történt veletek 2025-ben?

„Nos, hogy teljesen érthető legyen, egy kicsit korábbra kell visszanyúlnom. A 2020-as újjáalakulásunk óta szinte folyamatosan csúcsra járattuk a zenekart. Rengeteget mentünk, évi 60-70 koncertünk volt, és ennek minimum a fele külföldön. A Monastery újraindulása utáni években szinte alig akadt olyan hétvége, hogy ne léptünk volna fel valahol. Ebben voltak igen komoly nyugat-európai turnéink is, például a már említett Belphegor és Cryptopsy zenekarokkal, de egy csomó önálló koncertet is nyomtunk. Többször jártunk Csehországban, Lengyelországban, felléptünk Erdélyben, Szlovákiában, Horvátországban és Ausztriában is.

Ez a rengeteg koncert és az állandó utazás nagyon sokat kivett belőlünk, felőrölte az energiákat. Mentálisan is megviselt bennünket, így az új album előkészületi munkálatai során olyan problémák kerültek elő, amik addig nem igazán jellemezték a zenekart. Ez elsősorban a két gitárost, Totyát *(Tóth Ferenc)* és Kriszt érintette. Totya egyre kevésbé értett egyet azzal a módszerrel, ahogy Krisz dolgozott. Totya inkább azt preferálta, hogy jöjjön össze a zenekar a próbaterembe, s tegye bele mindenki az ötleteit a dalokba, míg Krisz ahhoz a generációhoz tartozik, amelynek a tagjai már otthon írnak dalokat, sőt, azokat komplett módon össze is rakják.”

Ez a nézetkülönbség vezetett ahhoz, hogy végül mindketten a kilépés mellett döntöttek?

„Csak közvetve. Emiatt eleve volt már némi feszültség a zenekaron belül, a problémákat azonban egy romániai fellépés hozta a felszínre. Volt egy meghívásunk egy bukaresti underground minifesztiválra, amit el is fogadtunk. Egy elég jó nevű, de viszonylag kis klubban léptünk fel, mint főzenekar, négy helyi banda társaságában. Általában azt szoktuk csinálni, hogy az ilyen felkérések mellé teszünk egy vagy két saját bulit is, hogy valóban érdemes legyen elmenni. Nos, ez utóbbi ide nem sikerült, ennek ellenére elmentünk.

Utaztunk ezer kilométert, jórészt sztrádán kívül, a körülmények a klubban sem voltak igazán jók, fáradtak is voltunk, s ezek így együtt előhoztak bizonyos vélt vagy valós sérelmeket. Totya végül úgy döntött, hogy kiszáll, amit Krisztián nagyon a lelkére vett, megtört, s végül szintén a távozás mellett döntött. Róla tudni kell, hogy nagyon érzékeny srác, szerintem lelkileg nagyon megviselte ez a történet. Egy ideig amúgy én sem tudtam mit kezdeni a helyzettel. Hónapokon át nem is beszéltünk egymással.”

Ez közvetlenül a bukaresti fellépés után történt?

„Nem, hiszen utána volt még egy Lowland Fesztivál-os fellépésünk, ami viszont minden probléma ellenére nagyon jól sült el. Szerintem a legjobb lowlandes koncertünket adtuk. Este kilenc órakor, tehát főműsoridőben játszottunk egy órát, közvetlenül a Gutalax előtt. Rettenetesen nagyot

mentünk, óriási volt a hangulat, nagyon jól sikerült minden, de az említett okok miatt ott már annyira labilis volt a zenekaron belül az egyensúly, hogy menthetetlenné vált a helyzet.

A kilépések végül a fesztiválos koncert után történtek, amikor a Divine Damnation új változatát megcsináltuk. Konkrét okot nem tudok mondani, hogy miért alakult így. Hozzájárult, hogy iszonyatosan fáradtak voltunk, teljesen kiégtünk, elvesztettük az érdeklődésünket a zenélés iránt, s olyan volt a hangulat a zenekaron belül, hogy akár egyetlen szikra is lángra lobbanthatta volna a felgyülemlett feszültséget. Szerencsére ez utóbbi nem következett be meg, egyszerűen csak annyi volt, hogy előbb Totya, majd Krisz is bejelentette a távozási szándékát."

Mi történt ezután?

„Fél évig csendben voltunk, mert nem tudtam mit kezdeni a helyzettel. Gitárosok nélkül maradtunk, ráadásul Krisz egyértelműen az egyik pillére volt a Monasterynek, hiszen a dalszerzés elsősorban az ő érdeme volt. Az fel sem merült bennem, hogy bejelentsem a zenekar feloszlását, úgy voltam vele, hogy majd alakul valahogyan. Nem titok, voltak próbálkozások.

Van egy zalaegerszegi zenekar, az Exkavátor, amiben szintén dobolok, ott van egy tehetséges gitáros, először őt kérdeztem meg. Tibi *(Orsós Tibor)* abszolút beleillik a képbe, ráadásul a Monastery révén neki is teljesülhetnek az álmai. Először tehát ő jött, majd Vörös Attila, illetve a cadavereses Körmi *(Körmöczi Péter)* segítségével próbáltunk keresni Tibi mellé egy másik gitárost. Végül Vörös Attila javaslatára az ő egyik tanítványát, Dobos Andrást próbáltuk ki, aki szintén nagyon jó forma, nagyszerű fazon, de budapesti, azaz iszonyú nagyon messze lakik tőlünk, zalaiaktól. Ez eleve megnehezítette a közös munkát, amit aztán még magánéleti és munkahelyi problémák is súlyosbítottak, így ez a próbálkozás végül megfeneklett."

Hogy került újra képbe Krisztián?

„Amikor ez az egész történet zajlott, éppen az új albumon dolgoztunk. Hat dalunk volt már, amiket Krisztián írt. Logikus lépésnek tűnt tehát, hogy a dalok betanításához tőle kérjek segítséget, ami azt takarta, hogy a két új gitárosnak ő mutatta meg a témákat. Abszolút partner volt, szívesen segített, hiszen mindig is a sajátjának tudta a zenekart. Beszélgettünk egy kicsit egymással, és mindketten úgy éreztük, kár volt ennyire elhamarkodott döntéseket hozni. Végül amint kiderült, hogy Andrással mégsem tudunk tovább menni, Krisz azonnal jelezte, hogy szívesen visszajönne. Így végül négyen maradtunk régi tagok, Roli, Krisz, a basszusgitáros Németh Attila és én, s Tibi lett az új gitárosunk."

Utólag hogy látod az akkori eseményeket? El lehetett volna kerülni ezeket a bonyodalmakat?

„Nézd, a Monastery olyan tempóban tolta, amit család és munkahely mellett nem egyszerű vállalni. Nem mi vagyunk az egyetlen zenekar, amelyik tagcserén esett át. A történtek lefékeztek egy kissé bennünket, de most úgy érzem, hogy abszolút topon vagyunk. Krisz óriási lendülettel tért vissza, és a többiek is nagyon eltökéltek, mindannyiunkban ég a bizonyítási vágy. Totyával szintén rendeztük a kapcsolatunkat, nagyon kedvelem őt, mindig is igazi cimborám volt, s az is maradt. Ráadásul az élet úgy hozta, hogy a munkahelyén sokkal több feladatot kapott, nagyon elfoglalt lett, talán ma már nem is tudná azzal az intenzitással csinálni, mint amikor még együtt zenéltünk."

Érzed a saját felelősségedet a történtek miatt?

„Igen, és tanultam is belőle. Például azt, hogy többet kell foglalkoznom az emberi oldallal. Emiatt a zenekarral kapcsolatos döntésekbe is jobban bevonom a többieket. Érdekes szituáció, hiszen eddig úgy voltam vele, hogy igyekeztem levenni az adminisztrációs vagy egyéb terheket a többiek válláról, de ma már másképp látom ezt. Az is tanulság volt számomra, hogy ha nyaralások miatt leálltunk pár hétre, akkor úgy éreztem, mindenkiben visszaesik a motiváció. Tehát annak is megvan a veszélye, ha túlpörögsz, és annak is, ha leállsz egy kicsit. Nehéz megmondani, hogy mikor mi a helyes irány."

Az album november 6-án jelenik meg. Amikor ezt a beszélgetést folytatjuk, október közepe van. Mi várható az elkövetkezendő időszakban?

„Október 21-én a streaming platformokon kijön egy lemezelőzetes dalunk, az I Woke Dead, valamint a hozzá tartozó klip is ugyanettől a naptól lesz látható. Maga a dal egy önmeghasonult emberről szól, ennek megfelelő képi megjelenítéssel. A klipet ismét Gerencsér Ákossal forgattuk, akivel korábban is dolgoztunk már együtt. Zalában vettük fel, egyetlen éjszaka alatt. A filmben látható karaktert a zenekar roadja játssza, aki azt képzeli, hogy gyilkol, miközben csak saját magával viaskodik, s végül végez is önmagával. Reméljük, ezt a klipet nem tiltják le, ahogy az néhány korábbi esetben is történt, bár megvan rá az esély, hiszen fojtogatás is látható lesz benne. *(nevet)*

Ami az albummegjelenést illeti, a november 6-i dátum csak a streaming platformokra vonatkozik, a CD és a vinyl egy hónappal később lesz csak kapható, szóval azokat most még ne keressétek rajtunk. *(nevet)*

Mindezzel párhuzamosan elkezdtük az őszi-téli turnénkat is, hazai és külföldi fellépések egyaránt lesznek. Csehországban és Bulgáriában már voltunk, előbbi helyen egy minifesztiválon zenéltünk, utóbbi országban pedig két koncertünk is volt, Szófiában, és Burgasban, ezek mind nagyon jól sikerültek. Közben Zalai Zajongás néven volt egy remek szervezésű hazai fesztivál is, az egervári várkastélyban, ahol többek közt a Thy Catafalque, a Sear Bliss és a Lazarus társaságában játszottunk, az is parádés volt."

Az új albumhoz kapcsolódóan lesznek-e nemzetközi turnék?

„Igen, erről szintén folytattunk tárgyalásokat a kiadóval, az Art Gates Recordsszal. A nemzetközi ügynökségek ugyanis folyamatosan bombáznak bennünket ajánlatokkal. Már a nyáron mehettünk volna együtt a Possesseddel, de azt még korainak tartottuk, hiszen akkor még nem volt kész az új album. Ugyanígy visszamondtunk egy Onslaughttal közös európai körutat is.

Egy Belphegor-turné, amin a Krisiun lett volna még a partnerünk, pedig azért hiúsult meg, mert túl hosszú volt, egy hónapig tartott volna, és azt nem tudtuk bevállalni. Sajnos nagyon sok meghívást kellett visszamondanunk, egy például részüket azért, mert csak négyen fértünk volna fel a turnébuszra, azt pedig nem akartuk. Nézd, ebben a zenekarban mindenki az álmait éli, kinek mondjam azt, hogy maradjon itthon?

Az is felmerült, hogy menjünk önállóan, saját lakóautóval, ahogy korábban is tettük, de az rettenetesen fárasztó. Nemcsak azért, mert nekünk kell vezetnünk, hanem rengeteg logisztikai szervezést is igényel, valamint parkolási problémák vetődnek fel, illetve ki vagyunk téve mindenféle közlekedési anomáliának. Ha nem férünk fel egy turnébuszra, akkor inkább nem megyünk, majd lesz másik ajánlat. És lett is, de erről egyelőre még nem beszélhetek. Azt viszont elmondhatom, hogy áprilisban lesz egy co-headliner miniturnénk Spanyolországban és Olaszországban az Akhlys zenekarral, amiről már alá is írtuk a szerződést. Az Akhlys egy black metal-formáció, akik ugyancsak nagyon pörögnek mostanában, izgatottan várjuk, hogy mit tudunk kihozni ebből a kooperációból."

URIAH HEEP

A Varázsló búcsúja

Bő két évvel ezelőtt jelentette be a hard rock műfajának brit legendája, az 1969 decemberében Londonban alapított Uriah Heep, hogy mintegy öt és fél évtizednyi zenélést követően egy éveken át tartó búcsúturnéval elköszön rajongóitól. A The Magician's Farewell nevű koncertsorozat tavaly februárban startolt el, s bár az első körökből Magyarország kimaradt, ám a napokban Budapesten is fellépett a legendás csapat. Gyuricza Tamás Marcell a koncertet megelőzően faggatta ki az alapító Mick Box gitárost.

Kezdjük a legfontosabb kérdéssel, valóban búcsúzik a Uriah Heep?

„Nos, a Magican's Farewell turnéval valójában nem a Uriah Heeptől búcsúzunk, hanem attól a végeláthatatlanul sok koncerttől, amiben az elmúlt évtizedekben részünk volt. Tudod, volt olyan év, amikor közel kétszáz koncertet adtunk, de az utóbbi években is elég sokat játszottunk, még a covid idején sem álltunk le teljesen. Szóval, csak ennek lesz vége. A színpadtól azonban nem búcsúzunk, mert úgy érezzük, van még ott dolgunk. Koncertjeink tehát továbbra is lesznek, csak kevesebb, mint eddig. A fontosabb európai fesztiválokon például biztosan találkozhattok még velünk, de szerintem Magyarországra is visszatérünk még, mert itt mindig nagyon jól éreztük magunkat.



Ezt a szintű turnézást azonban már nem tudjuk tartani, és őszintén szólva, anyagilag sem éri meg. A Brexit egyáltalán nem tett jót a brit zenekarok üzleti ügyeinek. Anglia volt annyira hülye, hogy otthagyja az Európai Uniót, és ennek mi, brit zenekarok látjuk a legjobban kárát. A Brexit óta nem tudunk úgy turnézni Európában, ahogy előtte tettük. A költségek háromszorosukra emelkedtek, az adminisztráció bonyolult lett, ami szintén pluszterhet ró ránk, de ez csak az egyik probléma. Alapvetően a coviddal változott meg minden, akkor indult el egy iszonyatosan nagy áremelkedés a zeneiparban. Minden egyes cég, ami valamilyen szinten érdekelt a turnézásban, igyekszik minél több pénzt kisajtolni a zenekarokból.

De mondok egy másik példát. A covid óta a légitársaságok minden indoklás nélkül mondanak le repülőutakat, akár az utolsó pillanatban is. Londonban az emberek két napja a repülőtereken éjszakáznak, a földön alszanak, arra várva, hogy mikor pótolják a törölt járatokat. Ha most turnén lennénk, lehet, hogy velünk is ez történt volna, és nem érnénk oda időben a következő helyszínre. Ez egy borzalmas helyzet, ami bizonytalanná teszi a koncertezést. Emiatt szinte lehetetlen megoldani a hosszú turnékat. Mi abban látjuk a megoldást, hogy kisebb csomagokat állítunk össze. A világ körüli nagy turnéknak tehát valóban vége, de fesztiválokon vagy önálló koncerteken továbbra is fogunk még zenélni."

Az egész életed a zenéről, a turnézásról szólt. Nehéz volt meghozni ezt a döntést?

„Igen, nehéz volt, de amilyen helyzetben van ma a világ, nem igazán volt más lehetőségünk. A turnézással kapcsolatos anomáliákról már beszéltem, ez azonban csak az egyik összetevője a dolognak. A zeneipar válságban van. A streaming teljesen elértéktelenítette a zenét. A művész gyakorlatilag nem kap fizetést a dalai után. Ami a streaming-szolgáltatóktól befolyik, az töredéke annak, amit az albumeladások után kaptunk jogdíjként. Bizonyára ez is hozzájárult ahhoz, hogy a zenekarok ma már egészen másként dolgoznak, mint régen. Annak idején összeült öt ember, hogy közösen írjon dalokat, és együtt mentünk stúdióba, hogy felvegyük az albumot. Ma fájlokat küldünk egymásnak az interneten, gyakorlatilag megszűnik a személyes kontaktus közöttünk a kreatív folyamatok során. Én ennek tudom be, hogy nagyon sok olyan zene jön ki mostanában, aminek nincs lelke vagy szíve. Lélek és szív nélkül pedig nincs művészet, úgy csak zenegyártási folyamat van."

Új Uriah Heep-album azért még lesz?

„Igen, biztosan. Vagyis majdnem biztosan. *(nevet)* Amint befejezzük a Magican's Farewell turnét, aminek egy része átcsúszik 2027-re, elkezdünk új dalokkal foglalkozni. Szerintem fogunk még valamit csinálni." *(nevet)*

Van még szüksége új dalokra egy olyan patinás zenekarnak, mint a Uriah Heep. A közönség szívesen fogadja ezeket a koncerteken?

SZÖVEG: GYURICZA TAMÁS MARCELL · FOTÓ: STEFAN BRENDING KIADÓI ARCHÍVUM

„Nos, ha az őszinte válaszomra vagy kíváncsi, akkor a közönség szempontjából nincs. *(nevet)* A koncertjeinken megjelenő emberek jelentős része egyáltalán nem kíváncsi az új dalokra, ők azokat a régi Uriah Heep-slágereket akarják hallani, amiket a múltból ismernek. Lady In Black, July Morning, Easy Livin', Gypsy és a társaik. Ezek miatt jönnek el, ezeket várják, ezzel mi is tisztában vagyunk. És meg is fogják kapni őket. Nem csak azért, mert ezt várják, hanem azért is, mert mi is szeretjük játszani ezeket a dalokat. De nem lehet csak a régi daloknál maradni. Új dalokra is szükséged van, hogy életben maradj, mint művész. S ha már vannak új dalaid, akkor persze azokat is szeretnéd játszani a koncerteken, mint ahogy a régi dalok közt is vannak olyanok, amiket talán kevésbé ismer a közönség, de te szeretnéd beemelni a programba."

Ezért került be a legutóbbi budapesti koncerten a programba a Circus, a Tales vagy a Come Away Melinda? Idősebb ismerőseim közül többen is említették, hogy nagyon örültek annak, hogy ilyen ritkán játszott dalokat hallhattak tőletek…

„Igen, pontosan erről van szó. Az egyébként egy különleges turné volt, az ötvenéves jubileumunkat ünnepeltük, egy speciális, kétrészes programmal. Akusztikus blokkal kezdtünk, és abba főként olyan korai dalokat válogattunk, amiket nagyon régen nem játszottunk koncerten."

Van olyan Uriah Heep-dal, ami nagyon közel áll hozzád, de színpadon még sosem adtad elő?

„Hmm, ez izgalmas kérdés, jól meg is leptél vele. Bizonyára van, hadd gondolkozzam egy picit… Talán a One Nation, One Sun a Chaos & Colour albumról. Szerintem az egy nagyon jó dal, ami ráadásul igen erős dalszöveggel is rendelkezik."

A turné a The Magician's Farewell nevet viseli, ami utalás az 1972-es The Magician's Birthday albumra. A koncertjeitek kapcsán lehetetlen nem észrevenni, hogy a játékmódodban van némi spiritualitás is. Lehetséges, hogy te magad vagy a Magician, azaz a Varázsló?

„Ó, ezt így még senki nem kérdezte tőlem. *(nevet)* Nos, dalt sosem írnék magamról, mert nagyon unalmasnak tartanám, de az nem titok, hogy valóban erős vonzalmat érzek a spiritualizmus iránt. A misztikum iránti fogékonyság ugyanakkor valahol mélyen minden emberben benne lakozik. A Uriah Heep zenéjében a kezdetek óta jelen van a spiritualizmus, mindig olyan dalokat akartunk írni, hogy azokhoz érzelmi szinten tudjanak kapcsolódni az emberek. Szerintem az, hogy a zene érzelmi szinten kommunikál az emberekkel, maga a spiritualizmus, a dalszöveg mindezt már csak erősíteni tudja. A The Magician's Birthday albumunkhoz érzelmileg különösen jól tudtak kapcsolódni a Uriah Heep-rajongók, de a dalok szövege is sokakat megfogott. Igen, ennek az albumnak nagyon erős spirituális háttere van, a történet pozitív kicsengése pedig még szerethetőbbé tette."

A Uriah Heep az egyik legegyedibb rockzenekar a világon. Szerinted mi az, ami zeneileg leginkább megkülönböztet benneteket másoktól?

„Hmm, talán a harmóniák használata. Egészen hamar sikerült kialakítanunk egy olyan zenei sablont, amitől teljesen egyedivé vált a hangzásunk. Kevés zenekarnak sikerült ez, olyanoknak, mint a Deep Purple, akiknek az orgona használata adott ugyancsak jellegzetes hangzást,



„A Uriah Heep zenéjében a kezdetek óta jelen van a spiritualizmus, mindig olyan dalokat akartunk írni, hogy azokhoz érzelmi szinten tudjanak kapcsolódni az emberek.”

vagy ott a Led Zeppelin, akiknél a dob alapján tudtad azonnal megmondani, hogy ők azok.

Nálunk a harmónia volt a zenei sablonunk legfontosabb alkotórésze. A Uriah Heepnek mindig öt énekese volt, a mi identitásunknak ez a legfontosabb alkotóeleme. Erre építettünk, ezt nagyon tudatosan alkalmaztuk. Használtunk block harmóniákat, amikor pontosan egyszerre, ugyanabban a ritmusban szólaltak meg a különböző énekszólamok, mintha akkordokat formáltunk volna. Hallgasd csak meg a Lady In Black kórusrészét vagy a The Wizard refrénjét, és érteni fogod. De ugyanúgy használtuk a step harmóniákat is, amiben a különböző szólamok lépcsőzetesen, rétegeket alkotva épülnek egymásra, ahogy az például a July Morning esetében is történt. A The Magician’s Birthday album dalait szintén ez utóbbi jellemezte, hiszen attól sokkal misztikusabb volt a hangzás.”

Ha már szóba hoztad a Deep Purple-t vagy a Led Zeppelint, amiatt sosem volt bennetek irigység, hogy nem tudtatok olyan kereskedelmi sikereket elérni, mint ők?”

„Nem. Nézd, a Uriah Heep 40 millió albumot adott el, és 64 országban lépett fel ez idáig. Nem hiszem, hogy aggódnunk kellene a megélhetésünk miatt. Köszönöm, jól állunk!” *(nevet)*

Időnként lábra kap a felvetés, hogy nektek is ott lenne a helyetek a The Rock and Roll Hall of Fame előadói között. Ehhez a kérdéshez hogyan viszonyulsz?

„Egyáltalán nem foglalkozom vele. Sok más zenekar van még rajtunk kívül, akiknek szintén ott kellene lenniük, mégsem kerültek be. Szerintem a Hall of Fame-nek megvan a maga baja, így például régóta komoly vita tárgyát képezi, hogy a jelölőbizottság mostoha módon viszonyul ’70-es, ’80-as évek klasszikus hard rockjához, így hozzánk is. Nem tudom, valaha ki fog-e derülni, hogy miért van ez így, de különösebben nem is érdekel.”

Van olyan dolog, amiről a zene miatt kellett lemondanod, s most, közel a nyolcvanhoz bánkódsz amiatt, hogy kimaradt az életedből?

„Nem hiszem. Nem tudnék semmi ilyesmit mondani, s azt sem, hogy bármit megbántam volna, amit az életemben tettem. Éppen ellenkezőleg, a zene gazdaggá tette az életemet, és nagyon sok élményt adott – rengeteg kedves emlékem van, amiket csakis a zenének köszönhetek. Nagyon boldog vagyok, és hálás az életem miatt. Hálás vagyok azért is, hogy van tehetségem a gitárhoz. Tizennégy éves korom óta csak zenével foglalkozom, mégsem érzem úgy, hogy bármit is feladtam volna érte, vagy bármi kimaradt volna az életemből.”

A Uriah Heepben rengeteg zenész fordult meg. Ki az, akire a legjobb szívvel emlékezel vissza?

„Lee Kerslake. Nemcsak azért, mert nagyszerű dobos volt, hanem emberileg is nagyon közel álltunk egymáshoz. Vele volt a legjobb világot járni, rengeteg helyen fordultunk meg együtt. Úgy éreztük, mintha testvérek lennénk. Nagyon megérintett a halála, túl korán ment el.”

A Uriah Heep számos alkalommal adott koncertet Magyarországon, az elsőt még 1982-ben, amikor nyugati rockzenekarok nem igazán léphettek fel a keleti blokk országaiban. Hogyan emlékszel vissza ezekre az időkre? Milyen elvárással érkeztetek hozzánk?

„Volt egy fontos mondás a zenekaron belül: ha az emberek nem tudnak eljönni, hogy meghallgassák a zenénket, akkor nekünk kell elvinnünk azt hozzájuk. Lényegében ezt is csináltuk. 1982-ben volt egy kétnapos fesztivál az akkori Jugoszláviában, ahova könnyebben el lehetett jutni, mint a vasfüggöny mögötti többi államba. Ott léptünk fel, közvetlenül a Deep Purple-énekes Ian Gillan akkori csapata *(Gillan)* előtt, de ha jól emlékszem a Budgie is játszott ott, valamint még néhány további zenekar. Innen mentünk tovább másnap Budapestre, ahol két telt házas koncertet is adtunk egy stadionban. *(Kisstadion)* Ez volt az első alkalom, hogy Magyarországon jártunk, az Abominog albumunk turnéján.

Később aztán voltunk még a keleti blokk országai közül Bulgáriában, Romániában, a későbbi Cseh Köztársaságban, Szlovákiában és Szerbiában is. És Kelet-Berlinben, mielőtt bárki más lett volna ott. Ezeket a koncerteket mind egy magyar szervezőnek, Hegedűs Lászlónak köszönhettük, ő kötötte le a fellépéseket. Lászlónak kulcsszerepe volt abban, hogy nyugati zenekarok bejutottak a vasfüggönnyel elzárt országokba. Moszkvába is ő vitt el bennünket először. Ez szintén később volt, mint a budapesti fellépésünk, 1987 decemberében, szóval ha nincs a magyarországi koncert, akkor talán Moszkva sem lett volna.

Azóta persze rengeteget jártunk Oroszországban is, és Magyarországon is, de azok az első alkalmak örökre emlékezetesek maradnak. Rengeteg baráti kapcsolatra tettünk szert, vannak magyar barátaim, és mindig nagyon jól szoktuk ott érezni magunkat.”

Azon zenészek közé tartozol, akik a privát szférájukat titokban tartják. Azt elárulnád, hogyan él Mick Box, amikor nincs a színpadon?

„Nos, nem túl izgalmasan. *(nevet)* A reggelem általában kutyasétáltatással indul. Van egy szetterem, Dominónak hívják. Nagyon mozgásigényes, van úgy, hogy másfél órát is eltöltünk a szabadban. Ez nemcsak neki tesz jót, de engem is teljesen felfrissít, hozzájárul ahhoz, hogy hatékonyabban tudjam végezni a napi teendőimet. Ezután általában elmegyek kávézni egy barátommal, majd visszajövök ide, az irodámba, és válaszolok az e-mailjeimre. Amikor ezzel végzek, elkezdek alkotni. Zenét, dalszöveget írok, igyekszem kreatív dolgokkal tölteni a napomat. Mostanában egy önéletrajzi köteten dolgozom, amiben részletesen bemutatom majd a Uriah Heep elég szövevényes történetét. Eléggé jól haladok vele, remélem, hamarosan olvashatjátok!”



(Az interjú első részét az októberi számunkban – és a honlapon – olvashatod.)

Az isteni gondviselésnek köszönhetően 2. rész

A Crimson Glory az amerikai power metal egyik úttörőjének, s egyben legmeghatározóbb képviselőjének számított a '80-as években. Népszerűvé válásukban a különleges zenei világukon túl a misztikus megjelenésük és az énekes Midnight elképesztő hangterjedelme is fontos szerepet játszott. A sikerek mellett buktatókból is bőven kijutott, az első két album után módosult a zenei irányvonal, s több alkalommal szüneteltették működésüket vagy fel is oszlottak, Midnight pedig 2009-ben elhunyt. A 2023-as újraindulásban a régi tagok közül hárman, a gitáros Ben Jackson, a basszusgitáros Jeff Lords és a dobos Dana Burnell vettek részt, akik mellé a szintén gitáron játszó Mark Borgmeyer és az énekes Travis Wills csatlakozott. A Keep It True Legions fesztiválon adott koncertjük másnapján kértük fel egy tartalmas beszélgetésre az akkor már a közönség soraiban elvegyült tagokat.

SZÖVEG: GYURICZA TAMÁS MARCELL · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM

A Crimson Glory történetének voltak különböző korszakai. Az 1991-es Strange and Beautiful vagy az 1999-es Astronomica albumokkal is párhuzamba tudnátok hozni az új albumot?

Jeff: „Amikor leültem dalokat írni, az volt a célom, hogy az új szerzeményeinket össze tudjam kötni a Transcendence albummal, a Strange and Beautiful és Astronomica albumokat viszont el akartam felejteni, mivel számomra azok nem Crimson Glory-lemezek.

A Strange and Beautiful album készítése idején elég nagy anomália volt a zenekar körül, Jon teljesen megtébolyodott. Egy reggel azzal az ötlettel állt elő, hogy ő akar lenni az egyedüli gitáros a zenekarban. Randy Roads példáját hozta fel, akinek nagy rajongója volt. Azt mondta, ha Randy képes volt egyedüli gitárosként ellátni a feladatait Ozzy mellett, akkor ő is meg tudja ezt oldani a Crimson Gloryban. Jon akkoriban Midnighttal lakott együtt, s mivel egyikük sem dolgozott, egész nap csak dalokat írtak. Midnightnak lényegében akkor már nem is volt hangja. Azért is kezdtek elmozdulni a blues irányába, mert olyan dalokat már nem tudott volna elénekelni, amilyenek az első két albumon szerepeltek.

A Strange and Beautiful végül Ben nélkül készült el. Ezért sem tekintem igazi Crimson Glory-albumnak. Nem mondom, hogy el akarom ásni, de hű kívánok maradni a gyökereinkhez. Ezért is próbáltam hidat teremteni a Transcendence dalai és az új szerzeményeink között."

Mark: „Amiről Jeff beszélt, az a rajongóknak is feltűnt. Sok olyan ismerősöm van, akik azt mondják, számukra csak három album létezik a katalógusunkban. Az első kettő, valamint a Chasing the Hydra. Ők is a klasszikus Crimson Glory-lemezekhez kötik az új albumot."

„Ha Európa nem tartja életben a power metalt, mi már rég hagyatékká váltunk volna.”

A Strange and Beautiful album után aztán Midnight is kivált a zenekarból. Ha jól tudom, hasi aorta aneurizma betegségben szenvedett. Ez volt az oka a távozásának?

Jeff: „Igen, az aneurizma. Pestise volt az alkohol. Nagyon sokat ivott. Amikor kijött a Transendence album, és elkezdtünk turnézni, minden este azt mondták neki a rajongók, hogy egy isten vagy, egy énekes isten. Midnight nagyon sokat rágódott ezen, szorongott miatta, mert valójában lámpalázas volt, és állandó lelki nyomás alatt élt. Hogy megnyugtassa magát, és egy kicsit oldja a feszültséget, elkezdett inni. Estéről estére egyre többet. A turné végére már nagyon rossz állapotban volt. A legroszszabb formáját mutatta akkor.”

Azt mondtad az imént, hogy amikor a Strange and Beautiful album dalain dolgoztatok, akkor Jonnak és Midnightnak nem volt más munkája, csak a zenekar. Mi a helyzet most? Ma már csak hobbinak tekintitek a zenélést, vagy újra csak ezzel akartok foglalkozni, és akár fel is adnátok a civil munkátokat?

Ben: „Mindenkinek van valami munkája otthon, mivel a zenélésből sajnos nem tudunk megélni. Remélhetőleg ez nemsokára változik, legalábbis úgy tűnik, hogy lesz most egy pár erős évünk. Sok barátom mondta, hogy jobbak vagyunk, mint régen. Meglátjuk, mi lesz belőle, ha lehetséges, akkor minden időnket a zenélésre fordítanánk.”

A Crimson Glory tíz év szünet után állt össze újra, és huszonhét év után adtatok ki új albumot. Azokban az időkben, amikor nem működött a zenekar, nem is zenéltetek?

Ben: „De mindannyian csináltunk valamit. Jeffnek van egy nagyszerű projektje, már három albumot is kiadott. Marknak és nekem szintén van néhány közös albumunk, s persze ott vannak az én szóló dolgaim, amikben Marknak ugyanúgy volt szerepe. Ennek is köszönhető, hogy most itt van velünk, hiszen mi ketten nagyon jól összeszoktunk, egészen remek a kémiánk.”

Jeff: „Amikor még Todd *(La Torre, a Crimson Glory korábbi, s a Queeensryche jelenlegi énekese)* volt velünk, akkor terveztünk új lemezt kiadni. Ez 2012-ben volt, amikor Európában turnéztunk. Jon azonban nem is jött el ezeknek a koncerteknek egy részére, és hiába vártunk rá az utolsó fellépés után Skandináviában, hogy elkezdjünk dalokat írni, ott sem jelent meg. Nagyon elegünk lett belőle, főleg Toddnak, így amikor megkapta az ajánlatot a Queensryche-tól, hogy legyen az énekesük, egyből elfogadta. Nem is tudom hibáztatni miatta. Jont viszont igen, mert legalább négy alkalommal kellett hosszabb-rövidebb ideig szüneteltetni miatta a Crimson Gloryt. Ezért úgy voltam vele, ha már várni kell, akkor inkább belekezdek egy másik projektbe.”

Ben: „Én is hasonlóan éreztem, minden ilyen szünetben a saját dolgaimmal foglalkoztam. Zenészek vagyunk, művészek, akikben égett az alkotási vágy. Ha Jon nem akarta, hogy vele dolgozzunk, akkor megkerestük a lehetőségét annak, hogy máshol engedjünk teret a kreativitásunknak. Ha nem lett volna ez a sok leállás, akkor lehetne akár tizenkét albumunk is, és ma már biztosan meg tudnánk élni a zenélésből.”

Jeff: „Egy kicsit szégyenkezem is amiatt, hogy negyven év alatt csak négy albumot csináltunk. Olyan ez, mint egy rossz vicc. De most majd másképp lesz.”

Ez azt jelenti, hogy lesznek még további Crimson Glory-albumok?

Jeff: „Remélem, hiszen nem akarunk több szünetet tartani. Volt egy gyenge pont a zenekarban, ami már nincs, szóval remélem, hogy innentől másként zajlanak majd a dolgok.”

Ben: „Repkednek az ötletek, tulajdonképpen már el is kezdtünk dolgozni egy újabb albumon.”

Jeff: „Igen, van már négy új dalunk. Mindegyik még nincs teljesen kész, de a főbb vonalai azoknak is megvannak. Mindig így kezdődik, először összerakunk egy vázat, s arra építjük fel magát a dalt. Talán annyit mondhatok még, hogy az új album progresszívebb lesz, mint a Chasing the Hydra.”

Mark: „Persze, még odébb van, mire megleszünk vele, hiszen egyelőre a Chasing the Hydra dalaival szeretnénk turnézni. Jó lenne sok helyre eljutni vele, sok helyen még nem mutattuk be élőben az új dalokat. Magyarországra sem jutottunk még el velük, pedig oda is szeretnénk. Ez egy kicsit lassítja a folyamatot, de mindenképpen lesznek új dalok.”

Travis: „A tegnapi volt az utolsó európai koncertünk. Ha innen hazamegyünk, akkor Amerikában lesz pár fellépésünk, majd 2027-ben újra Európában fogunk turnézni. A helyszínek még szervezés alatt állnak, de biztos, hogy jövőre is lesz európai Crimson Glory-turné. Remélem, hogy nagyon várják már a rajongóink.”

A Crimson Glory az amerikai power metal irányzat egyik meghatározó zenekara. Hogyan látjátok ennek a stílusnak a jelenét és jövőjét?

Ben: „A power metalnak szerintem senki sem fordított hátat, itt, Európában főleg nem. Ez a műfaj mindig népszerűbb volt Európában, mint Amerikában. Ugyanakkor most azt látom, hogy az Egyesült Államokban is van utánpótlás. Van odahaza néhány olyan új power metal-zenekar, akiknek mindenképpen kijár a pacsi. Például a Midnight Force, akik ugyanúgy floridaiak, mint mi is. Nagyon energikusak, nagyon menők, és ők is a nyolcvanas évekhez nyúlnak vissza. Vagy ott van a texasi Diavola, akik ugyancsak a barátaink. Ők még szinte gyerekek, az énekesük egy tizennyolc éves lány. Az egyik dalunkat, az Angels of Wart játsszák is, és elképesztően jól nyomja ez a kislány. Keress rájuk bátran, jó szívvel ajánlom őket. Ha jól tudom, éppen most dolgoznak egy albumon, szóval jó kezekben van a power metal.”

Jeff: „Ezek amerikai zenekarok, és azért meglepő, hogy léteznek, mert Amerikában régóta nem volt utánpótlása a power metalnak. Európában viszont mintha sosem tűntek volna el a nyolcvanas évek. A Crimson Glory is ennek köszönheti a feltámadását. Ha Európa nem tartja életben a power metalt, mi már rég hagyatékká váltunk volna.”

Crimson Glory (1986)



Transcendence (1989)



Strange and Beautiful (1991)



Astronomica (1999)



Chasing The Hydra (2026)



Entombed

CLANDESTINE / 1991

Vannak azok a kérdések, amiket társaságban nem illik feltenni, és ezek közé tartozik az is, hogy a Left Hand Path vagy a Clandestine tekinthető-e a korai Entombed csúcslemezének. Megválaszolni ezt nem fogom, de a következő sorokban a Clandestine-t fogom méltatni.

Mire 1990 nyarán megjelenhetett a Left Hand Path, a svéd death metal színtér már készen állt arra, hogy globális tényezővé tegye a HM2-pedállal torzított, karakteres megszólalást, egyben ellenpontozva az amerikai death metalt vagy a brit grindcore-t. 1990 őszére már kazettamásolással terjedt a Dismember (Reborn in Blasphemy) és a Nihilisthez részben szintén kötődő Unleashed meghatározó demófelvétele (Utter Dark), Tompa és Blackheim már kiadták a Grotesque-kel az Incantationt, a Carnage-től megjelent a Dark Recollections, de az igazi hosszmértéket azért az Entombed szabta meg. A Left Hand Path kellően dokumentált előtörténetén túl sem elégséges, ha pusztán stílusteremtő felvételként hivatkozunk rá, hiszen sodró ereje, olykor fullasztóan sűrű szerkezetei mindmáig alapjában határozzák meg azt, amit a svéd death metalról tudni érdemes. Ugyanakkor egy ennyire vehemens kiadvány után joggal merül fel a kérdés, hogy mégis mi lehet a következő lépcsőfok egy ilyen hirtelen felívelő karrierben.



Abban a Nihilistet megalapító Alex Hellid gitáros és Nicke Andersson dobos is egyetértettek a visszaemlékezések alapján, hogy az Entombed újabb ötleteit nem a brutalitás fokozása hajtotta, hanem a kísérletezés és a death metal már ismert határainak feszegetése, továbblépve mindazon a formanyelven, amit a Left Hand Path megteremtett. Nem túlszárnyalva azt, hanem másfelé indulva. Erről már az 1991 áprilisában megjelent, háromszámos Crawl EP dalai is árulkodnak, és ugyan a felvételről csak a címadó újragondolása került fel a Clandestine-ra, a kiadvány elsősorban azzal váltott ki érdeklődést, hogy a dalokon nem Lars-Göran Petrov, hanem a Nirvana 2002 énekese, Orvar Säfström volt hallható. Ennek oka elsősorban személyes volt: Andersson és Petrov összekülönböztek – aki többet szeretne tudni erről, Hellid nyilatkozott a későbbiekben, feloldva az ellentét hátterét –, aminek köszönhetően lényegében Alex Hellidé volt a végső szó, miután Andersson választás elé állította, hogy kivel szeretné folytatni a zenekart. A választ mind tudjuk, és ha azt is gondoljuk, hogy a Nihilistre való tekintettel magától értetődő volt, valójában az is közrejátszhatott, hogy ekkorra már eléggé előrehaladott állapotban lehettek a Clandestine-ra végül felkerülő dalok, és ezek izgalomfaktora önmagában is inspirálhatta a szerzőt abban, hogy lássák, merre halad tovább a zenekar.

Épp emiatt sem ringathatjuk magunkat abba a tévképzetbe, hogy a Clandestine egy különösképpen tudatos, művészi koncepció eredménye lett volna, hiszen a zenekar továbbra sem kívánt változtatni az előre lefoglalt stúdiózás időpontján. A Sunlightba visszatérő Entombed ismét Tomas Skogsberggel dolgozott, aki maga is úgy nyilatkozott a felvételekről, hogy a korábbi alkalomhoz képest sokkal céltudatosabban, gördülékenyebben haladt a munka, de erre szükség is volt, hiszen a kilencszámos felvétel alig tíz nap alatt készült el. A zenekar tagjait aktívan foglalkoztatta a kérdés, hogy ki lehet majd Petrov utódja, választásuk pedig végül Johnny Dordevicre, a Carnage basszusgitárosára esett. És ugyan való igaz, hogy Dordevicet feltüntették a lemezen is énekesként, valójában az ő orgánuma a Sinners Bleedben érhető tetten, az „I just want to die” sorban, mert az albumon hallható énektémák végül azok az eredetileg mankónak szánt felvételek lettek, amiket a dobos Andersson üvöltött fel, Uffe Cederlund háttérvokálos kíséretében. Andersson nyers, öblös orgánuma meg-

SZÖVEG: BALI DÁVID · FOTÓ: KIADÓI ARCHÍVUM



határozó kordokumentummá vált, és nem pusztán az Entombed diszkográfiájában: így, hogy a lemez az ő hangján szólal meg, még nyilvánvalóbbá vált az a fajta elrugaszkodás, amit hallva a Left Hand Path dalaihoz képest tényleges elmozdulás történhetett. A zenekar állítása szerint egyszerűen nem volt elég idő ahhoz, hogy Dordevic kisajátíthassa ezeket a dalokat.

A közel háromnegyed órás hangfelvétel – azon kívül, hogy Skogsberg jóvoltából ismét elképesztő elánnal szólal meg – szerzői szempontból egyértelmű elmozdulás a Left Hand Path agressziójához képest. A szólamok sokkal látványosabban különülnek el egymástól, a dalok tempótérképe elképesztően változatos, továbbra is felerősítve azt, hogy az Entombed akkor a legfenyegetőbb, amikor a lassú témákat építi, viszont amitől a Clandestine igazán egyedülálló és megismételhetetlen, az a gitárközpontú dalszerzés átkötéseiben keresendő. A Clandestine úgy válik sűrűvé és mégis változatossá, hogy egyes dalokon belül akár három vagy négy szerkezeti elem is átkötésre kerül, minden korábbinál szorosabb gitár- és dobos együttállásokban, és ez a folyamatos feszültségteremtés azzal játszik rá az Entombed zsigeri agressziójára, hogy közben sosem kell az egyes dalokban mindig mindent teljesen kitekerni tempóban vagy dühben. Ez a komplexebb dalszerzés persze nagyban támaszkodik mindarra, amit a Left Hand Path dalaiban hallhattunk, miközben a körkörös, groove-osabb riffekbe utólag nagyon könnyű belehallani azt a szerkesztési elvet, ami merőben más egyensúlyt teremtett aztán a Wolverine Blues időtlen dalaiban. Viszont a Clandestine olyan zenei lehetőségeket teremtett, amelyeknek az árnyéka túlmutat a death metalon, és ez a zabolátlan, mégis kifejezésvágytól és erőtől teli megszólalás biztosítja, hogy akár átmeneti lemezként, akár kényszermegoldásként tekintsünk rá, mégis megismételhetetlen maradjon.

Andersson szerzőiségének színvonalát az is emeli, hogy a Left Hand Path horrorral való kapcsolódását is képes volt tovább erősíteni. Miközben maguk a dalok tényleg nagyon változatosak ritmikában és atmoszféráteremtésben is – aminek a csúcsa számomra az Evilyn című örökzöld a lemezről –, a borzongató, vészjósló atmoszférához kiváló érzékkel tesznek hozzá a filmekből kölcsönvett monológok is. A nyitó Living Deadben A vörös halál álarca (1964), a Sinners Bleedben A múmia (1932), a Chaos Breedben pedig A kötél (1948) elevenedik meg egy-egy bevágással, amik tovább erősítik a Clandestine ködös, fátyolszerűen nyomasztó atmoszféráját, amiben a dalszövegek is inkább rémálomszerű képek váltakozásából nyerik el végső formájukat.

A Clandestine-t a korabeli kritika is alapvetően bátor szerzőisége miatt méltatta, elmarasztalása pedig azokból az indokokból fakadt – név szerint Petrov hiányából és a nyers agresszió visszahúzásából –, amelyek mindmáig napirenden tartják a kérdést, hogy a két lemez közül melyik is lehet a jobb. Az azonban kétségtelen, hogy a lemez az Entombed korai korszakának meghatározó felvételévé vált, az 1992-es Gods of Grind turnéra pedig – ahol a zenekar a Cathedral és a Carcass társaságában turnézott – Petrov is visszatért a mikrofon mögé, miután rövid időn belül nyilvánvalóvá vált, hogy Dordevic nem a megfelelő választás erre a posztra. Az újbóli egymásra találás pedig olyan magaslatra lőtte az Entombedot a Wolverine Blues dalaival, amivel aztán végérvényesen minden idők egyik legmeghatározóbb extrémzenei produkciójává válhattak, miközben lemezeik hatása mindmáig alapjaiban formálja mindazt, amit ebben a műfajban célként kitűzhet magának egy tettre éhes alkotóközösség.



Clandestine:
Living Dead – Sinners Bleed – Evilyn – Blessed Be – Stranger Aeons – Chaos Breed – Crawl – Severe Burns – Through the Collonades

Nicke Andersson – dobok, ének
Uffe Cederlund – gitár
Lars Rosenberg – basszusgitár
Alex Hellid – gitár

Umberto Eco–Milo Manara A rózsa neve

EURÓPA KIADÓ / UZSEKA NORBERT



Umberto Eco a 14. században, egy kolostorban játszódó nyomozós regénye hatalmas bestseller volt a ’80-as években, ahogy a Sean Connery főszereplésével forgatott, 1986-os filmváltozat is sokak kedvence lett – s máig az. Eco szemiotikus-történész-filozófus is volt, aki irdatlan tudására építve olyan szövevényes, magával ragadó krimit írt, mely mindmáig borzongató és lebilincselő olvasmány.

A vaskos kötetből képregényt készíteni szinte lehetetlen feladatnak tűnt, ám az olasz képregény egyik mestere, a legfőképp azért erotikus műveiről ismert Milo Manara megoldotta. A nagyalakú, keményfedeles kötet még így is szinte sűrítménynek hat a csavaros cselekmény mellé hatalmas tudásanyagot is felhalmozó regényhez mérten. Jó sok a szöveg a képek mellett, de kell is, hiszen sok mindent kell elmesélnie a kötetnek.

A történet egy magas hegyek között rejtező, az akkori keresztény világ számára mégis meghatározóan fontos apátságban játszódik. Ide érkezik mesélőnk, az akkor még szinte kölyök Melki Adso, Baskerville-i Vilmos, a volt inkvizítor segítőjeként és tanítványaként. A Sherlock Holmest idézően zseniális észjárású ferences rendi szerzetestől azt kéri az apát, hogy derítsen fényt arra, hogy ki ölte meg a kolostor rendkívüli művészi tehetséggel megáldott, ifjú kódexillusztrátorát. A világtól elzárt, zordon falak között vajon maga az ördög tényekedik (akit annyi formában faragtak a templom különféle díszítéseire), netán a csuha alatt és fogadalmaik mellett azért nagyon is emberi szerzetesek vétkeznek? S miféle titkokat rejt az elzárt, hatalmas könyvtár?

Akár a regény és a film, a képregény is átható erővel jeleníti meg a középkori viszonyokat, a hangulatot, az életvitelt. Manara merít a korabeli kódexekből is, máskülönben a rá annyira jellemző (s egyúttal annyira tipikusan európai) stílusban rajzol-fest. Nem feledkezik meg az erotikáról sem (erről Eco gondoskodott), ide is került néhány jellegzetes manarai nőalak. De az sem mellékes, hogy milyen zseniálisan mutatja meg a különféle szereplők jellemét, legyen bár távolról láttatott alak, akinek a testbeszéde árulkodik, vagy épp közeli portrén ábrázolt arckifejezés. Nem vitás, hogy Manara igazi művész, és akit érdekel a középkor világa, az élvezettel fogja forgatni ezt a gyönyörű kiadványt. Háttérzenének pedig tökéletesen megteszi bármely doom metal album (Sabbath, Candlemass, korai Trouble és így tovább), de pl. King Diamond vagy egyes Maiden-anyagok is illenek hozzá (sőt, Harrisék The X Factor című lemezén a Sign of the Cross dalt ez a regény ihlette).

Rácz Mihály Napi főnix

CÉDRUS MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY / UZSEKA NORBERT

Rácz Mihály csomó mindennel foglalkozott eddigi élete során, pl. a ’80-as években punk- és industrial zenékről írt fanzine-t (Mély Vágás és Második Látás), de zenélt is ilyesmi bandában (pl. Hidegroncs, bár manapság a Premex Solus nevű drone/ambient duóban aktív). Képregényes vonalon is szakértő, pl. a Lángolón is olvashatók recenziói. De novellákat, karcolatokat, esszéket is ír – s a Napi főnix eme kisprózai művek válogatása.

Az egyes írások nagyon is változatosak, bár mire a kötet végére ér az ember, ráébred, hogy mégiscsak van valamiféle összetartó erő közöttük, túl azon, hogy Misinek megvan a maga jellegzetes hangja, stílusa. Hajlamos szövevényesen fogalmazni, hosszas eszmefuttatásokba ill. körmondatokba bocsátkozni, gyakorlatilag szépirodalmi szinten, de, bár nyilvánvaló, hogy mennyire élvezi a szavakkal való játékot, nem öncélúan teszi. Mondani akar valamit, akkor is, amikor az adott írás az adott oldal harmadát foglalja el csupán, és alig több, mint egy, a való életből ellesett vicces esemény megfigyelése, leírása. Mert vannak ilyenek is itt, meg egészen metafizikus, elborult, néhol már fantasztikumba átcsapó sztorik is, s minden, ami e két véglet közé befér. Rácz szociális munkásként is dolgozott, így olyan élettapasztalatai vannak (túl a saját, megannyi viszontagsággal és zorkóbb élménnyel teli életéből származó bölcsességen), amilyenekkel az átlagember ritkán találkozik. És Misi hajléktalanszállós sztorijai sem direktbe érzékenyítőek, ugyanolyan őszintén (de együttérzéssel) mutatja be a szerencsétlen, lecsúszott embereket egy-egy rövid novellában, mint amilyen őszintén vallanak sokszor ők maguk arról, hogy van, aki maga is tehet a saját helyzetéről.



Ez azonban a Napi főnixnek csupán egy része, ahogy a saját életéről szóló szösszenetek is. Sőt, belefért néhány zenével foglalkozó írás is, ahogy olyan is, ami az élet értelmét keresi a rögvalóságban és a hétköznapi tudaton túl is. De akármilyen sokszínű is a kötet (s akármennyire jellemzi is a borító labirintus-szerű illusztrációja), végül tényleg ad valamit, amit a cím sugall: valami kis tüzet, amivel a címbéli, mítikus madár nap mint nap újraéledhet.

Tove Jansson Üstökös a Múminvölgyben

MÓRA KIADÓ / UZSEKA NORBERT



Alapvetően a finn/skandináv-mániákusokhoz szól ez a cikk, elvégre az egyik legismertebb bármi, ami finn, az a Múmin-sorozat. Tove Jansson 1945-ben kezdte el írni ezeket az alapvetően gyermekirodalmi könyveket, főszerepben a furcsa, kissé vízilószerű, fehérszínű lényekkel, melyek aztán meghódították a világ jókora részét. Különféle animációs filmek is készültek a Múmin-sztorikból, és pl. az októberi Könyvfesztiválon, Budapesten, a finn standon is ott voltak.

Az Üstökös a Múminvölgyben a sorozat második része, magyarul harmadik kiadásban és harmadik fordításban jelenik meg, és szívből remélem, hogy a Mórának sikerül majd az összes részt kihozni. Mert egy dolog, hogy cuki, jópofa, vicces és szeretetreméltó népség a Múminoké, nem szólva a számos különféle apróbb-nagyobb lényről, aki még felbukkan a regények lapjain, bizonyítva, hogy Tove Jansson egészen különleges és egyedi fantáziával bírt (mely persze merített a finn mítoszokból és folklórból is). De legalább ennyire fontos, hogy mennyi keresetlen bölcsesség van ezekben a könyvekben. Tove színes egyéniség volt, eleve bohém családból származott, és ebben a regényben is megmutatja, hogy az, hogy valaki elfogadó és megértő, nem jelenti azt, hogy ostoba is. A legkülönfélébb karakterek, jellemek bukkannak fel ebben a röpke 176 oldalban is, és a Múmin família mindenkit befogad, de a helyén is kezel, felismerve kinek-kinek a sajátosságait, és alkalmazkodva hozzá, hogy senki ne sérüljön. Bizony.

A címbéli üstökös, mely bizonyára a világháborús fenyegetés metaforája, persze jó adag feszültséget és izgalmat hoz a sztoriba, melynek cselekménye amúgy pont olyan bolondos, mint a szereplők maguk, de épp ezek miatt lehet jó olvasmány gyerekeknek is. Azt gondolom, vagy inkább sejtem, hogy a Múmin-sorozat annyira jól jellemzi a finn lelkivilágot, vagy talán fordítva, annyira beépült abba, hogy segíthet jobban megérteni a finn rock/metal-bandákat is.

MŰSOR

A listázott koncertek fellépője, időpontja és helyszíne csak tájékoztató jellegű, a fesztiválok kiírt műsora nem teljes. Hivatalos információkért keresd fel a szervező kommunikációs csatornáit! Az Underworld magazin nem vállal felelősséget az esetleges változásokért!

További események – www.underworld.hu/musor



NOVEMBER

1. BEAST IN BLACK, SONATA ARCTICA, FROZEN CROWN
BARBA NEGRA RED STAGE

1. ORANSSI PAZUZU, MÚR
A38 HAJÓ

2. AMON AMARTH, ORBIT CULTURE, SOILWORK
BARBA NEGRA

7. BLACK-OUT ESŐNAP JUBILEUM
AKVÁRIUM KLUB

10. MONOLORD, MARS RED SKY
DÜRER KERT

11. ERDLING, JOHNNY TUPOLEV
DÜRER KERT

12. CRITICAL DEFIANCE, DET
RIFF

13. HATEBREED, LIFE OF AGONY, DESPISED ICON, CARNIFEX, SUFFOCATION, END IT, GATES TO HELL
BARBA NEGRA

14. FUTURE PALACE
BARBA NEGRA BLUE STAGE

14. AWS, MUDFIELD
SPORTARÉNA

14. KAMELOT, EXIT EDEN, TEMPERANCE
BARBA NEGRA

15. THE ANSWER LIES IN THE BLACK VOID, OFFICIUM TRISTE, MORTAJAS
DÜRER KERT

17. REDZED
AKVÁRIUM KLUB

18. CHAMELEONS
TURBINA

18. ALLT, AVRALIZE, BITE DOWN
DÜRER KERT

18. LION'S LAW, MESS, BREAKOUT
DÜRER KERT

19. YELLOW EYES, SUN WORSHIP, ISOLERT
ROBOT

20. SARI SCHORR
ANALOG MUSIC HALL

20. MOBY DICK, OMEN, CROM
BARBA NEGRA

20. TOXIKULL, GRIMOIRE, HARDFUCK
RIFF

22. NAPALM DEATH, MASTER, BRAT, GOATBURNER
PÉCSI EST

22. ELUVEITIE, PAIN, WOLFHEART
BARBA NEGRA RED STAGE

23. NEKUS, BLOODSOAKED NECROVOID
ROBOT

24. THE LAST INTERNATIONALE
TURBINA

25. BRUTAL SPHINCTER, SLAUGHTERCULT, TAKONY
S8 UNDERGROUND

26. ZEBRAHEAD, TEENAGE BOTTLEROCKET
DÜRER KERT

28. FALCONGATE, PMA, SEDATIVE GANG, ELEKTRIK WALE
DÜRER KERT

28. THE OCEAN, PSYCHONAUT, THE DEVIL'S TRADE
BARBA NEGRA BLUE STAGE

29. SPIKE AND THE GIMME GIMMES
A38 HAJÓ

DECEMBER

1. PORTRAYAL OF GUILT, SPIKE HELLIS
INSTANT

1. DOMINUM, THE NIGHT FLIGHT ORCHESTRA, EDGE OF PARADISE
BARBA NEGRA BLUE STAGE

4. NILE, REDSPHERE, ORECUS, INTREPID
SUPERSONIC – YUK

5. AVATAR, NECKBREAKKER
BARBA NEGRA

5. WEDNESDAY 13, THE BIRTHDAY MASSACRE, KILLUS
DÜRER KERT

6. ACCEPT, DYNAZTY, ENFORCER
BARBA NEGRA

7. CHELSEA WOLFE, A.A. WILLIAMS
AKVÁRIUM KLUB

8. MAMMOTH, FLORENCE BLACK
DÜRER KERT

12. XVII. FULL OF ANGER UNDERGROUND METAL FESZTIVÁL
DEBRECEN, KLINIKA EGYETEMI KLUB

15. TÝR, TWILIGHT FORCE, DRAGONLAND, VANAHEIM
BARBA NEGRA BLUE STAGE

19. NAGY KARÁCSONYI PUNKÜNNEP 2026
DÜRER KERT

27. TÉLI ZAJ
DÜRER KERT

UNDERWORLD MAGAZIN

TERVEZETT MEGJELENÉSEK

decemberi szám:
nov. 25. digitális kiadás
dec. 4. nyomtatott kiadás
januárban nincs megjelenés!
februári szám:
jan. 29. digitális kiadás
febr. 5. nyomtatott kiadás

Magazinunk előfizethető a Magyar Postánál!

underworld.hu/elofizetes

UNDERWORLD MAGAZIN
2026. NOVEMBER

100% UNDERWORLD
ROCK • METAL • HARDCORE • DARK • PUNK



CORONER

THY CATAFALQUE / BULLET FOR MY VALENTINE
COILGUNS / CRIMSON GLORY / FORBIDDEN / SIMPLE PLAN
BLACK SPIKES / INSOMNIUM / MONASTERY / PRONG
SPECTRAL DESPAIR / TRIDENT / URIAH HEEP